Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Remonstrantie ofte Verbael - Cod. Karlsruhe 478

Gysels, Aeronaut

[s.l.], 1638

urn:nbn:de:bsz:31-145063

Visual Library

Journal

3

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Durlach EE B. 4 Karlsruhe 478

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

K 478

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

3 dinstbar fridien K 478

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Caerte vande Golf van Parsia.
Parsia.
GAMRON
Congo
Arabia Foelix.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Remonstrantie ofte verhael van
Arnout Gysels ordinary raet van Indie
gewesen gouverneur inde Eylanden
van Amboyna, ende nu commandeur
over desen Jaare naer 't vaderlandt
gaende retour schepen

Overhandicht
aen myn E: E.d Heeren Myn heeren
de bewinthebberen der vereenichde
Nederlantsche geoctroyeerde oostindische compagnie mynne gebieders

Myn heeren alhoewel ick myn versekert houde dat U E: E.d door gewoonlycke ervarentheyt ende langeduerige experientie genouchsaem van voorstaende gelegentheyt inde Indische quartieren ge-informeert syt, item door generale missiven als verhalen, by de respective overcomende schepen voor eenen U E: E: successivelyck ter hant gestelt naeder bericht sent; soo en kan echter niet naelaeten, (om ons allen ten aensien een yder syn eyger geroepen, raemende om ons lieven waerde vaderlant, vry staet, ter mynne mede nae dient andere naer eenen oordeel ende verstant dat myn goet al-marcherende voorseyt heeft, ten meesten dienst mynner meesteren ende principalen uyt te drucken; soo dan hier inne buyten 't spoor mochte gaen, ende de rechte meeninge in sommige saecken, volgens U E: E.d gevoelen niet en quame te treffen, der bij te raemen; soo sullen ons echter verlaeten op U E: E.d gewoonlycke discretie, vrinden-staetes ende goede onderrechtinge ten danck willen aennemen, ende gehoorsaemen;

Persia

Wat dan aengaet U E: E.d affayres int ryck van Persien, daerinne comen naer tyts gelegentheyt: voor soo veel de commercie aengaet niet anders als contentement voeden;

Den directeur overschie schynt sich daer aengenaem te maecken, ende by den coninck heerlyck geeren te worden, die hem op syne lictorieuse weder comste compt besoecken, so inde gemaeckte stracte triumphaeytsynnes, over hy mit sonder groote costen, todyge het contentement genoten heeft/.

Item nu het tweede saecke, dat geene boecken van datt comptoir vernomen hebben, of geschiet door oorsaecke van den commissaris Vardenyn, heeft sich vertrocken naer Souratt; (alsoo overschie noch niet van boven gecomen was) 't geschiet, of hy weyt ander insichte; sy hem voort bekent door becoming syner adysen over Souratte, waer by verneemen A.o 35 daer geavanceert sonde wesen, bovens alle oncosten 218240 ƒ ende sonde naer calculatie a 36 d' oncosten op 30 C gull gerakuleert syn de gesproken dyt wesen 235 Guyl;

De eene goude worden daer gendygerieert, maer blootte de coninx in voorraet bevonden 500 balen syde, die in handen te betaelt hadde, als den coninck schulde, waer voor 160 balen syde souden

te becomen

te becomen de somma van 100 ℔ gulde, daer by oock gevoecht moeten worden de schulde van Molembecq volgens den inhout der boecken, ende over de 5ᶜ ℔ gull. employeert werden,

Verder verhoopte tegens dezelve pallatte/ of het vertreck der Coron. schepen naer Vaderlant, alsoo van Ue Ed. naerder ordere geen kennis is hebbende, het getall der lyde te vergrooten op 1200 balen, die nu met dese tydinge voort Vaderlant meer geeert is, oder [illegible] al moeten blyven,

Hierentegens is Orixshie eenen groote dyfs doende, jaa soodanich dat den selve naer calculatie in dat quartier meer dan 1500 ℔ gull. souden konnen doen. Dat weet is, doch tot suydelen dat deselve de voorgaende noch geenen middel hebben connen uytvinden, ende een ontlange gelede schade daertoe [illegible] bekersnap sullen geven, noch dese ander toevallen meer moeten onnoodich verzwegen/ [illegible] verhoopt uytgenomende te sullen remedieeren,

Met de jonght te bleeck onder het Commando, ende in compagnye vande Hr. Veelverwolt, is derwaert gesonden een cargasoen van ontrent 400 ℔ gull., ende soo uyt dadelyke van Baerent Pietersz vernomen, soude voor Persia soodanigen cargasoen gerecht hebben dat hy bevonden daerom de dese twee [illegible] met nu alt 9 a 10 tonnen gouts sullen konnen/

Soo wy bespeurt hebben connen dese twee principalijck namentlijck Orixshie ende Baerent Pietersz, malcanderen in 't stuck vant overvoeren der moorsche vodderen, sulcx haerlieden hooch te gerecommandeert is, daerinne met discretie te handelen met verstaen namentlijck int stuck der cleeden van Souratta naer Persia gesonden, dat een vreemt maxime is, ende in tegendeel sy dach ende nacht tot voordeel haerer meesters, waervoor gagie genieten, behoorden te practiseren/

Wat sy malcanderen over deselve met particuliere handel hebben willen beschuldigen, namentlijck Orixshie aen Baerent Pietersz wegens parcelen alle ander, daer op is geinquireert, maer soo breet alles voorgegeven was niet bevonden, doch te gelooven dat daer noch elders dit quaet schimpelijck kancker, niet licht geweert sal worden, de Generael Brouwer is tot voorcominge deser, alsmede naer contentie spreecken sal, een goet instrument geweest, doch daerinne te gloriëren, soo wanneer hy meende middels smaet het gewonden hadde, derhalve dickmaels den inlandigen naer syn doot soome lecht proeve gemaeckt heeft, ende syne gewaende hoope daer naer hy scheen te verlangen, (sulcx voor soo de persoonagie een quaet Maxima is) tot spott ende schande, jaa op de kooy van alle menschen, uyt gevallen is/–

Datt Baerent Pietersz particulariteyten soude hebben gehanthaeft, ende oock hoe het geploecht is my onbekent, hy is oock niet voornemens dit stuck te verbetteren, maer eenmelycke

Segge

leggen, soo bekentlijck genoech is, niemant en sal weten door voort
gedreven teeren met verwin die ende voorweeten, der hooge oorlogh
sonde gestelt syn, het welcke ook onder all getollereert is te
gestaen is [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dit alles onder gestaen, soo vertrouwe ick
de beter al waer voorsz. 't geene hem bevaert hinderen, soo voor
UE. Ed. alles in Battavia te laet gelegt is, sin mede gelegentheyt
voorsichtich sall syn, dat hy den gaven coopman vande Compa.
saecken seer behertigt heeft, die veroorsaeckt door den raet van Indien
geaccordeert is geworden,

Het overschicken mette concepten daerwaerts gesonden, op
ontboden is, om gelyck gesecht wordt, nieuw verbant te maecken,
alsoo d'hunne verbonden tyt geexpireert is, wordt UE. Ed. mede ge-
adviseert, doch of de selve geen verhinderinge in negotie sal ver-
oorsaecken, heeft die syn bedencken, ende waere wel beter geweest,
datmen hem onder pretentie van verbandt te gaen, de raet
van Indien meeninge aengeschreven hadde, alsoo de nieuwe
contractatie met de coopluyden van vooren aengegaen, van haere
penningen vooren te ontfangen (daer voorts mede in syn de sonder en-
trest commen coopen) ende sy daer tegens in de naemdere, oft
met contant, ofte met ander waeren op haer begeeren voldaen
sullen worden, te weder voort gaen sall, wordt de tyt leeren,
ofte deze conditie den ontreyde die de Compa. groot voordeel geven
sall, ende partyen ten wederzyde, om pryckel te ontgaen, gedient
werden,

Dochbeter de heer generael ende heeren raeden van Indien ende Politie
partien naeste besendinge soo daermede met Chineesche Japansche
alle andere vendibelle waeren te versorgen, dat tot den handel
geen contant, ofte emmers weynich meer derwaerts souden
hoeven gesonden te worden, dat een voortreffelijck saecke soude
syn, ende anders onse contraminuers, groote voordeel ende
voordeel, want in sulcken gevall niet tegen ons bestaen connen,

Soratta Myn heeren inhanget noch ende Memorie hoe UE. Ed. noodich
ende voor de Compa. dienstich gedeelte in t'hoff van Agra
by den Mogol, een bequaem persoon tot agent dient gelooft
te worden, omme tselve hoff te frequenteeren, ende de
grooten gunst te captiveeren, dit alles is op goet fondament
gefondeert, want anderintes de coopluyden de Ingelsen
willen, ende voortaenelyck ... Agra int stuck haere
negotie op by ende aengelegen plaetsen hebben, daer door
verachtert ende onderrent ... door ander practie,

remedie

komende onse gevangene vrienden, ende handel verdoolt worden. Doch
is t'sedert tot noch toe, door manquem. van bequame (tot d'e) niet voorts

Voorder is mede niet ongeraeden maer gansch noodich, dat jaerlicx of ten
minste om de twee jaeren Commissarissen ende dat Raeden van Indien
met ontsach ende authoriteyt te gecommitteren, derwaerts gesonden werden,
doch en sal deselve haer daer syn, in plaetse van langer verblyven als
den tyt vereyst, niet langer connen doen, ten waere een jaer over
bleven, om haer op alles wel te informeren; ander sints sal deselve
besendinge niet om seggen hebben, want wy vertrouwende mede
de ontrouwe den ganck van Caron ende syne dienaers
sullen volgen. Die mede van partye en speelde in welcker wegen
daer doen, ten sy by d'inwoonders ende mattelaers wel gevonden
worde, niet te achter hallen syn.

Doch staet te gelooven, dat dese actie door niemant beter als door
d'Directeurs selve, ende van der Cronde en Croom syn, sulcx
van onse eygen dienaers moeten verhoopen wel gevonden sal connen
worden. Daer toe den Directeur deses Comptoirs t'synen sich ynt
te contribueren, dat wy mogen hoopen te sullen continueren. Doch
heeft hy in sommige saecken all gepoogt, wat te veel wachter synt
gemaeckt, waer door anderen oock te meer op syn doen sullen letten,
alsoo geloven mogen, noch all eenige ontrouwe luyden verbleven
syn, die als klitten aen malcanderen hangen hebben. Ende die by
occasie, haeren dienst aende vertrackende ende gecondemneerde
betoonen sullen.

Hoe U E E. sal gevallen het aencomen vanden Nederlantschen
jongen, die den Gouverneur Hackim begeert, sonder ordere den
Coninck te overhandigen, item onse resolutie daer op gevolcht,
doch datmen alvooren by alle gevoechelycke middelen de restitutie
sal versoecken, ende by weygeringe vanden, alsoo de consequentie groot
is (binnen 't voorstaende 't comptoyr, sonde licht de Moorsche
verbyvoerende schepen aenslaen, ende in arrest nemen, sulcx
een swaere saecke syn, ende de Compagnie geen voordeel aenbrengen
gen of geven kan, sullen t'synder tyt vernemen, doch sulcx hoope
dat Godt die een beter weder alder herten is, den Coninck ende
Hackim ander sinnen geven sal, ende wy de oordemaeren
geldgevende voordeelen (die voorleden jaer over de tweehondert
en dryssent gulden gevoert syn, in bodem ende mede in plaetse
vanden oorloch daer doch niet by te winnen is) mogen genieten.

Den handel concernerende, sullen om niet te prolix te wesen
als om hebbende t'selve largo mede gemeene brieven gemeldet
wert, ons daer aen gedraegen ende gemeenlicken seggen, dat om
desen handel behoorlick te hant haevende, in aensien der groote

van daer

17

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

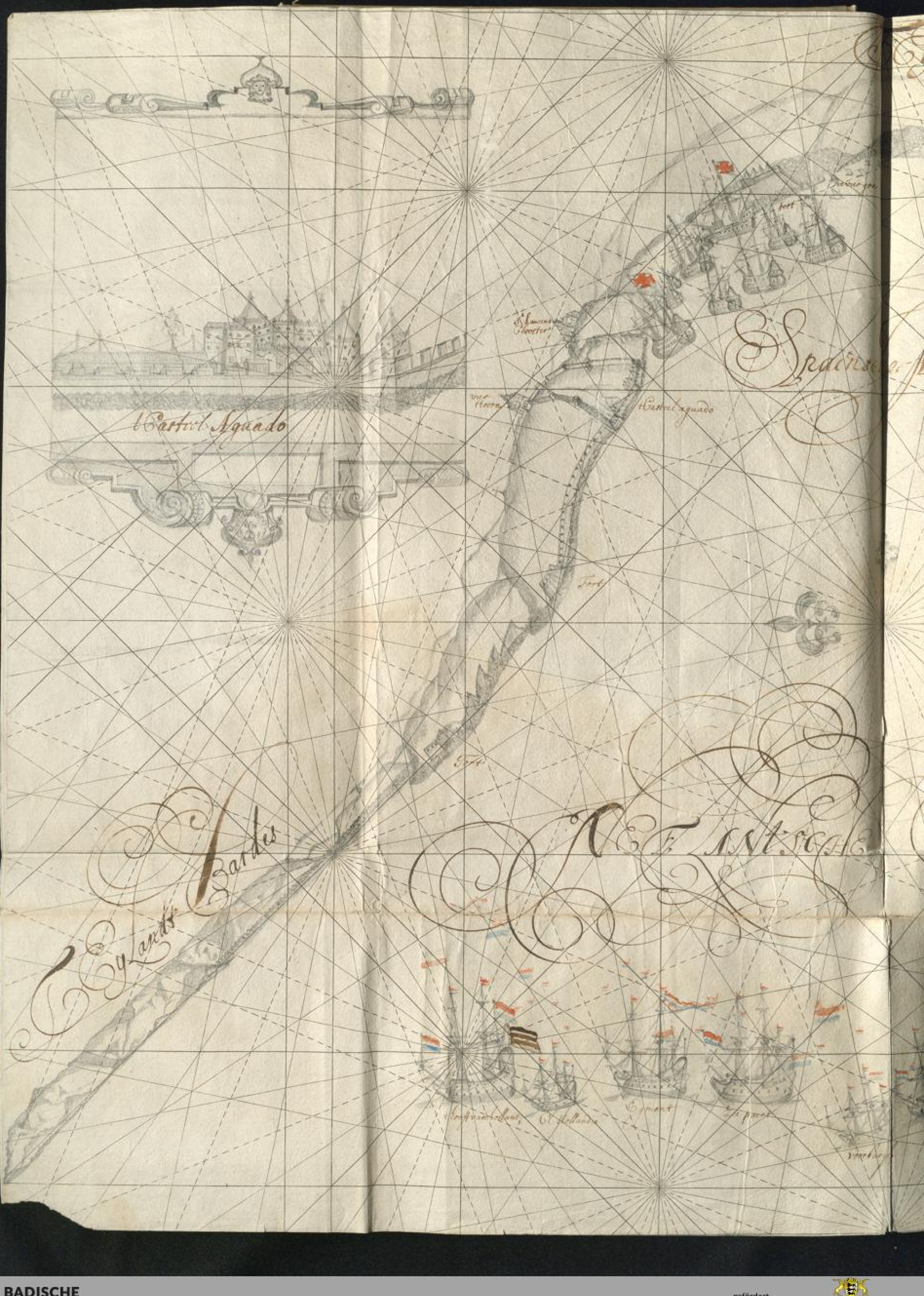

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

van daer coemende Actionen, seer noodich waer, alsmede om swaere
intresten te voorcoomen, ende het Capitael dienaeste geloost
diende, dat door ongeluck vande voorige Coopman Sr. Cayoe
vaardert, ende wederom ongeluck vande Keyserinne met
dat coemen geschieden, welcke ongelucken dan wel, hier wel
te pas geeomen, ende goede avance gegeven souden hebben, doch moet
patientie nemen, [illegible] doen datmen kan, ende niet datmen wil.

By de Concepte mit dieede onder Commandeur, vernaem dat de negotie
alldaer goeden voortganck hadde, ende apparent een Cargasoen
van 200 @ stoxial, begint dat ncomst te der schepen voor partien
gereet sonde wesen, item groote partye Indigo Circkees, aen
geslaegen wert, ende noch groote party voor handt bedaer de
vrienden soo wel als wy naer aspireerde, sulcx dat seer nodich waere
om ons van Engelsen niet te laeten verloncken, tot inroop dese
gestaedich contanten op voorraet hadden, ofte men haer
Contractboecken, anders sinte salt hier onde, ende tot dese wees
wy de Mooren lijckmatich ende ons selven krijnderen.

Begint den salpeeter hebben met de Engelsen gecontracteert
die dese derde sulle geniete, sulcx goet is, ende te wensche malcandere
in ander saecken mede verstaen conde. In Ammadabat wert op
ar trecktinge van het gedaenne schulden, werde 100 @ ont
fangen, verder dat tegens november schoone party daeren
omtrent 600 packen Canjaensche Indigo verder sonde wesen,
deshalve genootsaeckt wert geworden op nieuwe de somma van
350 @ sall tot employ vant gelijcke te lichten voor intrest
te nemen, soodat het ongebruycke van onse schepen seer balant
sal worden de gatten te stoppen. —

Ende alsoo op dese Mattrie de Claddery der Nagelen in consideratie comt,
soo dunct my onder correctie, tegens meinen, anders te claeden, als op de behoorlycke wyse, dat is
soo de Engelsen of de Deenen Naegelen hebben, by die om bedaene
minder als hy behoorde te geven, als soo wanneer sy geen en hebben
by een ander ende beter merckt behoorde te maecken; de Coopluyden
hier van kennis hebbende, sullen in sulcken geval, immers den
minsten prys soecken, ende sonde daer dese onse intentie komende
aen gestelt connen worden, soo voornemens zyn, met de Naegelen te
handelen, alles sulcx met minder intrest voor de Comp.e ~~[illegible]~~
van comen geremedieert worden, want onder de oncosten van swaere
besendinge naer Amboyna gedaen worden, ende doen wel de Naegelen
tot vielle prys uytte hant verkoopen etc. —

Door Het onse vloote van de ventie, onder het Commando vanden
E. Coorte, den 9 November passato, voor Jacatra bady gearri-
veert is, ende den Crackqueel den 13 october, synde den van wede
daer wedder by gevoeget is, sullen U E Ed.le met het gevolg &c.

geproceerde

gepasseerdes van dien, twordt dese vloote daar voorts int langh ver-
breyde met de Generaele Mi[litie] ... comen vernemen; dewelcke ons vaak
aengedraagen, ende onnoodich achte, daar van mede sonderlinghe
vermaen te maecken.—

Ende alhoewel gemelte vloote door spaey vertreck, de coninghen
Crateq gemist hebben, soo en hebben dese ~~despeyse~~ Vloot die ooch syn
laten ende onder 't Commando van E. Heere ... vertrag
... voor 28en Augusti te niet connen af scheyden; Godt Almachtich
wil geven dat onder syn beleyd van dese oppergesagh een
beter victory als voordesen verkregen mach worden, doch als men
naar confidentie spreecken sal, worden dese swaerder ...
wat te beter gemant, wede halve op onse vyanden geen ander
voordeel comen hebben, als door dwangh van gebrek, daar van wy
nochtans wel weten sy ooch beter gearmeert, volweerde stucken
als wy hebben, doch syn van volck, niet wat oordentelick ... als het ...
voor desen voorsien, naamentlyck: —

Utrecht	110	Mattroosen	35	Soldaaten	maeckt	145 persoonen
Vlissingen	90	...	20	...	maeckt	110 —
's Gravenhage	85	...	20	...	maeckt	105 —
der Veer	85	...	20	...	maeckt	105 —
Rotterdam	100	...	25	...	maeckt	125 —
Harderwyk	95	...	20	...	maeckt	115 —
Texel	65	...	12	...	maeckt	77 —
Beverdam	65	...	12	...	maeckt	77 —
't Hart Amsterdam	25	...	—	...	maeckt	25 —
d[e] Enckhuysen	25	...	—	...	maeckt	25 —
de dolphyn	20	...	—	...	maeckt	20 —
		Vrachtschepen				
Quartogall	30	...		...	maeckt	30 —
der Goes	110	...	20	...	maeckt	130 —
Maestricht	100	...	15	...	maeckt	115 —
Draeck	50	...	0	...	maeckt	50 —
Grootkaert	50	...	0	...	maeckt	50 —
Hendrick Louis	110	...		...	maeckt	110 —

Saamen tottaal 1430: —

Indien U.E. Ed. by dese Calculatie comen oordeelen, of dick met of de
sonder fondament syn, soo langhe dese gesondt blyven ende niet sieck
of gequetst worden, is 't wel, maar int toecomende anders invallen
set men mede anders bangh aen; ende worden by ons ooch alle
saecken liet geset, waar onder niet seeker niet in gaat; — Dese
legge waar onder om volck genoot syn, beter te weten — Dat men
soo dan ghe veel veel voorsiet, en andere ... als daer is
de vesting Jamby, Martapoura, diam de ...
ende andere dergelycke genoegt, of de Heeren Gouverneurs swartten, tot
Battavia deinen op het retourneeren vande schepen af dancken
voor dienst

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Aldus verthoont t' Coninckl[y]cke paleys
van Duckan geleegen ynde Stadt visiapour
Groot synde int ront 3050 passen

A: Coninckx woonplaets.
B: t'oude Coninex hof.
C: Coninckx vrouwen huys
D: 1. toorn daer op 2. stucken een van 11. ende d'and. van 15 ellen lanck.
E: een grooten thoorn.
F: De brugge van t Cast.l
G: de graft synde ...
dighe Cogmans ...
H: begravenisse van ...
Heeren.
I: Gongh in plaets ...
een dock
K Coninex kerck.

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

haer voor deselve kracht uyt aenwinst/

Gedurende de voorgaende belegeringe ende door onse soo groote macht/ Int
minste vande vyanden voor Goa/ als oock int geven [illegible] hebben,
dat voornaemt is gedaen prins die beroemden, als alle den Moorsche
toebehoorende den Harbor in Bengalla, dat van deselve Portugeesen
met eenen ende contant sulcx soo daer als in Battavia wert te
pas gekomen is, bevracht waert, tenzy ick geslagen wert het [illegible]
genomen, dat de Portugiesen volgens schryven van Baardt [illegible]
moeten, noch veel sullen moeten betaelen; voorder dat drie daegen
naer ons vertreck van Goa dat op primo mey geweest is ende
gearriveert syn 3 rycke schepen van Mozambique ende [illegible]
tyts naer dato 5 fregatten van Mascatte daer in waer, met [illegible]
en verslinden, tegens alle haere groote Moderie, daer volgent
der geintercipeerde brieven tot den hals toe insitten //

Doch en kan ick my contrarie het gevoelen van veele niet imagi-
neeren, dat door dese onse besettinge meer desselfs kracht benu[illegible]
gehouden sullen werden, maer vreese dat naer het vertreck van onse
schepen/ alsoo noch lange buyten de door fregatten de vloot comen naer oogen/
ende naer goede verstercken over lant/ gedaen [illegible] op Goa
sende, inde syne Equipage [illegible] de voyagie om de [illegible] genoomen sullen
hebben/ sulcx soo synde door U E. Ed. tselve als [illegible]
ende te [illegible] in myn opinie bedrogen waeren./

Visiapour [illegible] Vingurla

Hoe den Commandeur Cooper, by Instructie ende Last gewesen
den Oppercoopman Johan van Twist, in legatie aen Visiapour [illegible]
Coninck [illegible] omme te onderstaen wat Negotie ende
handel in syn Coninckryck soude mogen vallen/ Item hoe genegen
deselve [illegible] intimatie tot der Portugeesen waere, verder
of [illegible] soude wesen/ wanneer wy Goa te water belegert
deselve Stadt te belegeren [illegible], [illegible] tydens meer ter
materie dienende; is U E. Ed. voorleden Jaer aengeschreven —/

Hier op is gevolcht, dat naer Arrivement voor Goa/ deselve
Commissie int werck gestelt is, van Twist met Eyment
ende [illegible] voorborgh naer Visiapour vertrocken ende gearriveert is 16
daer seer aengenaem by den Gouverneur waert, item alle
vrientschap ende beweesen; oock [illegible] Coninck van
Visiapour gesonden, die hem [illegible] op comen, [illegible]
betoont heeft [illegible] den vestinge oock gedient [illegible] in onse voor
slach te geven/ doch [illegible] van Twist de saeck met [illegible]
voorgestelt en heeft [illegible], als voorgegeven [illegible], daer aen stadig [illegible]
[illegible] niet [illegible] den [illegible] handel, wert ons [illegible]
[illegible] tot [illegible] als onder goeden [illegible]
verleent, ende volgens deselve [illegible] voorgeven, hoope van groote
Negotie.

Antonio [signature]

Ontfangen den Coninck doet belofte dit, met een goede meeninge dat
sich met sijnne crijchsmacht, soo te voet, als te paert, tegens september
1638 soude gereet houden, ende op 't arrivement van onse schepen
voor Goa, welcke beloften ende contracten, vut voorder toesegginge
by vervoeringe deses soo [illegible] d'Edele [illegible] want gemeent dat daer
gevonden soude worden, [illegible] hem de [illegible] vant incomen vant
landt te doen verveeren, of [illegible] U E Ed: nu niet en sullen beroerden
dat sijnne meeninge is, vey hem mede te laude soude [illegible] historie
daer toe onse macht [illegible] vermogens te swack, [illegible] te [illegible]
sullen aen U E Ed: vey oordeel laeten. Wt te bedunckens staet
ons met desen Coninck niet meer dan te veel gemenaeert hebben,
sulcx in ander saecken de schijn [illegible] vermeerderinge, veel eer hinder in
plaetse van voordeel baeren soude, dat sij de Portugesen commen
soo niet sijn als ons de mooren in Amboyna [illegible] ende by
beroeringe daer voort veel commen soude, alsoo sulcx overall
onder der Portugesen gebiedt subject sijn; die van haeren staet
geloven, ende nu door ons op gesitt, oock door de Portugesen
trouwelos, ende inlandse invasie, kan veel voorts [illegible] te verkeeren
zy van haeren geanimeert, naer dit [illegible] aspireerende, [illegible]
maetts [illegible] niet van twist hier over gediscoureert, die t selve te
kenen aerde van den Visiapoureert macht ende haere soldaetsche
lichtachticheyt den tijt sal leeren, inde compen [illegible] van gedaene
schenckagie voorde hem [illegible] sijnne paerden vereert [illegible]
[illegible] voort [illegible] bonden comende 700 realen gebooden/

Het Capitael ter selver tyt voorden Mallebaersen handel
geëxtimeerdt, is door oorsaecke der vyanden macht deerlijck
[illegible] vloot, ende [illegible] schepen al [illegible] steecken vooral
in Vingurla verhandelt, dat daer een redelijcke avance van
75 pr cento of f 26853 [illegible] gegeven heeft [illegible]
te bedunckens staet dit jaer al veel eer den onder gangh gae
sal, ten waere den meer gemelten Visiapoureeder tegens Goa
de wapenen inde handt nam; ondertusschen staet te duchten dat
hy ons in soo veel alles [illegible] voorleeden jaer in macht [illegible]
sullen, alsoo ons kenlijck sijn dat [illegible] gehouden
op staet hebben, oock niet bevonden [illegible] voorder [illegible]
daer coomen, alsoo [illegible] vertrocken is, [illegible] van [illegible]
geariveert waer; soo dat desen Mallebaerse handel groot
bedenckens heeft /

Op Vingurla, sijnde een plaetse dicht by Goa daer onse
onse schepen vaeren ende verversinge haelen, dat onder den Visia
poureert gebiedt staet, meent van [illegible] jaerlijcx 3 of
4000 quintalen peper, [illegible] soude te becomen wesen,
sulcx de [illegible] van coopmanschap moet gedt maecken, de
[illegible]ommalack [illegible] daer redelijcke weynig te krijgen/

Ceylon

wert verders den E. Heere Commandeur Westerwolt, ende Gouverneur
Carell Reyniersz, opt stuck vande Ceylonsche saecken sij gegeven
sullen U.E. Ed. connen toogen bij de Conversatie [illegible] +

Sie dan sulcx mijn geeerden, dat op t'aenschrijven vanden Gouverneur
Carrel Reyniersz ende den Coninck van Candi de versoeck, op deese
Mattserie gedaen is, te meer alsoo door gemelte [illegible] brieven, met
het Bangaelse schip voor de haare van Goa aengegaen, sulcx men
de soberen gestalte der Portugiesen int selve rijck, ende langs
de gantsche Cust van Indien, die soo dadelijck bij gemelte brieven
wordt geopenbaert, ende verclaert, dat volgens haar alle [illegible]
tot [illegible] seggen, inde swacket ende extremiteyt der weerelt sijn, jaa
de gantsche Cust van Indien in roer, ende vol muitinatie van
de soldaaten die in veel jaeren geene gagie genooten hebben,
haar betaalinge versoecken, sulcx den selven Gouverneur aende
anderen [illegible] ende malcanderen [illegible] versoecken,
alsoo den Borgers ofte Coopluyden inde meeste Contributie
belastet connen door die van Ceylon mede bevestigt wordt,
daar de soldaaten soodanige ongeregeltheyt hebben, dewelcke tot
doen dat het onverdraeglijck is, sij verlaeten de forten, loopen t'lande
vaert in, spoliëren der Coopluyden huysen, ende worden van allen
vatten om [illegible], sulcx dat den Coninck van Candi schijnt deese
saecke waer te willen nemen, ende [illegible] goede conditie aen
te bieden [illegible] dat, —

Ende sulcx op hoope van mede participant inde Caneel handel
te worden, voornemens waeren [illegible] Ceylon
het heeft [illegible] derhalve den Gouverneur Caarel Reyniersz en gec.
commandeert het Jacht de Valck met een bequamen Factoir of
Persoon, aen gemelte Coninck in Ceylon te senden, wegens
deese saeck met hem macht te tracteeren, ende voor Goa
den E. Westerwolt het geparteerde te rapporteren. —

Bij absentie van Gouverneur Reyniersz verneme, dat de
besendinge voortganck nemen sonde, ende tot vervolgh dien
ooch al derwaerts geschreven hadde, sulcx dat maar
de [illegible] der besendinge vant [illegible] Jacht den Valck
met [illegible] een vigilant persoon omde legatie waer
te nemen, ende den Heer Westerwolt vant gepasseerde
advijs te geven [illegible] Item het [illegible]
gevolch deser saecke, die godt geeve ten goede [illegible]
[illegible] U.E. Ed. [illegible] raedt tot contentement [illegible] genoegen
[illegible] In somma tis sulcx dat ons [illegible] oordeele op onse
vyant [illegible] beter occasie [illegible] geweest [illegible] in
dese tegenwoordige [illegible]

Cormandel.

De Cormandelsche saecken gaen tegenwoordich seer laechs (de gemeene ...)
ons in groote bedroeffenisse leggen ~~de Deenen~~ met de Engelsen, dat ons schadelijcker is, oder hoop, die sij met weynich dingen, ende als slaeven traeteeren, slaen, stooten, laen gevangen setten, contanten af parsen, ende voorders met haer doen wat willen, sulcx hardt valt, ende dese moedige natie drincken moet, i dergelijcke wordt noodich, waerom ooch niet meer int selve predicament te vervallen, dat een representaebele besendinge aende Coninck gedaen worde, waer door sulcx ... ooch te meer credijt becomen souden, ende voor alle in vasie der gouvernement behouden blijven, ooch onse clagten beeter aengenoomen sullen worden, als wel voordelen is gesien, sulcx dat dese besendinge om verscheyde consideraebele redenen noodich is, [illegible] daer mede, maer alle lange geweert wordt /

Vandesen Jaere wert van daer in retour tot Battavia aengelangt de somma van 6811 ℔ gulden, daer tegens ontfangen hadden 4460 ℔ gulden bestaende in speceryen, andere coopmanschappen ende eenige contanten, ende alsoo wel gepresumeert wordt dit geleende capitael [illegible] in alle te comen sonde renderen, waeraen genootsaeckt omme de Deenen noch penningen op deposito tegens 1½ ende twee per cento ~~[illegible]~~ te lichten, door dit der coopluyden natuer eygen, waer door geleende moghen negotieren den handel niet stille staet /

De coopluyden ... gewent zijn omme soo begaerich naer de naegelen als eenige op de cust van Indien, daeromme die daer waer comen tot den geordonneerde prijs verkocht wil, niet te veel en comen, of ... gesonden sullen worden /

Coopen seer om contant van de Engelsen ofte Deenen geen voordeel in te krijgen, sulcx dat het verliet vande ... soo in desen, alle coopen die daer veel getrocken ... gans qualick komen sal, door het selve met naegelen, noch ... somt, als compt, sullen moeten goet maecken, suppleeren /

Wij blijven noch al van gevoelen dat de Engelschen ende Deenen den handel niet en beshiet laten hebben, die aengevende vreemde Imaginatien, ooch maecken malcanderen wijs dat sij er uyt moeten, ende niet langer bestaen connen, dit zijn al maer pradigent, die veel jaeren geduert hebben, ende blijven evenwel de selve, die wij weeten

Vol.

moete

moeten geven, daernevens fortificatien ende andere voor-
vallende onnoodige lasten te draegen hebben, waerdoor onse Compe.
vergemergelt wort, bij de selve oncosten de winsten consumerende /

Bessaert wat inde mijnen verboden, die soo van Paliacatta
gebrouwen wordt, goede partije diamanten doch ende ingebrocht
souden hebben; sulcx wij onse vrunden gemeenelick te lastleggen,
tis een vreemde sake, dat andere Natien desulcke diamanten met
met een Cappitael van 82 Realen op deposito belast zijn
tot de waerde van 8 a 9 pagoden diamanten krijgen, ende wij geen
becomen connen; oock een weert soo weijnich voor ons alle sake
opgedolven etc., soo dat dese ende andere saecken haer bedenckens
hebben, ende de Compes. dienaers of vrije coopluyden somwijlen
oorsaeck van de Mijnen [?] geven, want op onse tijt van
100 gull. weijnich of niet inde becomen hebben /

Op de Custe van Cormandel wort bij het uijtsien der jongste
boecken van Ao. 1637 gespeurt bedraegt namentlijck : te weten
Masulipatam .... f 171557: 7: 6
opt Comptoir Geldria in Paliacatta .... f 211163:16: –
comt vlaems .. f 382721: 3: 6 –

De Oncosten vanden inde selve Custe
comen te bedraegen .... f 85394:16:11 –
Somma comt suyver winst .. f 297326: 6: 11

Dat welck ende noch voordelen verhoogen sijn, ende noch augmenteren
souden, soo met de Kanckeroense ende Sumatrase hutreders [?] int
belasten en waeren, sulcx tot beter gelegentheijt sounden [?] moet
hebben /

pegue Den Peguse handel gelijckvormich doet die van Bengalen, wordt
door de Directie vanden Gouverneur van Paliacatta (in
wiens orde oock gedrongen genoomen wordt) bestiert ende waer-
genoomen, wesende dat ons van daer becomen niet bevinden,
dat den selven handel namentlijck in Pegu Ao. 1637 beter
als voordelen wel gefructificeert, ende weijnich min als 37 C
gull. wert gewonnen, dat veel in verschillende bij haer
voor dato, alswanneer maer ontrent de 8 duysent gull.
waeren overgewonnen, sulcx dat hier metter tijt goede
voordeelen sullen vallen, doch wordt hier tegen door moorden
ende andere ongeloove [?] ... geoordeelt, dat daer niet meer dan te veel gevaer gewoonde sijn,
doch verhoopt metter tijt alles op eenen beter voet gebracht sal
worden, daer toe de saecken oock naer een begost te stellen /

Ende wat gemelten Gouverneur voornemende, ende der opsicht
vande Coopman Matthijs [?], die daer goede dexteriteijt
heeft

heeft di(e) andermael een goet cargasoen derwaerts besonden, waer van meerder avance als voordesen verhoopt wordt/

In Juwelen, soo mijn veel heeft laeten onderrichten, sonde daer vrij wat te doen wesen, sulcx oock geconsidereert kan worden uijt den selven handel die door de Gentiven ende mooren vandaer op Cormandel, als andere plaetsen gedreven wordt, ten aensien sij daer niet en vinden inde Conincklijcke stadt Ava, alwaer sijnne munt hebben, onder goede hypotheecquen 50 pr. cento avanse tot Masulipatam of Palicatta te geven, in welcken [illegible] groote somme [illegible] tonnen gendegotieert worden, waer voor de gelden die in coopende munt [illegible] betaelt, ende niet uijt gewoont [illegible] worden, haer toe gestelt voor 3 a 4 maenden gemist, ende Juweelen in Ostagie ontfangt, oock bij de Compa. volgens d'advijsen f 32601 18 stuyvers [illegible] dese [illegible] sulcx dat de [illegible] bij geaddeert te saemen geavanceert de somma van f 69502:17:10 dat gaen kan [illegible] van dese handel die noch [illegible] te [illegible] gevallen sijnde, sall meerder voordeel [illegible] sall.

Bangalle

De onbehoorlijcke procedures in Bangalle sijn U E. Ed. voorleeden jaer int lange ende breede aengeschreven, die oock noch in voorigen staet bleven continueeren, d'resident ontfiel haer tegenwoordich in Hugly, daer wegen sij de [illegible] voelt, ende alle mede [illegible] smaet ende overlast hebben moeten [illegible] sulcx dat de voorjaarige [illegible] geleden aen [illegible] naementlijck in Ongely U E. Ed. genouchsaem bekent onverdraechelijck sijn, derhalve [illegible] goet gevonden om ons stilt niet overt hoof al te laeten hadden, [illegible] mede [illegible] [illegible] gecommandeert daer inne te voorsien [illegible] soodanige ordere te stellen als ter materie noodich is, ende ons den handel daer plaetse vrij liber ende onbecommert toe gelaeten wort, doch speelen de portugijsen mede quartieren, ten principaelen hun saecken pattsonagie die haer mede handelen onder hem hebben [illegible] naementlijck [illegible] deselve niet en doen [illegible]/ —

De Jachten Bonbort ende Cleen Hollandia ende voorborge hadde den [illegible] Reijniersz onder commando van [illegible] coopman [illegible] uijt gesonden naer de [illegible] [illegible] galle gesonden, om de [illegible] pallagie te becommeren, [illegible] te vorderen, haer behoorlijcke straf [illegible] de quaede ende boosdadige mooren, daer van mede te laeten gevoelen, waer sij noch comen noch mogelijck [illegible] [illegible]

te achten, deese voorsz. staten de gene te wesen daer men wel
uut soude sullen helpen krijgen, want voorts contentement
doen alles tot noch toe gedaen worden, alle voldoeninge pre-
tenderende wy voorsz. mogen in Pegu, als andere plaetsen
getrocken worden uyt wercken sullen. —

De avanse op dese plaetsen waeren sooveel ende wel in 't
meer als 10403: gull. gerendeert, dat weynich is. —

Arracan Wat belangt den handel in Arracan, daer met het voordeelyck,
doch aviseert vermaenderde, dat de Nederlantsche reputatie
daer seer begonde te minderen, ende tot decadentie te geraken,
daer toe onse natie by veelen seer [illegible] oorsaeck gevende,
ende 't ongeregelt huys houwden eenige ofte uytsinnige sulcx
veroorsaeckt, temeer om dat alle mooren (als oock de Indiaensche
heydenen seer [illegible]) vyanden vande dranck syn, soo comen onse
respectiven bliven [illegible]

Dit dan soo by, dese plaetse is ons meest beclagens soo dienstich dat
die ten regarde van geringe consentingen met verlaeten moge,
ende compt oock seer qualyck dat wy alle armen ende
posterioten in haer landen wel [illegible], ende [illegible]
minste gedoogen, [illegible] wy yder meest op onse waeren
worden die meede naerstich gelegentheyt mit [illegible] ge-
daet, sulcx hy mede doen, ende compt [illegible] daelinghe [illegible] rysingh
op [illegible] waeren meer in consideratie als op de graenen
dat soo uyt eenige andere insichten den prys [illegible]
wordt, daer onder [illegible] de [illegible] comme [illegible],
doch is den rys van 36 gull. gull. [illegible] last verdraechelyck
by die op andere plaetsen —

Den jaere 37 wert tot Battavia gearriveert, vier schepen
geladen met [illegible] slaeven ende andere natyrlijkheden van dat
gecomen, de waerdy van 230 ende 600 gull., gelyck ons
oock met wyt loopen ontmoet is, soo [illegible] tot
[illegible] de jongste advisen in Arracan
boven alle oncosten gewonnen de somma van f 1237
dat weynich is, maer comen de oncosten die vermits die
f 10724 geweest syn te egualeren, door oorsaeck [illegible]
[illegible] daer veel smaeckt [illegible] is, [illegible]
voordele haere met minder maer der meer sullen mogen ver-
wecken /

Item wordt groote hoope gegeven, deselve [illegible] dit ryck goede
partye grove [illegible] ende [illegible] [illegible]
[illegible] linnen, dat door gants Indien soo wel als int vaderlant
courante waer is, tot civille prys te becomen sal wesen /

Staven

Slaeven sijn hiermede, ende de Comp.a voor alle den tijt, tot eenen redelijcken prijs te becomen, alsoo ordinary door malcander geen twaelff ℛ stucks comen te costen, doch sijn dit door den bant volle ende gemeene menschen, die hier in Banda daer geene superfluïteijt gestelt van doen hebben noodich, sulcx dat om eenen alle landen derwaerts in acht genomen dient te worden.

mallacca De besettinge voor mallacca, blijft [?] in vorige als op voorige jaeren continueeren, ende om deselve soodaenich vergroot ende versterckt als eenichsints sonder vermindering van de [?] heeft connen geschieden, sulcx dat tegenwoordich uijt selve vaerttuijgen hebben [?] clencke ende wel gemonteerde jachten voorsien met over de 350 coppen, soo soldaten als bootsgesellen, daer toe heeft [?] ijder schip een bequamme [?] chaloup, bemant [?] een Egiptiaen [?] ende [?] onder den Commandeur Cornelis Symonsz, dat een wachte [?] daer gaende [illegible] man [?] met twee [?] stucken [?] 6 [?] gesant [?] de voorderde [?] [illegible] chaloupen, sijn ijder met een [?] stucken van [illegible] soo [illegible] als [illegible] [illegible] sonder [illegible] [illegible] [illegible] mandatelijck [?] soodaenige vaertuijgen dienstich en noodich sijn, sulcx dat de selve [?] met [illegible] de daer [illegible] met [illegible] omslach [illegible] ende [illegible], waer door onse vijanden oock gedwongen worden [illegible] Conrad [?] [illegible] naer [illegible] dat [illegible] [illegible] door Sunda [?] [illegible] [illegible] [illegible], dat naer [illegible] Commandeur moet [illegible] vallen [illegible] [illegible] die qualijck met [illegible] [illegible] [illegible] extraordinaris [illegible] gesoulagieert comen worden —

Ick en kan mede niet naerlaten u edele te verhaelen, hoe [illegible] dat van dit monsson voor de [illegible] heeft [illegible] in alle [illegible] [illegible] [illegible] ende [illegible], jae sulcx dat [illegible] drie oorlogs [illegible] in den brant gesteken sijn, een genoomen, ende vier [illegible] [illegible] hebben, item vier ander in den [illegible] soo [illegible] gehouden, dat [illegible] van goede uijt comste, [illegible] ontsette [illegible] den brant daer inge[illegible] [illegible] naer [illegible] om [illegible] [illegible] [illegible] door de monsson naer Mallacca te [illegible], doch soo daenich van honger [illegible] miserie, alle [illegible] gematt [illegible] geweest, dat van de 850 [illegible] daer onder 400 blancke waeren, ende met dese Armade uijt Mallacca, geloof [illegible] maer 9 [illegible] soo gesecht wordt, te rugge gekeert

sonder

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

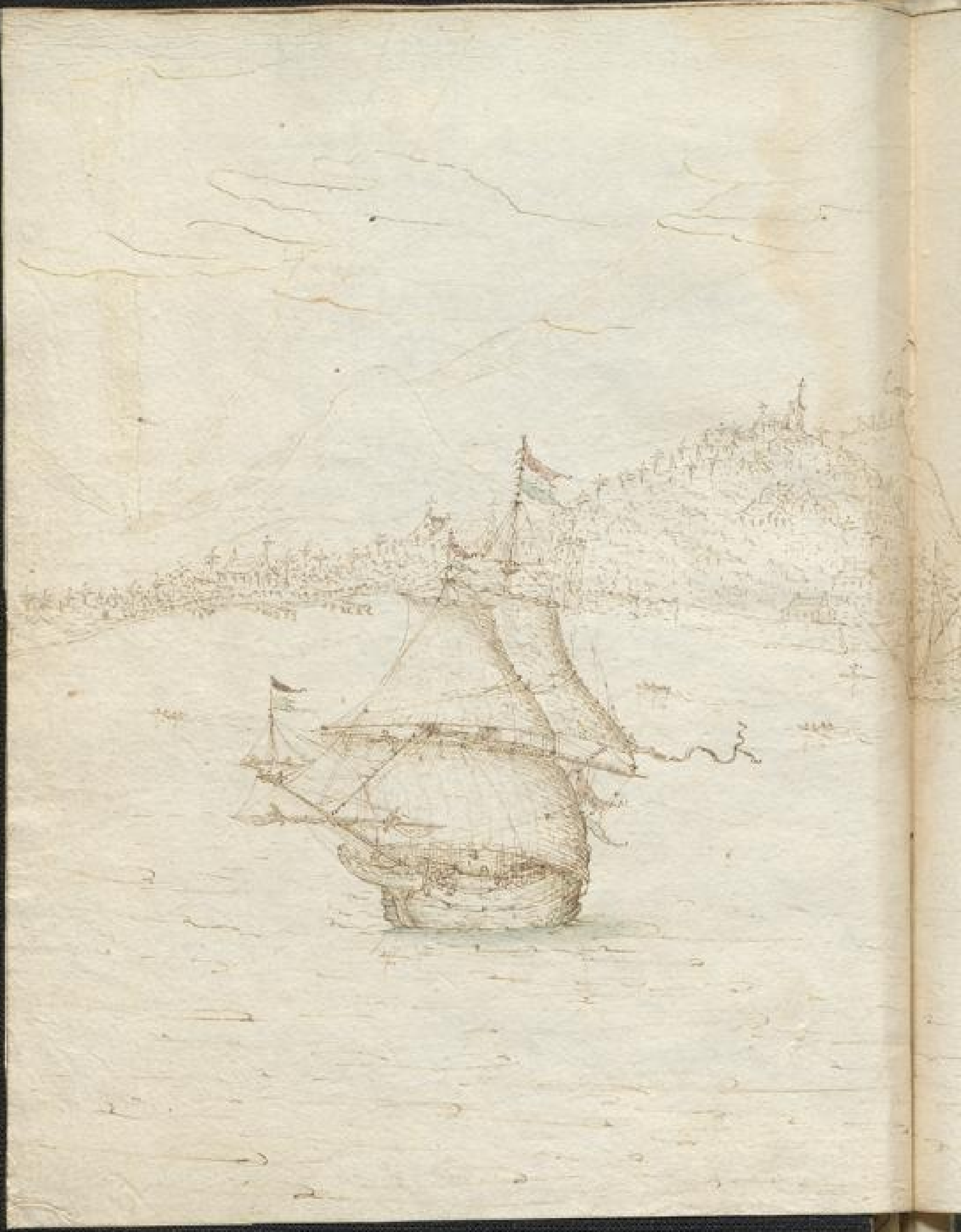

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Affbeeldingh [illegible] [illegible] De vermaerde
Coopstadt van Malacca gedaen is
1619

[illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

de ... vetten/ 240 soo blancken als swartten/ syn in onse handen vervallen, nu uyt den Admirael Don Francisco de Alvides/ die met eenige gevangenen voor ons vertreck op Battavia gearriveert is, doch naer eenigen tyt vertrecken, de resterende syn door de mallaysen doot geslagen, de gevangen genomen, voorder becomen 15 metalen stucken/ die donse niet oversonden/ maer haer schepen alsoo veel schieten daer mit voorsien/ Item bal de/ valcoenen halfen etc. soodat om dese voordt van dit mon[soen] den vyandt seer vermindert syn, wordt opgemaeckt onder 9 schepen, 2 [illegible] den/ ende een jacht/ dat een ... [illegible] Victoria ... doch weynich van nood[en] sal geconnen, ende staen haeren saecken soodat Mallacca van dese hoeck armaede, die te bedelen van [Cust]/ van Indien becomen vuaren/ maer schepen overich syn ... gesonnen/ die qualyck sullen connen mannen, Inde selve ... hadden den Raedt besloten te ... geene ... ende te laeten, gesien maer int begin ... hebben voor 11 partheyen/ van ... kinderen volck/ 60 portugysen als mistiche in ... geringhe ... Intervinia ... daer ... als ... aencomen, ende doch te geloven dat ... ervaringen haer hebben /—

Inde ... voorts mede verovert den Egeliand met al den ... coopmanschappen, seylende naer Maccauw, Item een fregatt van Macca[u] ... naer Mallacca ... veel ander Indiaensche vaertuygen ende Jonckes/ daer van de ... Jagten ... met Langerack ... tot Battavia aengelanght syn, doch weynich van importantie/ sulcx dat de vermindert ... vande ... verloren hebben/ daer mit ... gemaeckt sullen worden —

Hollantia voor ons vertreck arriveerde uyt het Mallacque vaerwater/ t jacht Langerack/ met twee Portugiesche jachten comende van de Cust/ ... seyllende naer Mallacca/ door den Commandeur Cornelis Symonsz vander Voort ... Cleeden/ oly/ botter en ... met ... ... tot ... geladen, doch ... alhoewel daer van groot op gegeven wert/ geen 50 ... sullen ... sullen, doch by ... veel, sy hebben tot Mallacca van dit ... als ... voorden ... ... int de ... ... gesonden /—

Vindt mede p[er] memorie, hoe ten tyde van den Heer Generael Brouwer, sulcx my bedenckt dat ... alsoo syn Ed. doch niemant en vertrouwe, ... Commandeur voor

Mallacca.

mallacca kennende toegestaen, ende geyntheeden alle var-
tingeden, weinige waerlyck, onbekent verovert werden, sulcks
te mogen laten doen, ende konnende dien haer noch met
teergelt t'voorsorgen, wy goede Hollanders behooren
ommers te considereren, dat haer lieden gewonnen is,
wanneer soo veel haer moeten lyden, te soot haer mogh
waer t' ... ende een brant daermede conde steecken,
sulcx met lasten soo wel dergelycke onder contributie mede aen-
gebracht werde. U. E. E. considereeren, dat alle gevangenen
naementlyck gequalificeerde persoonen, ende ooc
anderen, die waren tot verlossinge noodich zynde, tot
Battavia comen ende gebracht werde, waer mede de
Compe. een goeden dienst sal geschieden, ende ten principael
t'seedert van de nu genomen prysen, hadde de heer van
Lingh, den Biscop ende andere fidalgos, uit gaen naer Japan
bevordert, mede soo gedaen ende waeren beter gerocht, alsoo
daervoor groote becostinge gedaen worden, tegen't
gelanden over Maccau ende tot Battavia, ende anderen van
Maccauw over Mallacca tot Bantam, met een groote
quantiteyt gout tot haere verlossinge, waer by
de Compe. beter gevaeren souwe hebben, als van de 400 realen
in Quinam tot rantsoen ontfangen, ooc en konde syn E.
niet weeten, wat rancontre men ontmoeten soude,
tenwaer een van Battavia alle becoming geschieden, daer
dat ooc alle rapporten gedaen werden, in nomen werde, gelyck
het ongeluck van vervaringe, welcke voorsoomen zyn
tot de ... van deese onse jongste victorie, met en hebben
willen largeeren, maer in tegendeel, omt op't stuck van
rantsoen of die verlossinge, veel smaedelyck hebben bejegent
zy van haer redde open verstreckt, niet tegenstaende alle
dese impertinenties, soo hebben wy haer naer Solom noch
int letter ... zynde belast ... 60 portugesen
als Mestisen voor 14 Nederlanders gegeven, sulcx hier
boeren noch nader aengeroert etc.

Omme dan dese portugesen noch meer te bewaeltigen
souwe ick oordeelen beter te wesen, datmen hemme der
selve anders als in vertsinge laet largeeren, te de beste
niet tot Mallacca, maer tot Maccasser, of in Quinam
door rantsoenen, anders niet comen die al heel dient treckten
wort af gedruct doen, in plaetse dat van daer veelen
door vaerten motten ... , ... onder maer prysselt, lost ...

Dat

watt aengaet de prinsen van dese landen soo voor Mallacca
als andere quartieren, door gaende ende continuelijck
souden comen te staen te onderhouden, ter somma van
.... Dan dat wat schijnt te veel, doch de
Equipagie ende ander lasten afgetrocken sall niet veel
overschieten,

Atchijn Den Coninck van Atchien, heeft in onse voorleden noyt
betere occasie om Mallacca te vermeesteren gehadt als
nu tegenwoordich geweest sijn, ende dat om dat de Portugijsen
van dit jaer den harden stoot gehadt hebben, ende de gansche Indische
custe wel [illegible] ende [illegible] gedoogen moeten, ende daer bij
geloopen princen ende pottentaten haer insetten ende onder
belettinge soo voor Goa als Mallacca blijven continueren,
dien volgende sonderlinge geen secours te verwachten hebben,
maer in tegendeel de viceroy van Mallacca schijnen gesonden
secours [illegible] te crijgen uyt ontbiedende,

Ten anderen, alsoo doch nimmer een plaets alleen compt, soo
volcht voor haer het meeste quaet, dat nu den Coninck van
Pahangh [illegible] door inductie vanden Coninck van Atchijn
ofte uyt eygen motijve [illegible], verbodt dat sich
niemant van sijne onderdanen sall vervoorderen tot
Mallacca eenige toevoer te doen, sulcx haer in desolate ge-
legentheyt [illegible] verloopen [illegible] saken, [illegible] sall
incommoderen, ende groote ongelegentheyt toe brengen
daer te gelooven staet, sijn veel saecken in soodanige
extremiteyt niet geweest en sijn, dat te verwachten den
Coninck is. Dan [illegible] sijne legatie hadde connen
volbrengen ende den Coninck van Atchijn [illegible]
[illegible] van Indien eenige [illegible], doch soo ick mij heb
laten onderrechten, het Casteel onwinbaer ende niet geen
gelijck te dwingen, want de muyren soo dick [illegible] ende
dick sijn dat niet den Canon niet te door booren soude wesen,
boovendien dat sijn alle punten wel voorsien van schoone
en swaere Cortouwen, soo dat qualijck kan als bij
uythongeren ofte overrompelingh soude wesen,

Sijn buyten quetsie [illegible] desen [illegible] Coninck [illegible]
door geleden [illegible], ommer soo seer op de Portugijsen
gebeden als sijnen voorsaet, ende oock te meer tot Mallacca
verdere [illegible] sall [illegible], om dat den Maleyer [illegible]
ende Pahangh croonen [illegible], soo dat niet verdient
en werde, bij sijne voorgenoemde [illegible] vijandt [illegible]

waer toe

waerthoe door Ambassadeurs onse Assistentie onder goede
Conditien ende beloftenisse versocht, welcke occasie gelaeten
ondertusschen tot de verdrijvinge van onse algemeenen vyant, ende
factuer den peper handel goet gevonden is waer te nemen,
tot welcken eynde om alles naeder te ondersoecken den gemelten
Roelof [illegible] met des Conincx af gesonden Gedeputeerde derwaert
waert gesonden, doch met Rommel [illegible] verloop vant Monsoen
alt geleght is, niet comen aenlangen, of 't hier noch naemaels lanx
Mallacca Barwat sal worden, sullen wij den tijt [illegible]
saecken sinnen,

Doch en waer niet verswegen dat weynich des Conincx Gesanten
een spaeder int veel saecke ende eenige contraminanten die
[illegible] geerne dit goede werck beletten, ten eynden
int opbrengen des Conincx siende heeft all goede partij gelegen
gereet hadde, welck waerschijnelijck te remarqueren zijn, siende
dat hij den verwonderinge is, ende gevangen synder voorsaet,
ooch den oude Coninck synen eenigen soon [illegible] halve
broeder alsoo hem te tirannich oordeelde, geen goet
regeerder soude wesen, hem doen massacreeren, ende syne
dochter aende tegenwoordige vet gehouwt heeft is, dien de
regeringe voor syne doot toeseggende, daer van tegenwoordich
ende [illegible] is, doch soo geseght wordt, syne Kinderen ons
over de doot van haeren broeder, gelyck eenige anderen mede
doch niet dan misnoegen is hebbende, deswegen door alle dese
redenen wel voor eenich oproerkel te duchten soude wesen,
doch by godt wille den Coninck onse genegentheyt syn waerde
sinde, wy maer te meerder gunst ende Credijt by hem, als
op de Peeper plaetsen hebben souden,

Wat aengaet de negotie deser plaetse, soude redelyck geweest
zyn, soo Rommel met de gesondenen tot Battavia op gecocht
Juweelen, die hij hadde comen aenlangen, bevonden den waert ooch
hooger dat niet alleen, alle die daer wesende peper souden
hebben becomen, maer ooch den Gedeputeerden des Conincks op de
west Cust ~~daer alle goede peper~~ is comprehenderende,

Den Onderkoopman vander Meulen is 't voorleeden Jaer
met eenige restanten ter selver plaetse verbleven, ~~[illegible]~~
die naer Cargasoen beloopt verlangen, de winsten waeren
volgens de [illegible] [illegible] 2000 gull.,

West Cust — Vande west Cust handel hebben ons t' Jaer 1637 te beclaegen,
alsoo naer rekeninge ende overslach vandaer becomen
hadde opt vertreck deser retour scheepen, [illegible]

dan

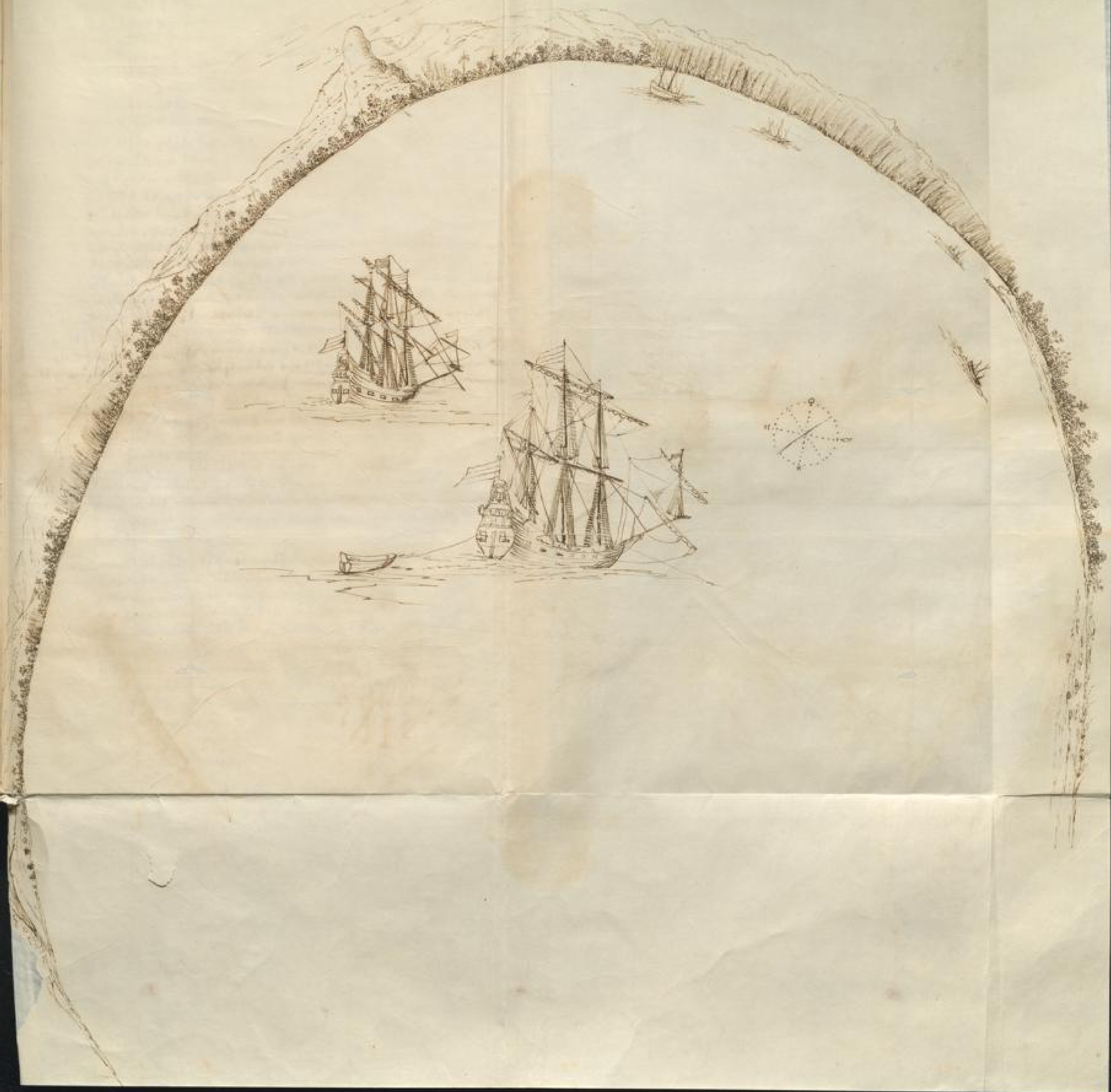

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

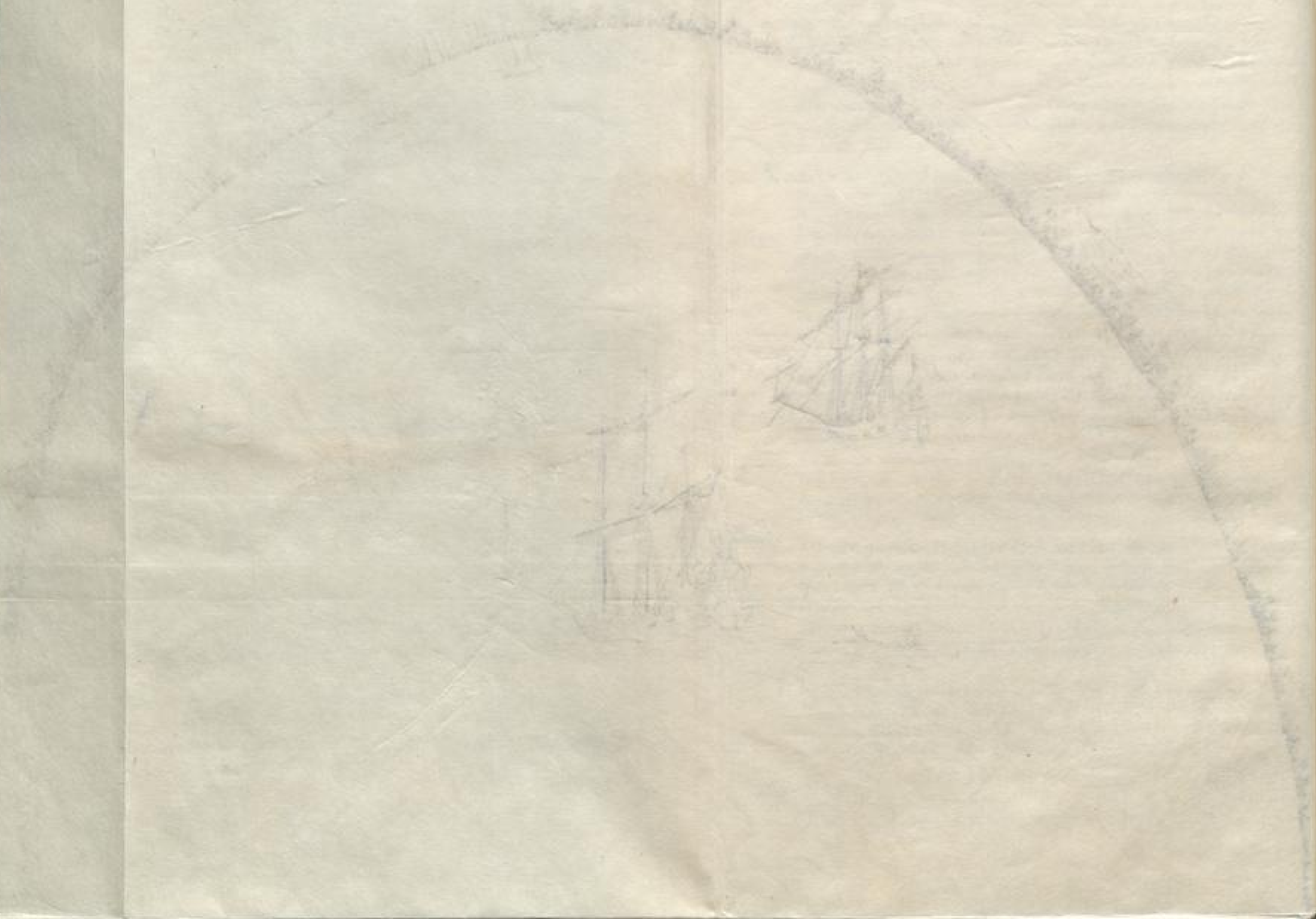

van 11814 Picol peper, ende naer ons vertreck het schip Bommel
met 2400 picol, insgelijcx t'Jacht Samman met 300 picol, en
5000 Stuck Sumatraes lijwaet, verder naer de Lampongs,
van daer noch Engelsen ~~over de Rapport~~ werdet leggen, ende noch
gillinghe bordurtgeeme d'Chinesen ontfangen hebben, en naer
Battavia versonden sullen, noch ongeveer 500 bhaeren laden
verwachten, die wy hoopen ten achteren den Engelsman
vande Custe en, alle in onse handen coomen sullen, —

Alle desen peper wordt de bhaer van 360 ll.os off 3 drie
picol China tegens 20 Rs ~~realen~~ ingeschreven, dat veele en
doch geene den peper te duer geraeckt wordt op de
Cleeden te meer geavanceert, sulcx dat het even veel is
hoe het kint genaempt zij, ~~alle~~ Compe met verloren is
wordt, dorssen schantroop, off de veelheyt der Cleeden
die pro bhaer uytgekeert wordt, en onverdraechelijcke,
ende noch moijelicker dat ons door de Engelse vrijheyt
gemaeckt wordt, by 26½ R. v 8 bhaer betaelen, sulcx wy
volleyen om haer den peper te ontrecken, dat wy diesen
peper coopen, ende by door manquement van middelen
gheen sullen souwen, Insomma etc.

Tegenwoordich hadden wy daer geene Scheepen, oock
de Comptoiren ontbloot van Capitael ende Coopmanschappen,
Sadercomme seer gevoelich wordt, te meer alsoo onse Coop-
luyden op Credit gendigo wert, ende ettelijcke maenden
vanden Panglimma op ticko geleent hadden, die ons
dickmaels in sulcke noden geaccommodeert heeft, doch
niet sonder schaede, maer ~~aff~~ in recompence op te arriveren
vande Cargasoenen, het welcke geschiet vande Cleeden, en
de kenner neempt, waer by syn voordeel heeft, Insomma

~~Was nodich~~ Noodich tot vervolch vanden handel, een schip door de straet
Mallacca gesonden worden, sulcx oock ten uyterste noodich
sall syn geschiet,

Daer noodich salt wesen, over dese quartieren een
Directeur of die opperhooft gestelt worde, omme
alle kronde ende bedriechlijcke actien, die hier niet meer
dan te veel in swanghe syn te voorcomen, hebben dien
dienende oock niet te min, ten minsten een Raedt
Commissaris gesonden, omme alles, soo wel op het opperhooft
als minder persoonen haer actien te letten, off
laet de ontrouwe sicht met brenght, off wat het
is en wete ick niet, het onderwerp gevoel dat in Batta

onder

onder den borger etc. dat [sy eyst] weynich waert, ende moet oock deser van
daen commen, doch te gelooven dat dit de minste saecke is.
Ende int regarderen van de tolle (daer van het gemeene dat
willen godt doen) veel ondergangh [illegible] gaen. –

Vermits ten van Borten gemelte Cleeden, sonwede volgens
de Battavische boecken, ende calculatie op [illegible]
door mancque deminger boecken koommen, ter somma van
40 duysent gulden, dat soo bevrachten geven de cleeden niet
in 't voordeel maer veel eerder de schade om te verveerden tot
hooge prys door Chinesen ende andere ingebrocht, sulcx
dat te duchten staet eerlanghe geen cleeden meer (of [illegible])
tot noch minder prys begaert sullen worden.

[illegible] Dat den Engelsman in Pallimbangh sich over ons daer
verschynen etc. [illegible], ende syn gemaeckt
Palimbanghs peper contract, voort ondersyds dese commercie
niet en kan doen profiteren, wordt UE. E. H[eer] Generael
met desen alles verbael aengeschreven, item hoe door ons
ende d'Engelschen den peper alle daer op geiaeght was
tot 7 realen de picol, ende boven dien de cleeden tot vill[e]
prys gebracht syn geworden, sulcx dat desen peper, ende alle de
cleeden die sy ende wy op sodanigen voet coopen, in [illegible]
[illegible] over valt, ende hem deser halve willen.

Ons daer coomen waert ter contrarie beyde [illegible] aengenaem
hem meerder respect, als den Engelsman, door welck [illegible]
den Coopman [illegible], die andermael met de Brack ende de ditto
cargasoen derwaerts genavigeert is, all 100 picol ontfangen
hadde, item twee tonnen vol [illegible] naer Battavia gesonden
waeren, insgelycx 600 picollen, ende boven dien noch so-
[illegible] danige quantiteyt wert daer 't gemelte jaer vol sonde syn,
soo dat met den tweeden delfs etc. of deser plaetse sall met de
tyt goeden handel geven, doch te gelooven de manna Cabes/
Jambi, die meer [illegible] partye onthechten, sulcx dat het comptoor
aldaer, tot de commende te minder geven sall, doch wordt verclaert
groot devoir doen (ten aensien den peper by den ydere getrocken
wordt) tot aenplanten.

Den waer niet goet gevallen, de voorgenoomde [illegible] van
H[eer] Generael Brouwer, als den ontfanger malcanderen
de iachten ende chaloupen derwaerts gedestineert, voort
gemeen genomen hadde, waer door deselve commercie, ende de
selve onderdanen [illegible] gemist, ende den Engels-
man deselve peper alleen gehandelt soude hebben, [illegible]

ick segg[e]

ick legge de Compangie / bij lichtvaerdighe ende ongefondeerde
oorloghen / geen voordeel bejaegen sall, ende veer gequalt ende
verloomen gants qualick gedaen is, datmen een yder sijnen
verleent / gelijck insetten malcijck den principaelste aenraeder
waer, hier bij soude niet alleen de Comp.ie maer oock vele
onderdaenen, die op groote lasten sitten, waeren Cost leeden
ende armen moetten geintreert weert sijn gevoordert,
laet ons vreede houwen soolangh het mogelijck, want bij
den oorloch sijnde plaegen /—

Jambij Den handel tot Jambie gaet op ende onder voort, ende apparent
dat door der Engelse, ende onse Cladderijs de Cleeden in soo
cleenen respect sullen raecken, dat daer bij eyntlick geen
voordeel te behaellen sall weesen /—

Op tijt deen der schulden, weerdt nu beter alst voorden
gelet, ende geloven deselve noch per t slijts der Concepte
boucken / niet tegenstaende dat een goede party gemint waer,
de somma 60 a 57 @ Dull. sal bedraegen / ende niet
tegenstaende hetwe, soo sulcx niet op den habt verbooden
Nota waer gevoordert, sonde daer noch bij getaempt sijn geweest / het
volcq'n voor mij den vreemde saecke dient te weesen te
meer ons alle, ende principaellick de opperhooft dit alleen
kinbaer is, de Chinesse door den bant lichte voogels
sijn, daer dat Comp.ie gansche saecke / soo haer die [illegible]
op beminden borsoude setten, die vreemder vrie schuldich sijn, die
loogie voor bij gaen, ende soo pepper van [illegible] becomen tselve
voor andere aen ons, de vrende Engelse Londerres, die van
onse middelen, ende pepper versteecken bleven, /—

Onse Coopluyden geven voor, d'Engelsen groote partye cont:
die tot 10 @ realen begroot wordt, op Coromandel van
peper vent gedaen souden hebben, ick meyne dit maer een
stratagema is, de Contanten haer niet over, dat
oock wel geloove hij op de volt licht, daer ons mede bedroge
ende bijde [illegible] gelogen hebben, het soo het anders is mogen wij
hoopen, oock een mael eenen slachbouck van haer sullen becomen,
gelijck te gelooven is, sij veel jaeren van ons gehadt hebben /—

Waerachtig weinsten wij ende d'Engelsen malcanderen te
staen conden, want ons selven bedroogt ende de moorsche
rijck maeken, doch verhoopende wij door den [illegible]
die tot Battavia op den peper gestelt is, welcke de realen
voort picol sich eenige daer nae sal voegen, ende all gereede

veel sacken

veel Joncken van ander Regeeringe, (Martapoura, vande oost-
Cust, ende Palimbangh, om deese voordeelen te bejaegen; Ist soo men
zyn, doch naer tegenwoordich geconsidereert, ende al eenige gecorten den toll
van Incoomen, ende 't geene in d'Ettoure verworven, soo maeckt
Calculatie van voordeel, ende communicie voor onse Ingesetenen
maer dat alle deen peper sonder geslyde voordeelen, soo, ende. boven
13 de 6 ende 7 realen moeten incoopen, sonder dat ooc de Compe 14
ettelycke Comen Ionte te leggen gaen, doch moet alles een
begin hebben, ende waermeer de Coopluyden gewent zyn tot
Battavia te verschynen, een ander syn getrocken worden,
daert arriveeren der Chineesche Joncken veel in deen han
alsoo een yder begeerich ende hebbende 't naert geene
dat men brengen ende moeten wy derhalve goede sorge
ende voorsicht draegen, dat geene of weynich minsten soo
veel, als ymmer mogelyck wesen sall, op d'peper sonder (Chinese Joncken)
plaetsen verschynen, tot welcken eynde Jachten geordonneert
zyn, om sulcx te beletten, ende haer mede nu naer Battavia
te convoyeeren, waer mede verhoopen allen onheyl geweert
ende beletten geslut sall worden.

Voorleeden Jaer 27 was den Conincklycken Amachoda
Sampee, soo voor dat hem dat eynden hoeft gebroocken
was, ende tot Battavia niet comen conde, in Palimbangh
geloopen, ende met soo veel of 3½ last peper vandaer is
vertrocken, sulcx mede veel tollerabel, doch door hooge
wichtige Consideratien, gelyck U.E. E. selve mogen
ende recommandeeren, niet tegenstaende dese, Sondt
raedt heeft aenschryven ende mandaet tot Amboyna
dat men hem vandaer moste doen halen, soo hebben wy
hem, onder pretext hooverige van sich voor sulcx uytcomende
te wachten gelargeert, ende op deselve verloren een part
verleent om naer Jambi te mogen varen, doch alle voorraet
soo dat vernemen daer gearriveert was, 't hadt den Brack
derwaerts gesonden, om hem inden handel te verlocken
15 of ten minsten dieren peper te laeten verwerven,
sulcx dat metten Brack 300 p. vandaer gecomen heeft
doch ten pryse van acht realen, ende hy Sampee
de Inwoonderen moeste naerloopen, syne in
Contanten 't voorderen, te geloven, eenige onbetaelt syn
gebleven, soo dat desen middel, alhoewel sy weeten den
Brack tot dien eynde daer gesonden was, om haerde marct
te verdarven, ende 't verwerven der peper te beletten, beter wa

G. Jacx

't Jaer voorleden dient UE den Coopman van Houten met 't Jacht
Battavia, met seeckere Chineese Jonck, de Jambysche riviere
af, als buyten coomende, nedempt van Houten volgende syne
instructie alle den peper uyt gemelte Jonck, gelijck oock dat
het contant [illegible] soo hij meende, item den Schipper ende Annachoda
Biniock, met eenige der principaelste Chineesen, die
mede naer Battavia voerden [illegible] onder haer peper
[illegible] tot Jambi [illegible] sy moghten, alsoo [illegible] die
volgens Contract [illegible] ende te disputeeren, omme
dan dese Jonck mette [illegible] plaetse te doen verblyven,
bleven 14 Nederlanders namentl. een Stierman
een Assistent [illegible], met [illegible] 12
andere Jongens op de selve Jonck gestelt, doch by die
van den Brack gedaene [illegible] sorch gedraegen zynde
UE [illegible] ende soo [illegible] in China gearriveert,
die in Taijouan oock [illegible] bezorgt hebben, hebt met de
Nederlanders gemaeckt hebben [illegible] in China
gebracht [illegible] niet [illegible] hadde
het gemelte Jonck bedraecht 11 a 12 [illegible] gull. In somma
UE met alle voordeele datter [illegible] voor gereeckent wort,
[illegible] gedaen [illegible] dan dat [illegible]
vallen door [illegible] door de geringste [illegible]
[illegible] voorgecomen [illegible] ter behoorlijcke plaetse
gebracht worden.

Niettegenstaende d'Engelsen goede party peper tot
Jamby gevoert hebben, soo staet vast, dat wy mede alle
1300 Picol bequamen hebben, daer van [illegible] goede partye
met dese schepen [illegible] ende de rest naer China
Taijouan, Cormandel, ende Parsia versonden ende sende.
Volgens verclaeringe van Commandeur Croock, syn
Comptoir [illegible] 860 picol [illegible] 320
[illegible] onkosten, maeckt saemen 1180 Rl. [illegible]
alsoo den tyt verloopen waer, met [illegible]
waeren, [illegible] oock waer noch goede partye voor handen, daer
van 3000 Rl. [illegible] wort, die van dit jaer ontfangen sou
worden, soo dat de gedaene [illegible] tot [illegible]
UE den [illegible] bequamen sall.

It [illegible] van dit Comptoir waeren [illegible] 37 [illegible]
d'somma van .... f 1471 gull. 9: 7
[illegible] oncosten hier boven [illegible] getrocken die
om [illegible] somma van 8153 gull. 3: 4

Met verwonderinge hebbe ick uyt rapporte van Commandeur
Croock verstaen, [illegible] oock [illegible] als dat [illegible]

syn

Nota

Zyn aenwesen alldaer, ende op den Peper door hem verboden ende aengehouden, monterende 25 rs per picol, 120 rs den Peper, de tollen vant gewicht, daer en tegens weynich by de Cooplieden op den voorregen ontfangt, die voor 15 duysent picol monteert in de rekeninge gebracht is, dat wy seggen dan met andere ontcosten gaet maecken, Summa soo slimme gangen worden onder op de voor Cust gegaen. In somma hoe V.E. gedient worden, is hier by seer licht af te meten, ende hadde Mr. Juwel Engelse Coopman geroempt, dat het slimste der tollen, sedert welck tyt insgelyckx de Engelse hadden, ende dat dese strattegema, door de E. dienaers tot last hadden mede wert mede gestelt wort, kan bynt hierwoorts verhaelde geoordeelt worden.

NB.

Bantam

Den tweede Bantam is tamelyck qualyck het gevallen door sodanich dat aen geene Syde oorspronckelyck soo willich geplecht wordt, de Commercie die derwaerts onder int werck gestelt, door onse Chinesen, Japponders, Amardieckaers, heeft het begonnen te stutten, Soo dat dan moort, door die van Bantam, welck sacht het volck van madelen tanden, gecregen plecht, daer van syn ontlede veel onbeschadelyck schul door geen, ende sonder het seggen, ter loop haer geschooten is, alsoo verre mede Javanen vande volck weder weder met door dringende nomen synde, het saet overgenomen, hadden gedrongieert hebben.

In somma ick vertrouwe dat haer het verongelucken vant schip willen het hoot in de weegen, doet opsteecken, ende vermeenende hy ten aensien der selve gehulp gestaert hebben, sulcx weel hadden commen voor comen, soo bedroeffende voordeelen per rost, dat selve met behoorl. en hadden dat haer in niemant deeren mach, voort aengaende oock geene Excusen in Consideratie coomen, ende dit de eenige oorsaecke waerom den Coninck geen Cooplieden heeft te willen admitteren, vreesende door de selve syne Delinquenten ondeckt, ende handelen van selve gestelt, belet souden syn geworden.

Dat wy vernemen den Coninck Justitie over de moorders doen sall, wordt qualyck vallen, alsoo de principaelste by desen aenslach, (die haer over haer gestalt wel kent)

...ende

Ende schuimende.

Longe vande Grooten, in de Javane Staeten ende die onderdanen
wel gevoedt sijn ooch te meer, sij alsoo deselve behoorlick de conversatie
connen gebruycken, ende alsoo oock een mercklycke somme
volgens aengehaelden Mallooij sijn provintie onderdanen, sullen
het ooch volgens t'ander (den besten voornemende) Conincks
te ontfangen /

Dat wij meenen sij, gesanten ander als Commissaris senden
sullen, daer niet soo veel bevraeght sijn als of sij niet schuldich
bedienen hadden / ende waer haer meerder coomende met spreken — dat sij dan
derselver wederparthij / dan halve qualijck weeten wat van
desen handel seggen sal /, doch te gelooven, dat gemeenen man
die dagelijcx met vluchten, ende andersints vervallen, in Batavia
meer voor ende ontrent Battavia verschijnen, daer na te
verlangen /

Sij sijn noch op den besittinghe vande fortificatien
van haer Stadt, om dat insichtes tegen door vreede vande
Mattaram, of hem oock sulcx schijnt, en weet men niet /

De suyckeren leggen t' hooft aldaer groote voortganck /
als de aenplantinge dezer oorden, van welcke suyckeren
goede partijen ter prijse van 7 Realen tot Battavia
coomen, ende daer tegen sorchvuldigh alle andere in Tolouw
verwoesten, welcke voor de Commissie in dit troubell waeter
alleen gaendeeren, ende niet liever en sien als de continuatie
derselven, ende waer ons op sodane Ambassade, ende signantelijck
op den Bantamschen Capiteyn Kotsinghe, niet en hebben
te verlaeten /

De coninginne deser Bantamschen gedeputeerden vreedsame
onse Bantamsche onderdanen het best, ende andere bij
gelegen Rivieren Plaetsen liever vrij, sonder eenich
rancontre mogen gebruycken, sulcx een bedencken geeft,
of de Bantammers wat onder pretext vande vande
Pest, veel niet den meesten af te breecken, inclusive gedaen hebben /

mattaram — Vanden Mattaram, of wel dees tijt de voornoemde, weinich
niet sonderlinghs te seggen, want ons de Commissaris dagelijcx
van daer comende soodanich afvorderen, dat niet en weeten
wat daer van aennemen, of niet verwerpen sullen, doch te
vertrouwen (sulcx sij haer geloofwaerdick in beelden)
hoe meer sij liegen, hoe meer haer Godt sal straffen /

Onderentusschen heeft hij hoe sijn bij becomen van alles
ons gekeurt, ende manquement op Battavia niet, oock is
alles tot eenen civielen prijs te becoomen, doch blijft
den rijs op den prijs van 10 Realen continueeren, sulcx
oock wel consideratie ende om de Coopluyden aentebrengen,

moet

moet ende dient te geschieden, indien men waeren dese Mattaram-
landen ongeslooten waeren, wy souden veel meerdere onrust gehadt
hebben ./.

Tot einen grooten koop, daer tegens ons inkomende sacken
all voorsien hadden, heeft Mijn voorleden jaer voorgen.de
belegeringe gegeven, doch alles in rooch verdwenen, en voorts
minder mense alles selve daer geleden ./.

Van Waerega of de Sekipadose practijcken, consideerende
den vreede, moeten wy ommer soo weynich alles der Chinesen
seggen gelooven, alsoo weeten moeten met een modich prin-
moor de moordadige daeraden te doen hebben, ten waere
voornoemde waere, ons met den moort practijcke onder
schijn van geveynsde vrundtschap in stadt te lande brenge, ende
alsoo den voordeel of [illegible], waer toe ons het waeckende
oogh bevoolen is ./.

Vande Kaersiaensche Paerden, had Waeregha de mate
niet genoomen, gelyck door een ander aff gesonde gesant
de maet vande twee gesadelde Curtouwen op den Karm
staende ook geschiet is, doch becomen noch op teen of [illegible]
andere nadere advertentie commende, waer in ick voorgen.de
paerden ten principaelsten verwondert zy ! —

Men heeft ons voorders voor gegeven, dat hem de Poortugiesen
veel sacken, ende schoone belofte aen van Ceilon ende
tegens Battavia toegedicht hebben, ende hy sulcx gelooft
ende aengenoomen heeft, [illegible] daer van binnen geloove
alsoo hem der Poortugiesen vermogen soo veel [illegible]
als ons bekent is, doch wat zyn intentie sy ende hy
met teen noch tander voorneempt, is Godt bekent, doch soo
continuerende wil, geeft t daer voorheen gedaen soo [illegible]
sall ons aen syne vreede weynich gelegen wesen ./.

Onse gevangenen, soo myn den Stierman Abraham
Mallacq die op Nieuwe Haerlem overleden is ende
UE Ed. selve verhoort hadde, rapport te doen) sijn
worden deselve qualick getracteert, gelyck hy mede sy
bevint veel te [illegible] uitgestaen heeft, doch op den
hals met groote moeite uitcomen, sommige syn
tot het Mooresdan gedwongen, ende daer de straf
der doode by weygeringe vanden voor oogen gestelt,
ende ter gebleecke door de voornempt Godt

der

des keysers harte, sommighe soodanich bekommert wel geweest
dat eenige vaerden becomen hebben, sulcx dat alle dese Jeer
op haerer vertrek [illegible] Junge hooren, welcke haer Godt wille
gunnen, sy een mael uyt dese Barbaren handen comen ./.

In Mattaram gaen onse saecken voorsichtich, dat lange
moet duyren, want wy soo wel hier als elders met veranderinge
en verspillinge moeten te doen hebben, doch comen de
voorseide saecken onder gemelte, soo lange als sy ons geoorloft
maer, eenichsins maeckt my indessen waerheyt [illegible] /
groote sommen die daer ontrent verteert worden, tot noch toe
gheweest ons aengaende te bedancken, ende [illegible]
te verteeren, soo lange den ouden Coninck leeft, alle
ten goeden sal uytvallen, maer in hope te verkrygen,
souden niet anders dan swaericheyt voor de Compie te
verwachten weesen, dat de Coninck [illegible] de vader van
Banck gebroocht hebben te schrijven, ende de regeeringe onder
haer wilde verdeelen [illegible] geblecken, doch gaerne
soude, ende het den ouden Coninck alsnoch inde possessie, dat
ick duchte niet lange sal duyren, te meer alsoo hem den
Mattaram den vrede aenbiet, sulcx ick presumeere der lange
lyden bedryf [illegible], daer van soo veel goets als van de
Vonden niet te verwachten hebben, doch den tyt sal leeren ./.

Den Engelsman die daer noch eenige schulden hadde
heeft [illegible] gedwongen de [illegible] weynich peper becomen,
derhalve opgebroocken, ende sich met contante die de
Mattaram [illegible] van ons geleent hebben, laeten betalen,
over veel [illegible] gedrongen hebben, maer ons
de schult geven, doch soo den schipper vande Crispijn sich
op St Helena voor my geliet, souden anderen [illegible]
ende daer [illegible] te doen stont etc., soo dat geenen
laden bleeck, sy over haer vertrek misnoegd geweest ./.

Dese plaetse sall metter tyt groote quantiteyt peper
connen leveren, tot welcken eynde noch dagelycx aen
planten, ende dienvolgende te hoopen, ten aensien de
Engelsman in vertrocken is, In [illegible] voor datte noch als parthy
onder den [illegible] verwoort sy gehoorden, nide tegenstaen
[illegible] soo daer op ons compt als tot Battavia [illegible] 120
lasten gegaendeert hebben, ~~dat [illegible]~~
sullen ende het aenstaende jaer ten minsten de helft
te meer sullen leveren, dat den groote [illegible]
weesen, de advance deses Comptoors souden naer onse calcula
weesen 15 a 16 [illegible] gull

[signature] [illegible]

Alsoo op Martapoura by weylen eenige paerrellen
zyn verschenen, die oock voor goet geestimeert worden,
soo bevinden by ondersoeck hoe dat aende Oost zyde ontrent
N° 20 mylen van Pat Nior, een paerrelbanck sonde wesen,
naementel: op een plaetse [illegible] genaempt, daer de
rivier te sonde vallen, doch comende Martapoeresen
te aensien met wat eer in oorloge zyn en geene becom[en]
Voor de Biadjoos synde alle wilde menschen, ende in dese
oorten, doch door den Coninck voor zyne soldaet gehouden
sonde mede eenige paerrellen uyt het landt na [illegible]
den bewaer gebracht worden, sulcx op dat eylant by [illegible]
[illegible], tot ten dienste der Compe. uyt gesocht konnen
comen worden/
Een gelycke banck sonde te vinden zyn, op het selve Eylant
voor of ontrent de [illegible] Borneo, streckende
vande [illegible] vande paerrellen/
Item een ander die mijn over eenige paerrels mede voor
een Compagnies slaeff, van Mindanao verclaert, dat
voor Mindanao een seer goede banck sonde leggen, dit
ter advys/
Alsoo ons in Battavia redelycker wyse van Rys ge-
provideert vinden ende contrarie een ongesonde plaets
is, soo en hebben [illegible] niet tegenstaende dit by
[illegible] gedaen, [illegible] daer
bequaemen in corten tyt [illegible] als 200 lasten
[illegible] van [illegible] op 27 [illegible] ende de [illegible] op
13 a 14 [illegible] quam te staen, van waer [illegible] onse
[illegible] meerder quantiteyt sonder [illegible] te
becomen, soo dat [illegible] daer een getreyn [illegible]
wordt, ende door [illegible] ende oorloge ontstaen [illegible]
doch [illegible] niet [illegible], daer toe [illegible] sonde worden/
Solor Timor ende — Wat belanght den handel deser plaetse begint soodanich
toe te nemen ende aen te groeyen in verscheyde saecken dat
U.E. Ed. [illegible] [illegible], [illegible] Solor [illegible]
vande Tymoresen ende aengelegen handel, [illegible]
'T voorleeden jaer waer U.E. Ed. aengeschreven, hoe het fort
Solor perycke hadde geloopen, door ons [illegible]
[illegible] te worden, dat wy oock voor [illegible] moet [illegible]
nemen want de Portugiesen selve soodanige [illegible]
heeft, dat sy het fort verlaeten, ende voor ons [illegible]

ten [illegible]

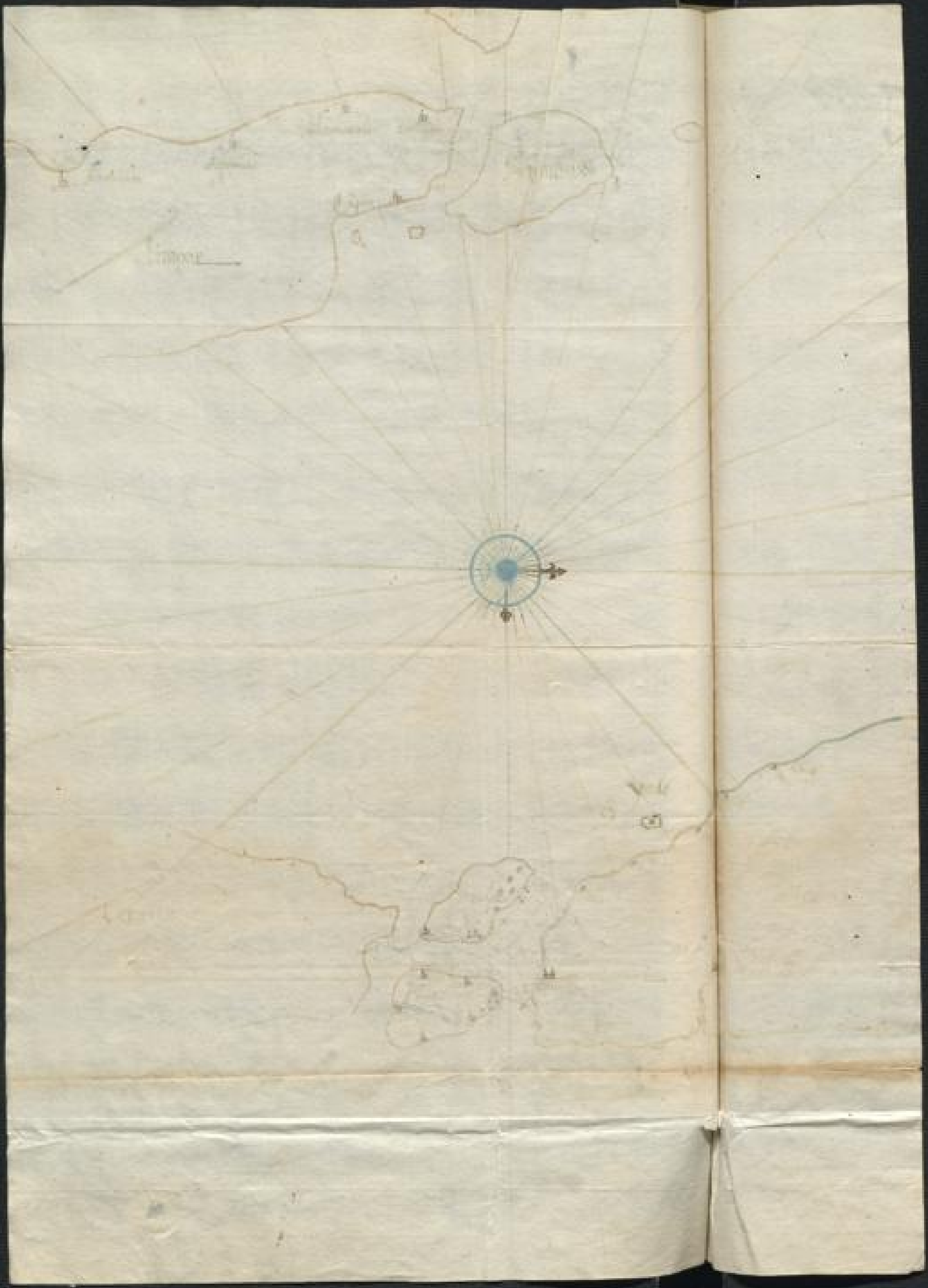

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

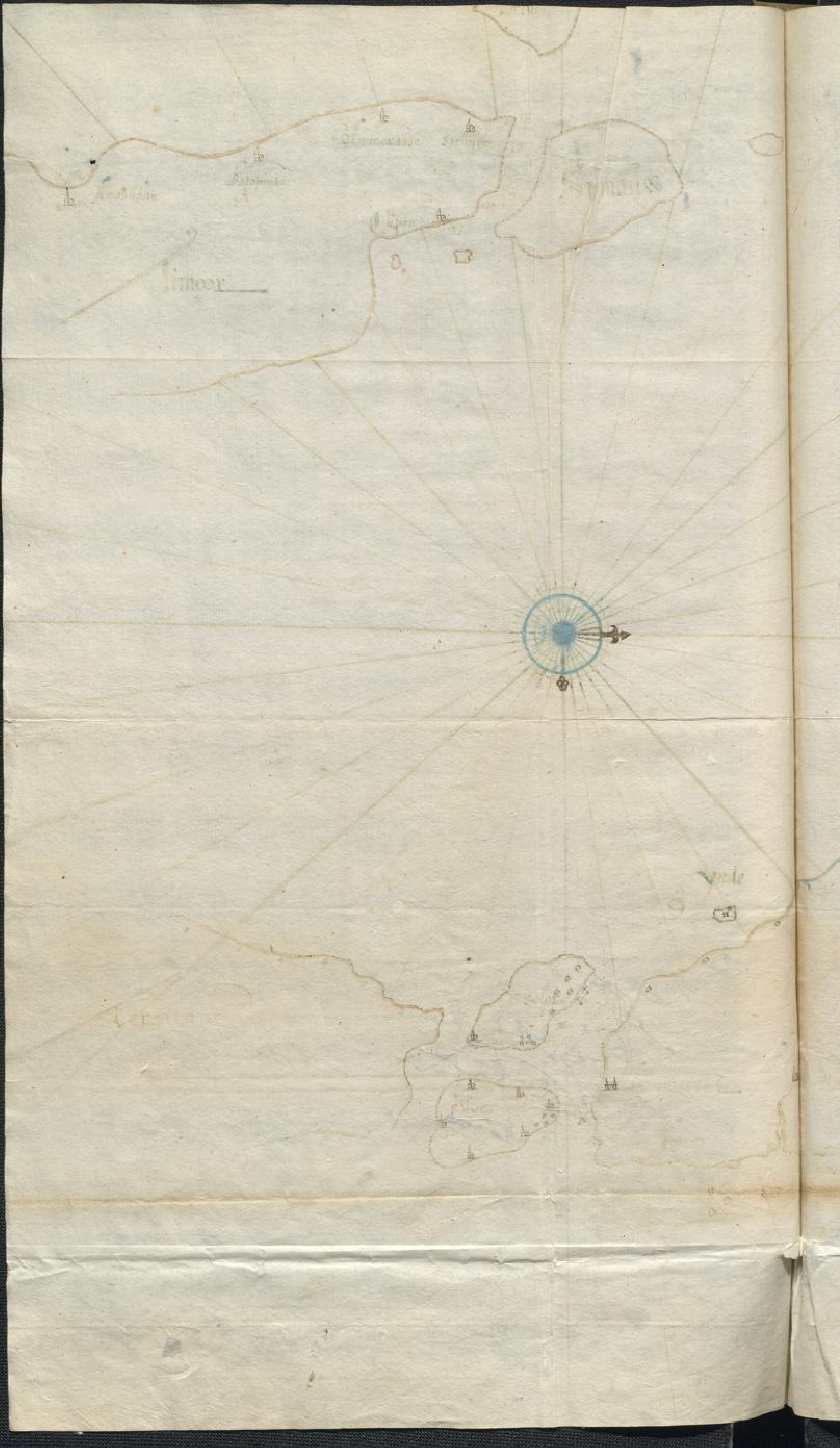

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

ten besten gegeven hebben. Echter evenw. op de Jonghste de
gedeelte aen Tomborregen, die met de Jonghe ... de Jachten
Cleen Rotterdam ende Cleen Zeelandt ... gevangen geset
te onwetenheyde consideratie met belast ... het voorts te meer
voordeels, maer int tegendeel geëxcommandeert voorde alliantie
met de van Ende te maecken, daer onder Coninck ...
voordeel met onsen raeden voor den Compe. gestabileert
worde, ende tomborregen dat den bequaem last kunne maecken
met deser luyden bewintw. veel oock den conducte voor syde
trouwel met een ... geraete ... dese
... bevoolen worde, want de Compe. ... wanneer ...
... voordeel trecken kan,

J. Jaer 37 syn van daer geretourneert vol ende sobt voor
Battavia aengelanght de schepen Cabo d' Baama, Rotterdam,
Blijtart den ... ..., met den retour van
7 a 8000 picoll sandelhout, 760 picoll Cannel, maer
van goede partye of ... het derdendeel met den voornaem
... naer Suratta ende Persia gesonden ... goede
prys aenlangende sall, bij maecken ende ... quartieren
...

... naer Tomborregen ... ende ... ...
... hebben, ende bij tot het ... geloove ...
syn, tot ... ende op sommige plaetsen de
Portugiesche ... die daer allgereets groot Credit
hadden door gesonden worde, tegens welcke ...
de ... ... sulcx syn E.
voornement ... op breecken van Amboyna ... te
geschieden als wanneer by hooppen moegen de Nederlan
ders van Marie die ende Portugiesen of ...
het ... handen syn ... ... sulle

... bij den voorgeven van groote quantiteyt paerden
daer toe een groot schip gesort hebben te commen ...
wordt bij Tomborregen ... gegeven, sulcx waer
synde soude men ... daer een schip in ...
naer Banda ... commen ... ende met het ...
... ...
... ..., ... Entvogels ende ... ... die daer
veel te becoomen syn, ... want
dit den middel is om in corte tyt geen ... of ...
m ... sonde maer ... ...
tot ... van de Compe. geen ... ...
gegeven comen worde.

Cissia

Calicalingua of wilden Caneel, die de Compª. tot
Battavia tegen 6 ende meer realen 't pont coopt, connen wy
daer in troque van cleeden, tot 1 a 2 realen ende minder
bekoomen, die op verscheyde plaetsen à 6 realen 't pont [illegible]
hier van sullen tot contentement verstrect connen
worden, ende heeft d'Com. Cornelisz bynaer soo veel
als verbeurt heeft [illegible] door moncque van thaer
drynypte in handen vande timmerluden moeten loodts, sulcx dat den
selven daer afgelont is, soo vertrout hy oock den
prevaelle die wy voor gaet [illegible] te becomen sal
weesen

Voorder van Congresse dat de principaelle hoor
plaetse is sonverdeinen bevonden in commis laatse door
Timoor lauvet, daer van onse Caramimer hebben
hooren seggen, als oock op andere ende omtrent
gelegen plaetsen, tot welcken eynde een of twee
onser gedienstige vaertuygen, die abil ende bequaem zyn,
om alles wel te ondersoecken, wel gesonden soude connen
worden, want seker is op dese Eylanden handel valt.

Item dat aent Eylant Caayimar by Noorden Solor
gelegen, een vadervel banck Noordoost of West gelt
oock dat van Solor daer op te letten staet.

Noto.

Ende alsoo den Timoorschen handel niet gemist kan
ende wel meer den selven aende Portugesen ende Macassaren
behooren te verbieden, sullen weer jachten derwaerts
gesonden dienen, waer door wy verlangen dat wederom
allen handelaeren, ende hier haerdes progres [illegible]
sullen.

Bouton

De Generael met syne Armee voor Bouton gecomen
zynde, sant aen lant, ende connen gelanderd de Coninck ordre
ostagiers aen boort van syne Ed., de welcke aengesien
werdt syn Ed. daer gecomen was met de presentelle
macht omme te wreecken de letitie vande gedoode ende
onse vermoorde borgeren, ende haer geschut, tweeq
deelen in haerder regerie waeren hebbende, alsoo tot
met haer maer onsen perme waer van het selve geleent
hadden, wat Coninck derhalve sulcx wel beterende sonde
alle hostiliteit voor dienende door haer tegens ons
geplant aen den syde gestelt ende vergeten worden ter
contrarie ons andersints genootsaeckt soude vinden over de

geleerde

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

al [illegible] contente gedwongen ende sonder simuleeren aen-
gebracht, sade Staet t'sullen verstaenden ende af [illegible]/

Hier op becomen Antwoordt dat meer genegen zyn tot vrede
als tot den Oorloch, doch gemerct de situatie van't [illegible]
sulcx wilt te soucken waer conde doen, dat maer drie stuck
[illegible] en heyt t'vierde aen den Coninck van Maccassar [illegible] gevon-
den d'ander 3 van de verongeluckte sluyt synde [illegible]
gemerckt die hier boven gemelt [illegible] Compt ende
van meerder geluck geleden hadde geen [illegible] /

Waer op volchden bemacht [illegible] aen lant
gingen goede party [illegible] onder de [illegible]
[illegible] brant [illegible] waer daerom woordt die
macht andermael gelant ende [illegible] lanck
[illegible] dat den [illegible] naer de Stat [illegible]
lanck [illegible] lant [illegible] sulcx [illegible] gebracht
ende by de [illegible] (alsoo [illegible]
[illegible] aen lant met [illegible] handwercke [illegible]
Zy dat men daer ontrent [illegible] alsoo onderwonden wordt,
[illegible] soodanich gefortificeert, met [illegible] dat op de
[illegible] met [illegible] bestrecken wordt
onmogelyck te vermeesteren, [illegible] gelooft de lant [illegible]
mede wel voorsien sal worden, ende [illegible]
daer met en [illegible] van haer [illegible]
[illegible] maecke [illegible] werck, sulcx zy maer [illegible]
[illegible] sullen [illegible], doch eenige onder gevangenen
seggen [illegible] lanck de lant [illegible] te vermeesteren sonde zyn dat
[illegible] andermael ons [illegible] sullen/

Hoe syn E.d. int Retourneeren van Amboyna
Maccassar aengedaen [illegible] U E. Ed. by voorgemelte
[illegible] aengewindicht, [illegible]
aldaer sal omstandich worden [illegible], maer sullen
[illegible] aen [illegible] de voorvallen die mynen [illegible]
U E. Ed. daer by sullen [illegible] te [illegible]/

Eyntelicke segh ick dan, sullen d'Eylanden Banda
door desen langh gewenschten vrede groote gerustheyt
aengebracht worden, ende het bedencke dat niet alleen de
Inhabitanten [illegible] maer ooc alle de
Neerlanders [illegible] voor het Coninck
van Maccassar [illegible] ende synde [illegible] gehat
hebben [illegible], doch int [illegible]

[illegible]

dat sonder fundament te groot geweest is, ende U E. Ed. gemen-
saem ten oorsen gecomen, die onnoodich dade van meer te spel[en]

Verder sal door dese alliantie den Eylanden omstaende van
Banda namentlick Ceram, Ceram Lauwt, Goram, Keij,
Botro, sampt alle andere om ende by gelegen Eylanden ende
plaetsen tot meerder rust ende onser Compagnie getrocken
worden, want seecker is, dat deese lieden van jaer tot
jaer (waeruyt de Bandaneese rebellie gevoetstiert) ende door
de verloopene Bandanesen geassisteert syn geworden,
die haer veynsmaeckten den Coninck een groote macht tot
restauratie der Bandanesen ende reincorporeeringe der
selver Eylanden, ofte wel ten minste tot destructie der
verovert comende sonde het maecken, welck bedencken in
gevoedt, ende sy alle sullen hooren ende sien, dat den
Coninck meer als sy (ende dat meest swaerder in quade
gesaegen bevestigen) onse vrientschap ende Alliantie soeckt

Item sall voortaen door onse frequentatie geweeten konnen
worden, wat in Maccassar om gaet, wat vreemdelingen
daer verschynen, werwaerts sy vaeren gaen, ende van
waer sy ook retourneeren, item soo eenich attentaet voor
de byderhant neempt, door den Coninck tydelick gewaerschout te
konnen, om ons daer van te dienen konnen bekomen,
jae seeckerlick onderstaen konnen worden van wie, voor
de Nagelen becomen, soo dat ons desen vreede oover veel
saecken gedient sonde hebben,

Verder is Maccassar ons wel gelegen om in pas tusschen de
Molucques, Amboyna ende Banda gelegen, want de
haer van ryst, daer Maccassar wel van voorsien
plagte worden, als andere ingredienten te voorsien,
namentlick Paerden, Beestiaell, sonder Eetwaeren
en daer met de boven gemelte quartieren sonderlinge
geaccommodeert sullen werden, ende alsoo deese lant
[illegible] wyse gepopuleert is, ende de [illegible]
syn goet is tot redelycke pryse geaccommodeert conne
worden, om alsoo de ooster quartieren van ryst te dienen,
die nu met jaer 12 : 13 ende 14 tot 14 a 15 realen
laest in Amboyna plaetsen in te coopen, ende den Comp.e
tot 9 realen, dat een groot verschil tegen den tegenwoordigen pry-
se, is te verhoopen dat de Compagnie sonder merckelick
verlies den langh den Sodde party van daer sall connen

becomen

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

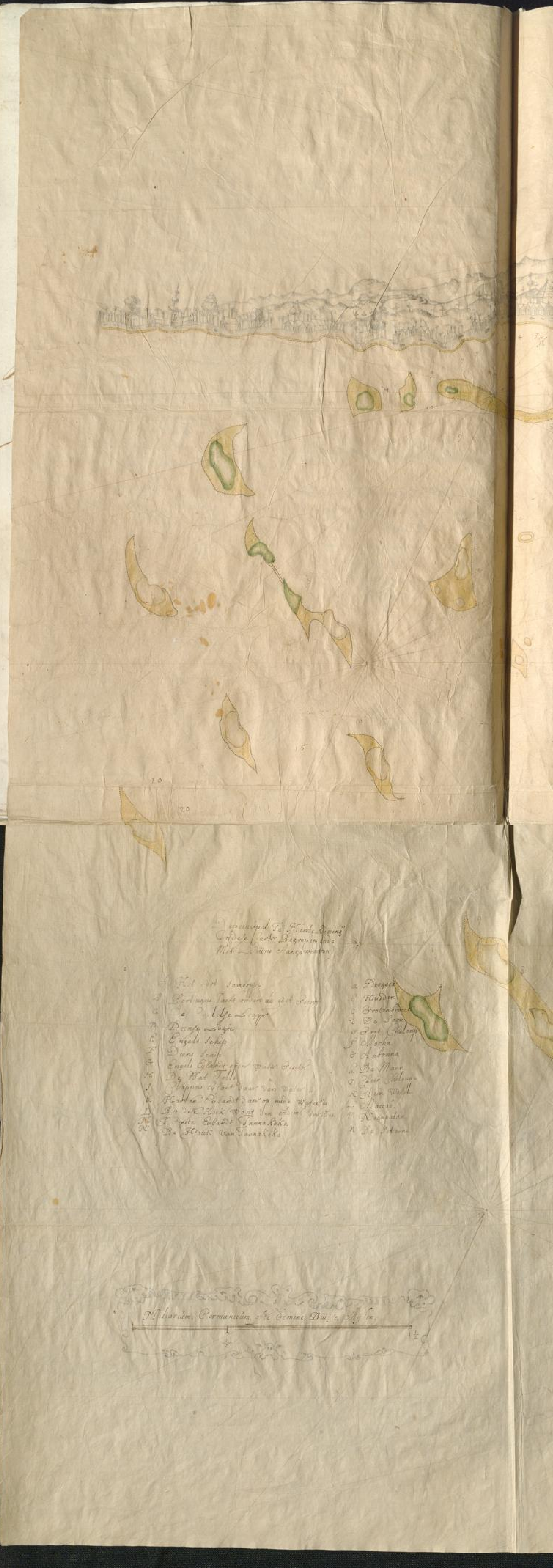

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

becomen, ende de inwoonderen tot den planten sullen
inclineeren, waert niet dat wy ende [illegible] gedient sullen wesen/
Dat den Coninck den vrede van harten meent is seker
sulcx hy door den synen versoucht heeft [illegible] voorgegeven
Ende t selve bevestight met het toestaen, dat syn volck
ende oock die gemeene [illegible] sal [illegible] geladen op onse
vaerwaters als Amboyna ende Mallacca mogen
gestaeyt worden/ Item het [illegible] van den Coninck synne
Joncken [illegible] verwondert [illegible] wat op Battavia in den
handel te doen is/ waer toe tot den [illegible] om de waert
[illegible] paerty [illegible] Sappan, Caka, linyne
[illegible] hooren, als andere cleenicheden, ende te [illegible]
gekeert syn/ sulcx dat te hopen staet sy Battavia sullen
[illegible] ende Mallacca planten ./.

[illegible]

De Engelsche, Deenen ende voornementlick de
Poortugiesen hebben seer daer [illegible] om de vrede
handelinge om te stooten, ende den Coninck te diverteren/
seggende dat uyt synne Mayt sulcx voortganck [illegible]
nemen sy genootsaeckt souden wesen te [illegible]
daer op hy antwoorde dat in haer [illegible] stont/ [illegible]
haerent wille onse ende [illegible] Staeten vrientschap
wilde [illegible]/

Tis oock apparent dat de Poortugiesen den handell van Timor
(daer aen ontrent [illegible] den Chineeschen handel [illegible]
begint te worden, veel angelegen is) oock sullen [illegible]
dat alle sulcx [illegible] [illegible] met de Maccassaren
in vrede syn door haer te meer [illegible] worden/

Item myns oordeels met heel voorsichticheyt gedaen, dat synne
Ed. op Macassar [illegible] aen verscheyde [illegible] daer
woonachtich, [illegible] op Amboyna ende [illegible] heeft [illegible]
[illegible]/ het waere te wenschen de [illegible]
[illegible] mede [illegible] want de verandelinge on-
mogelyck sall wesen, de [illegible] (die haer [illegible]
[illegible] syn/ waerom dat [illegible] sullen [illegible]
ondervoorden, daer van veel ende [illegible]
[illegible] comptoiren [illegible] op [illegible]
Manipa, ende verscheyde [illegible] te brengen sullen haer
gelyck sulcx [illegible] gewent syn [illegible] Jck
meene dat haer veel [illegible] souden hebben [illegible]
[illegible] Bantamsche [illegible] ende [illegible]
woonderen [illegible] ende [illegible] waer by [illegible]
vrede [illegible] syn [illegible] op de comptoiren ge-
navigeert hadden/ [illegible] sulcke [illegible] Coninckryck [illegible]

Den

Den prijs der naegelen waer van Maccat seer noch veel
voorsien waert ende van desen hadden wy den Spaenschen kant van
Tidoor eenighe aengebracht sijn, worden daer op den ouden prijs
van 100 Ra contant ende vrijdt wel hondert ende twintich in
trocko van cleeden, sulcx dat dese Indiaensche negotianten,
ten aensien haer aenbrenghe ende Amboynsche quantiteyt,
naementlick den tijt alleen vill waert ende geen [illegible] tot so
meer haellen comen uyt wetten, doende groot tijt
doen ende niet liet soo lange naegelen becomen connen van de
selven desisteeren sullen/

Banda

Inde Eylanden van Banda waer gode by tot s'alles
ingoeden doen ende ons voorsien van alle besoigne die, som
meerder quantiteyt als veel voordelen is geschiet, sulcx dat
voorgemelte Plaetsen niet te duchten is van door den maccas
saersen vrede niet alleen de gewoonelijcke Ceramse, Go-
ramsche, Key ende Arrouwsche negotianten sullen compareeren,
ende verschijnen maer oock andere by ende aengelegen Eylan-
deren, waer door de negotie sal toenemen ende de Banda de
Inwoonderen gerief becomen/

W Ed: gelieve niet bedacht te wesen ons van dese kant
eenich ongeval toe comen sall, maer wel door Bandanesen
Spaenjaerden, Tidoreesen of die Europianen voordelen
heeft [illegible] myn desse Tidoresen ende Spaengiaerden verschijninge
op Ceram Lauwet Kelimoeri ende [illegible] seer geweest
ende eenich bedencken gegeven, doch en sijn nu in langen tijt
niet vernomen, dan hebben hoe dat die waeckt blyft ons bevolen

Wat belanget der voorsz Maleyers verschyninge aen t oost eynt
van Ceram, naementlick op Goni goelij, Kelinge Ceram
Lauwet ende andere aengelegen plaetsen, blijft noch continu-
eeren, sulcx oock geschieden sall soolange Malayen te be-
commen is, alsoo daer op haer voyagien maecken ende by
cleenen toevoer den kadir of [illegible] soo meermaels
gelost overblijven comen, dewelcke van weynich importantie
te waeren eenich voordeel aende slaven, die daer van [illegible]
[illegible] gehaelt ende gebracht worden hadden —

Item der cleyne Joncken fregatten is derwaerts gesonden
ten principaelle niet in sichte om op boven geschreven verdom-
delinge die in [illegible] Maccar Vaerers ende maleyers
bestaen te [illegible] aen te haellen ende voor goede prinse
aen te slaen, wat hier uyt volgen sal tijd aenwysen. Dit
[illegible] seer [illegible] Eylanderen gesticht geschiede moet
[illegible]

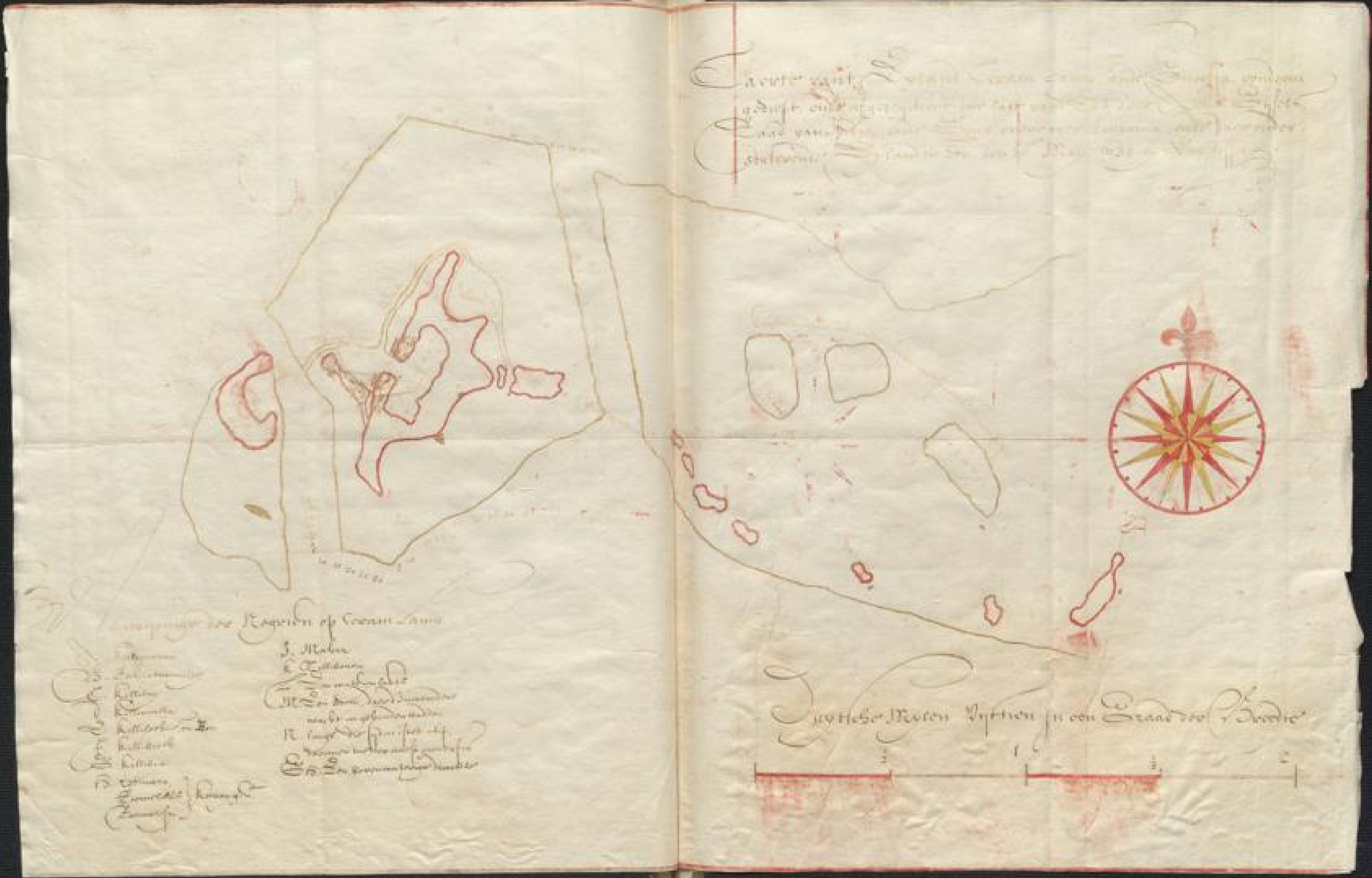

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

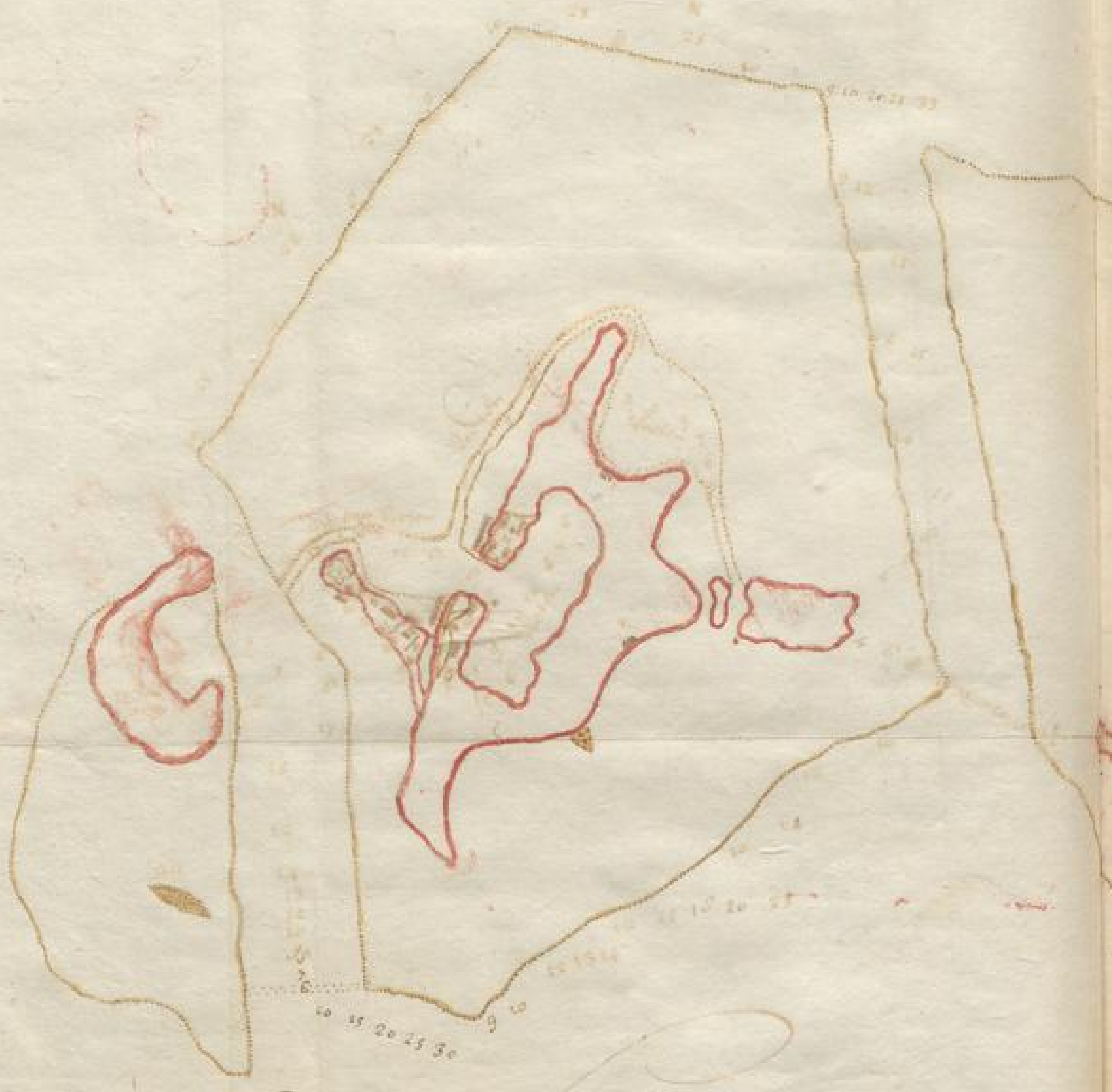

[A]anwysinge der Negrijen op Ceram Lamo

A. Kilswaron
B. [illegible]
C. Killitay
D. Killimalla
E. Killiloobor, en Eon
F. Killibroth
G. Killibia
H. Ulmare,
Loemolekki } Kowaygen.
Loemoessu }

I. Mabar
K. Killibaren
L. Een waterplaets
M. Een boom, daer d'inwoonders
wacht in gehouden hadden
N. Langs die syden is het clip,
daer men metter haest grondt afin
O.P. Een bovenwaterige droochte

Caerte van't Eylant Ceram Lauw, ende Bonoa, rondsom gediept, ende afgeteyckent door last vande E. Heer Artus Gysels, Raad van India, ende Gouverneur over Amboina, ende daer onder sorterende Eylanden &c. den 10. May 1633 [illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

of Bedorvende geen misnoegen sullen nemen, voordt den tyt leeret, ende sal mijns oordeels 't selve met veel beschiett en maer in tegendeel groote alteratie veroorsaecken, sulcx dat men aen haere beschrijvinge altijts weynich gelegen ten waere wy op den [illegible] voor handel ende den meerderen [illegible] Cleeden, die daer door te nemen sonde saecken, dat oock veel het consideraebelste poynt in desen is./

Banda blyft uyt ten Principaelste by de [illegible] naede moeste Bandanesen gesuyvert ende sonde volgens der overanderde Concepte niet [illegible] meer dan 130 [illegible] vrouwen alle kinderen op [illegible] [illegible] blyven [illegible] op [illegible] [illegible] [illegible] sall worden/

Verder worde over den Jaerlickse omslagh van Banda uit Jaer 163[illegible] bevonden de nomber van 3731 sielen namentl. [illegible] te voldoen de Comp.e [illegible] alle [illegible] 457 [illegible] 1532 [illegible] 1286 vrouwen ende 913 kinderen, onder de [illegible] Jaer, sulcx dat het getall voor alle dese plaetsen geringh is, ende de [illegible] [illegible] daer ten ontvangt het mede onbequaemende of [illegible] [illegible] [illegible] ondertoopen niet bastant om alle bosettinge [illegible] daer op gelt te dient./

Omme dan de Comp.a dien aengaende behoorlyck [illegible] volgens haeren Bandanesen staet te voorsien, soude ick onder Correctie goet ende geraetsaem achten, dat men alle [illegible] haere [illegible] volgens den [illegible] der [illegible] goet [illegible], dat den groote Masso [illegible] [illegible] ende de Compangie sonder eenighe last [illegible] in tegendeel [illegible] [illegible] haeren staet [illegible] sall:.

[illegible] boven geschreven voorslach sall den [illegible] vallen [illegible] sulcx dat sy sullen [illegible] met haer [illegible] [illegible] dat [illegible] sy [illegible] sy niet anders en sullen [illegible] dan [illegible] daer aen schuldich [illegible] met [illegible] verbonden syn, dit dan noodich om haer contentement te doen, ende de Comp.a daer van in tyde van noodt den behoorlycken dienst [illegible], dat van [illegible] de [illegible] ende Comp.a [illegible] [illegible] gehouden worden. Omme dese [illegible] [illegible] te voorsien [illegible] voor alle [illegible] [illegible] te [illegible]./

[illegible] en waere niet ongeraeden de Comp.a [illegible] [illegible] van [illegible] eenige [illegible] [illegible] [illegible] tot der Comp.a [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

32

te lande comen op hunne eygen kinderen met laeten der [illegible]
alsoo daer den Cost dyckelyck comen kunnen, de rest van de
kinderen met [illegible] daer dickmaels comen halen, [illegible]
staet dadelijck comen konnen, de man soo ommers [illegible]
willen, komen helpen of wat anders werck doen, ja ick hebbe
met [illegible] van den Cost verdienende, soo met China [illegible]
nyge tyt dat [illegible] versochte in oorlogh comen te geraecken, [illegible]
noch dienstiger [illegible] landen met de [illegible] gepractiseert
worde, om alsoo een [illegible] ende [illegible]
[illegible] quartieren aen te queecken, waer by met anders [illegible]
gelooven of [illegible] Vaderlanders [illegible] mogelijck
ende [illegible] [illegible] sach [illegible] vaderlant [illegible]
verdooren ./.

Is een vreempt gevoelle, dat [illegible] heeft [illegible] vergeten
[illegible] der [illegible] ende [illegible] qualicken comptoir dat de
[illegible] sulcx [illegible] daer [illegible] ook geschiede [illegible]
den [illegible] alle [illegible] meest [illegible] van [illegible] gegaen
wordt, dat men den [illegible] veel [illegible] heeft [illegible]
geen fondament, heb ick hem [illegible] met [illegible]
[illegible] van [illegible] die daer [illegible] gebracht en hadde [illegible]
[illegible] sijnde [illegible] [illegible] vant [illegible] lant
hooren [illegible] dat [illegible] a [illegible] [illegible]
[illegible] gewonnen hadde, [illegible] heeft [illegible] sijnde
[illegible] vercoght ende op Battavia [illegible] gaen [illegible]
[illegible] ook [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], die [illegible] Capt. [illegible] [illegible] voor contant
gecoght heeft [illegible] daer 370 [illegible] [illegible] gelt [illegible] van [illegible]
ende voor een man van 12 ende meer duysent [illegible] ge-
estimeert wordt, die ook met [illegible] [illegible] in [illegible]
gebracht heeft [illegible]. [illegible] dat meer is ick hebbe [illegible]
[illegible] hooren [illegible] dat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] ende anders van dat [illegible]
[illegible] daer [illegible] alle [illegible] (want [illegible]
[illegible] [illegible] Contant [illegible] [illegible]
noch te [illegible] meer dan duysent [illegible] soude
te [illegible], wat [illegible] sijnde in ons vaderlant
of [illegible] die sulcx comen doen ende [illegible]
[illegible], dat [illegible] met en doen maer door den [illegible]
den [illegible] [illegible] soude [illegible] [illegible]
in myn [illegible] [illegible] gedaen hebbe [illegible] [illegible] dat
men de [illegible] op [illegible] [illegible] [illegible], want [illegible]
anders [illegible] als [illegible] te [illegible] [illegible] van [illegible]
[illegible] blyven [illegible] [illegible] [illegible]
van [illegible] [illegible] anders [illegible] voor [illegible]

[illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

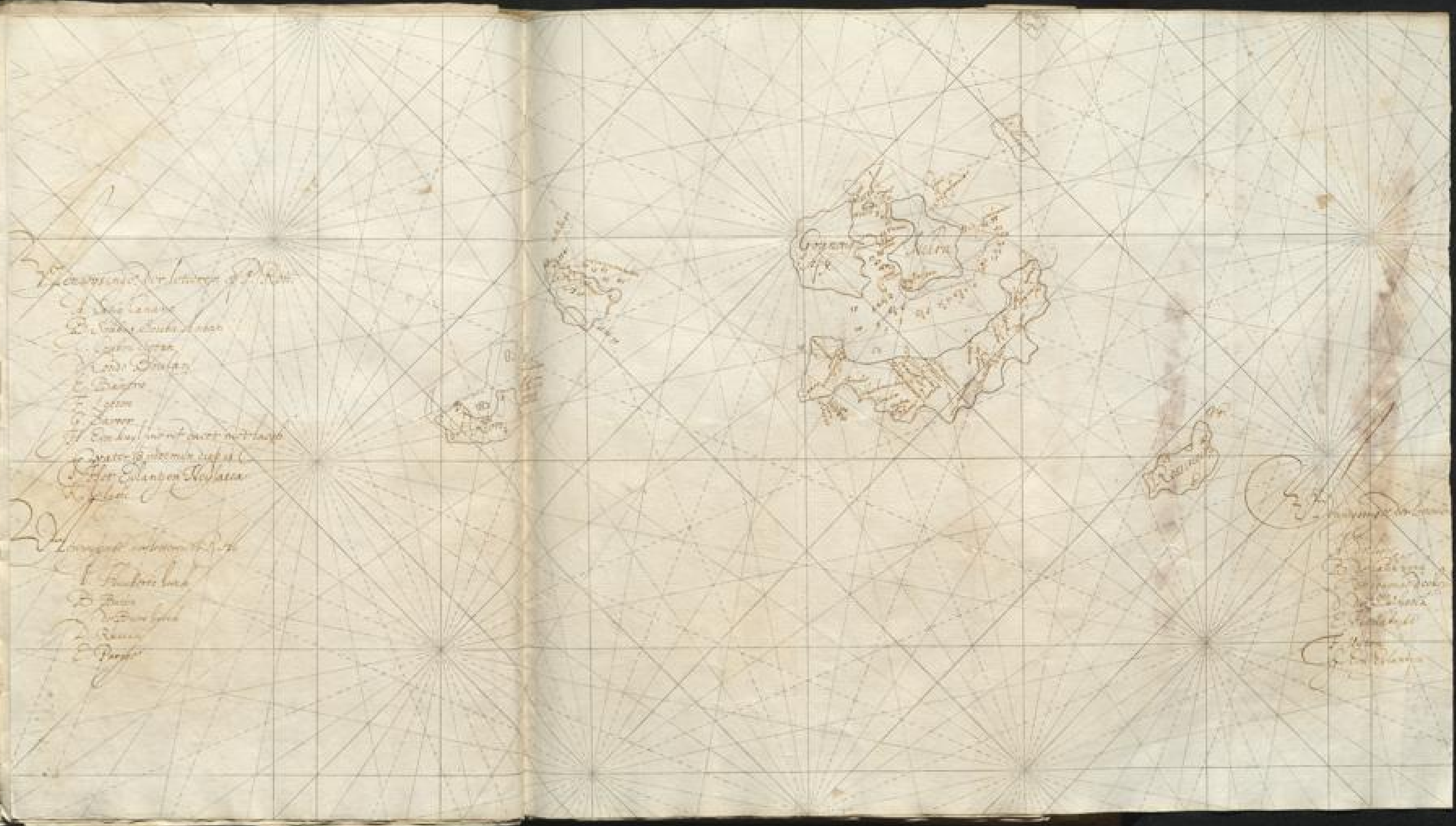

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Aenwysinge der letteren op P. Ron

A. Cana Canano
B. Soubas Souba Anban
C. Coubon Sotan
D. Condo Boulan
E. Bantro
F. Loccon
G. Savoor
H. Een kuyl int rif daer't met laegh
water 18 vademen diep is
I. Het Eylantjen Neylacca.
K. Logie

Aenwysinge der letteren op P. Ai

A. Huuberts hoeck
B. Baton
C. de Boers hoeck
D. Rassan
E. Parijse

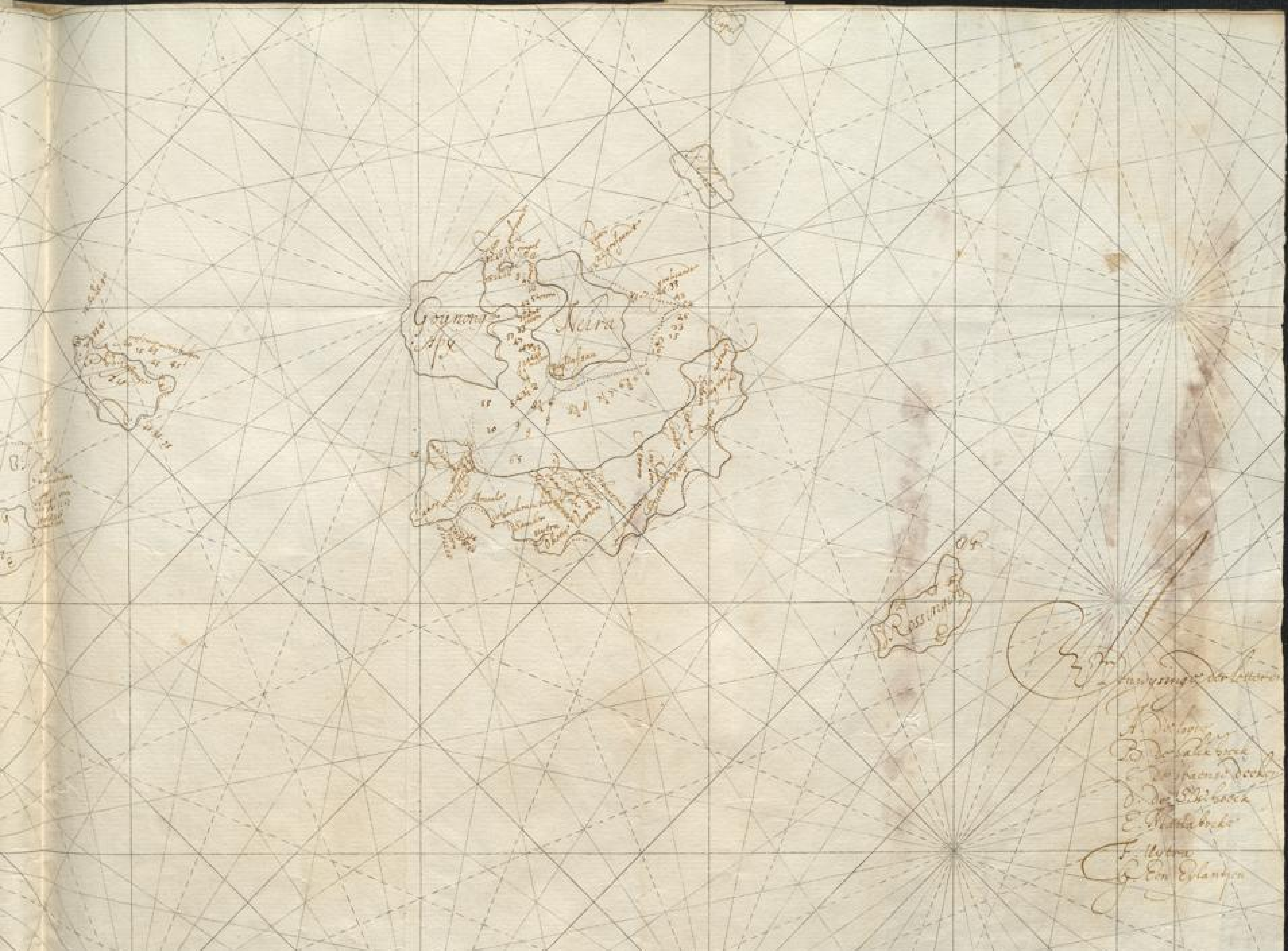

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Banda

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

daer veel woorden door versoeck van syn Edt d'Hr wel voorsien &c/
mede niet geaccordeert, ende geconsidereert dat dese lieden van
een seer arder nattuer syn als de Europiaenen in ouden tyde
veel meer verdroncken lieden ende landen naer gedane Coonjacte
den drie in kaerten staen ende wel verseten standen, gelyck men
hier daermede syn den Oogst heeft al ofte eenige hebbe
behandelde ackers te seen gegeven heeft, die soo ont dese
den oogent voorquam ick meene datter geen claegers maer
veel behagers gelyck hier uit oock te verhelpen wt geweerd
souden worden, dus segge dat de gepretendeerde voordeelen
doort menichvuldich vercoopen weynich in consideratie comen
doch, U Ed. weder kan indessen naer genomen worden/

Mijne Heeren ick en kan niet naerlaten andermael te
verhaelen ten aensien ick my vastelick inbeelde & vertrouwe
dat U Ed. Ed. met van Voeninge syn Banda te verlaten maer sulx
begonde deser Eylanden meer ende meer te verstercken &
vertegenwoordigen / derhalve tot verseeckeringe der inwoonderen dient
hoe wedt het syt ten aensien den Gouverneur syne gepraemde
teerde wercken in voltrocken moetten werden, ende syn
labirentz gemoet niet veel sal comen uit te, ten aensien daer
niet souderts woorden valt of te doen en weet, /oock te weder
Compe daer met slaeven belast dit, ende oock tot onderre
met wercken vruit sijn wercken geemployeert worden, of
niet goet ende de Compe dienstich voor den Berch de Belgica
Ende t' Redont kijckende root opleest begonnen werdt stijl
te maecken de aerde daer op te comen ende van boven ordonnantie
(vant sicht de werck) geslooten werdt / ende tontsomme met de
borstweeringe (Item op de in't sted chouder hoeckhe een form
van een Redoute, die weynich sullen kosten) geaccordeert,
dat een treffelick werck ende groote desdeute voor Banda
Naementlick voor Nera sullen geven, alsmede wende ter
reyser want der den cleyn wande Berch verdeelt werden ende
onder Conditie toegelaten konde worden, op haer coste met
steen te bouwen, sulcx omt bonden gans ondienstich is tot
verdaert ende verlet onser forten ende landes souden trecken
aendit prorbeet voordeel ick weynich waerde te weten ende
tot een onwinbaere plaetse gemaect kan worden, de noot
weendicheyt des selfs is op tentoor als mede de niet slaegh
soo daer alle op volle ende blyven in ons verbadt voorde
overgehouden aengevoert des onnoodich achte daer van mede
te vermanen /.

De retouren vanden Jaere 1637 syn geweest, soo uitte
singulierlyck vandaer becomen hebben de summa van 1145 sorte
ofte 200062½ lb Nagel, Noten 23690 lb Foelie
140359 lb ende dit nieuw maesoon met seer weynige andere.

Hemmy Lodde

cleenicheden ende alsoo lange de Bevonelheijt dat wonge[r]
als ordinaris vertrocken is / ende door ontbreeckinge ende
eygenaerticheijt voor een concept der [illegible] dat voor meer gehuerde
~~[illegible]~~ volcomen geniet vaststelde sonde blijven ongeveer
250 sockels ende alle de kosten van dese ende voor dat ongevallen
sulcx dat Banda van dat jaer 1700 sockels verdorven sal hebben
... van tijt tot tijt meer ende meer becomen werdt /

[illegible: margin note]

Dit is sulcx mijn Heeren dat U E Ed. veel voorsichtiget mogen
wesen / diemen specerijen buijten dese quartieren vervoert
worden / ... dat vooijmuiste Cerammen verhoedt worde /
of dat de Bandaneesche specerijen uyt becomen ende de
selve in Atchien ende ander ~~[illegible]~~ ord. vrucht door weghmeniste verkomen
die van Crispinus gegeven oock voor ... om ons te abuseren
dat notten ende masie ter sorte haerer vlaggelle hebben
dat qualijck komen aennemen / ten waere de Amboynesen
die door industrie der vermaendelingen sulcx nooyt hebben willen
doen, die nu beginnen op haer ... ende aen haer vol te vinden
soo jaer / sonder de distinctie in desen / dat mede geaccommandeert
hadde niet qualick gecomen hebben / Immer soo goet sijn
d'Amboynese vruchten als de Bandaneesche / daer dijtser op
geletz dient /

In Amboyna sijn verscheyde plaetsen daer de selve vallen
naementlick op Orangh door ons Ao 1633 verdestrueert /

Item op Noldenwe / daer oock een groot ... bos is / sijnde
den vervallen negorie / en ... Orangh ende Li...
gelegen /

Item, ~~op Noldenwe daer~~ Hattowea op Warnolla /
op Way botti ende Lonsenwe
op Hitto, Loeboldouwe / Tanalowe / en Mamalo
op Hattowaa / en ... eenige verdestrueert hebbe op te
... sijnde en ... ende voornaemelick gelegen te
... districten voorderen gegeven hadde / als van Banda
... Amboyna hebben / ende oock goet gestruert is / soo
dat alle dese plaetsen met een anderen veel soo veel
nyt gedorvert hebben / dat het ons ... bijnderlick ...

Hoe wel in de discoursen van Coudsals Maccat ...
aengeboden hebbe de goede ... die oock van dese
Banda uyt derselve plaetsen soude ... soo en
kan ick ... niet naerlaeten andermael te recommanderen
dat U E Ed. sulcx veel ... ... doen
worden / op dat van Banda dese geheel ... becomen ende dese
... ordre behoorlick mach werden geeultiveert / andersints

salder

salder niet van valles mede t'selve gelyck veel jaeren geschiet is
verloren worden/ daer by de Compagnie merckelycken Interest alle
gemeent wordt/ compt te lyden./

Hoedanige clachten datter jaerlicx vande Cust Cormandel
coomen over de Jooten/ ende door langh leggen deselve van tyt tot
tyt bederven tot Jonken veranderen/ is daer ongen schult/ U E.
onnaerstsaem seyt/ twelcq voorgecomen kan worden/ met deselve
om de twee à 3 maenden te soemen de motten mede ont saey
maentlyck te kolecken/ dat een lant gevonden van geschieden, der
soude derrwen het innoeren/ datter geduerende een piecken
Jonxpen soude vallen/ gelyck nu 3 à 4 jaer geduerende/ by
eenige Jooten van amblanwe uyt sulcker maniere geresolveert
ondervonden hebbe/

Verder soude ick mij derven ingaecoeren/ soo de macis naer datt
ontfangen syn alsoo nyttet naturere inclinerere in groote manden
worden gedaen/ vnyderdaer een quaet gewult U soo met wippen
met seewaeter gesmeeteswerden/ dat het soute waeter door
geheele lichaem treckt ende naer dattom veel vet de soude gedrongt
in sulcker vorige de foulij schoon van Coleur sonve blyven/ U E. Ed.
van Jlazkan vaeter te betaellen geexcuseert werden en geen
sonder myt ende marckt becomen sonvet/ doch comen U E. Ed. hier
van selfs U E. een preuve nemen/ U E. deser mynne voorslach/ die
ick vertrouwe goet vinden sult onderzoecke/ vaer by groote voor-
deellen sult genieten U E. Avisse./

Het vuncken en Incomen van Banda vraechten en bleven opt
sluyten derreeckenen ter somma van 9 [illegible] guld. 10 en 11 penningen
sulcx dat Banda noch te quade waes de somma van 1083 guld.
14: 2 penningen synde minder als 1 jaer voor dato

Hoe den heer Generael van Diemmen Ao. 1636 den 30en
Amboyna december/ met een vloote van 17 zeylen/ soo schepen als jachten/
gemant met 2070 coppen/ sich tot redres vanden Amboynschen
Trouwbelosen staet/ derwaerts gewoordert heeft U E. Ed.
Ao. de vloote van Hr. Putmans aengecommendeert/ insgelyck Avisoort
na mede deselve U E. voorderwaerken Hr. Generaelle mit sieden
ende particulier dach register/ daer by alles int lange U E.
breede gesien kan worden/ geene ent verovers van Luciella
ende anderen voorvallende saecken concideren de breede han-
delingen sy geschiet zeer en voorgevallen/ denvolgende van
een deser wyt luistige Avisen van proliciteyt te schouwen
ten principaellen sullen [illegible] draegen/.

De verowringe van Luciella is goede tyt tot voorderinge ge-
vallen/ synne Ed. ter selver plaetse voortgaende soude ter
dancke gearriveert/ ende hoewel dien soodanige slachtoure ont-
moetten dat den Eximinele vuyt vreese van onse macht tot [illegible]

[illegible] daegen

32 3 daagen voor dessel[f]s d' arrivement van Hattoewa of de coma
naer geretourneert, de Corre corres op gehaelt, ende volgens dese
Amboynesse Cortynmnde den voor sich naer Hoe getransporteert
hadde, om begonne als andere ter haeren voort dient, de preven
keeren daer syn sodanich onderrompelt, dat quaelyck ter dit Cente
geprepareert waeren, int sordt comender soo myn verclaert is waer
alles soo ongeordent even al of daer geen menschen gewoont
hadden, sulcx dat de Amboynesche aengeboren traagen onmacht
saemheyt haer ten verderfve gebraght heeft, geenne fort
tificatien gelyck men voordesen voorgegeven heeft, ende onder
soo vleyninch vrdt angels syn aende oever of Portoge elmmen
vanden Karre gevonden, dat ons een groot voordeel gegeven heeft/

Ick hadde wel gewenscht ende gehoopt dat Sijne E.[d] op dese
victorye die onse vyanden in haer degnaedt groot ongestimeert
hebben, dan versoucht selff des als voldende een grmitte plaetse
conden inhouden) eenne andere resolutie hadde genomen de
victorie op den selven voeten gevoordert, Lucky aengetast ende
den selff de naegelboorden vande Uyvoort, hadde, met Rom
de overgebleven inbortey doende reygern van Homohelangh
daer gelegt woordt noch eenen grooten naegeltuyn te voorsien
hiermede waeren geenne naegelen van Lonthoor of de Banden
gemelten beest te vinden geweest, twelck een groote nut
voor onsen Stadt soude aengebracht souwe hebben, wat ick
deser aengaende mynne d' Oordeels seer tydelyck [ge]recommandeert
streert hebbe, woordt door Sijne E.[d] aen U E. E. met Comt
tadmels vande Heer Lucasse overgesonden waer aen ons
gedragen, ende sullent hier by laeten, om niemant bedencke te geven
dat wy 't beter souden hebben willen maecken, maer dit moet
ick verder seggen, dat d' Heer Generael geenne behoorlyck
daet genooten heeft, de saecken in Amboyna moeste sich
selff veel beter, ende souden t' Eender tot redelyck respyt
gebracht syn geworden, soo waermeer gesien hadden, wy ons
voornemen sonder hulp of d' Assistentie der Inhabitanten
Christenen of de Portugesen daer desen hoop dickmaels op geeft
heeft, mede omdat wy sonder haer, ende dessels de Corre
corren niet bestaen conde, dat door dit expedient anders beson
den, ende te meerder achtbaerheyt veroorsaeckt soude hebben,

De Christen onderdaenen hebben ten principalsten Inhabitant
voordelicx gesien op d' alliantie met die van Hitto, waer op
moedich geweest ende gestaent hebben, sonder twelcke sy
soodanigen doen niet souden hebben derven beginnen of be
dencken, des segge soo Syn E.[d] geresolveert was de Kackialy
te sargeeren ende Hittoersch sulcx Intewilligh als gedaen syn
daer naer als voordesen genoten hebben, soo moet den

Derde

vreede consequent volgen/ ende sijnt onderrecht bleven ende
sulcx men sich de saeck van die kant soo seer niet hadde bekommert
aen te trecken/ maer in plaetse van tijt verleyt de soldaeten alreede
hadde connen geemployeert worden, dan tschijnt een yder voort
nimmen der oorloge ende de noodtwendige districtie geschroomt/
ende at sijnrade, saa onbequamelijck geoordeelt hebben/ dese laa/
waerom voorden den desulcke niet geemployeert, die tot het
selve saecx dienst presenteerden/ ende dat meer is de districtie
voorgaende actien altijt anders soo naer Voordeele der gallede dien
aengaende gaeren der ingelegt soude hebben/ soot haer hadde
mogen geoorlooven/

Ick segge de distinctie met quartieren van Amboyna te
eerst voor Generaele Compa. soo Noodtwendich is alle steeden
ter weerelt, jaa niet alleen tot behoudenis van Amboyna
maer oock van Banda &c. want soolange wij daer van
niet en outhalten, soo en sullen onse soldaten Generaelen
geene duit hebben, maer in tegendeel de waepenen niet
haut moeten nemen waer door haer grooten onderstant te
draeghen tot Compt, ter contrarij worden de moorren onse voor
sijnen rijck, welder ende dartell niet min versien van
waepenen ende alle Ammunitie van oorloge waermede ons
ter gelegenheit uyt vande Banck (soo daer in niet voorsien en wert
sullen schijnen/ Dat alles niet de districtie voorgecomen
kan worden waer door onse groote besoldinge der Crijgs
Macht sall at nemen de selve alreede geemployeert, ende
alsoo de Compa. van onrusten bevrijt sal, en bevrijt worden
en vorderen dien, soo int Patria alle ander gewesten de specerijen
op hooger ende beter prijs brengen/ de Engelsen, Deenen
Fransen ende andere Indische Negotianten daer van gefrustreert
blijven, en sullen oock niet tot conclusie, dat hier door den on,,
lusten der Amboynsche Inhabitanten gevoedt ende gestut
sal worden, ende soo men sullen verlangen van quaeder tot
erger vervallen daer op te letten staet/

Dat sijne Ed. meent de moorren haere beloften houden
ende haere Contracten in minder alle voorderen voldoen
sullen is een abuys, dat de moorren van Hila het fordt van
Lucidla dat ick voor eenige goede resolutie houde; en veel
Gedaente saeck achte, gewillichlijck hebben helpen
af te breken is niet vreemt sij hebben seer licht connen bevroedt
dat sij haeren Coninck Quimela ende de Gouverneur uit
Generaell daer met eenen groote dienst gedaen hebben
der haere selven arbeyt niet verdrooten heeft/ soubatten
ende mont vloyen daer aen en salt haer niet gebroken/ den
soeten toebt van haere trouwe genegentheit contwaert
soude sich geopenbaert hebben, soo in de restitutie van sleepen

Crijtenmen

Cristenen van Tonwage, en Verwoesterij van haer geweerdent hadd
sulcx dat alle haer toeleggingen maer moetighe naethijt sijn die
my onder correctie duncken, tot noch toe niet gevatten hebbe ofte
vatten willen, Ende der haer schelmstucken voorlaer alle doen
schijnen, ende de besendinge van Hamsia ter selver tyt ooc
gelijckt hebben, siende het niet anders wesen kan sent sijn
broeder het sal, Tiboor sacmpt alle de Ter[illegible]vangen Oorrang
van Lonwese Lenggie ofte hoofde van der haer t'ontbinden
de distinctie onder goede toeleggingen gevonden voort gaende
sonde nemen en, twelck haer oock datelijck met teghenslaende
de Tonckeen gearriveert waeren bij gewonnen selve hebbende
vertrecke om deselve tegelt laden wordt, hoe gedaen lade ke
waeren geweest, soo voor sijne comst de Naegeles moeten ae
geroert, gedeeltruweert weder gevoelt t'h[illegible] wijnende mit
een slechte troonie hadde mogen seggen, Elangh waer onse
ons lest, waert gheen tijdelijck gecomen, t weder niet geschie
bey hebben niet allen ontsinnen neven Conincx [illegible] Tnanden
gestraft [illegible] alsoo [illegible] bekent sij de Boter [illegible] aenden
Ternataense [illegible] gestelt en [illegible] gedaen [illegible] maeckt gedaen
hebben gedwongen onder d'Excellentie, gelijck oock noch doen, om
hertte vemsert de vreemdelingen geadmitteert, soude haer
Naegelen contrarie des Coninx bevelen, gende selve ge
levert [illegible] dat meeste [illegible] staen [illegible] vreemdelinge
Ternataenen laeten om der handen [illegible] met e
te hadden /

Dat Tiboor voor ghestelt [illegible] Cambello te versterken adnt[illegible]
met hulp onser daer gelegen vaart bestaende in 100 soldat
ende 4 Tarthen, daer in allen van [illegible] ende Ternaten
[illegible] d'[illegible] niet blijft, soo dat maer 200
man sal [illegible] comen uyt maken [illegible] voor geweest
ende waer [illegible] geholpen sulcx met de Ternataenen gesint
gesint waer, dorst dit alle is maer hooy gedorscht
verswooren tegen de Naegelboomen daer onder de Coerte
bandaen compt, wetten ende met [illegible] menschen alleen
geen Naegelen sijn, sullen onder de vreemdelinges onder
Amboynese schoone boomen met Comen quelle daer
aen ons weel versekert mogen houden, maer mijn
heeren wat sal ick seggen, swijge ick denck sal beter
wesen /

Sijn Ed. secht in de Ternataensche [illegible] dat
dese moorren noch door Hamsiat Commando, of sijner gesant
tot [illegible] gewaert sullen worden maer wel door [illegible]
[illegible] van Nederlantsche wapen ende met hare [illegible]
gerequireert

gerict

ge[illegible]neert moeten worden derhalve om den Eynde van de Ternaatsche oorloch te maecken, en dese staet beter ende vaster voor de Comp.e te versekeren, alles om andere regen-ante redenen in Amboyna geresolveert heeft, sijn Ed. particulierlyck wederom derwaerts te gaen ende den Coninck Hamza te versoecken, om sich tegens dien tyt te prepareren, ende ter selver plaetse te willen verschijnen, sulcx hem van daer aengeschreven is, ende bij dese geschiedde in Battavia geantwoordt des Ondraets voorslage te wille naercommen, dat eyndelick sal wesen op t'aencommen van schepen ofte Jachten, hier op seyde dat het gaen van sijne Ed. alsoo sij den anderen een trouw souden binden, hij naer onvergeeflyck geen ofte [illegible] meesten vreyinge besendinge, Ambassaden, ofte Commissies, sonder seeckere ofte versekeringe konnen volbracht worden, soo sullen vertrouwen datter inde selve niet te seggen sal vallen, maer wat belanght het derwaerts ontbieden vanden Coninck Hamza, waer mijns oordeels onnoodich geweest, sijn debvoiren zijn ons immer niet dan te veel bekent, soo langhe hij daer is sullen wij 't somberhatten, ende veel beloven daer niet weynich geven te zijne maer haerder tot [illegible] ende ons vertrouw sallet [illegible] veel weselen, oock moeten wij ons niet laeten voorstaen dat den Coninck eenich opcomst heeft, om niet soo weynich als wijlen onse [illegible] statenvoorde ende noch veel min de waerheyt tegen haer niet [illegible] fall, alsoo tegens hem niet gehouden maer ter contrary zijne [illegible] sijne staet soo veer [illegible] naergecomen hebben, ons segh ick als [illegible] te weten wat sijn Ed. hem tot een goet [illegible] inmagineert, dan hier [illegible] in sijnelle verlonck. U.E. Ed. [illegible] oock oordeel mijn sulcx ten goede te duyden, waert ick dit niet, wyt [illegible] naer [illegible] goede genegentheyt seyde, ende sonde niet ongeraeden achte dat U.E. Ed. [illegible] niet [illegible] com-manderen, maer absoluit wel commanderen, soo [illegible] ons eenige de minste occasie gegeven worde, de districten wederom bij der hant genomen, ende ten [illegible] gebracht worde./

Het is een groot [illegible] mijn Ed. Heeren, dat de [illegible] ge-meent de [illegible] Nagelen tot [illegible] hebben laten worden, maer int tegendeel sijn die [illegible] op [illegible] ende Cambello [illegible] sulcx wordende is, daer
wel [illegible] wel
~~[illegible]~~
[illegible] dat sommige inden oorloch [illegible] maer niemant van ons [illegible] het [illegible] ./.

Vert

32

Wat de naegelen op verscheyde quartieren, naementlijck in persia
Souratta, de Cust Cormandel ende andere Oorden daer machtich
Coopluyden sijn, de selve soucken ende opcoopen, en niet te veel ge-
bracht kan worden is waerachtich; Jae willen sich in dat dese
Cladderij geenich dinck hebben sal ten aensien door ons d[it]o districten
bijder hant genomen is, of voor noch het verwoesten door den
oorlogh geweert sal worden, de tijdt leyt het sij dese luyden
hebben mijns oordeels geen quaet Marginem, want wij
of de door den eenen of de door den anderen middel het verwoesten
moeten weeren, soo dat wij dese luyden consequentelijck met
een weynich ons verdriet, te schrijven groot voordeel aenjaegen
sullen, doch staet hier uyt te volgen dat in toecomende een gelijck
grooter quantiteyt, als veel tot noch toe geschiet is, in verscheyde
oorde gebrocken sall worden, dus maer te wenschen waer die alle
becoomen conde, de hooreende voorslaegen sijn niet geen soo groot
fondament als die veel voorgestelt worden, dat Radja Bachian na-
gelen heeft, dit is waer, maer met soo veel als men veel seght
ende oock de minste die ons gequelt hebben, ende quellen sullen
sulcx men daer oock geensins gelycken sonde commen bewysen, van
die van te verloopen keyckel, ende oock deen van Marquian, Doom
teelt de voorte coomen met den Carnatadinus tot den oorlogh
geaduiseert worden, of het selve Eylant door dwangh van
Macht soodanich onder contributie gebrocht worden, dat
geenige derselve naer te voor verwoest worden, de grootste fre-
quentatie der Spaniaerden ende Moluccose, of Tidor,
desse negotianten sall worden, maer waer plaetsen werde
niet toe, maer afnemen, de verdelse die wij hebben, dat de
Ceramneers door verloopen, sulcx in meer geschieden sal, die
op andere plaetsen als Bangaij etc. souden de selve sonde aenplant
is heel wel, de questie is, soo wanneer die eens geruineert
sijn, of wij op haeren tijts boomen aenplanten sullen,
daer van de Experientie een goet leermeester is, ende mij niet
en staende te coomen, daer van weder komt te hebben als
ymant wat remarcabele aenplantinge hebben, een gerond
sonderlinge geene, ende is tgewas vande $\frac{2}{3}$ parten der
oude opgeleverden boomen gedaelt, etc. niet deen soo
op Cristenen Amboon, ende alle onse Eylanden toegegaen,
Int Jaer 16[..] als ick in Amboyna arriveerde, alles oock naer
dato hebben de respective Gouverneurs placcaten op
alle plaetsen doen emaneeren, waer alle inwoonderen
op hooge poene gelast, particulier voor jder huysgesin
tienduysent ende meer boomen, om tijdts hooten
verlanghe te moeten plante, date

[signature]

dat sommige naer gecomen, ende eenige door den aengeboorden Inlan-
Amboynesen [illegible] naer gelaeten hebben, soodatmen allone
woelen ende eenmael moeten het geweert heeft is becket bij de regeringe
soucken, de welcke het doende daer door tander vanden gantsche
Eijlanden omslach geen so haer ontporteeren sall, In summa ick
segge gelijck noch meermaelen geschiet is, dat het voort plante der
Naegelen soo seer niet en belet als sommige swaer heeft wijs
maer sal [illegible] imaginneeren ende voorgeven, derhalven de
extirpatie schijnen tegen te hebben, [illegible] door Rangijs van
doot geschooten te worden, [illegible] om op ende a[illegible]
climmen, [illegible] dat geen Inclinatie tegen Collegen schuldig en
[illegible] haere meester [illegible] [illegible] maer
int tegendeel hem gemackelijck.

Hoe dat E. E. intentie van Zijne E. wegen de restitutie
eenige plaetsen in Amboyna sall gevallen verlangt mijn
te vernemen, ick [illegible] wel seggen so den Coninck toe
gelaten wordt [illegible] te [illegible] soo en sullen
wij niet gedaen hebben, maer ter contrarie een groote
verwaderinge veroorsaecken, daer in wij [illegible] comen
sullen, soodaenige [illegible] Zijne May.t [illegible]
door den Sadaga heeft [illegible] laeten doen [illegible]
geschreeven, niet alleen [illegible] hem [illegible] te Compe-
teeren, maer oock alle de Eylanden [illegible]
Inlants, ten meerendeel van Christen Amboinesen want
hetwelcke die bij de sommige slaven sijnde [illegible]
de segge [illegible] wederte [illegible] bij [illegible] Molucquen
gelaeten waer, soo en sondmen over dese questie niet gedisputeert
hebben, dat ons oock aent selve niet gelegen sonde wesen dat
sij waere, ick segge niet alleen Amboyna maer oock de Eylanden
van Banda, ende soo doende moeten wij niet [illegible] of
wij sullen seer licht vande Banda geschoorren worden, sulcx
wij int tegendeel soo wanneer de distructie volbrocht waer
haer sonde doen, want ick een heer veel voorseeckeren will
datter dan geene onlusten onder de Christenen meer ontstaen
en sonde, dat het onmogelijck is soo wanneer men de Coninck
landen ende volcq verdaert [illegible] niet hem niet in [illegible]
schap te laeten [illegible] daer [illegible]
soodaenigen ondeenicheijt willen doen [illegible], maer
dit [illegible] ick segge datmen dickmaelen door [illegible]
sijn party tot [illegible] dwingen kan, sulcx [illegible]
[illegible] doen [illegible] den tijt sall ons alle
seer moet ter [illegible] ende veel saecken op mijne [illegible]
het vallen, hadmen overlangh mijnen raet gevolcht in

Stadts

32

plaets datmen volgens der Raedts van Indien goet vinden gekeurde 11
ende besettinge waergenomen heeft / in alle dese swaricheden
ende ongevallen onder onderdanen / waeren ons met oorde Com-
des bij wijlen qualick komt / datmen als den blinde vant
Comptoir verdeelt / oock en moeten wij ons niet aentrecken, als
't verseeckert syn niet veelen maer integendeel becoomingh
ook blaeuwt blijckt datter weomen ende blijven willen, dit sall
het geeft Wintertijt te expedieert werden ./.

Dat de hittoesen gelijck voordesen oock gedaen hebben Carkiali
geweygert hebben is niet vreemt / maer hoewel haer vlijt
gewendt / ende door haer int minste getrouw ... aent
opsoeckeren ende goet succes derselve ..., den beter Conditie
hadick verhoopt ende waer met gnade geweest datmen ...
van dese trouweloose menschen, ende Carkialis quade gang
te meer versekert te wesen, hadde of ... den min te syne
waeren die in goede quantiteyt syn beamentel. eenige met
talle stucken, valkont, ... hartz, bemporquets sulcx
ons door haer verrangijs ende hem Menichmael aengepresenteert
syn, ende bij over gebloeden verhaelen geniet... hadde besonder
... te voorderen / maer ter contrarij voort Karkialis sonder eenige
ander conditie als mondelinge belofte van trouwe gelaeyt,
ende de hittoesen bevonden, int regnaert van den Handel
soucken meer toegestaen alle sol... souden hebben derven
verlaecken / soodat hij ende alle ... haer landtschap toorj
hebbende bedancken / alsoo ... Familiaerder het minste van
sulcx souden leeren derrevoudencken ./.

Verder weet hij Karkialie in voorige qualiteyt hersteet,
Tamahitomeer ... den / die als bij ons opgesedt heeft
in voorigen staet van Tamahitomeden ende Dorangh...
die den tweeden Persoon sal wesen, daer hij gelijck hem toe-
comt, ende in voorigen tijde bij den Onden Motto ...
geweest is, en Captn. hittoe all weet hij ons den darde
als voor ... ende syn ampt in ... van regeeringe
gelijck de Pensionarisse in Europa, soodat hem tamahito
tusschen het Meeste ... gelijckt oorwoorneert ... / so
den ontrouwe bevondt den ... gepret ... is
geworden / mij verwondert dat syn E. ... van ... d Ho
... de coopluyden hier van komis ... hebbende, met
beter onderricht is geworden ./.

Dat hij Carkialis ende de hittoesse Dorangeay
d' Contracten vernieuwt hebben, is bij d Ho... ende ande
heeren ... de selve qualiteyt bevindende soo ver
als naerdaete meer geschiet / sulcx met veel tijden mallt

doen sulls

[illegible] als mij gedaen dit

doen sullen, ende by kaskialy alle de Artyckulen, ende dat ick geen
Capt Witte maeckten beschrooren [illegible] gedeckent, maer wat heeft di
dit geholpen, want hy met [illegible] tyt, op de [illegible] wedde
Nederlanders den kop doede afslaen, ende eenelinge aen sijnen
swaeger Kimdaja [illegible] sont, tot verniederinge alle dese tyden
Ent ander Nederlanders, dat hem [illegible] sonne blyven, dit
syn ommer geen practijcken maer ist wel door hem aen [illegible]
Wandel bekent, ende door Quimdaja Parmatte die de [illegible]
sel [illegible] met een Orangkay van Witte op [illegible]
dagen alles hy gekruyst wordt gebracht heeft, daerom in
vrede blyven of [illegible] tyt in toecomende [illegible] maeckt
sall, beter waert gewoest [illegible] hem [illegible] regeeringe ontront
waeren, dat hem in respect sullen houden [illegible] meer [illegible]
[illegible] worden sal, daer aen moete wy alsoo hen ons onder [illegible]
hebben met vrye [illegible], maer [illegible] gelooven dat ons
[illegible] gevoedt [illegible] meer vertrouwen, of [illegible]
sall, wat verniederinge Capt Lauret in deeser [illegible] over aen
sijne vertrouwe vrinden gedaen heeft, ende mijnde en [illegible]
[illegible] mijn [illegible], wanneer [illegible] Compe voorder [illegible]
[illegible] sall, [illegible] hy [illegible] voorder vertrouwe
[illegible] met [illegible], maer uyt dit vertrouwen [illegible]
syn voordeel soecken sal, ende [illegible] te [illegible] gelyck syn [illegible]
[illegible] door dwangh van waepenen, in plaetse dat [illegible] dwinge
ende [illegible] stellen tot [illegible] gebracht waeren,
daertoe die tyt geen macht [illegible], [illegible]
anderen, [illegible] [illegible] daer uyt [illegible] met [illegible]
over [illegible] syn.

Om deese Crusten Borswerckties [illegible] veel [illegible], waeren
[illegible] den [illegible] op [illegible] met [illegible]
[illegible], sulcx oock voor [illegible] aensien der Armelieden
[illegible] met verantwoordt kan worden, ende te meer
om dat sy [illegible] op [illegible] ende [illegible], dat [illegible]
[illegible] door dwangh als uyt andere [illegible], worden
sy [illegible] mogen claegen, [illegible] goet gedaen
wordt, hebben te [illegible], [illegible] deese lieden met te
[illegible] gegeven heeft [illegible] landts die [illegible]
ongesonderd syn [illegible] anders dat ick [illegible] Marquis geslagen
hadde, allmede [illegible] te [illegible], [illegible] in plaets
van [illegible], [illegible], ende [illegible] over [illegible]
[illegible] sulcke [illegible] beclaegt, waer [illegible]
[illegible] op deen of [illegible] plaets een Exempel
[illegible] [illegible] Attentaet hadde [illegible]
[illegible], in plaetse dat men alles tot [illegible] aengenomen
heeft, Insomma, geenne [illegible] medicament en
geen [illegible] wonden [illegible]

Ch

t'Jacht
Dit Arrivement vanden Jongen Prins, tijt een vande vier
Jachten tot Amboyna's verseeckeringe geordonneert te ver-
blijven, heeft vervolgens door hardt weder vande [illegible] verdreven, [illegible]
ver [illegible] dat Capiteyn Tiboorij, doch soo gevreest wordt, op
goede Insichten naer Cambello waer vertrocken. [illegible] verhaelt
den Boeckhouder, dat gemelde Luyt [illegible] by alle de Mooren dan
in die quartieren [illegible] heel [illegible] comen beschuldigen,
[illegible] waren soo [illegible] als oyt voordesen
die van [illegible] daer langst van daen quamen, niet [illegible]
begaerden niemant vande [illegible] alldaer onder [illegible]
veel min inde Regeringe daer hem [illegible] geen [illegible] gedoogen,
[illegible] hoe wy by haer te hoof [illegible] staen, kan hier by
[illegible] werden, als zy de [illegible] vreese
ende anders niet, [illegible] vande experientie dickmaels geleert
heeft. /

6 bericht worde
Soo van mijn vraege den Luytenant [illegible] een goet
ende goet soldaet, ende daer niet min [illegible] mede ge-
comen, ende naer Tayouan [illegible] soo [illegible]
van de Alfoeren [illegible] van [illegible]
[illegible] alle [illegible] [illegible] seer [illegible] van
de quimelaho [illegible] geen [illegible]
[illegible] maer [illegible] haer met de [illegible] goede [illegible]
ende tot antwoordt gegeven, alwaert alle de Nederlanders [illegible]
by [illegible] geen Mooren [illegible]
[illegible] wilde maecken, dese hebben haere Regeringe [illegible]
[illegible] gelijck van [illegible] leggen [illegible]
de quimelaho's [illegible] [illegible] soodat de
[illegible] [illegible] Capiteyn [illegible] sijn, [illegible]
d'H.r Generael, de selven goeden dienst [illegible] heeft, [illegible]
dat mijn [illegible] ook in [illegible] [illegible]
alsoo [illegible] ende mooren met [illegible] [illegible] op
[illegible] kan worden /

Omme dan dese Amboynsche materie niet te lange te
maecken, ende U E E. daermede te verveelen, sullen't hier by
staecken, ende maer eenmaelick seggen, [illegible] tot d'E. H.r
Generael [illegible] alsoo daer [illegible] ondersoeck
gedaen heeft [illegible] sij, ende met mijne Notitie [illegible]
[illegible] [illegible] op Ceram noch met
Naegelboomen [illegible] ende by [illegible] geral [illegible]
[illegible] [illegible] /

Dat hem van Amboyna op Lucidla toegesonden sijn, uyt
Mardijckers overloopers, de 4 kettinge slaven of [illegible]
gevangenen [illegible] [illegible] vande [illegible]

Bolle

Hebben der weeden te rapporteeren als hiernaer volcht seijnde/

1 Pedro Hans een dienaer vande Coninck verclaerdt/ noch veel nagelboomen onder de negorij Lockie te sijn, die met macht verdestrueert moeten worden/ alsoo de negorij Lockij seer sterck is ende ditto verclaert oock omtrent Honlaque noch eenighe boomen te wesen, maer seer quaet om bij te comen door de hooghte, ende dat selve omtrent Luciella etc./

2 Notta Loppo van Boeghijs Mardicker verclaert tusschen hit [illegible] ende Coranghe omtrent den groote rivier veel groote nagelboomen te sijn maer hooghe om climmen die insgelijcx met macht [illegible] moet worden./

3 Maro een Papona Mardijcker gecomen van Luciella verclaerden/ noch veel nagelboomen te sijn bij Luciella, Lockij ende Honlonghe ende omtrent de negorie Hommewaly noch party overgebleeven soo is den Maro oock bekent een party nagelboomen gelijck bij sake No. 2 verhaelt is ./

4 Notta Hombbo van Teljavo ende Kerriamman van Boetton verclaerde geenen niet te hebben van eenighe nagelboomen omtrent Cauwel [illegible] in 't groote der verscheijde plaetsen [illegible] bijt [illegible] ./

5 Salamma van Tihuwe verclaert nagelboomen te weeten omtrent de negorie Hommekelanghe sijnde eenmen hallen daergaen te landewaert in van Luciella ./

6 Tammanteelo van Weijboeme ende Telloete die oock verclaerden gedaet alle de nagelboomen van Waij Geetti, Hommewaly of Hommetuwe Aij moeten [illegible] bij tijden vanden Gouverneur Speult allt saamen verdestrueert sijn uijtgesondert 50 a 60 stucx boomen staende omtrent de negorie Waijbootij, seer quaet om bij te comen/ ende toesedert de voorschreve destructie hebben d'inwoonders der geleijde negorijen weder jonge boomen aengeplant die [illegible] woorden, een [illegible] minder houweerder lanck sijn/ verclaerden voorder, dat den orangcaij [illegible] dat man alle dese voorschreve plaetsen kennen ende bevoegen seer wel bekent sijn/ overmits voordesen daer altijt de nagelen opgedraegt heeft ./

Het eerste comet is inder daet waer, maer worden versweegen de nagelen achter Luciella staende maer Callamom doch te gelooven die mi gelijck het daer dagelijcx met brenghen [illegible] die van Honlon daer uijt het volck verloopen ende verdestrueert sijn/ soo dat maer eenighe Lockie [illegible] [illegible] den Luijn [illegible] groote bocht omtrent [illegible] der [illegible] Javaensche [illegible] den quimelaga [illegible]

Van

van Hattuvela heeft hy laeten maecken synde op het strangh int bos geleegen, ende met hondert man te vernittigen, welck wel hadde behooren geschiet te weesen./

Het tweede point is in effect soo als geseght is, maer geen perijckel subject, soo by haer geleedtmeert wordt, want de regeringe over veel haeren staets, ende door de schoorren ver-doleert is, oock kan weder het verhinderen, soo haer macht als bastant waer, welcq niet en doet ten aensien de vyanden langs Cranghe commen moeten, ende hoogh gedraeght is selve door Zarten of Valonquen bedeckt worde./

Het derde point is oock waerachtigh ende hierboven beantwoordt, maer wat de Naegel tuynen op Hommewaelly aengaet, soo wordt hoor hy gelden souws weesen kan syn, ten waer dat sy de Naegelen vande oude Hennekelange mede ende doch dese plaetsen seggen op te commen, wat of sy op slangh ende Hennekelangh het eerste daer ooch geen perijckel is, alsoo den op syden bos is het lant gebarnt ende geen boomen, sulcx dat van ons syde commen, ende groote advantagie hebben, Item als geseyt is, veel soo pierre gaen tot de boomen halfwegen daer van Sacriella maer geen drie pierre vande selfstrangh daer hadden ordinaris opgangh is./

Dat die van 't vierde point waerseggen kan wel weesen, ende is te gelooven, maer boomen int gebarnt ende bewerck veel voor-sekert geen meer en syn, oock hy is hier of 't hier omtrent geene swaericheit, te meer als 't strangh is, ende ooch geen menschen woonen./

Het vijfde point is beantwoordt, op het selve kan ick niet anders seggen, dan dat dese persoonen de waerheyt spreken doch in 't geheel alsoo geconsidereert moet worden, dat sy gevangens syn, ende in woonderden van Wayboddy, dese tegens haer selven souden spreecken, mede de quantiteyt is der, ende dat groote boomen, ooch jonge op [illegible] aengeplant, ten op Mobelt [illegible] ende [illegible] daer de Magelaensche vloot volck niet en hebben [illegible] commen coomen syn alle de oude boomen over gebleven, die ooch goede party commen vuyt leveren./

Dit de woorden noch [illegible] ende Naegelen op Hollen, Noela, Tabmalo, ende souvegod, dat ooch niet yets behouwen heeft./

Falonckie ende Le Cello wordt gesegt niet te hebben doch en moeten by sulcx op der Mooren seggen niet laeten aencoomen, alsoo een yder considereeren kan, niemant haer tegens syn gemoet spreect, welcq insgelijcks mede geschiet./

Dit hier boven geschreven, wordt maer eenvoudel. pro memorie gestelt/

geeischt, om UE.E. te laeten vergelden, of [illegible] soo veel als dat hy, als sommige swaerhoofdige voor [illegible] [illegible] voor een ondoenelyck werck te houden, waermede zyn E.E. oock schynt ingenomen te wesen, doch compt quaelyck dat men swaerigheden tgeene noch niet ondersocht en is, ende noch quaelyck ter gedaen, tot wat subjecten weet ick niet, dat men geseyde [illegible] van Amboina moet komen van alle plaetsen bewesten gelegen, van daer siet, doch hebbe nu bynaer drie jaeren achter malcanderen bevonden, dat d'opperhoofden successive geracht hebben, de onderdienaeren en [illegible] [illegible] tyt, van haere voorsaeten bewesen, of de Comp.ie daerby dient geschiet, laet ick ter [illegible] d'[illegible] waerom tot oordeel van anderen laeten./

C De Amboynsche reeckeninge waeren by't sluyten der boecke 63671: gul. 10 stuyvers, sulcx dat gemelte comptoire ten achteren is comende 70 0 673 gul. 13: 6 penn. dat vry verscheyden worde aen't loopende Commercie [illegible] [illegible] verclaeren alles zyn. sall minderen [illegible] contrary [illegible] augmenteeren./

Wat belanght den Ternataensche staet, daermede is't soo veel als [illegible], Moorsche ende Spaensche [illegible]
Molluques niet [illegible] met [illegible] practycquen [illegible] zyn, jaa sulcx dat qualyck weten waer naer onse [illegible] ende [illegible] gelooveren sullen, [illegible] daer niet, soo dat al haere [illegible] [illegible] segt, tegen wanneer de [illegible] schepen naer Battavia vertrecken, maeckt den Ternataen haer onvoorgewoont den [illegible], [illegible] gelyck of [illegible] by den oorloge op 't [illegible] met den Spaengiaert en Tidoreese wilde aenvangen, dat [illegible] [illegible] [illegible], om haere [illegible] stucken [illegible] te [illegible], moet ontgelden, daer oock anders [illegible] niet meer op en valt, [illegible] achter [illegible] gelyck in veel jaeren achtervolgende gedaen hebben, op den oorloch hopen./

Men seght de Macquianders den oorlochsten principaelste weederstaen, ende tot den selven niet gecomen [illegible], wie sal anders gelooven of [illegible] is des Coninckx wille ende begeeren sulcx voorgeven, want my quaelyck kan inbeelden dat tegens den Coninck souden opposeeren, ende [illegible] doorden konnen, ten waere dat ymant wilde [illegible] [illegible] uyt consideratie van [illegible] ende eygen voordeel deeden, alsoo wat [illegible] ende voorsichtig [illegible] moet worden, niet [illegible] Macquianders te goet is, soo [illegible] komen [illegible] voorkompt zynne [illegible] den Spaengiaert of de Tidoreese te [illegible] [illegible] anders wille

seggen

seggen soeckt U.E.E. te abuseeren, want d'groote fraudatien
die met malcander hebben, geinjecteert sulcx claerlick./.

Dat den Ternataen omme soo begaerich ende vastsoeckent is
als den Amboynees, daer aen niet met getrouwt veel worden, en
heeft het sulcx gebleecken int jaer 33: — als eenmeer den
grooten Sadaja des Conincx Ambassadt op dit gelant inde
Amboynessche quartieren, soomen voorgaf om tusschen
der naegelen te betalen ende verschoonen, syn immers tussen
Soula ende Boende door den onder Coopman Vogeler syn
sulcx door den Coninck gewaer werdt verscheyde sacxkens met
naegelen, tot de quantiteyt van 2 a 3 bhaer aengeslagen
ende prys gemaeckt, die gemelte Sadaja verstrom gepracti-
ceert heeft ende onder belet die die aen onse loogie gelevert
soude worden, de participanten deser waeren Coninex
soldaeten, Dat d'Ternaten souden Corcoor des hier uyt
te sluyten syn, waerom den eenen ghevem niet doen en
soude, ende met eene tracht veelen moeten, of dat hy by
nacht de ontyde soolange den Ternataen met den Tidoreeser
verdeert, ons deselve met eenen vaertuyge ontvoert worde,
beschaemen sich de Marquianders niet te seggen, soo want
onse Coopluyden haer genoegen ten aensien van veellange
stellen of vorderen met en hebben, staenden niet aen
aen wy sullense veel brengen daerse aengenaemer syn, het
Inconvenient soo dat het myns oordeels volgens d'advise
ende rapporten van daer, omme soo slim met d'naegel
gaet als in Amboyna daer op te letten staet./.

Dat zy ons altsamen soo veel als de Coopmanders moo
syn daer aen niet met getrouwt veel worden, t jaer
36 is den Spaengiaert met soo eenen groote macht
in vliegende vangen niet verschoonde, ende soo geliet
wordt deselve door den Coninck selfs des ontboden, het
daer daer aen is haere verschyningen omme soo groot
geweest, sulcx dat ter selver plaetse 2 veel
gemonteerde schepen twee galleyen, te 10 galley
jotten gehadt hebben, daer naer oordeel van sulcke
standige is veel Tomarkaabels mede gewendt hebben
te verrichten, doch te gelooven, door d'aenstaendelijcke macht
int Amboyna van haere dessynen gefrustreert syn
geworden, het haer verwerdelheyt op ons schepen
voor ons fort Malleyo leggende getoont
hebben sullen U.E.E. uyt de commandeur ende

den

des Gouverneurs mijn heere comen vernemen, dese
twee gemelte schepen zouden zy voor naer Maccao hadde
genavigeert waeren, door syn gewonde der selve daer
aenecomen ./.

Ten waere niet voorcompt dat ons of d'een eenen
tyt of d'een anderen eenige Jachten van dese Cadre
verschijnende Jachjotten toe quamen, en op ons de
retour schepen van Amboyna en Banda, soo den
daer omme niet aengeraeden soude wesen, tot ordre
van toeadminge der costelycken Carragasoenen goede
en bequame schepen geschomen worde, en niet sulcke
als daer ick twee van achter den anderen niet van Am
ende Banda gecomen sy op de volleque niet den strick
gelost conde worden met Canon en andere de-
lecken mosten stoppen, en op de pomp voor Battavia
brochten, die ook aende wall gehaelt en gesloopt moste
worden, dus dit eenelick pro memorie, op dat UEd.
mogen weeten hoe Compe. schepen ende waerschaell
gestelt worden, item of d'een Equipaigemeester
dat eenen oogen dienderis niet te veel vertrouwet en
voort waent de deurst of Condensch deser Cargasoenen
retour schepen eenlick op syn seggen aencompt ./.

Ut spaensche macht ende Molucco bestaet tegenwoordich
in twee veel gemonteerde Gallyen, sulcx dat wo schepen
vernamen hadden ons daer tegens veel dienden te verramineren
te meer alsoo waer ende te soecken ende veel min
waenneer Manimels sedoure versheyt dese te oostaen kan
des noodiger waere die eenmael behoorlick waargenomen
en in fortte geslaegen conde worden, daer toe wy altyt
te vrouen of die lastcome ./.

Soo vernemende worde de Compe. de Naegelen in Molluq.
niet alleen door de Inhabitanten verwoest en slecht gemaeckt
maer ook de selve door Compes. dienaeren en vryluyden tot
Collins verbrant, waer by veel de derselve geconsumeert com
worden, ende t meeste quaet van alle is, dat die naer
dat men soo wel waeter besproeyt, of d'gewoon van syn
haere beryende wolden voorom becomen, heeft ende
onder anderen vernempt en aende Compe. geleevert com
worden, soodat desen kancker in geenen deelen geleden
maer eer vrouwe als lact uyt geroeyt dient, alsoude sich
d Hr. Brockom overt genden van Commis Landen Cler

Bij mij

32

hunne op Amboyna seyde, waerneer wij de Molucco quaedt hoorden
oorden welde staen, misnoegen, in somma mijn Heeren dit syn
quade toelaetingen, die noch quadelijcker gedaen, soomen daer
selfs aen participeert, ick verclaere bij den Eedt aende
Compe gedaen dat sulcx in desen of andere saecken noyt
ondergestaen hebbe/

Omme de naegelen te beter inde quartieren in onse handen
te becomen, waere mijns oordeels nodich, dat tot alle gecontra
bueert worde wat mogelijck zy, daeromme soo soude vinden
datmen in Banda iaerlijcx goede partij baeyen van de
verraminderen onse onderdaenen doen opcoopen, naementlijck
waermeede de grootste soorte tot 7 a 8 Rls [illegible] van cleeden
te becomen zy, die ick oordeele dat goede proffijt geven
soude, alsoo naer calculatie het [illegible] deser baeyen met
tegenstaende veel seer swaerlijcker is [illegible] stucx [illegible]
soude vallen, die inde Molucquen ordinarij met gangh
4 gull [illegible] worde vercocht, daer ooc sonderlinge mede ge
dient syn ende liever als gelt voor haere naegelen sullen
nemmen, ooc soo waermeer groot ende veel bewaert worden
eenwerts duyren kan, ende ons bij eenen quade sterbonck
van tyt, tot voorsien der forten mede niet quaelyck passe
souwe/

Inde Molucco de quartieren wert bijtsluyten der boncke
geavanceert inde den [illegible] omslach de somme van gelt
gull 10 stuyvers en 11 penn den noch te quade [illegible]
so [illegible] 33 gull 14 stuyvers ende 2 penn

Jappan Wat aengaet de Jappansche saecken daer van syn mijn
veele verscheyde discoursen ende redenen by distincte
persoonen voorgecomen, [illegible]
den eenen mensch seer veel bij den anderen in oppinie verschillen
[illegible] meent niet syn beste verstant [illegible]
[illegible] dienste syn moet [illegible] te
hebben, ende sulcx ooc billick haeren [illegible]
[illegible] worden ende alsoo UE [illegible] van
dese materie niet minder voorgecomen sall wesen, soo sullen
de voornaemste [illegible] tot UE [illegible] oordeel laten
ende maer simpelijck [illegible] eenige debatten, opt stuck
van Firando en Nangasacque/ daer twee a drie soorten
[illegible] over [illegible] gediscoureert is/ naementlick
datmen van Firando op [illegible] tot Nangasacque [illegible]
behoorden te nemmen/ waer door Compe saecken [illegible]
voor ganck als [illegible], in [illegible] soude [illegible]/

Eerstelick dan dat den Hr van Firanda [illegible] hy op
een naerder [illegible] vant lant is, geen [illegible] noch antwoorde

maer ter

maer ter contrarij van deesen vermogen is, dienvolgende niet
een stroy in stuck slyten kan, alsoo maer eens een die twee
mael 's jaers voor Syne Ma^t. verschynen mach, en wederom ter
tyt genouch niet syn eygen af Vazallen te doen heeft en
ende ons vergeet, dat daer naer ons ooch geen hulp kan presen-
teeren als syde groote en ordinary Rycxraaden daer mede
Syne Ma^t. ... en voornamentlick vermeer alle Syne
versoucken niet toegestaen en worden ondraegelick
traicteert ende ter oorsaecke van dien onverrichter saecke
sonder audientie te becoomen hebben moeten keeren, boven
dien een gemelten heer als vreesende een geaboudiert persoon
en niet tegenstaende veel aende Comp^e. ten achteren is door
hem jaerlicx versocht woordt een Cappitael van ettelick
duysent tayllen, syne prot uyt in Tayoan te moeten
betaelen, Dat ooch vermeerder worden syn, de Comp^e. op grote
Dalten haer en onkosten soo een hartig gewonden woordt,
dat de vaderheeren selfs niet en daer vandaen sprecken
ende in den ouden doot is, niet alleen de soon maer ooch syne
voorgaende vreesende den persoonen in plaetse van den selfde mede
ombrac leeren, ende te vrint houwen, item dat ooch niet
minste niet en sall inwilligen voor ende alleer de Regimenten
van Nangasacque gesprooken en licentie becoomen heeft,
dat daer alles Costelyck ende duer is, frauden niet anders
uyt en leert als syt, de rest van ander plaetsen compt,
dat door de 2 ende derde hant ingebragt moet woorden, den tyt
alsoo geen in frauden gebracht moet woorden, dat consequent
dierte moet veroorsaecken, ons den selven t' synen beleeden
niet dan den Tarwe aen sendert, verder door syne opperste
goeverneerde, alles tot hooge prys aende Scheepen, soo tot
dagelicx behoef van als voor de vooyagie gelevert woordt etc.
Het sijn andere dergelycke saecken meer, daer men ons
uyt stellen kan, boovendat ende het principaelste, frau-
des haeren niet groote moeyte faltidij, ende ooch syne Ma^t.
favoriteeden bewaerren moet woorden, ende op de selve feeste
niet sonder consideratie, daer toomen barcken procureeren
moet comen, item de pal Vagie tot ... Buyten
en sullen is, met sijn ander ongevallen, sulcx de Comp^e.
niet verhoogde Scheeps geprovideert ... booven die
de Coopluyde tot onse waeren dienstich daer expresselick
moeten coomen in plaetse dat haer ordinary niet keysleck
hoort ... Stat Nangasacque die aent groote lant leyt
onthouwen ooch ons schynt sullender dat in beter onthangh
dereweerdt moeten ... vuyte laeten dat [illegible]
alsoo geene ... Japonen als niet tyt steeds gesondt woorden
nessen veele andere redenen meer te langh om verhaelen

daer

32 daer van deese ten principaelden in Consideratie comen/

Hier bij worden mede genoteert de nutticheden die ter contrarie vermeent worden in Nangasaque voor de Comp.e te bejaegen soude wesen, naementlijck dat Nangasaque een goede ende bequaeme ree heeft, die oock sonder perijckel bevaeren kan worden, dat oock zy, boven dien dese stat een Keysers of Keyserl. Stadt is, ende door zyne Maij.t met veel vrijheeden begaeft, ende wij daer soodanige servitut als in firando niet subject soude wesen, maer met alle Cooplieden beter negotieeren, Item daer alles wat door te staen ende op [illegible] der Coopmanschappen uytgeleyt soude connen worden, alle Coopen, Crampen ende de [illegible] daer ongel beter voor als in firando te bekomen zyn, verder dat hier een oogh uit deyse gestouwen ende alsoo daer de Cooplieden van alle canten [illegible] den prijs der Coopmanschappen beter als in firando gevonden soude worden, dat de Portugiesen mede hare stadt niet tegenstaende haer Papen groote vervolging lyden, dieser sonderlinghe aen haer comen en overlaten gesplest en voordt dat hier oock veel gereeder, accommodabelder ende oncostelijcker timmeragie souden doen als in firando, ten aensien van hier meerder navigatie voorvalt, ende oock [illegible] die door [illegible] gesonden worden, dat de Oncosten ende geschencken, Item ander Extraordinary lasten naar boven soude commen gedevuleert worden, [illegible] of de Keysers raaden, die wij doch [illegible] in Nangasaque moeten begroeten, op haer aen commen [illegible], alsdan onse versoecken soude connen voordraagen, twelcq veele meer beter succes als nu soude hebben, want syluyt gepasseerde alhier deden rapport aen zyne Maij.t doen moeten, ende alsoo onse saecke op hoope van goede belooninge mede comen recommandeeren, die haer wel vergenoeght soude houden soo veel meer de faveuren mochten genieten, die den Heere van firando in veel jaeren geprofiteert heeft, daer naer men vermeent zy met harten zyn verlangende, in sulcker voeght zy oock [illegible] souden hebben ende andere Keysers raad en gunst te captiveeren, ende haer op [illegible] met [illegible] te verhooghen, [illegible] meer, dat haer noodich soude mogen wesen, daer uyt eyntel. soude moeten volgen, dat by haer in respect ende groote aensienlyckheyt geraecken, ende behoove alle faveur in [illegible] de banck gehoooven worde bewys om gemelte [illegible] Met den [illegible] wat hier van sy, ende waer voor de Comp.e voordeels soude wesen, sullen ons niet onderwinden, maer liever

ged

gelijck int begin van desen geseijt is, tot U Ed.e wijs. ende verstant oordeel laten ./.

Dat den H.r van Frando ons eenige partidas aenbrengt ende oock somwijllen onse saecken te seer dirigeert nae sijn fantasije, humeur ende goedgunst.t, die dan contrarie is hebbende, daer aen moet niet getwijfelt werden, ende is oock somwijlles genoech ge-bleecken dat de groote en benefitie wegens laecken ver-overladen hebben, sulcx vermeent wordt, meerder macht bij de Regenten van Rangolacqua soude opperereren, ende soo geseijt wordt, bij verscheijdenne onse presenten ende daeromtrent d'Heer van Frando sijn voordeel doet, die meer tot eygen faveur, als ten dienste der Comp.a geinclineert, Beter ons op hem verlaetende me tegenstaende bovengeseijde voordeelen, sulcx de Rijcxraede genoech bekent is, wordt onderrecht, dat onse saecken door iemant aengetrocken, wij laten ons loopen voort gemeende dat sijn, dat dickmaels soo wijt als nomen, (hier voorren nochmaels aengeroert) eenighe heeren, dat naer d'apparentie mede den Raet te beteren. Maer der van Elmenor tot derdijen te vervallen, soo geeme behoorelicke voorsorge te werden bequame./

Uitmaeckt is in Raade van Indies gedelibereert, het noodich het soude wesen een bequaem partie persoon in d'wijse als Ambassadeur aen sijne May.t, benevens eenighe raeden presenten gesonden diende, op hoope van door geseijde Ambassadeurs het affschaf van der pancado, ende voorder negotiatie onder, ende voorrigen wel te brengen, sulcx vertrouwt wordt door dennue aensienelycke besendinge soude geobtineert worden, Den Ambassadeur wel hoochnoodich uyt het vaderlant gesonden dient, ende geen be-kent of de daer keurich persoon, alsoo tselve tot eenich respect van onsen staet, de haer eygen persoon duijden, want deser luyden hooghmoet groot is, de sij extraordinary presentieren sijn, doch te geloven, dat met discretie, en behoorelyck respect tot verantwoordingh onser saecke goed-mitteert, ende onse klachten aengenomen soude worden, ende dat mede is soude geëxpedieert mogen worden, den Keijser door claere bewijsinge redenne int stuck der pancado, alle andere veel onderrecht sijnde, tot redelyckh.t verstaen soude, ende soome ons geerich ongemeen oordeelen, veel door den Ambassadt gedeclareert mogen worden./

Eenige sijn van gevoelen dat men tot soodanigen besendinge luyden behoort te gebruijcken, die eenen staet gen dronck doen, ommen vrouwe maut. des, dit ommet mijn onder Courtesie een groot abuijs ende misslach te weesen/

32

te vellen, want bij experientie onder vinden, in alle Indische
quartieren, niet alleene de mooren maer oock de heydenen
vyanden vanden dranck sijn, doch bij dese natie selve wat
gemeender, haer natuerel genegen om tmaet te tracteren,
Het ten aensien de Nederlanders met den schandaleuse naem
vandronckaerts, door onse quade gunstige verlien sijn, soo ist
vertrouwen dat sy vermeenen alle Nederlanders sulx
dygen ie, ende een volgende daer niet gedient, maer eer te
gelooven alsoo root ende door traqt sijn vant sulcker vegge-
den volck tal [illegible] en, ende ict oock niet gesien dat hier yet sulcker
vanden dranck alle aengepresenteerde vrouwen, ooyt hadt
of de minste swaericheyt gemaeckt heeft, maer veel
verwonderinge alsoo vermeenen Meest alle Nederlanders
vrouwaertira ende dronckaerts sijn, des souden mij gevallen
worden datmen tot dit Aensienelijck Opperhoofdts ampt de
vroomste ende waerdichste persoone sal werden geemploy-
eert dient twelcq onsen naem respecteert [illegible] sal toe
brengen, want sij ende alle dronckaerts haer volgen
een aert der Nattueren, niet ongelyck over hem ist vinden./

Op de Compangie wel met den eenen of den an-
deren lijt eenich ongevall door houwen van hoeren
of by sitten toe coomen sall, naementlyck waneer den
sleyster eenst een quade linjen uit hoot [illegible] krijght, ende
protesteert de kinderen onser salligh maecker Jesu Christi
op getrocken worden; hoe [illegible] sijn gedenckelijcke swaer-
icheyt, [illegible] tot soodatter in firando een koopp.n die
gelyckes slach behalven de [illegible] in Battavia gecom
sijn, achter strat loopen, ende de [illegible] tragen daer,
met hoeren besoedelt is, so sommige haer particuliere huysen
buyten de logie hebben, of de sulcke haer dingen niet in
plaetse vande Comp.e voordeel soecken, sullen anderen laeten
oordeelen, ende of den omslagh alhier wel niet groote
als behoorlyck is, sall door Commissarisen [illegible] gevonden
comen worden./

Wat aengaet de Jappansche sdepatie, dat die eertyd als oftt
verdampt volgens de rapporten der vrienden Concept wan daer
gecomen is te gelooven, ende mijn verdeelt geemme apparentie
van beter sij, soo lange niet en bekomen dat [illegible]
gevallen geweest, mijn heeren wilt U E E.d niet abuseren
laeten, het te gelooven sy [illegible]
willen nemen, wat wy voor desen [illegible] betaelen handel
sonde wille verdragen, de winsten op alles comen by

haer

haerommer soo veel als by ons naer gereeckent worden derhalve
veel weder die om geringe saecken niet abandonneren sullen,
doch moeten ons daer tegens stellen met respect — Coll. ende
ons misnoegen voordraegen, ende te kennen geven / dat deselve
soo sedt en hiedt als dewijl sinte dienstelyck wesen sall, want
tydelooren sy alwaer selven het lant dubbelt onderworpen waer;
van Souveraine syde als stuckwercks ons ... met en sullen
laergeven, tegendeelen veel weder ons souden ... geven
te voorcomen dat aen van niemant noch Poortugesen of
Chingaleesen gedient soude wesen, het schynt all of de wijn voor
ons schaeduwe bewaert ~~werden~~, te voor ons ... door
wecht met spreecken dat wy wat lyden ende verdraegen sy winden
Poortugiesen wat vervolginge voorts tegens de paapen
die by sal tot aen brengen int werck gestelt ende deselve
worden niet geadmitteert, ja haer alle favor ende vrientschap
bewesen, dat wy ghy mede verkeert opnemen ende malcanderen
wys maecken de Poortugiesen niet wedercomen sullen daer
staende soodanigen, vertrouwen by deser twee Natien ende
dat malcander groote somme op boddemerij geven, ick hebbe
mijn mede laeten wys maecken dat Chingalese doorwart admitteren
ter oorsaecke dat vrede anderints den handel verordt ende door
haer verhindert soude worden, soo dat wynt deese ... neder
licht af te nemen ende aen wat syn te trecken, tis haer
te prysen soo lange het hem gedueren mach, soo laet ende
ingeslotenheit voorstaen, dat het lant onderworpt ende vervult is
met niemant verwonderen, het aenbrenge van menich
vuldige coopmanschappen brengt sulcx mede, d'schynt ende
by haer, maer by ons, Portugesen, Chingaleesen ende andere —
ommers syn daer bevonden 12 Nederlantsche schepen, 6
Sloepen ende 64 Chingaleesche Toncken, volgens de verclaring
der gemelte vrinden gearriveert, Considereert dan myn heeren
of de promptitude weder staen, daer voort gesocht door
de Portugesen alleen aengebracht syn ongevaer 300 p.^s
weeling doch tot twee ende 3 tayl sulcx weynich is, vermogt
item andere soorte dingh naer advenant mede geen of weynich
Souveraine syde, om de pancade te ontgaen, voor welcke waeren
sy weerom verboden soude hebben 21 hondert ende 2 a 3 duysent
taylen schynt sulvers soodat claerlyck blyckt de pancade
te veel toegebracht wordt ende wy ter ... veel voor onse
waeren willen hebben, insomma moeten op den beter
hoopen, ende vertrouwen vrinden in plaets van vyanden
sullen becoomen, soo wanneer niet haere Cappitael beginnen
te Negotieeren die op slimst tordaent ... op 100 taylls
geestimeert worden, doch den ... entree van 2 p.^r
conto smaeckt doet sulcx weder om at ... dat den loopende
handel gesloten blyft ende kan licht veranderen, — dat dit

voorsoo

voor soo een wonderlicken saeck niet ter voordeel moet worden./

Laten wy andere oordeelen

Dat nu de particuliere handel saecke noch niet en comt vatten dat haer aengebrachte coopmanschappen alles schoon dat sy niet haer eygen middellen negotieeren de Comp.e aldus geen hinder in negotie toebrengen kan, dat wordt by sommige soo schoon voorgestelt even gelyck of der de salich.t niet over te winnen ende te becomen waer sal schynen eenige naer Parradys te gaen waermede dese voyagie doen sulten./

Wat nu aengaet der regenten voorslach volgens de presentatie of die assistentie met onse schepen tegens Manille dit en sullen noch en comen niet te pensioneeren want zy soutte van sulcx niemmen Conincx haer souden verballen doch is volgens de Hr. Haegenaer ende Tongerloo's seggen daer over resolutie genomen en Syne May.t den voorsz. gemelten dienst volcomentlyck aengepresenteert, soo dat daer over geene cavelatie meer en vallen, maer by de Hr. Generael en Raden van Indies te overweegen in wat voegen dese saecke by der hant genomen en met hoe veel schepen sulcx uytgevoert sal worden op dat den keysers dienst geschiede ende wy onse negotie voorderen ter waer de Comp.e dienstiger geweest deese des tyden op te laten alwaer de Padres door te aenlangen en van daer over de Jacquedos in Jappan comen voorgenomen hadde, doch of dit de Comp.e raemwetel soo eenige prestorie wilde maecken voordelick souden wesen, hoe is niet te bedencken, maer eer te gelooven dat alles een simpel voorgeven is, ende sulcx voorslach eenelick geschiet om ons den pols te tasten wat wy ten dienste des keysers souden willen doen, doch hy heeft wel het desseyn voortganck neemende salt der Comp.e costelyck vallen, maer sal tegendeel groot genoegen geven, en wy in den handel meerder preferentie becomen, daer aen niet gelegen heelt moet worden./

Volgens de rapporten van Tayouan, ende naer calculatie der derwaerts gesonden Cargasoens, soo van Tayouan als Toncquin, Quinam, Cambodia, Siam ende Battavia, werden bevonden deselve te monteeren en by behoude der overcomste de waerde van ongevaer 24½ tonnen gouts, daer op naer eenigen overslach volgens voorjaerige winsten onse voordeel niet min als 16 à 18 tonnen behoorden daervan te wesen, doch naer wel tarder soude ten aensien der slappen af ... ordervelt/

der

daer aengebrachte Coopmanschappen als de slechte waren ende der
trouwe tyde veroorsaecken dat door deen ende ander niet meer als
50 per cento comen haellen, doch maer 1200 @ gull. in plaetse
van 1600 @ gull moeten rekenen sulcx welck een verschil ende
ende noch bovendien moeten afgetrocken worden de interesten
vande bovengemelte 100 @ Tayl a 2 per cento voor ses maenden,
in welcke tyt die de retours vant Tayouan afgebrocht connen
worden, doch dit werck buyten onse beoordelinge gaet ./.

Den handel in Tayouan heeft de ... sy tot ... redelicke
voortganck, ende salt ons aldaer soo sich de saecke laet aensien
aengenoome Coopmanschappen geerdecken, maer veel aen Contant
om de aengebrachte waeren te betaellen, tot welcken eynde
der somma van 25000 Realen sulcx UE Ed. nu de generaele
brieven aengeschreeven wordt, tot 3 per cento Rendement, dat
deneenen swaerden interest is op gelicht ende schulden syn deen
a ... is mede soodanich niet ... als verhoopt
wordt ... den Heer vanden
Burgh op hoope van groter avance te geven aende handt is
gebleven, sulcx oock geschieden ... soo die niet voort
arriveerden der Battavische Joncken aenden man geholpen
wert, doch is hier op den quaetsen gevolcht dat int volgende
sullen vergadden Raementen

Dat ons ... vanden Iaere 37 merckelicke heeft ...
geliden te ... , doer deelick nae maent februarij
schuyt schip de Swaen coomende met een Cargasoen van
500 ende ongevaer 35 duysent gull, daer onder 177 kisten
yder inhoudende 1000 Tayll schuyt silver item 5 ditto
voor d'Heer van Firando, de Roy te Coopr. loot ende ander waeren
waeren mede ... gemelte schuyt soodanich aende Piscadores
aende ... geraeckt is dat ... schaepen vant selve
Cargasoen soo wel als schip dat genoechsaem verstuyst
verlooren soude syn gebleven, doch door ... voor
... de Compa daer by niet meer als 10 a 11 duysent
gull (boven den romp vant schip daer onder een kist
met 1000 tayl silver door de Chinesen ...)
compt te verliesen, doch de voornoemde groot perijckel
geloopen heeft, ende door ongeluck vanden ... meer
dan drie Tonnen gouts in Coopmanschappe ...
contante waeren als gout etc: tot den inlantsen
handel dienstich in Tayouan heeft ... moetten ...

soo dat

32

soodat de Comp.ie bij soodanigen intervalle tweeslaegen te
gelijck kreegh./

Opt Arrivement vant Jacht van Hollant en 't schip
Egmont die tesaemmen een goet retour aen brachten, ende
den 24 November pas Dato in Battavia van Tayouan
arriveerden, vernemen soodat aldaer groot verlangen hadden
de Japansche retour schepen waert, te meer gelijck hier
worden gesecht om de Chineesen Joncken met vrachteloos te
doen vertrecken, ende de Noodige behoeften te begunstigen, een
Cappitaell van 50000 gull in Coopmanschappen, onder be//
legginge van [illegible] andere Chineesen schuldich bleven, dies
niet veel ont [illegible] op hoope leeft, ende ander opt ver//
schijnen der schepen laegen te verwachten./

Den 22en November Arriveerl van Cambodia de fluyt
Waermont, waermede wel leet weesen verstaen, het veron//
gelucken vant Jacht Noortwijck het welcq den
commande van Tayouan met een Cargasoen van f 3631 gull
voor de Rivier van Cambodia naer dat een lootsman in sulcx
halgereet geanckert gelegen, met schoon weer, doch soo men
secht door twee spalt der [illegible] is verongelt,
in bysijnde Comp.ie dienaren den [illegible] vant schip, ende
geschut bestaende in 14 stucx, daer den Coninck 13, met alle
het Cooper van [illegible] laeten opdijcken, noch 29496 gull
daer onder een versegelden kist met 1000 tayl schuytsilver
begrepen compt te verliesen, insumma den eenen
quaden slach bouck op den anderen, te vreesen het sou te
waer doch [illegible] doot beter noch quader slaegen volgen./

Op ons vertreck waert noch niet gearriveert t'lange
verwachte fluyt de Keijsermude, die volgens de Advijsen
vande H.r vanden Burgh twee daegen naer het Jacht van
Hollant soude volgen, weslcq schip Amsterdam voor
Sat.s Cheeniva arriveerende vernemen, met een Cappitaell
van 124704 gull daer onder twee kisten met 6000 gull
aen [illegible] gout, op de Cust van Champa inde Bay van
Bandarange soude sijn verongeluckt, sonder iets te bergen
als een kist [illegible] gout in handen vanden Coninck, ende
ander niet [illegible] ons eenich gebaert [illegible] is door de inwoon//
deren [illegible] verrooft [illegible], ende voorts hoope gegeven het gout
in handen vanden Coninck sijnde weederom gerestitueert
sal worden, sulcx de tijt speedich bij coomen sall, een persoon
weesende den Bottelier is verongeluckt, die de tijt te naer langh

onder

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

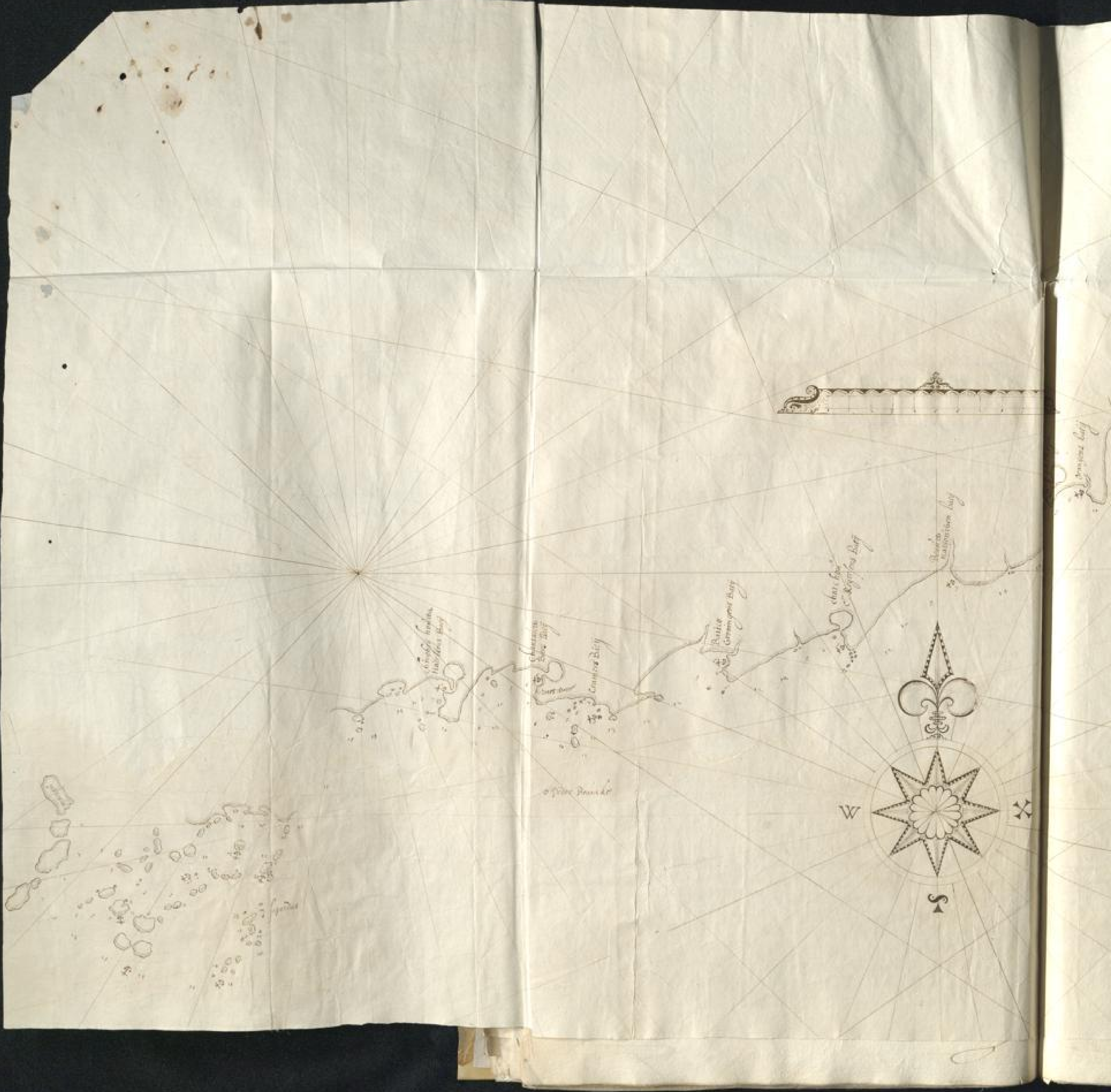

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

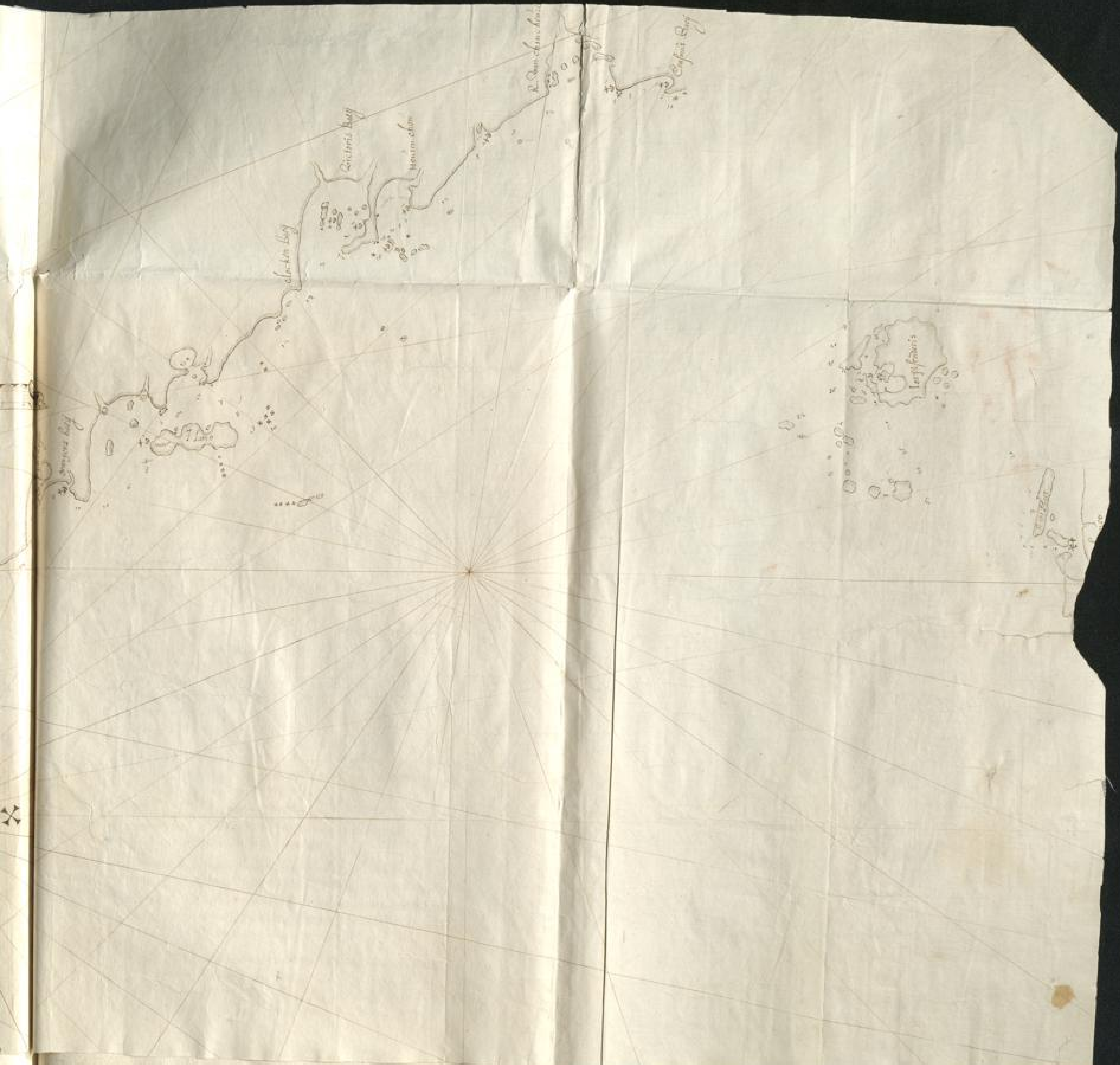

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

49

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

andere sollicteeren gelargeert, met een Jonck naer Battavia
te mogen vertrecken, wat apparentie datter sal volgen tot
de vrije Negotie vant Quinam, connen UEd. considereren,
ende als wij meenen bij volgende raament de vreesen vant selve voor
ons daer comen al geheel sall weesen ter oorsaeck haer onder vonden
hebben ons volck om t selve te masacqueeren, ende te meer om dat volck
sonder behoorlijcke provisie te willen [illegible] hebben laten
vertrecken, [illegible] genootsaeckt geworden, naer dat de Chinesen
alletsamen mede bij gelijck hadde op t Eylant Timon, onder
bescherminge vanden Orangkaijen aldaer, tot naeder gelegentheijt
t' verbleven te laeten, sodat tot Battavia met gesonde Jonck
24 Nederlanders ende 3 Chineesen zijn de reste van 16 die
de Champaers tot slaven gemaeckt ende vercocht hebben
aengelanght, godt wil ons voor meerder ongevall bewaeren,
daer [illegible] voort te procedeeren, alsoo ons volck seggen bijnaest een
kleen Eylant gepasseert zijn, daer van geroepen ende met
dien geadviseert wert./

Met gemelte Amsterdam hebben wij mede wel dat 10 a 12 daegen
voor haer vertreck (den Gouverneur met t Jonck synde) maer
in Pangsoy om eenige [illegible] te [illegible] den [illegible]
ende logie [illegible] [illegible] [illegible] sulcx dat hier
den over gebleeven peper mont deselve 6532 picol a 16 reaelen
t picol ende 360½ picol Sandelhout tot 15 reaelen t picol item
groote partij Japansche porceleijn [illegible] all t anders
tot [illegible] geconsumeert is / waer bij de Compie. bij calculeeren op
den peper alleen volgens den incoop ende met [illegible] daer geden
maer meer dan 130 a 140 ∞ gull. compt te verdienen, [illegible]
waeronder den kerken staet gemaeckt ende alles overslagen voort,
[illegible] naer volgen sall Insomma het sulcx dat UE.
Ed. t jaer 1635 eenen quaden slach gehadt hebben, dat godt
in een beter wille verkeeren./

Met slants saecken was t daer heerlicker weijnich wel, de
[illegible] vangt nam goeden voortganck, den tijt [illegible] sal noch
[illegible] veel om tijt [illegible], die metter tijt meer [illegible] sal toonen/

Vande Quinam mijnen is weijnich te maken, doch wordt ge-
meent dat men [illegible] door den vrede met die van Tonquin
alsoo aen [illegible], daer het Quinam souden vallen [illegible]
tot eenige Alliantie souden raecken, of [illegible] lang [illegible] Tonquin
pas [illegible] overlant sullen vinden./

De Spaengiaerden vermeent men sijn haere macht ingetrocken
ende naer verlanght daer haer principaelste krachte is gecombineert
zijn, sulcx dat van dese Quinam mijnen wel soo groote hoop alle
door [illegible] [illegible] souden weesen, ten waere den Spaengiaert

onderg[illegible]

ander wesse geest toe d' niet bestant en sij de velden tot
geformeerden kluyt te contramineren, dorsden tijt sal bovens alle
verwoestert worden./

Het is seecker dat met d'formeestatenen alhoe veel het com-
portabele natie is, door lanck saemenhang eenich goet wer-
ck verrichten sal worden, hier van kanik niet goet oordeel vant
fondament spreecken alsoo eenige der selven verscheyde amp-
teren door Employeerden, daer inne haer soo actief d' be-
vonden heeft dat meest alle d'Indische natie of ston-
mich en de seemer mijn bekent beschreven, waernae haer
voordeel sij weeten uyt haer te roepen, de eenmael songen in
Extraordinarij gaven, int speldewercken maeyen en sulcx
allenen haer leeren wille./

E. Hr. vander Burgh weet seyde voor dit Bolwerck, met het
verbeteren vant fort daer aen dagelijcx 100 – 200 Inde-
Chinesen werken, waer voor een daer rantsoen 1 stuyver 's dags
geniet, de Calck wordt het picol tot 7 ende den een het drij sout
tot 3½ Ra. geldende, soodat, deese fortificatie vrij cost wel
sal, den Capt. is Ingenieur ende voordeelen d'Heer Marcus
gewesst, hoe deese fortificatie in effecte alle bonjagie sal
wel vallen dunct ick den sat sijn verdergaen weesen sal, als
verstaen allereerde gesontwoordt, dat den Cappiteyn sijn voor-
deelen wel de Leverantie vanden kalck en steen trecket die
door de Chinesen gelevert wordt is niet vrij deselcke, maer
behoort sich soo vrij mins, daer als eldert niemant van Comp.
dienaeren uyt selve te vergrooten, de fortificatie en verde-
feringhe des fortz, is noodich, soo daermede hoeder maer met
fondament begroepen is, daer aen ick twijfle, alsoo
niet en weete datter in Indien naer toegesonden sijn, de
ommer soo vrij mins geraede sullen worden, de saecke is
van te grooten Emportantie om soo een groot werck sonder
fondament te beginnen, mijn Heeren gelieven mijn dit ten
goede te nemen, dat inde saecke soo vrijmoedich spreecke, wat
ongefatsoeneerde wercken datter in Indien gemaeckt sijn, is
een yder bekent, ende sien oock weijnich apparentij van bete-
schaep, soo U Ed. niet en besluyten een goet fortificatie
meester, onder geen gesant van een of d' ander Heeren vaerts te
sende, wij vermeenen altijt gedaen werck te hebben en onderbeste
beginnen Eerst, daerom noch tijt daer op te letten/

Het Jaer voorleden als d'Heer Putmans eenen tuch wegh
inde strate geleyde, hebben wij verscheyde maelen met en an-
deren in discours, weegens t aenhaelen der Chinesen sonder
handel soucken geweest, daer mede niet en twijfle sal
ofte die en sal nu soodanigen ordere gestelt worden,

dat voor

dat voor geeninge swaricheden te duchten hebben, ende soo sij [illegible]
Intercommende voor beter middel sammen moeten; sulcx oock op
geen voorder plaetse als tot Siam sal verbijsteren, daer de Chinesen
ons [illegible] binnen met peper sullen doen, dit leggende daer comt
vandat veele [illegible] Chineesche joncken uijt China comende
op Jamby, Palambam, de west cust, Bantam, de gansche cust
van Java, Borneo, ende ander aengelegen plaetsen; maer ge-
tollereert worden alsoo [illegible] hebben — dat dese
luijden ende Ingesetenen, haere waeren op Battavia, sulcx
haer beter als op Tayouan geleijden compt brengen, ende
van daer met Chineesche waeren retourneren, soo dat de
de Comp.e [illegible] Tollen of [illegible] voordeelen
geniet, oock door desen middel den peper op voorigen prijs
blijven, ende onse competentie becomen sullen, tgeene anders
hebben met 25 a 30 p.o cento avance aende Chineesche coop-
luijden overladen, mijn dunckt onder correctie het gedencht
geweest en is, dat men den vrijen ende liberen handel in
Tayouan wil trecken, wie sal ons versekeren, dat dese
niet een veel Chineesche joncquen, [illegible] voordeele
selver te genieten, op gemelte plaetsen sullen [illegible]
bij wegen ommer der Chineesen nature is, om den kleen
gewin voor de mont vande [illegible] soo vreden, tot contentie
soo lange niet versekert sijn, sij uijt de [illegible] quartiere
blijven sullen — dit heere Luijtenant voorslach in goede
consideratie compt, laet ons de voordeelen vande Chineesen
die op Tayouan becoomen, voor de Comp.e alleen [illegible]
hebben, boven dat de geen voordeel van [illegible]
op haer Battavische [illegible] sullen sij
veel krijgen, alswaert maer vande Comp.e dienaers die
sij de peper waeren [illegible] te [illegible]
naer [illegible] soude, ende [illegible] wt met
[illegible] willen door brengen, met meer [illegible]
[illegible] bedomen ende [illegible] voor haer geen
voordeelen [illegible].

[illegible] soo den liberen handel in Tayouan van als
een ijder wordt vergunt, moet buijten questie volgen tgeene
daer aende marct gebracht wordt, ende ons voor Jappan als
China dienstich, niet alleen ter plaetse — daer valt, maer
in Tayouan [illegible] tot hooger prijs als voor datte meer
sulcx, ons de claeggende brieven vande respective
Coopluijden soo vermeer maer een [illegible] of [illegible]
naer Jappan senderen, vertoonen de claeme [illegible]
geleden wordt Comp.e schepen in [illegible] Siam,
Combodia, [illegible], en Tonquin, sonder [illegible]

verrechte aenden / Jae alle ten vordelijcken profijte becomme. die
volgen mede de vruchten niet als de tollen inport ende, of de
andersints deesen handel op een vaer stucken souws / daeromme legg
ons deese voordeelen voor, sijn, te meer alsoo daeromme gesonne
expresse [illegible] gesonden worden, maer vaerdelijck binne
tot onderwe vande geroest leggende wateren soo voort vanderlant
als inlantschen handel sijnde [illegible] / ende
mede de negotianten tot den handel op te wecken ende met [illegible]
raeden, ter oorsaecke het ons deesen middelen als de Chinesen
aen waer dat gebroecken, oock te sorgen niet meer te coopen als ons
vermoogen etc. / Ende soo minder ende merckt brengt het mede,
der te destinieeren, het omme nootsaeck dat ons (Moer als ons
Cappitaellen sijcken moogen toe gebracht worden) deen ende gene
op interest nemen moeten, om de Coopluijden in haeren
yver te doen Continueeren, Door sulcx vermoedt dat mede de
Negotianten tot [illegible] van Coopmanschappen op [illegible]
hier op soude connen geantwoordt worden, [illegible] ende
waeren den goeden Coop toe brengen sal, sulcx waer etc. / maer int
teegendeel, staet daer nijt te volgen, soo [illegible]
vinden connen verlangen, alsdan genootsaeckt soude worde
andere betere voordeel gevende plaetse te soucken, waer mijt conse
quent soude volgen [illegible], maer ook de
tweede [illegible] Ende onverdraeglijcken taxt soude bij
blijven [illegible] geraetsaem sij, de Tayouansche saecken
op den ouden ende voorigen voet gelaeten worde, ende
hier boven [illegible] voordeelen voor Battavia [illegible]
waer bij de Compaignie naer mijn geringh oordeel best [illegible] waere
sall.

Den waeren met quaet den Indigo [illegible] op [illegible] plaetse
ten hooghsten [illegible] gecommandeert ende geordonneert worde
voornaementlijck in Battavia, Amboyna, ende soodanige
plaetsen daer [illegible] geset ende Commandatie
alsoo bij den [illegible] Stroot voordeel
te bejaegen etc. / soo deesen [illegible] voort ganck quaemen
te neemen, gelijck het suijckerriet oock wel succedeert, [illegible]
de [illegible] ten goede [illegible], dunckt mijn onder
Correctie, dat [illegible] ende andere in [illegible]
[illegible] daer veel [illegible] connen worden. /

De ongelden van Tayouan Ao. 1637 quaemen te bedraegen
de somma van ---------------------- ƒ 166626:10:5
De vruchten aldaer voorgevallen montaeren
.... ƒ 112844:6:1
De tollen van [illegible]
[illegible] ..... ƒ 6277:14:- ƒ 119122:-:3

sulcx

Sulcx dat Tayouan ten achteren compt ...... ƒ 19504:10:2
Het haer voor dato of N° 36 bedragende avance ter somma
van .... ƒ 223807:18:7
ende de ongelden .... ƒ 132601: 8: 8
Soo dat Tayouan alle tolen te voorts quam d'somma van ƒ 91206: 9:15
dat welck vrij verschillende ende soo blijckt de Tayouansche en Jappan
saecken van desen jaere en achter waerts vol geloopen weesen./

quinam Den quinamschen handel heeft dit soo welle als voorleden hoopt hadden niet bescheeten, sulcx dat in plaetse vande 400 picol ende meer verhoopte syde maer 160 picol volgens 't rapport der uijt Jappan commende vrinden aengelanght en, niet anders ongevaer 1500 stucx ... 4500 catty ayuyn houwt dinsent ... 1000 catty cardamom ende 125 picol suijcker dat een slechte negotie en doch door den Coopman [illegible] gepresteert wordt, omdat den Tonquinschen Coninck sijne landen gesloten houwt ende geen syde vertieren mach worden, derhalve geen meerder quantiteyt heeft connen becoomen, daer van het onse geloven maer oorsaecke en is dat hem door de Jappanders ende Chineesen heeft belaet onder stoecken ende 't boven verhaelde tot eenmael verckmantelle weijnich, ende vet te vrijt ... of ... moet cappital ditsijt het landt sy soodanige nieuwe begonnen negotie te volherden./

Den oppercoopman Duijcker is van Battavia naer Jappan vertrocken met 't jacht Onderwater gelast in passant quinam aen te doen sich van alles te informeeren ende de daer weesende cargasoenen voor Jappan te embarquerren, doch bevonden de selve voor datto tot grooter oncosten der Compagnie eenige naer Jappan op 't jacht ende andere met eenige joncke naer Tayouan versonden, ende dat op sijn ... geenighsints uijt 't rapport der Portugiesen die hem wijs gemaeckt hadden Battavia vanden Mattaram met hulp der Portugiesen belegert was, ende den ... schreef tot onderrecht sijne ingebrachte goederen soude verschijnen, sulcx hy aenneemt ende ... gelooft ..., derhalve te conjectureren of hem in andere saecken mede niet byde ... heeft de landen leggen, soo te vertrouwen daermede voorsien ... plaetse met een bequamer versorght sall worden./

Het de restauratie vande 23050 realen van ... door de quinammers door d'onse met gewelt affgenomen, alle middelen gesocht daertoe waren als noch weynich apparent in vratte volgen dat als hoort hoe onse negotie in Tonquin vol gevallen en naementlich der Coninck verlanck om met hem tegens haer in oorloge te willen treden, dat den tijt leeren, soo sich niet bastant vint tegens gemelten Coninck wel te houwden, ende ons van soodanigen verlanck te

respecteeren

versteeren wel doen deselve sal bij ter ontvangst der vloot
doen, of t' landt vergaen, onse predtense moeten verloren,
sulcx dat hier van geen langh (alsoo hem der Tonquinders
desseynen niet verborgen connen blijven) een treuve sulle
weeten; dat goede maer de Comp.e ende haere dienaeren
ten insichte deser voorslach of die versoecken van de
Pintadosse volck geen dilay der toe en coome./

De voinde den desen Comptoore daer van ick weynich te
seggen alleen te gelooven dat deselve de vracht op Parras
ende den Sucoor der Sonck als andere voorgevallen uncosten
op Tayovan mutuelick gedaen sullen comen te betaelen
dat moogen hooren ende intodtcomende sal staen te verderen
ende met meerder voorsicht gehandelt worden, sulcx de Comp.e
tot het lauratie haerer menichvuldich desen jaere geleeden
schaede niet quaelick vaeren sonde./

Tonquin

Den handel van Tonquin is gelyck U Ed. E. Hoog.e Achtb. gouver-
neur Putmans aengetreeden is, onderstelt ende tijd de handt
genoomen, die volgens d'avisen van S.r Hartsinck soo danich
uijtgevallen is, dat soo meer contante gehadt hadde, noch
groote quantiteyt zijde connen te verwoorde 600 p.s die sij
picol op tontagel compt te staen sonde heeten commen bekomen./

Op syn arrivement aldaer verstont hoe dat weynich
daagen voor daato een Chineese joncq van Maccau door
Poortugeesen uytgereet met 450 picol rouwe zijde ende eenige
stuck goederen vaert vertrocken, verder dat daer ter rhede lagh
gevonden een galiot geladen met 350 picol ende een joncq
ongedaer 75 picol zijde etc. nevens goede party stuck goederen
die mede naa Maccauw genavigeert syn, doch 't galiot naer
dat 6 a 8 daagen vertrocken waer, door storm ende onweer opt
Eylant Aynam met alle het ingeladen cargasoen sonder zijn
verongeluckt, ende met 't geraekt, dese Portugeesen hadden geld
weynich gespoort ende hebben, grooten smaet ende fortratie
in den handel uytgestaen, ondertusschen hadden sy niet stille
geseeten, maer ons soo swaert ende leelick gelyck overal doen
by den Coninck ende grooten uytgemaekt, dat in langen tyt
geen audientie by Syne May.t hebben connen becomen, ende
veel meer te hoof quaedmaeken, in een plaetse daer niemant
setten hadde toegang moesten doen, doch te gelooven de
Coninck haer door een secreete plaets beoogt hoe dat
naerdatto Syne May.t beeter geinformeert, de reeden
van door ons vermoort te worden, aen den sy gestelt synde,
hebben audientie ende vryen toeganck tot het hof te be-
coomen, ende is Hartsinck eyntlyck voor den Prince soon

aengenaem

aengenoomen, hem den naem van Patientie of 't lanckmoedich
gegeven, des Coonincx vlagge voert, en alle wegen met trompetten
of 't Jachten voor vertrecken ende souder op de mandorijn of den
Capador comitte vaerten bij ende sonder molest hebben te
moogen coomen /.

Voort sich hier laet aensien wordt het rijck meer door de Capador
als door den Coninck geregeert, volgens t gebruyck deser lande
worden alle Coopmanschappen door Coonincx gesante boven gebracht
ende de Negotie aen Syne May.t behandelt, die dan sulcx hem
aenstaende voor sich doet coomen, ende ook gemeenelick de per..di
vande mede gebrachte contanten naer sich neempt, daer voor syde in
betaelinge geeft, doch tot dierder prijs, ook door den haet sterckte
goet als bij de Hollanders lijnde gelevert wordt, de Cappador
gesicht haer woorden gereet, diemen haer Hollandenlick van
het vierde part, sulcx dat soo veel meer met eenige contanten
verrijcken worden, die ter sluyck aen laut brengen moeste,
vreesende overschietten souden, om met partyculiere daer by
winste te voordeel te haelen ende behandelen, Insomma den
Hoordige doch soo sich t begin vertoont, mitter tyt een profyt
geevende Negotie te verwachten, naementlick soude portu-
gesen het bytten coomen alsoo naer onderlinck bevonden
wordt in Tonquien jaerlicx 3000 picol Rouwe Syde, Ende
goet getall stuck goet te becomen sal weesen, ook te hoopen
door langduerige frequentatij deser luyden naetuyr tot ons te
wennen, ende waeneer den Coninck de rechte kennis van ons
vermoogen kryght, beter reglement sal houden, die Syne
Cappador waer door alle 't of 'tgoet of 'tquaet verricht
wordt, een ander Cappason op de voet setten sall ——

Eenige Portugeesche Paeppen houden hier residentie,
die ook soo verre gecomen syn, dat eenige Ingesetenen tot de
Roomsche Religie getrocken hebben, sulcx niet vreempt zy want
deser luyden naetuere gants pegaer tot of 'tgodeeren etc.
streckende, des te gewilliger haerder superstitien aennemen,
alsoo de Chineesen int werck hebben dat daer mede is accordeeren,
Deselve hier voorden verjaecht etc., bequaemmen onder de
hoofden naer een lange vuyllige patientij ende met nim
onlangs tot beter gehoor ende respect by Syne May.t,
die opt uyt syne groote familiariteyt gegonde te gebruycken,
sich over verscheyde saecken te Informeeren, onder andere
wat pretentie wy op den quinamschen Coninck hadden, wat
Contanten en gelt ons berooft sijn waeren, ende alsoo hy
mede een vyant vanden selven Coninck waert, of 't hem
daer tegens soude willen assisteeren, hy wilde ons naer de

onder

overwinninge des gedeelte vant lant in Quinam ende in Tonquin aen
Companie veel verstrecken quamen, daer op geantwoort werdt, dat
voorplyden waeren, haer meester oorlogh met den gemoedt
ende soo dien aengaende wel vele velde optmoeten, ende heer
Generael in Battavia moeten schryven, twelcq oock gedaen
heeft etc., sich hiermede sprekende op syne Cavaliers Soldaten dagelycx
geslut ende Ammonitie van Oorloge toecommende, weet hier
opgeresolveert, ende by der hant genomen sall worden voort op syt
lossen, ende souden myne voordeelen beter wesen, dit versoeck
geopenbaert werde, waerdoor den Quinamer sen ontwyct tot
tot dedelickheyt geraeckt, die volgende restitutie der
daer aengenaemder syn, ende den Tonquinder in verscheyde saecken
overkomen wesen, ende gelyck uwe E. redelycke goedaedicheyt sy
dat om andere questie met onse vrienden in geen verwyderinge
wille vallen, ende by dan eybol syn sall, dat geene souden,
maer redelicke lieden die niemant verongelycken syn, ende
ommer soo weynich ongelyck sonde willen verdraagen, sulcx
hem veel aengeschreven, ofte mondelingh geseyt mocht worden
op hoope daerdoor hunne onverdraaglycke servituten, sulcx aen
nemen, ende wy beter bejegent worden als ter oorsaecke
aenlangen geschiet etc./

Dat deesen Coninck ommer soo begeerich is als den Quinam
heer, blyckt de[illegible], byt aengehouden Jonckschip met Groll
van Quinam vertrocken, synde op Coninckx lant vervallen ende alsoo
't Schip met vraemden de Etmoeten verkoopen de Nederlanders
met twee Etmoetsche [illegible] stucken ende Ammonitie
van Oorloge aengeslaegen, ende egen alles restitutie [illegible]
[illegible] vertoont, naementlyck de Nederlanders te willen
lasgeeren, sulcx den Coninck belooft te restitueren, [illegible]
den all derwaerts gesonden ende belast hadde de selve aen Groll
toe te stellen, daerop [illegible] met [illegible] gevolcht, ende soo
sich oock schyndelycke verthoonden met loogens gepast, [illegible]
vant restitueeren der Ammunitie daer toe heeft [illegible]
ooren niet doen willen verleenen, het schynt dese lieden int
generael dol ende raeseut naer Nederlants schut, ende
boven dien deese Orientaelsche Coningen niemant nyt gesont
den hooppe gevoordeert, ende onverstaedelicke menschen syn,
ende vorts voorts om allerhande eygen voordeel, of door dwangh den
deur treden, daeromme het [illegible] sall wesen, dat haer telcken
op eygen hunne lasten drijven, ende ons voordeel nyt de
Coninck trecken, soolange het ons geoorloft mach./

Hoe wy hebben laeten blycken, synde Nederlanders
naer vertreck van Groll voor den Coninck verschynende ende

twee

twee derselve met kroonen veill by hem leverden, de tee ende naer quinam geleentheijt te vertrecken, die te saemen vele bejegent souden weesen, ende daegelijcx onderhout gemelte, soodat opt arrivement vande verschijnende schepen, buijten twijfel de ander mede gelargueert sullen worden/.

De voordeelen op desen handel gevallen, worden opt Comptoor Firando, alsoo t Cargasoen van daer op Tonquin geconsigneert was, gedaen, want sal al hoe t daer moeten voeden, doch hollanders die tegens de tollen, die elders moeten doen, sulcx dat het eene het ander te staeu comt/.

Comboodia Het fluijtschip Warmont, comende in november geleijck hier vooren verhaelt is van Cambodja, met een Cargasoen van f 34493:11:15 bestaende in 425 Benjoeyn, a 23 r[ealen] vant 100 p[ico]l Gommalack, een pont [illegible] [illegible] 2 [illegible] sijde tot een monster, per [illegible] 1½ [illegible] [illegible] a 23 R[ealen] p[er] Cooyangh ingecoght, daer van meerder quantiteijt te gemoetgeven hadden, doch geene connen becomen, of hebben mogen wel vorderen, onder pretext den Coninck tegens Comboodia was armeerende, soodat de Coningen nimmermeer [illegible] eene ofte den anderen onderwanten, wanneer ons 't quaet [illegible] sijn gebeden/.

Voor emissie van Coopman Sacelle verstaen men hoe Warmont ende Sadlias den 7 Junij ter selver plaetse gearriveert waeren, ende den Oppercoopman Hagenaer met sijne presenten voor den Coninck was verscheenen, ende noch wellecomme [illegible] te weesen, als uijt den generalen brief verstaen, hoe dat hem toegestaen werdt, twee stucken vet d' [illegible] te mogen lichten, onder conditie deselve met tijt betaelt souden worden, ende alsoo ter selver tijt het verongelucken vant schip Noortwijck met [illegible] [illegible] daer van den Coninck 13 stucken becomen hadde, soo werdt door gemelten Hagenaer, met alle de twee stucken geschut aen voornoemde Coninck te leveren, met [illegible] de 13 opgedoken stucken te [illegible] met [illegible] de ander twee als dan te willen laten volgen, het welcke den Coninck soo [illegible] genomen heeft, dat daer uijt [illegible] heeft gevolcht, hij sulx meerende de 13 stucks volgens slants costuijme ende recht, niet alleen aen hem vervallen, maer alle persoonen sijne slaeven waeren/

Hier op

32

Hierop volchden mede groote ende extraordinarij harde clagten, over t'ermoorden van Sr. vander Haegen ende Couillo Duijck, met de harten bestaende ende waer bekent waerde, waerdoor zyn lant seer in rasernije gewielt wert worden, ende hem sulcx niet en stont toe gedooge, want hierbij door den Ambassadeur Hagenaer geexplicceert wordt dat niet op hem, maer op onse vijanden de Portugesen, anderen, waer niet in voorige moorden, en moort mede helpen, hiel voorder beclaegen door in ductie van Coopman, wat geweldt ons int vervolghen van meer gemelte moordenijck was geschiet, Zijne May^t. tot geene restitutie vande 13 op gedoocken jonckens ende coopere, ende beloofde het van burch loon weilde verstaen, maer noch bovendien seer gedeert op 't vaert om boven te brengen en haer vaertuijge was geladen sulcx ons niet doen en het geschoten setten, die aen lant gebracht hadden, ende door haer vervolght ons met cracht en geweldt wert ontnomen, dese clagten hoort Sijne voorgaen het ende soo admirael werden dat naer date verhoorende hadden 't hoore hadden, dat Sr. Hagenaer sonde daer voor hem niet meer te verrichten was, heeft hij zijne reyse naer Jappan gevoordert ende den 14 Julij vertrocken, met een Carragasoen van 47723 gulden, bestaende in ongeveer 540 hertevellen, 1500 rochvellen, 5500 catty Sappanhout in Jappan veel gesocht, 1000 catty Cardamom, 150 picol Rottingen, ende ontrent 900 picol Sappan, doch alles duijer ingecoght, ter oorsaecke 4 Japansche Coninckx jonckx der selver waeren mede ingecoght, ende zulcx ons opgejaecht hadden, sulcx dat hier Algereede den prijs hebben, op 't geene int discours van Taijouan aengeroert is,

Voor de Oppercoopman Regemortes int aencoomen den Portugeese jurgadt, dat soo gesien wert eenige schooten op onse int dieppen vande rivier gedaen hadde verovert, daer bij weg groot dito ende volgens taxatie 6481 gulden, doch bij de Portugeesen in de stede geprest ende ons de vergoedinge van 4000 tayl, het welcke niet mede groot welbehagen gegeven heeft, doch door den Coopman Sadelle, nader versoeck vande Oppercoopman Regemortes soo belooft, dat de Portugeesen niet ongelijck geseet, ende ons den buijt toegewesen is, Dit hart is de Comp^e. als mijt den handel toegevallen waer op slont goet gehouden wordt, om niet meer int bock vande Portugiesen ende Combodiaen te versekeren, 'tselve naer Siam te laten vertrecken daer oock gearriveert zijn met een Carragasoen van 26149 gulden, bestaende

in

in Sdymurij voor cooper, dag duysent stucx poorceleyn, ende 9000 tayll gedaen sullende, hier sal de Comptoir conserveren ende int selve schip geschept, om naer Cambodia, aen den Japonsen Jonck, die van daer geraeckt waer, ende in Cambodia niet verschen over te langen, alsoo deese contanten daer ten hooghsten noodich waeren /

Voorder comende tot het werwolck van de Conincx gunste, deselve is volgens Dabbouts ende d'Ho. Haagenaers seggen, doort procureeren vant geschut ende cooper sulcx geavanceert, dat wij over all metten duygde aengesien worden, daer soo veele niet wesen mochten Datmen ons den tijt tot de laedinge van t'voort schip geprocureert, ende protest den Coninck te wille sal comen niet meer als de voornoemde 4½ lasten, niet waeremaet becomen, hebben wille laeten volgen, doch verwachten hij noch een schip uyt Japon waer comen ende beladen, dat ick duchte swaer bij comen sal; mijn heeren mijnt oordeel maecken wij niet alleen hier, maer op alle plaetsen om dije te becomen te veel waeter wijst, ende meenen wij daer ommo ten uytbrengen benoodicht sijn, dat ons dit geschut daerom versoecken werdt, hier volgende ick voor den schandaleuse saecke estimeren, ende voor ons een groot disrespect veroorsaeckt, daer onder alle naetien grooter macht maeckt alst ons sal inbeelden, derhalve souder seggen dat soo liever als niet ons dit geschut niet meer en moeten spellen of d'ander sints sullen oft concept te geenen tijt als voorgeschut connen becomen, den Coninck heeft als een beet nooit gehadde geschut noch twee stucken die hij seer heeft doordoor den Doornderaell gelonden of d'aen geprosenteert sijn niet dije te betaellen wat waerdemaet laeten hallen, hij noch niet nodeschoude die niet swaer genouch en sijn, In somma ick versoecker den ijder de portugiesen beter niet de Indiaenen soude weesen geloven, ende noch aen vrinden of d'vijanden waepenen vercoght hebben /

Het en sonde onder correctie niet geraeden weesen datmen niet de Cooningen daer comptoirs houden ende onses handel drijven conditie stabileeren, wegens t verlies van d'verongelucken onser schepen, ende ingeladen goederen, want wat anders ist de Comp.e in sulcke dingen alst verhaelt te tracteeren, of d'Indiaenen haere nader kenden, die door den lant soo swarck sijn, dat hem over de Dessaden schaedes ende al ... met bevongeerste comen, ist te gelooven dat ons der goede conditie sullen in wellegen als daervan te laeten vertreken /

Vermitte

Bevonden van dit Comptoirs winsten Anno 37 belopende de somma van ---- f 39026: 19: 1

Ongevallen oncosten geschencken ende tgeene meer gespendeert is ---- f 9771: 8: 12

Sulcx dat suyver geprofiteert is ---- f 29255: 10: 5

Siam

Myn Heeren tis sulcx dat ick menichmael gelyck oock noch doen gespeculeert hebbe op de Siamsche saecke, ende niet min bespeurt en beooght het groote werck dat U E Ed.e schynen te maecken van desselfs rycxstadt, het welcq mede by de menige veel wat maatyger voorgedragen hadde mogen werden, wat onderscheyt tusschen den Europische ende Indische Cooningen gemaeckt moet worden, het behoort haer by ons genoechsaem bekent te wesen (gelyck eenige ende meer oock haer voordeel doen) dat sy onse sinnen hebben, ende voornamentlick soodanige personagien, die ter saecke negotie ende door impertinentien misnoegen geevende, deselve te remedieren geslooten connen worden/

Levendige exempelen der Poortugiesen die nochtans soodanige gelegentheden niet en hebben, en geeveecken vant op de Cust van Indien niet, alwaer den Grooten Mogol ende andere potentaten cadetten etc: by dese Oostersche coningen niet te vergelycken, daar onder de Portugiesen teer te submitteeren stellen geeven moeten, sonder treffelycx pryslicke loopen hadden verdoopen te vertien ten; Ick en willige niet niet seggen dat wy tegens haer op sulcke manieren sullen procederen, maer dat wy haer ten minste niet grooter verhoogen te maecken als sy syn, andersints haer op geblasen gemoet noch meer steygende ende ont dyntel tot schaede ende verachteringe in negotie uytstreckende/

Wat voordeeles hebben de missiven die in een gouden plaet gesneden moeten werden, omdat des Coninckx voorderinghe sulcx meriteerden, item de gouden Croonen, costelyck gewaet veroorsaeckt int minste niet, dat dese beleydinge by haer aengenomen waer, en dien volgende groote eere sy geschiet, is niet vreempt, alsoo de Coninck sulcx oock hebbe, ende in soodanigen saecken meest ter reputatie gepraest sulcx oock redelyck ende billick waert meer te geschieden; temeer alsoo costwuldigh syn, het hoechste haer sinnen niet meer te vuygge verderen, als tgeene quyt werden wille, dat wel lyet schoon int ooge ende weynich om slyt weet/

Eenige faveuren int stuck vande negotie hebben nae

dat tot

56

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

[illegible] de Straaten

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

daer te meer als voor de besendinge, daer der minder genooten, de groote hoope ende toeseggingen van schenken vergegeven zijn ende pedy vanderom de besendinge te principalen is geschiet, daer op ons int minste niet gevolcht, maer zyn sulx gedaen met pracht ende ende schoone beloften geraeckt, soo dat sommige principalen hare meesters meenen dien [illegible] te doen met heerlijck tractaet voor te stellen, daer E. Ed. op costen te laeten (daer mede vele van vaderen) soo lange daer present zyn soo wijs om den mont smeeren, ende het spits laeten of [illegible] /.

Nu voort wederom voorgegeven, dat het dys gevaer is te hoon der goede partye vandaer te koopen zy ende soomen seght sonder den Coningh een verwonderinge weesen dat in zyn rijck geenen tyt als voorderen verkoucht, [illegible] voordeel is, alleen spreken daervan [illegible] niet hem oock noodich hebben, dit en moet ons niet vremt duncken, den Coninck weet wel dat om den selven te bewaren op elcke plaetsen uijt sijn / uut geschut ende waepenen daer voor verwijlen, des syne hartnekigheyt te meer beswaren komt en dat sulx, weet ende ons niet en geeft [illegible] het schadelijck sich dat wy dus stroomen over al om tijt sollicteeren ende alsoo het minste te misnougen hebben daer elck de principalen mette waepenen draegen, laeten wy ons den Jader of twee onthouwen ende genoegen met het geene dat aengebracht sal worden, In Banda, Amboyna ende Molucque saegen deten, wat gelt het sal wel beteren / ende dese groote Coningh sien dat daer soo veel als zy ons connen [illegible] tot hostiliteyt becom, sonder noot veel is ongeraeden, maer te schoone datter woonen ende uijt den mont spreecken sonder flatteerie [illegible] simuleerich sal [illegible] worden, soo zy wat schencken om te schoone dat ons bijt haere met [illegible] willen vergrooten, sall noodich zyn soo veel of [illegible] wat meer in plaets [illegible] gehouden worde /.

Het eynde ende leelick dat desen Coninck eenige Assistenten onder gepleecht [illegible] hebben doen tracteeren, Jaben slaen, ende gevanckenis [illegible] werpen, ende ouerdeelyck bejegent sullen de brieven van den Coopman van [illegible] genoemt slaen vol wijssen / In ten waere door zyn voorbidden smeecken geholpen ende [illegible] souden tweede der selve Assistenten die op den pleyn aen pallen gebonden [illegible] door d' Olliphanten ter doot geexecuteert sijn geworden, tot welcken pardon den Coninck in langen tijt, ten waere door intercessie van eenige grooten ende [illegible] in gehad hadden, soude niet geaccordeert zyn geworden, ende hoe [illegible] van wien [illegible] acte moeten [illegible] in totcomende voor soodanige mi[illegible] ende [illegible] van S. Coninck geboden te

sullen

32

sullen in staen, sulcx verre siet, ende voorige [illegible] den in deesen
grooten haet verandert, ick dencke dat meest stom niet Missen
connen ende daer om met deese [illegible] [illegible] [illegible]
gedencken verder is [illegible] soo haer waer beter geweest
ons daermede maetiger [illegible] hadde./

Maer alleen syn boven gemelte Assistentes gelyck geseyt
is, door [illegible] ende [illegible] vande straffe des doots gespeen
soort, maer heeft [illegible] den Coninck gedurende deese trouwbreuck
ons grootelicx inde handel verroert ende des selven gestaeckt, alle
op alle door waerters daer toe gestelt inspectie wert genomen,
geenige Coopluyden soo als voor dato met ons doen [illegible] negotie,
sulcx groote verachteringe in negotie hadden te meer ons
aen alle kanten d'handen geslooten wierde, ende geenige
waeren als met bidden ende smeecken [illegible] brengen, ja
soo dadingen toesicht op den dijck hadde doen nemen, dat
qualick een coret becomen conde, soodat hier bij [illegible]
en, dat alle mooren ende heydenen haer trouwe ende beloften
niet langer houden, dan sij voordeel sien, ende soo men haer niet
als ordonnarij eerbewys [illegible] laten voor [illegible]
waerdich te wesen./

Doch hier tegens moet oock geconsidereert worden dat soo
hier als elders onse onderdanen doen, bij veylen voor ons
selven, ick laet staen by den Natie, die niet ons niet [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], verdraghelicken is, oock kan vertellen
de Coninck voor dato all eenige claghten van eenigelijcke [illegible]
oock geschiet is, vergeten onse Natie toegeroemen sij alle
[illegible] ende [illegible] is, dat int besichtigen der Tempels ende andere
haere afgoden huysen die met groote menichte beelden
beset sijn, de sommige van hout, steen, metael ende andere
verscheydert, verguldt, ende eenige met [illegible] waer van
verscheyde door de Nederlantsche kyckers sulcx daer soomige
met de schoenen te [illegible], ende dat van de minste
maer [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] haere [illegible]
[illegible] ende eenige [illegible] groot en [illegible] te hebben gerooft
sijn, wat int bij de [illegible] gesien [illegible]
[illegible] [illegible] Oordeelen ende [illegible], of
sulcx ende diergelycke Actus veeldickmaels tangen tot
leggen en smoocken, ende in minder saecken [illegible]
wel sijn bedencken, gelt oock [illegible] geschiet is ende de
papen claghtich aende Coninck waeren om dat de
Nederlanders droncken wesende aen ende omtrent sekere
heylligen tempel eenige onbehoorelicke dingen gepleegt

hadden./

hadden, uit naer huys keeren, eenige slaeve gaende ende [illegible]
het ende vrouwe vaerende, met de inwoonderen in quade [illegible]
woorden ontrent Coninckx hof (daer oock in welde daedt[illegible],
waer over dat geslt, ende als voorseyt verhaelt, het [illegible] overvallen is
den Coninck hadde de correctie aen Coopman behoorde te versoecken,
ende bij manquement van dien daeromme connen voorsien, dat niet en
geschiet, maer syn droncken hoofden, sulcx syn oordonnancy [illegible]
gevolcht ./.

Dat wij deese actie metten Correctie souden willen corrigeeren
dunct mijn onder correctie ongeraeden, want de gemmaginoerde
buijten, soo veel als men meent niet om tlyf souden hebben, het
vergult vande pierramides te schrabben, soude den arbeijt niet
waert syn, oock niet de beelden souden eenige schaeyen geraeckt
of [illegible] ten minsten geraeckt connen worden, maer of [illegible] niet
meer stoon als Sonvel ende silleven aende naert soude brengen,
ende onse dolynnen uytvallen gelyck die vande Algeroots ge-
pleecht die [illegible] stall [illegible] moest al niet den schoonen tempel
bereijdt waeren, ende inplaetse van Sonvel ende silpen of Cooper
ende metael is het gevallen, sulcx vande [illegible] niet te verwachten
is, daeromme het [illegible] wesen, sal dat wij den Coninck onderrechten,
hem souden simmilerende aenseggen, wat in syn tyt naer voorst,
maatigheyt verdraagen ende lyden willen, wat gelt het dan
veel woorden, sulcx syt sonder te beleyninge is geloecken [illegible]
hem wel verdempt voorquam, dat [illegible] beiden waeren
gevonden, oock daeromme met nadelatinge [illegible]
Labonder ende [illegible] onse meeninge [illegible] te ver-
claeren, soo dat bespeurden, volgens dinaren vandaer gecomen
deese luyden niet alleen niet [illegible] gaeven, maer oock niet
veel gesondeerde redenne te onder gaen syn ./.

Misslaegen worden bij ons, soo veel als bij den Coninck,
(wiens faute wij corrigeeren willen) gecommitteert, de twee
[illegible] principaelste autheurs van dit spel, worden op
ontbooden [illegible] datmen de selve daer als [illegible]
[illegible] geboeyt aen boort sende, oock in de [illegible] vande [illegible]
ontslaen, wat is dit anders als de siammers in haere boosheyt
te styven, Ende gelyck of wij haer niet stoutder [illegible]
als genooten hadde, weilde oplegge, hoe er wat gevreest
datmen den Coninck hadde aengeseyt het [illegible] Generael haer in
Battavya ontboot om te onder[illegible] of [illegible] den Coninck haer
[illegible] aengestaen, [illegible] behoorlicke straf [illegible]
geset hadden of [illegible] niet, waer over dan inbeddencken gebleven
soude hebben ./.

Den Coopman van Vliet wordt om deese saecke, het verantwoor
mede nade Battavia ontbooden, diemen meent [illegible] sulcke niet
niet nade behoorden tegens den Coninck gecomporteert heeft,

sal hij

32

Jaa hy hadde dit ende dat behooren te doen, alles den Coninck syne
gecommitteerde ende logie sout, deselve niet en hadde behooren te
admitteeren, maer de hooge te quiteeren, werder [illegible] voort [illegible]
wat coopm. ider die sulcx soude derven dencken, ende niet noodigh
oordeelen, hem over op syn meester gaen te houden. In somma
breeder misterie, of wat de Comp.e sulcx voordeel gegeven soude
hebben kan ick noch niet bevroeden, ende soo wy het [illegible] daer
N: gemeelt hadden, twyfele of een hayr beter [illegible]
souden hebbe als van vier gedaen heeft [illegible], des niet dochte my
seggen dat hem beter is te corrigeeren als te remidieeren,
twaer de Compagnie dienstiger [illegible] der [illegible]
der respect dat vier daer gebleven waer alsoo nacht ende dach
deunden dijcken dronckert is sulcx den Coninck mede syn dienen
volgende myns oordeels vande sulcke geen voordeel te verwach-
ten hebben maer van quader tot arger te vervallen staet,

Voort aennemen der [illegible] begon den handel op
[illegible] wel te geraecken, door waeren wel soo veel
hartevellen niet te becoomen als voorige jaeren, sulcx [illegible]
oorsaecken soude het vangen van olifanten waer toe de
jaegers gebruyckt ende 't velt verjaecht wordt, ende soude
wel China waeren daer geeriveert, [illegible]
ende meerder ao 1638 verwacht werd, tot welcken eynde
eenige Siamse joncken tot op coop van peper, alle
andere getrocken coopmanschap door ordere de Coninck [illegible]
waeren, soodat ons peper plaetsen soo veel van haer
als de Chineesen aen [illegible] lyden hoomoedich sal werden
dese Coningh [illegible] mandorynus volgens 't [illegible] van hem
uytmaent tot Combuiseerden wel gegeven [illegible] doch meer [illegible]

Pattani Den Pattanees verges met den Siameschen Coninck be-
vredicht ende sulcx de pattanees de behoorde den [illegible]
de [illegible] blomme aen syne Mayt. van Siam ge-
decreteert hadden, 't loot sich gelyck daer niet alles en [illegible]
[illegible] gelieft heeft [illegible], tot noch en waeren geene der selve
in Battavia daer nochtans door particulieren gemeedet syn niet
benoomen dochte [illegible] gelooven dat met dit noorder mousson
verschynen sullen./

Alsoo de Comptoir boeckes van Siam op het arrivement
van dese [illegible] niet en syn besloten maer [illegible] te senden
wel ghe[illegible] tot het overcoomen van [illegible] soo
connen van dit Comptoir winst noch niet seecker spreecken
anders dan dat de selve [illegible] op 14 a 15 [illegible] gull./

Battavia

Wat aengaet den Stadt Battavia, het Casteel ende t'gemeene daer voorder aen is dependeerende is te saemen in goeden stant, ende neempt soodanich toe in commertie ende andere voordeelen, dat deesen jaere 1637 de incomsten 10 [illegible] mill meer geduyrende hebben als A° 36, sulcx naer alle apparentie van jaer tot jaer sall augmenteeren ./

Veele vreemdelingen en namentlijck Suratsen, Mallayers, Chinesen, Jappanders ende Javaenen, beginnen hun daer te setten ende neder te slaen, t'welck van tyt tot tyt sal toenemen ende aengroeyen ten aensien van 't goet recht, dat haer niet [illegible] andere gedaen ende [illegible] recht geschiet, ende sy bevonden dien [illegible] als onder haer eygen princen leven, welcke genieten sy ter plaetsen daer verschynen niet en laeten te verbreeden ./

Het arrivement der Chineese joncken die oock anderer derwaerts trecken heeft veroorsaeckt dat alles opulent in Battavia is geweest, ja soodanige tolen veroorsaeckt dat het een verwonderinge om sien was ende werden bevonden de tolen [bedraecht] voor incomende ende uytgaende licenten betaelt geweest de somma 18374½ rs van achten, sulcx veel meer soude geimporteert hebben, maer om niet alte extreem te werden ende de Chineesen niet te discouragieren hebben goet gevonden haer civiel te tracteeren ./

Voort arrivement der gemelte Chineesche ende ander joncquen uyt verscheyde quartieren, synde contanten soo seer haer geworden, dat den borrgers ende anderen daer van voorsien synde ~~[illegible]~~ merckelijck onder goede hypotecq 2 a 3 ende meer per cento [ter maent] genooten hebben, ende noch tot heden continueeren ./

Op boodemarij valt omme soo veel voor, sulcx dat verscheyde borrgers ende Comp.s dienaeren daertoe haere penningen employeeren, namentlijck op Corromandel, Jappara ende by gelegen plaetsen tegens 50 a 60 p.C. per voyagie, insgelycx op de reede [illegible] welcke reys ongevaer 3 a 4 of te 5 maenden ten langste en duert tegens [illegible] ooch veel meer per cento, soodat een yder zyne contanten kan employeeren, ende sulcx de Comp.a geene intrest compt te lyden, ende heeft [illegible] het zyn bedencken off Comp.s dienaeren namentlijck de sulcke die in de rechtbancke sitten of in hooger qualityten bedienen 't selve geadmitteert behoort te werden ./

Eenige nootige doch welcome [illegible] der Indische rechtbanck waeren veel noodich, maer alsoo den tegenwoordigen president den [illegible] sulcx doen kan.

[illegible]

32

uytgevonden, ende daer op correctie verschaft worden, dese saecke van geen voorder bemanningen sullen doen

Alsoo U.E. E.d wel expresselick belasten bij haere Articulbrieff, dat alle U.E. E.d dienaeren niemant uytgesondert, tot Assistenten in elck getal worden, van alles dat voorvalt notitie houden, is noodige den dienste der Comp.a te bevorderen, soo hebbe ick amptshalven niet connen naerlaten, eenige noodige poincten voor te stellen namentlick./

Alsoo ick toesicht op de wercken hebbe gehadt en mijn ordinaris maels oversien bevonden hebbe dat de selve niet en waeren te behoeven, van fraude of eenige derselve ontrouwe daer van seer veel verdorven geworden, eenige stucken sijn alsoock de lasten niet te corrigeeren sal weesen, ten waere dat men het vervolg bevonde met Comp.a dienaers ende sijn eyggene wercken, sulcx gewoonlijck sal connen geschieden, de Bandaneesen die de viercanten steen niet onse schepen haelen moet men voort hondert 11 steenen betaelen, die sij maer op broecken vetten bruggen behouwen ende dan van onse booten gehaelt aen boort gebracht ende aen lant gelost moeten worden, waer voor de Comp.a den darden steen geniet, soodat hiertoe eenige swarten gebruyckt, de Bandaneesen daer deze geen steen connen worden, waer op U.E. E.d aenschrijven de wercken geen schade meer verdragen sulle, alsoo naer mijne calculatie de vierde sijde van de stadt, soo maer wel op gepast wordt, binnen haere vol trecken, ende in defentie sal wesen./

Mede sullen U.E. E.d wel doen ende noodsaeckelick deemen te belasten, dat alle de sondeelen, stralles of velden uytgenomen de sondeels om de oost ende west gesloten worde, omme alsoo buyten de binnen vyanden versekert te weesen, die in sulcken vorge ook niet desele, met te minder soldaten bewaert connen worden, dit werck dient voor al bijder hant genomen, om alsoo den dieve volgens t gesproken woordt geen occasie tot stelen te geven./

Daer naer sullen alle vervallen bruggen door de stadt van steen met eenen boogh sulcx aende groote revierre onder eynde voort booch veel een gemaeckt hebbe volbrocht dienen, item eenige cleene bruggen over de binnen gracht om toeganck tot de Cappetaelle te hebben, dat durabel wercken sijn ende nae mijne calculatie dan die weder van sattie houwt maecken soude oock sullen deselve in corte dagen volbrocht connen worden, waermede dan t noodigste in haer oude staet volbrocht sal wesen./

t noodichste

T' noodichste ende voordeelickste voor de Comp.a soude mijns oordeels
weesen, soo wanneer d' stadt besloten is, datmen der Comp.s
packhuysen ende magasijnen byder hant neme, alsoo
niemant dan d' geene daer van kennis hebbende komen oordeelen,
hoedaennigen luttel daer by geleden wordt, want U E Ed.
moeten weeten dat alle de gebouwen in Battavia van
sultighe steen ende bracke kalck gemaeckt syn, sulcx den
grondt oock is, dienvolgende alles wat daer op geleyt wordt
verrot ende vergaet, la gants niet bequaem om graenen op te
storten, derhalve int patria gepractiseert dient, waer met
B dit voorgenomen sall worden, syn met plancken van latie
of de dicken houwet, blauwen steen, of de klinckert dit is
soo noodwendich, alle het welck aen U E Ed. negotie dependerende
want de lacasie te overtollich groot syn, sulcx voor verdraeglijck
op genoomen wordt, ten aensien den onslach groot is, deseer
seghelick, dat de mesnagie ende goede sorghe voor lacassie de
Comp.a de leckere de winst toe brenght, insomma wy souden
dickmaels [illegible] die, ende laaten 't schaulen leggen.

Syn Ed. bleeft voornemens, soo rats bequaem houwet
van Siam bekomen hadde, de begonnen [illegible] geprocedeerde
noodige packhuysen byder hant te nemen, alle welcke
gebouwen alsoo maer een verdiepingh hoogh sullen wesen,
souden onbequaem om eenighe graenen te leggen, ten ware
dat boven de balcken een vaer moeten hooger getrocken
wordt, de balcken dicht geleyt om alsoo tot ~~graenenrolders~~ rouen
geemployeert te worden, dat gants noodich wesen soude, of
anders sinte de lacasie of de onderstall met de voordeel en door
loopt, de lacagie die diend ingaende int syt packhuys onder
Amsterdam vallen, syn onverdraeghelick, de expeditie
daer van het eynde den last draegen sal, datmen leert sulcx
onmooghelick te vermijden syn, door manquo van bequaem comt

Het packhuys int Fort, tusschen de punt Parel ende Chardick, syn
redelick, voor soo veel die met plancken gevloert syn, aengaende
den muer of de buyten gordijn die van kley opgemetselt is
van binnen ende buyten met kalck gestreecken, of de een stroome
buyck verriest, is sulcx ende altyt vocht, sulcx dat daer geene
drooge waeren tegens geleyt mogen worden ende dienvolgende
oock dickmaels schaede geleeden wordt.

Aent dack vant groot packhuys sal eerlangh te ten eerste de
noodige reparatie dienen te geschieden, alsoo doorgaens de
kielen van 't sparren die door den brant gewonnen [illegible] dick hyndore.
Mangas manga dat tegens geen stall en mach [illegible] op deesen

sultigen

sulcken bracken muer ge: wel te saemen voegen syn, sulcx dat voortaen niet geen ander bouwel/alle facto getimmert dient, om een moeilgedaen werck te hebben./

Den kruyt kelder op den diamant begint den weerstelickheyde onder door de swaerheyt vanden gront te sacken, daer hij tsamen dat boven op staende ende met weynich naer is voorgaende, sa sulcx dat het twee jaer geduerende hebben moeten ondersteunen, ende onlancx voor myn vertreck eenige middel muyren moeten uyt breken om te verlichten doch daeromme niet te minder periculeux voor garnisoen houdende soldaeten, soo dat geoordeelt hebben geck ooch noch doen alle dit tydt hoe eer hoe liever af te gebroocken behoort te worden, den achteren den kelder met aerde gevult den in voorts de alle mede het voor plein geveult den in ganck vande kelder ende op ganck vande punct gemaeckt worden als die vanden Robyn, dat een proper ende veel geschoondert werck sal geeven, of het ten waere omdat dit een dooyael bol werck is, U E E. goet vonde datmen int midden een aensienelick huysinge bouwden sulcx nochtans tegens de staeten vande fortificatie is./

De punten paerel Capitein ende Robyn syn met behoorelicke Corps du garden voorsien seer accommodabel ooch bewijst een eenige schooten ende dat voorents den kruyt kelder om den selven voor waeter te verlaeren sa sulcx als eenmael souden conden worden gepractiseert, mede wedlequie 50 a 60 parsoonen behoorelicken connen geaccommodeert ende gehuysvest worden, doch opden Robyn alsoo een ander wegh gemaeckt is weynich min dan hondert oppen comme logieeren waermede deselve alsoo niemant opden Ettap sulc kan coomen ten aensien de binnen poort die ende Corps du garde compt gesloten wordt ghebouwen, die daer woonen wille den Robbyn ende paelen, sulcx ooch lancx den diamant opden paerel geschieden moet, ende meenen wij met soodanige besettinge sa minder totall de punten wel bewaert te voorsorcht te syn, te meer in niet belemmert, maer een liber vel sicht hebben./

Den Capitein blyft al gelyck voor desen geavyseert is bontsoome fortuttel, dat ick vertrouwe wel bij veel onder hanght de stutten weeck genomen synde ditsen staen soude blyven, maer moetmen sich niet onderwinde eenighe Canon schooten vanden selven te doen of souden periculeus loopen als van boven neder tonden te raecken dat niet ongeraeden

soude

sonder veelen, soolange noodiger wercken syn, hiernaest te comen, alsoo't de langer hoe meer tot derven sall./

Des Casteels vetganck naer de stadt is volcomen claer van binnen ende buyten met cierelycke poorten voorsien, daer aen 4 a 5 ledderlanders, ende voorts favorabelen, daer van de Comp.e goeden dienst trecken geweest hebben, aen wederzyde met eenen Tooyaelle op-ganck, daer 4 soldaeten met haere volle wapenen comen langs marcheren ende boven op de gordyn tot neven diamant en robyn comen, synde deselve poorten boven met een schapperdack gedeckt, omalsoo het doordringen des regen waeters voort te comen, ende bleven noch in resolut/ wat daer op gebouwt sal worden, eenige staen voor van een Tooyaelle huysinghe en Toorn, op dat het met werck sulcx nu niet en kan gesien worden, ende stadt gehouden sal worden/ dit is veel doen/ dit maer naer myn oordeel niet geraeden daer op andere als met houwe te timmeren, want wy anders meest alle den toren van boven nedderwaerts sullen crygen, daer op te letten staet U E.E. dit ongevall voorcomen connen./

Alle dese profytelen sullen U E.E. swaerlyck wel begrypen, te maecken, daer een bedenckelen goeden van nummermeer in Battavia gedaen werck te hebben/ daer op in antwoorde, tselve met omsleyt ... ende ... uyt weeden vande H.re ... ander wercken gemaeckt syn daemontlick./

Des Casteels brugge bestaende in 14 booges met alle haere vullen ... synde 100 ende eenlicke voeten lanck./

De Casteels gracht vanden diamant tot aen Robyn pack-huys, met gegraven, weelcke aerde door Comp.s slaeven alsoo daer niemant anders toe gebruyckt is, ende gordynen ... gelegen punten gebracht syn./

Den Zanschen barm met corael steen van diamant tot de punt vande robyn, uit den gront opgehaelt en geschoeyt onder uyt 6 voet aen leggende, en den kruyn op 3 voet, synde het fondament op moeten van ouwe ... gelyck wy dan de wercken oock gedaen hebben om tot het ... wercken te maecken./

Den Boer synde 34 voeten hooge, uit den gront aen leggende 17 ... voorsien synde ... huysen en ... aen den robyn en Amsterdam ... of die op loopende./

De Binnen Poort vant Casteel met haere trappen, den gevangen huys onder deselve ... ende Combuys voor de Corps de guarde etc./

Corps du guarde van Chat dick ende Paerell met 4 daeren ... kookers ende trappen./

[signature]

't Heuten bolwerck Utrecht gies in een punt veranderd, en met aerde aengevult, insgelycx oock de twee zijdelicke Catt, ende den punt Zeelant, om met het geschut onder de borst weeringen te domineeren, ende voorder de opgeworpen aerde buyten de borstwallen, langs de straete geslecht ende op de ers van Utrecht /.

Item twee groote schoone schuyt kelders onder den punt de Robyn /.

twee steenes rottes uit den grondt van de Stadt Utrecht daer tot twee dammen moeten maecken opgehaelt om deselve bruggen over te maecken, -- 't welcke tot syne E. Ed. arrivement niet sonder andere elevatien meer met groot [illegible] voorderden,

Maer daerom op mijn versoeck is noch gevoordert het werck, volgende sulcx alle deselve binnent hadr gemaeckt zyn, namentlick de Corps du guarde van den Robyn, met synen kocker 1 opgange Compt. /.

Item een steenen brugge over 't regte verre Borchwall omtrent de kercke doorloopende, met groote revier, lanck 70 voet /.

Welcke brugge als oock die van 't Casteel boven op met Hollantschen klincker belegt is, gelijck oock voor datom geschiet is de Maleysche brugge aende vismarckt /.

Voorder hebben met macht van volck, doch door Compe. lyff eygenen de dammen door de groote revier gelegt het water binnen & buyten om geleyt omme alsoo de fondamenten van de gewoonelycke brugge te leggen, sulcx oock door met sonder groote moeiten ende perijckel van doorbreecken voltrocken, omme synde lenghte tot de hooghte vanden over opgetrocken zyn, soodat men eenmaeligh het sluyten der boogen, daer van all eenige gebouwe ende gerust laet, daer aen water gebreckende, deselve bevladeren syn ongevaer 2 ende 2½ voet dieper, als den gemeenen gront vande revier, op groote backen ofte stoeten lanck ende breet als het fondament is gefondeert, synde het swemmen tot den eynde al voorens binnen de dammen gebracht, in sticken gelaedt, deselve fondamenten dewelcke veel met pallen belegt, ende sodanich verseeckert, dat geen naedencken behoeven te hebben, deselve brugge is gefondeert op 23 voetten breette, den grootsten boog 22 voet ende die aende vleugels 18 voet, sulcx dat dit de grootste schoon stuck wercx worden sall /.

Item hebben ter selver tyt mede gegraeven het fondament vande Zardyne ende voort tot tonn., beginnende vande groote rivier brugge, ofte die tot aende punt ofte ri bolwerck Zeelandia, die al gereets soo verre in die fontie gebracht waer, dat tus schen de 11 ende 12 voet hoogh boovent den

Haerm

Daerin vs. ende gemelte fondam.t tot op d'eerste verdiepinge,
bequaem om geschut op te planten, welcq.e plaetse soo dan mit
oostelicker gedeckt is, dat nu het Pont onder gewelfte op de
straet uytrecht te verponderen sall, ende soo wanneer ende onde
stadt een stuck of twee van de Brugge of die door vaderen te
weyden geleght wordt, deese fondament ten vaerden [illegible] halve [illegible]
des ende beslaente strijckinghe leggen sall. /

Ende voer syde waer het graavte van fondament hoe verder
gebracht dat voor myn vertreck tot voorby de oude fondament
uytrecht waeren gebracht, Daelgevoert een goet stuck weeghe
boven den baerm, met de ondragie waeren, sulcx dat inde
maent december de nieuwe fondament uytrecht die op de
[illegible] de stradt te verponderen sal, begonnen sonde worden, de
nochmaels segge soo den voortganck soo blyft wt continueren
met de [illegible] sijn volbrenghe [illegible] [illegible]
gebracht sall worden. /

Vande fondament Eroeninghen hebben het [illegible] dack
doen of te [illegible] sulcx alle dandere omtrent voor te coomen
mede gedaen sall moeten worden, Ende in plaetse de soldaeten d'aer onder logeerden, hebben een corpsdeguarde binnen
de poort veeteringe doen maecken met twee wallen verdiepinghe boven solder aen weersyde met twee bancken onder
[illegible] wooren, onderen de soo hooge vande vloer dat de stucken
daer onder int drooghe ende nytte soude van dat [illegible] met te vergaeden geest of [illegible] inloopen komen dat ooch te meerder [illegible]
sall geeven de santeruell [illegible] sweer ende vry staen ende
voor de stadt een sieraet weesen soo dat met en [illegible] ook
syn Ed.t dit gesien hebbende sulcx door [illegible] met heeft
connen [illegible] of [illegible] sal alle dandere mede soo doen maecken /

U E. Ed.: sullen met gelieven te seyllen by alle occasie
soo veel klinckert naer Battavia te sende als ommers mogelick
wesen sall, want soo dit werck geapprobeert wordt sall den
heelen solder of de vloer met klinckert beleght moeten worden,
of [illegible] buyten den drop vant dack, welck waeter door
pypen geloot sal worden. /

Meyns Oordeels syn alle desse punten of [illegible] te seer
met geschut beladen meer als twee stucken, ende dat vande liegste
als veel stuckskens van 3 a 4 lb. yder begoorren opt booven [illegible] de werck
met te vaeren, dat behoeden swaer geschut lost, dat is wat anders
waerin in ons vaederlant gesien, ja inde principaelste fortuer
plaetsen dat meer als 2 a 3 stucken daer onder noch gemeenelick

uytgestrecken op een bolwerck syn geven / oock dient my onder correctie dat U E. Ed. hier over int geheel veel eerder souden weeten te emploijeeren doch alsoo dit meer nadelen geheel is, in u. ger memorie /

Verder dient mede p.r memorie hoe dat de Comp.e naementlick al verscheyde wooningen door daer soo predicanten als andere huijs geltgaders ende betaelt, des gevraecht wordt of de Comp.e niet voordeelicker huyren instabelder soude weesen, ten aensien door aenleijt selven huijsen inde prinsess. heeren staet heeft de selve aende selve gepresenteert werde, waer door oock te beter ge- presenteert soude blyven / m. plaets dat nu vergaen en niet geront gebouwt worden, jaa soo dat mense geloof dat hier der varckens kotten als huysen gelyck syn. ende alles gebrocken ende ontram- ponneert wordt, welcke huysen 31 int getall syn, en naementel voor 170 r.s verhuijrt worden /

De clapperboomen voor de Comp.e aengeplant die ongeveer tusschen ende 7 duysent stucx syn ende eenige der selve behalve de oude boomen door d' E. H.r Gouverneur Carpentier geplant beginnen te draegen dit voorleden jaer voor myn vertreck naementel verkocht van tot den tyt van sijn vaderen achtervolgende 120 r.s gewoonde naer dit 3600 guldens jaerlicx dat een goet beginsel is, ende mit vermits soo der gehangen werdt meerder doeden sullen /

Jan Con heeft als voordesen een hoeyts vont gebrocken om sonnet te maecken tot welcken eynde hem eenige Comp.e slaeven gelevert waeren / sulcx nu gants ende geheel laet vervallen, jaa niewert minder als daerom denckt /

Daernaer heeft hij het planten van 't suyckerriet by der hant genoomen, mooclens op gerecht maer andere doen de volcx, soo dat ick daer van soo goeden gevoelen niet en hebbe als't som- mige wel doen, want zyn hier genieden voordt en beginnen aen plant maer te gelooven seker niet beter voordeel aende Chinesen uyt de hant wat te vercoopen die ick geloof in eenigen niet vel den Moorsgelanten tael geven soude /

Item maent eeten van groten omslach daer toe hij gelost deliick / met andere als Comp.e middelen geeringet doet door U E. Ed. van de selve geen suerder wellen der Chinesen natuerel is, soo lange men haer borgen will, dat sy niet des wesen sulcx hyme doet ende maent ende wat hy aende Comp.e schuldich vaste de somma van 25 800 realen van achten, partij ander schobjacken naer advenant tot 4 : 5 ende acht duysent realen waer van ick eenige kenne die niet eenen stuyver inde werelt hebben, soo dat sy met U E. Ed. middels niet vergenoeght syn

ende

ende inde maent Junij ende Julij sonder ... 5 à 6 realen schuldich
bleven, allen het vervolgh aende voeten van haer schoenen, ende
hangende/

Wat aengaet den handel der diamanten, dat sich sommige schijnen te verwonderen, over de groote quantiteyt dese sal[illegible] onder de borgeren bevonden, ende op gehooght syn is frivool, want de hooge overicheyt sommers sal [illegible] weeten, die dagelicx door Borneesen, Malays als Chineesen aengebracht worden gelijck sommige borgeren oock tot het haer [illegible] moetende te mogen tot [illegible], jae sonder smeden, onder anderen een die niet anders als dingen setten kan, opt versouck van [illegible] [illegible] vergunt, ende niet weert dit alles een verwonderinge voor het volck / die door ons alleen [illegible] brieff [illegible] gedeckent, ick meene soo de diamant slyppers op ons [illegible] worden datmen haer [illegible] comen te vinden, wie [illegible] met ons [illegible] gaer int werck het [illegible] hebben, dewijl in Battavia maer alles geholla[illegible] ende [illegible] worden etc./

Mijn heeren laet U.E. Ed. met [illegible] in Battavia gedebreecken [illegible] diamanten, die dagelicx oock groote party te becomen souw weesen, doch worden [illegible] door den borgher die deselve aende [illegible] vaerders [illegible] uyt [illegible], gelijck te gelooven is / door sommige Compe. dienaers [illegible] dan [illegible] onder den [illegible] mede [illegible] op gehooght, hoe U.E. [illegible] Commodie [illegible] comen weg te [illegible] by [illegible]/

Ick segge gelijck oock de waerheyt is, dat den borgher de Compe. ende voornaementlick de Commissaris [illegible] schaedelick syn, want sy niet alleen haer [illegible] niet [illegible] bedrijgen aenleggen, maer by alle occasie haer Commissaris gelijck een ontweyt [illegible] anderen mede doen, haere [illegible] tot particulieren handel aenmaenen, waer door verscheyde [illegible] geraeckt, ende te gelooven dagelicx noch veele door den [illegible] [illegible] loopen./

Int regaert vanden diamant handel, souw ick doch onder het oordeel van een beter niet ongeraeden, maer voor de Compe. voordelick achten, een bequaem juwelier [illegible] diamant kenner, naer Succadana gesonden wordt, omme niet alleen deselve daer mogelick synde op te coopen, maer oock een oogh int [illegible] te houwen, door wien [illegible] wat vandaer verwoert wordt, waer van by alle occasie, jae met deselve joncke

maer

naer Battavia gaende advijs gesonden moet worden, om hier daer
van te dienen, souden wel eenen middel U E E. desen handel inne-
mermeer alleen handelen sullen, soodat de Jemmagimeesde
Meesnagiers over all geen voordeel heben, ende soo om quaet
vertrouwen of haetsuchtich desen Inwoelinx naer gelaaten
wordt souwe ick seggen de Compe. beter eenen outrouwe alle weele
sal hebben te gedogen, dat meer is souden desen Commiesen den handel
van Timoor in te hyllen ende parrangen die omme niet Weil den
commen, soo desandel handel die om den Chinesen wille gehaet hals
deur weder genoomen commen worden, want die door andere haeringt
sullen den handel moeten deren en vrij te beter geriet te
becomen ./.

Immer soo noodich salt weesen dat tot protectie vanden
peeper handel, Jemmerecht U E E. den selven soo hooch et com-
mandeeren alle ons andere negotianten besonnen van outrouwe
de Jongeboren den die daer dickmaels verschijnen, te beter in de
toom te houden, de ten principaelste om de Commercie wel
te voorderen het werck, of die laet vertrecken ande sheeren of di
listeren met te der vorderen een bequaem parsoon om de Chr ende
in die quartieren waer te nemen het gevonden worde waer bij
ick vertrou wee de Compe. grooten dienst gedaen sall ./.

Gelijck hier voorts geseijt is den Coopman Joan Lon ver-
theyde plaetsen of te gronden by ende omtrent de stadt Sa voor
dese selt ende woorde gelijck haer sommige andere mede onder
vinden Suyckerriet beplant dat een groote Vollomaeringe ge-
daa quaede vrucht hier voor nyan maeckt ende gevoedt soo doorde sel
meden brant gebroecken worden kan, soo wordt U E E. in bedencken
gegeven of de Compe. niet soo voordeelach souden weesen, alsoo
door ont ooden is waer by hy voordeel treckt, dat omen by ende
omtrent deselve stadt de Indigo teelt worden, daer van Aeghte
den preuve genoomen is, ende U E E. de monsteren toegesonden
worden ider mede ver desselt die seght daer tot goede hoope te gheven
bequaemende hront te velden, Suyckerie bouwe beeschijde
andere moer vruchten geweeckt om niet, sulcx dat dese plantagie
verdraechgelicken alles het Suyckerriet soude weesen, oock en sall
ons de Suyckeren op ander plaetsen met Maucquideeren, daer van
ian Con ouck soo veel toegeseit is, alle vrij aende Bantamers
betaellen, die Inlaeten geen voordeel te bejagen sy alsoo de maet
van 7 à 8 Ra. pr. picol veel is, ende een slechte saecke, dat
bynemende den Engelsman met diene waeren te doen coop
sullen doen vertrecken, met desen broot voeden ons selve
doe te gelooven dat bij die middelen der magen als het weerde
sullen ./.

Getrouwe

Seeckere Chineesen behoortmen buyten dese stadts gracht te
eenige thuynen, om moestuynen te planten toe te laten, maer
niet tegendeel deselve all tsaemen inde stadt te trecken, die doch
wilt en vreemt is, gaen op sommige plaetsen hier doch geheel gelyck
daer en tegen behoordemen ooch wederom niet toegestaen dat
eenige Inlanders, Maleyers of andere hooch vuyl volck groente
alsoo dese buyten aen eenen grondt gebrocht inde stadt geplant
werdt, anderssints de stadt eenen [illegible] Mooren huys gelycke/

Ten waere niet ongeraden U.E. Ed. bij voorvallende occasie twee
of drie bequame ende handtsaemme Clercks naer Battavia sondt
daer toe men voort [illegible] den handtsaemme Klock huys maecken
conde, omme sich daer van op de predickdagen als begraeft [illegible]
te dienen, door welcken middele het kerck ondersoect in [illegible]
geroupe sonde worden, ooch alsoo de luyden, midts quartieren hebbe-
nde, [illegible] alle uyt vaderlant zijn, soo salt niet quaedlyck
connen dat haer ordre soo veel hier toe alle eldere geemployeert
ende t Soldate huys geoccordeert worde./

Ten sall ooch niet ondienstich voor de Compe. wesen, dat iaerlycx
twintich of meer sal den hier voor dese quartieren gehouden,
deselve tot eenen redelicken prijs, maer niet soo als nu geschiet over
gelaten worde, o: 10 a 12 [illegible] de [illegible]
ende ten danck betaelt worden, alsoo dese luyden verdraegelick
diende daer voor aende tappers [illegible] dan noch vervallen, all [illegible]
vrange tot $\frac{3}{4}$ ende eenen halff betaelle, maer moeten U.E. Ed.
weten, desondeerden verkoop uytstaet, door oorsaeck het selve by de
[illegible] door [illegible] over gelaten wordt, ende alsoo in een of
twee partyen [illegible] den Borger marckt [illegible]
sulcx ooch dickmaels voordeelen in andere saecken by geplockt [illegible]
noch geschiet, daeromme niet beter gedaen kan worden dan dat hier
expresselick belast ende bevoolen werdt, eenige [illegible]
ooch [illegible] openbaere venditie aende meest
biedende verkocht worde, anderssints geschiet een eenen te veel, of
den anderen te weynich (sulcx voor de luyden ondraegelick is)
ende sall door desen middel, en [illegible], ja alleweer mede
alsoo [illegible] Banda, Molucques en andere plaetsen daer naer [illegible]
een goede som contants tot vergrootinge des Compe. [illegible]
de luyden getrocken worde, om [illegible] veel [illegible]
over te brengen, sal den raedt vant [illegible] hier dat voort beste
geconvenieert gevolcht moeten worden./

Ten [illegible] uytte vande venditie hier voorren aengeroert soo
compt my ooch voor, hoe dat tot verhoogde maels geen heeren
de [illegible] vanden raedt van Justitie, als die vande stadt

tsij [illegible]

ligh bij venditie van vrimste, of d' anderssints merckelicke somme van
penningen, voor haer gehestiniert vande Comp.e trecken, sulcx mijn
Inparthijdent duncket te wesen, ende deze voordeelen souder hinderin
vande Comp.e connen blijven, te meer bijde gemelte Commissaris
apparentelick met andere gelegentheijt in dienste vande Comp.e
geemploijeert sullen worden, waeromme souden deze venditie niet
bij eenige of d' twee der Compangies dienaeren, Raets
van soomen ligt den Raet van Justitie, of d' Schepenen
komen waer genoomen worden, die oock om mer soo groote
Authoriteijt souden weten de penningen te innen, ende de Compan,
gie voldoen, in plaetse dat nu te meest met praetijcquen gegaen,
oock soodanige abuijsen voorgecome worden, alle de slaven
bij bewoont met malcanderen hebben, die een merckelicke
somme van 2000 r.a importeert, ende qualick uijt gewonden sall
connen worden, derhalve starcke ick soomen sigt van ons in te over,
leggen ende sijne Excellentie deselve sake bevolen./.

Wij claegen in Indies over sekere ydele ende soomen misnoeghe
dat schier alle de van Assistenten gehouden woordt daer van dieni,
weerom gehouden. voordeelen tot soldaeten behoudent hadden
gelegen, bij d' H.r Generael Brouwer gemaeckt sijn, twelck
mij een exempel maxime dunckt te wesen, te meer alsoo ons alle
ende Eenmaert die in Indies sijn bekent is, datter niemant in
kennisse of experientie gehoorde is, voor soo de Collegeen
of d'oude meester voor ons hebbe moeten gedoen, sulcx
ons alle vergeten is ende nu willen wij niet gedoogen, onse
heeren principaelle, ende haere of d' andere eerlicke
patriotten ~~kinder~~ de minste de commoditie doen, wie is der van ons
die hier van vrij is, ende gedoent veel dat ~~jongens~~ Assistenten
ende cooplieden sijn geworden, slechte ende overwaerde soldaeten
tot vendragers ende meerdere ampten, jaa onbequaeme tot
bootsgesellen, schippers, met sonst veel andere exempelen, niet
soodat het qualick compt, wij ons lange in Indies sijn, deselve
willen toeeijgenen, soo onse meesters ooghen wat verder sagen, souden
d' experientie oock veel sien dat haer niet in sulcke gevallen, des
qualick compt, datmen niemant wel vaderen nu geint
geene de minste consideratie gebruijckt, dat noch veerder
wil, en geene de minste de sijnen gedooge./.

Dant noodich ende dienstich is, dat een Raet van Indien
totopsicht der Equipagie geemploijeert worden, de Inspecteurs
vanden Equipagie meest de schouten sijn anderssints on
verdraechgelick, ~~~~ geen vande geemeene dit dickmaels mederen
merckeere ende sijne ongiuste vande gemeene dit onder

waert

waert sijn, wordt niet meerdan te veel betoont, waer door veel
vroome lieden onlust [illegible] worden sijn, deen geschiet oock soo veel
niet, alls veel d'eminent voordt, den eenen wordt gegeven &c.
den anderen uytgesworen, daer by de Comp.ie de eenen dient
maer onder [illegible] geschiet, hoe bij de schepen in Zee, ende in de
lant gelyck den bode syn [illegible] doot, sulcx van 't hart daman
dat noch een gott [illegible] mede de [illegible] wordt, sullen U E.
connen verneemen, ick soude hier toe den Commandeur Cooper een
bequamen persoon oordeelen, ende deselve voor adverigen meinen,
die niemant geen respect en draeght, om te doen by syn
vrijdt ontbieden. /

~~Ick en weet oock niet off behoorlyck sy d'authoriteyt
ende directeurs 't Stadt naer eygen [illegible] soodanigh[e]
[illegible] ende [illegible] op ende aen de [illegible]
alle [illegible] veel [illegible] by [illegible] /~~

Op twee sacken, die oock voor seer Cristen hardt valles
hebick meenichmael in Battavia overpeyst, doch d'eerste
seer quadelick sall sijn te beteren, wesende dat U E. het meerendeel
der Ertmeesten &c. voornaementlijck de groote bordeel van hoeren,
diemen daegelycx voor oogen de straeten siet gaen, het tweede
quaet is, dat sij meest alle concubinen hebben, de sommige
voor haer gecoght, ende andere vrije vrouwen waer met op de Chinese
wyse getrouwet sijn, doch vrijmoe-digh leven, maer veel
soomen sulcx dat veel niet veranderen hoe deselve gevoorte
omgebracht ende vermoort worde, daer op de [illegible] ende goede voorsicht
over de [illegible] dient, wat deser ende voorschreven [illegible]
bat [illegible] is, doodt te voorschijn ons vertrecken. /

Hoe dat wijt Banda in verscheyde tyden, een treffelicke quan-
titeyt Bandaneesen aengelanght, &c. deselve in Battavia haer comen
sielen bouwen is U E. E.a bekent, item hoe dat deselve mede op haer
hoofdt geelt van 30 st.s te betaellen gestelt sijn, doch daer
mede gesmuckelt wordt, 600 gl. [illegible] constant, soo dat onder dese
lieden groote armoede &c. commer geleeden wordt, ende dat
meer is, haer hardt valt, sulcx niet gewoont en sijn, jaa oock by
geeninge Indische natie niet gebruyck, voor den grondt haerer wonninge,
gelyck sij niet doen, te meer [illegible] daer [illegible] betaelen moeten. /

Alsoo Battavia hart in swarte natie, gelyck dese het is
begint toe te nemen, soo en soude mijns oordeels niet ongeraed sijn,
dat wij [illegible] ter gelegender tyt de Comp.ie gelyck de Portugiesen
practiseerden van groote lasten ende tractementen te ergeren,
oock om der lieden harten tot ons te trecken, ende sy ons &c. een
haer naturell te beter te leeren kennen, eenige swarte

Mardyckers

32

Wardeckers ende Bandanesen jongelinghe op onse schepen behoorde te gebruycken, sulcx ick over lange jaeren in Amboyna geern hadde gesien, waer door metter tijt oock beter crijchsvolck souden worden ende sien dat wij bij alle potentaten aengenaem zijn, etc. /

Ende gelijck hier vooren geseght is sich verscheyde Javaenen mede in stadt Battavia onthouden, soo en waer niet ongeraden ons onderwoonden met de selve (onder conditie) een tijt lanck by der hant te nemen, waer door alsoo daer tot geen lant gebracht, gelt partij getoont soude comen worden, degeenen de lijden tot comme gedr. prijs om daer te meer te gemmeneeren behoorden als [illegible] volck geruckt naer andere plaetsen soude loopen, ende derselver onderhoorigen daer mede soucomt lecker welen, jaa [illegible] te gelooven, ons selfs de sonder haer hulp souden comen. /

Alsoo bij experientie bevinden dat de Jappanders door langduyrige negotie haer op verscheyde oorden neer geslagen hebben, daer de Comp. in haeren handel ter plaetse daer comptoiren hebben hinderlick zijn, soo soude onder correctie gansch noodich oordeelen dat men de selve van de Jappansche negotie divertteeren haer bij alle mogel. middelen met tijt ende andere coopmanschappen op Battavia brenghen domicilieren mede ende haerer handel van daer op diversche plaetse drijve alsoo de men den gansche tijt handel tot eenmen Civielen prijs haer eygen maecken, ende toe seggen, alsoo sij die beter als wij souden becomen, ende met slijcken haer voordeel doen. /

Het sal oock noodich wesen dat soo veel mogelick zij om in toecomende alle ongevallen ende swaericheden voor te comen van Tayouan den courste die tot Battavia met avance vercoght can worden, of een vande vloote ende Zeringe de Jacht lancx de Cust van Tonquijn, Quinam, Tsiampa, Cambodia ende Siam, item ter plaetsen daer negotieeren behoorde, gedrucht alle sorten van ende gronde onder sorte, ende in een caerte gestelt worden, op dat men des niet wetende woorde waer den schip gebint stan worde, sulcx oock onder Javen dient ende Straet Sunda, dat
NB ick bevonde sommige schippers ende stuyrluyden soo blint als Canveen sijn des noodich de begonnen caerte voltrocken woordt, sulcx vet de Straet aen Zijne Ed. gecommandeert hebbe, alle mede dat de Straet bij een boeck vande pepper Bayij daer den schr. Abraham Massaert als vette Mattaram quam bij Javaenen door gebracht, ende tot Bantam gecomen [is], welcke straet hij ons verclaert heeft, ommers soo veyl ende diep als die vande Prinsen Eylanden etc., sulcx een groote saeck soude wesen, ende een certe bewyse voor Zeevaerde ende incomende vrijst ende naerst vaderlant maecke [gaet] alle. /

Oock,

a De bogt dat tusschen de noort
daer [illegible] [illegible]
b Is de noort daer veel [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
c Is de [illegible] daer [illegible]
[illegible]
d Is de [illegible] daer [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
e Is [illegible] Eylanden
f [illegible] daer [illegible]
[illegible] [illegible]
g Is de [illegible] Eylanden [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
12 Is de noort daer de [illegible]

letter

a Vertoogt ~~wat~~ hem de bocht
daar Prins wilm strande

b Is de bocht daar ons volck van
lant gaande inde boot van Sulthaen
ginge om aen boort te varen

c Is de bocht daar Sulthaen sijn
koer af schiet

d Is de bocht daar by de gantsche
nacht vande volck af geraackt
sijnde bleef 't sitten

e Is een kleyn eylantje

f Is 't gat daar teenswaarde volgens
't seggen sonde door gebroken sijn

g Is een kleyn eylantje aende vaste
kust van Samatra leggende alwaar ...
by seer slecht water en bequame ancker...

h Is de bocht daar de Javana of ...

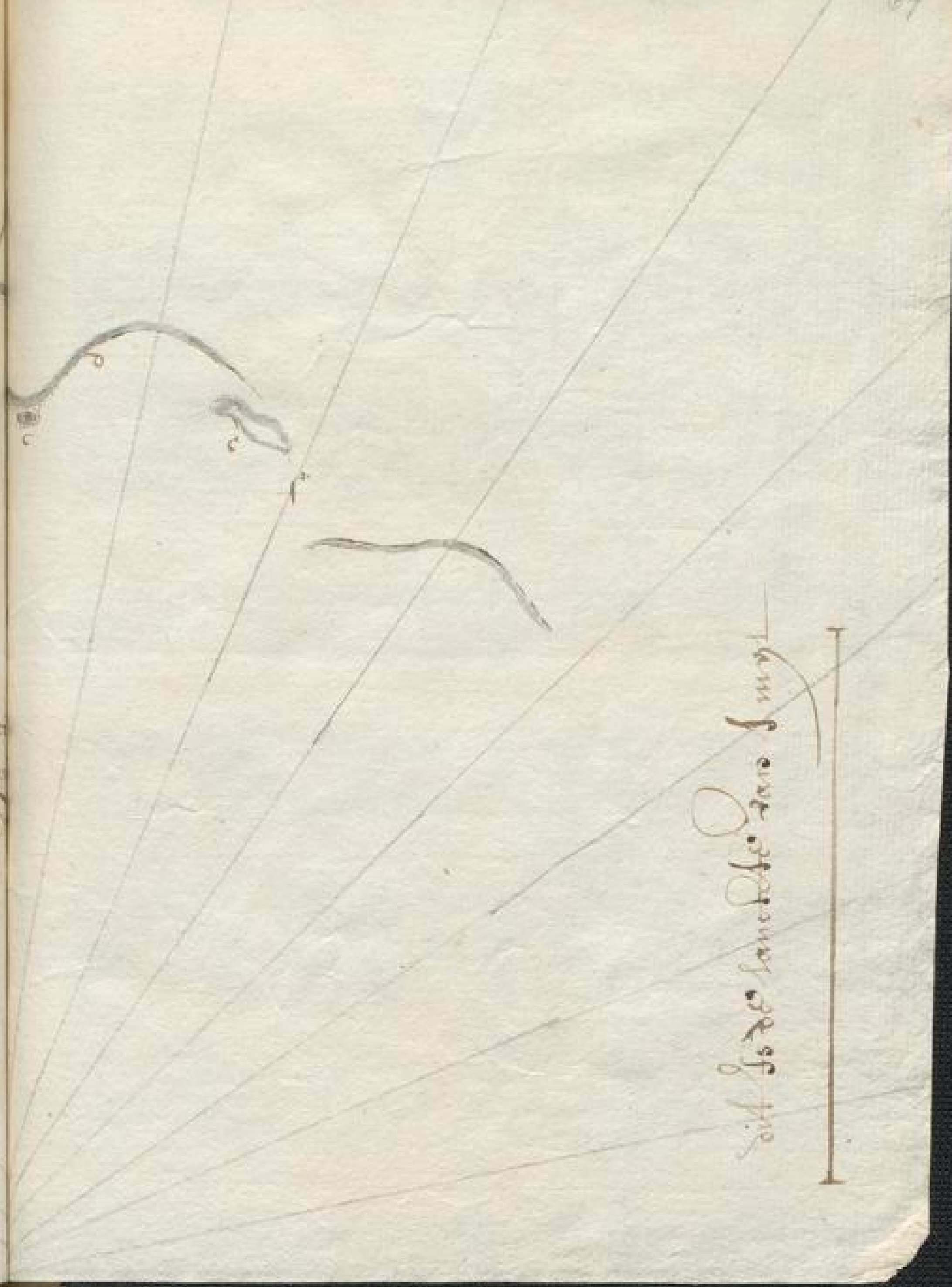
dit is de lanckte van 1 myl

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Inden langen tyt hadick caerten gesien ende d'Hr. Generaell
bevonden geëxcommandeert/ alsoo eenige fautten inde caerte en sommige
onbekende gronden aen vast bevonde/ dat noodich waer den bequaem
piloot, of t'een equipagie onder deselve met dat beter bescheyt
van hebben als desen tydt) alle aencomende schepen haer caerte
af te vorderen, behoorlyck visiteerde, deselve corrigeerde ende soo daer
inne eenige veranderinge waer op nemen ende in de nu om naert vader-
lant sende caerte geaccomodeert mochte worden/ soo doende souden
men correcte caerten comen hebben /. daer sich nu in plaetse van sulcx
een jaer van tschynt sient veel caerten incorrect zyn. deurlangh
spoelen ten uyt oyude onbequaem sullen werde ende de Comp.e desmaet
gevoelen, dit sal eenen goeden middel zyn, eergierich by schippers
ende stuerluyden verwecken ende tgeene nu verhoolt blyft aen voor den
dach comen /.

Item of U.E.E. met en dreimen te betalen des ende naer Indien
goede medecine schepen soorteninge, caso de vaste cordiaen of
Ilse de mag. met Angeliaen en beede de caaben verbeterden te loopen,
veel is waer dat daer Apteecker alle gronde te becomen is, doch U.E.E.
gelooven mochten het lant, seer vaatte, ende tgeene daer noch geraeckt
voordt een suyverder lichaem maeckt, anderssints gelyck dat bouwe
die maer gesonde man, meer hebbe, ende weet die veel siecken
aenbrachten groote quantiteyt onder wegge gestorven, perijckelyck op-
hebben, ende met tegens daude de verwarringhe in Battavia wildet
ende eenige tot gesontheyt gecomen zyn, exter Battavias kerckhof
met niet gedoteert heeft, ende derde gemeenmoed waerom die niet
ooghenblyck begeven te werden/ ende voor gesont weder gaen worde
by daer dickmaels gevaer des te beclagen de Caep, soo sonder plaets
is op heerden op Robben Eylant 109 carpussa geplant tot een
proviande, waerden noch alle hadden tot het quyt, soo die vrachte
willen mede het begonnen gevoordert worden alsoo geen beter en
onverdert welcker verversinge gevonden kan worden het lant hier
nu synde van slangen en ongierichheyt bevonden dat godt etc./

Onse generaelle brieven worden U.E.E. ten hooghste des
geëxcommandeert de nootwendige versochte schepen en scheytten,
die alle soo in Indien waeren geen employ hebbe hebben souden, dat
vertrouwe dat U.E.E. met ons soo mede begrypen sall. Onder sulcx
kan ick met naer laeten U.E.E. te recommandeeren tot behoudenis
vande schepen ende jachten, met en gelieve te versiemen dat
ten minsten een of twee scheytten met vivres of tot groene
deelen tot verdubbel en der schepen naer Battavia gesonden worde
waer by de Comp.e in dingen alle vergadert sonderlingen diens
geschieden sall te meer de schepen doch alle met haere volle last
qualick sullen connen af gesonden worde/ ick nae mynne calcu-
latie, soo een plaets de Comp.e ick dat vanslost de touwet, op ¾ k.e

in Battavia

in Battavia comptoor staen, door mancquement van plaetsen geest
men t inde voorste starcke veel belegerde sterke Conterbien moete sorgen,
ende loopt de Salden of Slangeracht een dient dit hart van malle
mede perijckel den selven gange te sullen gaen, daeromme hier op all
den noodige sacke te letten staet./

In wat wonges het verdubbelde ende versets der schepen tot Batt.a
aengeleght ende met een schoone kruyck opgepronckt wordt
sullen ue Ed. vande twint commande rapport by informatie comen
onderstaen waer aen my tot verderss den Compagnie meest
koopluy ende loslick continuederende, maer of die altsaem
besoorrdet gebruyckt worde heeft sy syn bedencken, wat gebrecht
ons meer alle de Portugiesen, waerom belegen ontrent swarte
daer met harde Sadljoens ende swaere schepen maecken bootte
waeront de verovede Cat Sert ende andere Cloecke mannen
die hier ende daer vertoont worden, om de Comp.e van swaere
lasten te ontlasten daer toe geemployeert worde./

Hier voorts is op synne bevoorderlijcke plaetse aengewesen
hoe sinderlick ende schandelick het de Comp.e ende haeren stadt
sy aen onse vianden de Mooren, dat ooch vyanden worden comen
Cannon vercoopen ende minder soo weynich kan ick approberen
het vercoopen van Mosquetes of de Poort, daer meet dagelicx
Malleyen Javanen Chinesen en andere versien worden,
sonder daerinne weynich consideratie te gebruycken maer so
dat het goede als quade gelevert wordt, laet het soo verre
gecomen dat geen ander schier dienden als [illegible] gelonden
klincken willen hebben, hier over en kan ick naer Continentie
niet laeten te verclaeren, maer dient niet seggen dat onreeckel
versoenderen syn, wey het meest vercoopen om ons den balle
te laeten af dringen, ende soomen deselve niet recommandatie
accommoderen souden, immer veel beter het onvol gevet
van Amboyna Banda ende Molucque dat onbequaem op sorte
te gebruycken is ontbieden, ende man helpen, de meest
van soodanighe cotten ende onnutte wapenen, alsoo derrige
of meest valle inden brant geleegen, ende crom getrocken syn
ontlasten./

Ende alsoo de Chineesen ende ander ionckes met stucken ste
stucken als haer recommandeert worden, mit conditie
soo waer meer t selve achter bevinden, begeert den geraemden
prys moet betaelt worden, ende soo wederom bereyde mette
stuck volladen comen, soo dient meede ooch beter gegaten
genoomde reparmente notitie gehouden, met wat geschut
en wapenen de ionck voorsien, t welck sy wederom

binnen

binnen ende buyten plaetse waer van daen zaen behoorde te brengen,
ofte andersints sullen ons van [illegible] ende ontbloten [illegible] moeten
onse vyanden versterken, tis de Chinesen meer te doen geweest
met avance te vercoopen als waer tot de [illegible] te dienen./

In Amboyna zijn verscheyde [illegible] den valckoenen ende
ander onbequaem geschut sulcx ick vertrouwe mede Molucque
mede doet insgelijcx op Battavia soo valckoenen als [illegible]
stucken die niet tot comen dienen, alwaer gesproken zijn [illegible]
de minderen als doen springen als voort incomen van [illegible]
des niet ongeraaden U.E. E. alle de onbequaeme metalle
geschut van gemelte plaetsen int vaderlant ontboodt, [illegible]
daer van bandige prince stucken [illegible] [illegible] die op verschey-
veylle in Indies dienen [illegible] zijn bequaem om opt boeven [illegible]
der redoutte gebruyckt te worden, in boot[illegible] salonpen Corrocorren
ende kaguten ende [illegible] van schepen [illegible] in Banda
ende andere plaetsen waer tegens swaerder geschut [illegible]
der schepen geliet connen worden, doch kan hier inne
U.E.E. wel gevall geschieden./ —

Oock leggen op den [illegible] vant fordt Battavia eenige
metaele schroot [illegible] stucken waer van eenige bequaem en
andere onbequaem zijn, die daer oock niet gebruyckt sullen worden
ende de geene die int vierkant leggen meer te pronck als tot
der [illegible] dienen daeromme desselve mijns oordeels oock ge-
[illegible] connen worden./

Verders U.E.E. meldient [illegible] oordeelt alsoo de
[illegible] veel van geschut soo [illegible] als [illegible] lande verslyt zyn
dat eenige behoorlicke repartitie gemaeckt werde van geschut
voornamentlijck opde schepen soo daermit [illegible] als
doenlick is, waer door de schepen te der [illegible] sullen
zyn ende te minder ongevall subiect wesen oock opt arrivement
voor Battavia, of [illegible] ordomantie op ander plaetse [illegible]
comen [illegible] ende het swaer [illegible] opde
[illegible] ende [illegible] de schepen over setten daer tegens
lichter ontfangen [illegible] voor sonden de schepen die anders int
gemattedt ende gekrenckt worden langen wateren./

Op de fortten dient oock goet reglement gestelt andersints
wordt door curieusheyt der [illegible] het bequaem [illegible] van
schepen gelicht ende slechter inde plaets gegeven ende op dat
U.E.E. weeten sullen wat geschut dat U.E.E. respectivelijck fortten [illegible]
staete zyn op [illegible] hebben goet gevonden [illegible] ende perfect
te noteeren of [illegible] men [illegible] voor soo veel door mijn niet gevonden
heeft [illegible] worden der sullen [illegible] onsen aenvanck neemen
op de Eylanden Banda namentlijck opt Eylant /.

Int Casteel Zeelandia

Metale | Ijsere cannon en basse .... Metael en wigte

1 .... stuck weegende .... ℔ 1477 ....
1 .... d° .... 2606 ....
1 .... d° .... 2460 ....

16 .... sackers weegende als volght
2500: 2620: 3570: 3560:
3510: 3400: 3000: 2000:
3400: 2900: 2800: 1900:
3300: 3270: 2950: 2070:
compt te saamen 48350:

4 .... d° ijder weegende 2900 .... 11600:
3 .... d° ijder .... 2800 .... 8400:
2 .... d° wegen 2700: 2475 5175
5 .... halve d° 2460: 1500: 1500 ....
1600: 1600: compt 8660

op den barm besydes de poort van 't Casteel

1 metale valckoen 700:
2 .... halve sackers 1900: 1800: 3700

'tFordt Belgica

3 .... stucken weegende ijder 2000 .... ℔ 6000 ....
4 .... halve sackers ijder .... 1800 .... ℔ 7200
1 .... camer stuck .... 1400 ....
1 valckoen .... 500 ....

Inde Halve Maen op den Bergh Belgica:

Redout Utrecht

1 .... stuck weegende .... ℔ 2400 ....
2 .... halve sackers ijder 1400 2800
1 .... stuckjen 600
2 .... prince d° ijder .... 250 .... 500 ....
.... 1 bas .... 100: ....

Int Vrouwen Borsje op Utrecht

3 metale basse met haer cameren .... 300 ....
1 d° valckoentjen .... 300 ....

Int fordt Hollandia op groot Ban:

2 .... stucken weegende ijder .... 1600 ℔ 3200 ....
12 .... heele sackers weegende 3530: ....
3530: 3530: 2630: 1800: 1800: 1800
1800: 1600: 1600: 2720: 2230: compt 28570
5 .... d° halve ijder .... 1410 ℔ 7050

Transporteere ....

Compt pr. transport

1 valckoen 1000

Inde Halve Maen voor de logie

2 ... sackers weegende 6800
1 ... do. halve 1700

De Redoit Salamma:

2 ... halve sackers weegende yder .... 1700 ℔ ... 3400
2 ... stuckjens .... 1400 ... 2800
1 ... prime do. 300

De Redoit Dimer

1 ... stucke weegende .... ℔ ... 1300
2 ... do. yder .... 1100 ... 2200

't Huys Wayer:

2 ... stucken weegende yder .... 1500 ℔ ... 3000
3 ... do. .... 1160 ℔ ... 3480
1 valcoen 500

De Redoit Orten:

1 ... stuck weegende .... ℔ 1170 ... 1170
1 ... do. 1000

Opt Eylant Roosegoyn

2 metaele bassen wegende yder 150
met haer caamers .... ℔ 300

Int fordt Revengie opt Eylant Poulloay

1 ... stuck weegende .... ℔ 1620
1 ... halve Cartouwe 3800
7 ... sackers van 3000 ℔ yder 21000
2 ... do. van ... 3200 6400
4 ... do. van ... 2450 9800
5 ... do. van ... 1825 9125
4 ... halve do. van ... 1700 6800
3 bassen sonder camers en een camer weegende tsamen 160

Amboyna Int Casteel Victoria op de vier punt

1 ... stuck weegende .... ℔ 3714
1 ... fransche kartouwe 3600
1 ... stuck 2162
1 ... ijseren stuck 460
1 ... sacker 3670

Transporteere ....

Metaele ijseren basse als valcoens ... Metaele ijs. stucken

Compt p[er]: Transport ...... lb " "

Op de Suijt punt

1 " .... stuck weegende .... lb 3500 " ....
1 " .... d[it]o .... " 822 " ....
1 " .... d[it]o schroot .... " 1345 " ....
3 " .... Sackers weegende 3810: 3750: 3570: comt " ...... " 11130

Op de oost punt

1 " .... stuck weegende .... lb 3700 " ....
1 " .... Schroot stuck .... " 1796 ....
" 4 " .... Sackers van 3740: 3670: 3650: 3570: comt " ...... " 14630

Op de Noordt punt

1 " .... stuck weegende .... lb 4200 " ....
1 " .... d[it]o .... lb 1930 " ....
1 " .... d[it]o .... " 890 " ....
2 " .... Sackers van 4520: 3320: .... " 7840

Tot de Corteeron

11 " .... prince stuckjens weegende 416: 331: 311: 321:
317: 316: 310: 324: 326: 314: 268 comt " 3551 " ....
9 " metaele bassen met 13 camers .... " 1600 " ....
2 " d[it]o sonder camer .... " 280 " ....
2 " portugise metaele d[it]o .... " 600 " ....
2 " metaele wijt monden .... " 400 " ....

Noch volgt sonder datmede het punt
vant Casteel op de verscheyde plaetsen
sloupen als voor corteeron ge-
bruijckt wordt

2 " .... " Ijser stuckjens ijder van .... 800 lb " 1600 " ....
13 " .... " prince stuckjens .... " 4486 " ....
4 " metaele basse .... " 520 " ....
1 " portugise d[it]o .... " 177 " ....

Redout Larricaque

1 " .... " Sacker weegende .... " 1400
2 " .... " Maccassaersche stucken van 600: 400: comt 1000 " ....
" " 2 " metaele basen van 100 lb ijder .... 800 " ....
2 " d[it]o .... elck ijder " 600 " ....

Hittolamma

2 " .... " Sackers van 1400: 1200 .... " 2600
3 " .... " Prince stuckjens ijder 600 .... " 1800 " ....
1 " ijsere valcoen met twee camers ...... " ...... " 1200

Redout Bittoo

6 " .... " Sackers weegen 2170: 1900: 1910: 1870: 1895: 1880 ...... " 11175
1 " .... " schroot stuck .... " 530 " ....
2 " metaele basen bij ijder een cam[er] ider 120: en 125 lb 245 " ....

Compt p.r transport .... lb

De Redout op de Pers

2 ..... sackers van 2300 yder .... lb 4600
1 .... metale stuckjen .... 500 ....

De Rondant Oma

2 ..... sackers van 1300 lb yder 2600
2 metale valcoens van 500 lb yder 1000

De Redout Bonemoa

2 ..... sackers van 2000 lb yder 4000

Op Noussclauwe

1 .... stuckjen swaer .... lb 600

Opt Eylant Tarnaaten
int fordt Malayen op de
punt Real

2 .... duytsche halve kartouwen wegende 4697:
4595 compt .... 9292 ....
2 .... stucken van 2595: 1900: .... 4495 ....
3 .... sackers van 3850: 3000: 3550: compt 10400
1 metale valckoen 1 dan .... 600 ....

Op de punt orrangie of die
(groot) bolwerck

2 .... fransche halve kartouwen weegende 4485:
3550: .... 8035 ....
2 .... stucken wegende 2495: 2172 .... 4667 ....
1 .... stuck vande galey swaer .... 1000 ....
4 .... sackers van 3920: 3550: 2900: 3660: comt 14030
1 .... halve d.o 1600
2 metale valcoens yder 600 lb .... 1200 ....

Op de punt gilolo

6 .... sackers van 3800: 3000: 2000: 3290: 3100:
3550 .... lb 18740

Op de punt Rallouwe
ofte 't Bolwerck

1 .... stuck .... 2054 ....
1 .... Caamer stuck .... 1600 ....
4 .... sackers van 2420: 2520: 3300: 2520: comt 10760

Sint Pieters Bolwerck

2 .... halve sackers van 1800: 1920 3720

Metale Stx & halve Falconets Metale gewicht

Comp^t p^r Transport

Op de punt Tarnaaten ende buijtte voorteken

1 ... Sacker ... 3370

Opde torretoren :

2 ... Prinse stuckjes yder @ 500 ... 1000

Opt fordt Hollandia anders genaemt Tolucco

1 ... stuck ... 2317

4 ... halve sackers van 1600 @ yder ... 6400

1 ... d° ... 1700

Opt Eylant Macqian int fort groot Sitgia anders genaemt Mauritius opt rondt bolwerck

6 ... sackers van 3100: 3000: 2117: 2510: 3110 2000 ... 15837

1 ... halve d° ... 1200

Opt Elden Bolwerck

5 ... halve sackers van 1400 @ yder ... 7000

Op 't Hoentie off Middelborch Bolwerck

2 metale Falconets yder ... 1000 @ ... 2000

Op de Redot de Muijs bolwerck

4 ... sackers van 3010: 3100: 2700: 2900 ... 11710

1 ... halve d° ... 1200

1 metale Falconet ... 1000

Op de Stadt om de Reede te bevrijen

4 ... sackers van 3000 @ yder ... 12000

Int fort Tal Taloco opt groot Bolwerck :–

6 ... sackers wegende 2100: 2920: 3124: 1900 2812 compt ... 12856

1 ... caamer stuck ... 1210

Opt Muijs bolwerck

4 ... sackers van 3462: 3100: 1902: 1409: compt ... 9873

1 ... stuck ... 1230

Opt Ridouw Bolwerck

3 ... sackers van 2042: 3100: 3607: compt ... 8749

Transporteert

Compt per transport

Opt Middelburgh en Bolwerck

2 ... halve sackers van 2082: 1512 compt ... 3594
1 ... stuckje ... 572

Op de quitisol om laeg

4 ... sackers van 2020: 2783: 2783: 3262 ... 10848

Op de Redout Tabalola

8 ... sackers yder 2900 lb ... 23200
4 ... do halve van 1700: 1500: 1300: 1300 compt ... 5800
2 ... stuckjes van 750: 1000 ... 1750

Op de Redout ponattj

6 ... sackers van 3100 lb yder ... 18600
4 ... halve do van 1500 yder ... 6000

Opt Eylant Labouan in Batsjan opt fordt Barnavelt

10 ... halve sackers yder 2000 lb ... 20000
1 ... sacker van ... 1800
1 ... stuck ... 3500
1 ... do ... 1217

Opt fordt Zeelandia op t Eylant Tarnatan
Op de punt Middelburgh

2 ... franse halve cartouwen weg. 4680: 4555: 9235
6 ... sackers van 3500 lb yder ... 21000

Op de punt Vlissingen

2 ... stucken van 1284: 2000 ... 3284
4 ... sackers van 3700: 3710: 3618: 3810 ... 14838

Op de punt Camfeere

2 ... stucken van 2800: 1586 ... 4386
4 ... sackers van 3120: 3200: 3115: 3066 compt ... 12453

Op de halve Maen Arminden

3 ... halve cartouwen wegende 5432: 5330: 5432 compt ... 16194
2 ... sackers van 3000 lb yder ... 6000

In oude op 't gouverneurs huys

2 ... franse halve cartouwen van 4560: 4620 ... 9180
3 ... prince stucken van 500 lb yder ... 1500

Transporteere ...

Compt. per Transpoort

Inde Saet daer men met de Chineese handelt

2	duytsche halve cartouwen van 5400 lb ijder	10800

De Sant plaet streckt 400 gont Casteel ter Landen over op de Redout Zeeburgh

1	halff cartouwe van	4710
2	stucken van 1400: 1300:	2700
3	sackers van 2900 lb ijder	8700

Op de Redout Vrangekan

4	Chineese stuckjes van 600 lb ijder	2400

Int Fordt geldria op de Cust Cormandel:

Op de punt Graeff Mouris

2	france halve Cartouwen wegende 4560: 4610 compt	9170
6	sackers van 2910 lb ijder	17460

Op de punt Graeff Hendrick

8	sackers ijder van 2400 lb	19200

op de punt graeff Willem

6	sackers van 2100 lb ijder	12600

op de punt graeff Ernst

1	duytsche halff Cartouwe wegende lb:	5410
1	stuck	2100
4	sackers van 2900: 2800: 2790: 3010 compt	11500

op de gardyn tusschende punten graef Mouris en graef Hendrick

2	halve sackers van 1300 lb	2600

op de gardyn tusschen de punten graef Hendrick ende Graeff Willem

1	halve sacker	1400

op de gardyn tusschen de punt graef Ernst en de Poort

1	sacker	3100

op de Gardyn tusschen de Poort ende punt graef Mourits

2	hele france cartouwen wegen ijder lb	

Transporteert

Compt p.s Transpoort

Op de poort vant Casteel

1 prince stuckje — 500

Int Casteels pleijn voor de poort

1 prinsse stuckje — 350

Volgende geschut int Casteel en de stadt Battavia te weeten

Op de punt de Diamant:

2 duijtse halve Cartouwen weegende 5432 5330 compt — 10762
6 fransse halve kartouwen weegen 4555: 4688: 4610: 4680: 4670 & 4260: compt tsamen — 27453
2 stucken klockgewijs van 1695: 1710: comt — 3405
2 prince stuckjens van 262: 248 — 510

Op de punt de Paard

2 duijtse halve cartouwen van 5450: 5315 lb — 10765
3 fransse halve cartouwen weegen 4754: 4245: 4775 compt — 13774
1 stuck klockgewijs — 1478
2 spaense Caemer stucken 1200 lb ijder — 2400
1 sacker — 3000
1 halve ditto — 1300

Op de punt Saffier

2 franse halve cartouwen weegende 3835 3840 compt — 7675
1 spaense Caemer stuck — 1200
2 sackers van 3200 lb ijder — 6400

Op de punt Robijn

1 duijtse halff cartouwe van — lb 5028
2 fransse halff cartouwen van 4804: 4720: — 9524
1 prince stuck — 330
2 halve cartouwen van 4510: 4750 lb comt — 9260
3 sackers van 3120: 3200: 3115 — 9435
2 halve do. van 1500: 1700 — 3200

De Waater Poort

4 stucken van 1732: 1940: 1795: 1814 lb com — 7281
2 metaele bassen van 980 lb die niet stucq geschooten worden — 1960

Inde poort des Casteels

2 stucken van 1420 lb ijder — 2840

Transporteere

Metale Ysere ballen als valcoene — Metale en Ys^r. gesch.

Compt per Transport

Op den Karn onder de Punt de Parel

2 — Hele cartouwen van 8600: 8710: comt — 17310

3 — Halve Satckers van 2885: 2410: 2860: comt — 8155

Int vierkant aende west syde van stat

6 — Scrooff stucken van 1460: 1690: 1645: 1680
1505: 1335: — 9315

2 — Stucken van 1976: 1486: — 3462

Op de punt Groningen

4 — Satckers wegende 2930: 2790: 2930: 2900 — 11550

6 — Halve d°. van 1600: 1600: 2000: 1800: 1500:
1500: compt — 10000

Op de punt Overyssel

6 — Satckers wegende 2500: 2900: 2600: 2600:
2700: 2700: compt — 16000

6 — Halve d°. van 2300: 2430: 2629: 2440:
2400: 2446: compt — 14645

Op de punt Vrieslant

6 — Satckers van 2830: 2800: 2800: 2700:
3560: 3060: — 17750

6 — Halve d°. van 1600: 1800: 1800: 1700: 1400:
1200: compt — 9500

Op de punt Utrecht

2 — Satckers om leggende Dagger stucken
ge van 3550: 3310: compt — 6860

4 — Halve d°. van 1000: 1000: 1600: 1600: — 5200

Op de punt Zeelandt

4 — Satckers van 3300: 3200: 3400: 3500: — 13400

6 — Halve d°. van 1500: 1500: 1600: 1600: 1200
1200: compt — 8600

Op de punt Nassouwe

5 — Halve Satckers van 1500: 1400: 1600: 1600:
1500: compt — 7600

Op de punt Diest

1 — Satcker van — 3200

Inde oude Stadt op het [illegible]

2 — Camer stucken yder 1200 — 2400

Transporteere

Contin.^e Transport

Op de Punt Hollandia

4 sackers van 4200: 4200: 3901: 4050: comt — 16351

Op de Stadts Poort

1 stuck van — lb 4000

Op de Cadt naest de Poort

1 sacker — 3232

2 halve d.o van 2170: 2250: — 4420

Op de Halve Maen legge Punt Oranjen

4 stucken: 1290: 1290: 1220: 1220 compt — 5020

Op Katschotte boogen

2 stucken van 2790: 2990: — 5780

Op de Punt Gelderlant

2 duitse halve cartouwen van 5895: 5819 lb — 11714

2 halve slangen weegh 1910: 1870 — 3780

2 fransche halve cartouwen van 4720: 4490 lb — 9210

2 stuckjens van 703: 733 lb — 1436

2 sackers van 3870: 3850: lb — 7720

Op de Cadt Vianden

2 halve sackers van 2100 lb yder — 4200

Op de Halve Maen Enchuysen

3 sackers van 2330: 3570: 3540 lb — 9148

Op de Cadt Hoorn

2 halve sackers van 2460: 1800 — 4260

Op de Halve Maen Rotterdam

3 sackers van 3510: 3770: 3210: — 10490

Op de Cadt Delft

2 sackers van 3550: 3730: compt — 7280

Op de Halve Maen Middelb.

3 sackers van 3180: 3100: 3200: compt — 9480

Op de Punt Amsterdam

2 halve sackers yder 2000: lb — 4000

Transport etc.

Metale	Ijsere	en Ballen als valconet		Metael	Ijser
		Compt. Transporteert			
		op de punt Anders geleegen			
		buyten de oude Stadt			
	4	halve salckert van 2000 lb			8000
		De onderstaende stucken leggen			
		uijt de ar[illegible] buytten te wesen			
		bij Branwers Huijs			
		Noch op den Berm vant Casteel			
	6	salckers en halve dito		600	
1		een stuck van [illegible]		600	
2		prince stucken van [illegible]		700	
	8	ballen als valconet door [illegible]		1600	
Cannos		Wegens de kavallo maeck op steeden gaeten afslaen, een [illegible] in Indien			
		Schip Frederick Hendrick			
4		dubbele halve Cartouwen yder van 4200 lb compt.		16800	
2		Fransse do. van 3700 lb yder		7400	
2		klock gooten [illegible] yder 3600		7200	
	14	salckert van 3600 lb yder			50400
	12	do. yder van 2700 lb			32400
		Schip s' Hertogen Bosch			
2		hele cartouwen van 8600 lb yder		17200	
5		do. halve van 4300 lb yder		21500	
8		fransse do. yder 3700 lb		29600	
3		stucken van 3600 lb yder		10800	
2		prince do. yder 1800 lb		3600	
	11	salckert van 3600 lb yder			39600
	3	do. van 2400 lb yder			7200
	2	halve do. 1800 lb			3600
		Schip twee [illegible] van Rotterdam			
2		halve cartouwen van 4200 lb yder		8400	
2		fransse do. van 3700 lb		7400	
2		caemer stucken van	3600	7200	
4		stucken yder	3600	14400	
	14	salckert van	3600		50400
	8	do.	2700		21600
	3	halve do.	1800		5400

Transporteere

Comp. xo Transpoordt

Aantal	Omschrijving	Gewicht	Bedrag	Bedrag
	't Schip Maestricht			
2	halve cartouwen yder van	4200 lb	8400	
4	stucken yder	3600	14400	
20	sackers van	3600		72000
2	halve do	1200		2400
2	stuckjes	600		1200
	't Schip Harder vynck			
2	francke halve cartouwen van	3600	7200	
2	Prime stucken van	1800	3600	
14	sackers van	3600		50400
6	do	2700		16200
4	halve do weegende yder	1800		7200
2	do	1200		2400
	't Schip Utrecht			
4	drijtse halve Cartouwen	4200	16800	
4	francke do weegende yder	3700	14800	
2	stucken	1900	3800	
1	do		320	
2	halve cartouwen yder van	5400		10800
10	sackers yder van	3600		36000
16	do	2700		43200
2	halve do	1500		3000
	't Schip s'graven Haege			
4	francke halve cartouwen wegende yder	lb 3700	14800	
2	Prime stucken yder van	320	640	
8	halve cartouwen yder	5400		43200
6	sackers yder	3600		21600
14	do yder van	2400		33600
	't Schip Vlissingen			
2	francke halve Cartouwen yder van	lb 3700	7400	
2	stucken yder van	3600	7200	
16	sackers yder van	3600		57600
16	do yder van	2400		38400
	't Schip der Veer			
6	sackers yder van	lb 3600		21600
18	do van	2700		48600
4	do yder van	1800		7200
2	halve ditto yder van	900		1800
	't Schip Henrito Conveyse			
6	halve cartouwen yder	lb 3700	22200	
20	sackers yder van	3600		72000
12	do yder	2700		32400

Transporteere

Comt p:r Transport

't Schip Leyden

5	sackers yder van	lb 2400		12000
12	do. halve yder van	1500		18000

't Schip Wassenaer

2	halve cartouwen yder van	lb 4200	8400	
2	franse do. van	3700	7400	
2	stucken yder	3600	7200	
8	sackers yder van	3600		28800
2	do. yder	3000		6000
10	do. halve yder	1500		15000

't Schip de Leeuwinne

6	sackers yder van	lb 3600		21600
12	halve do.	1500		18000

't Schip Egmont

2	franse halve cartouwen yder	lb 3700	7400	
2	halve cartouwen	5400		10800
12	sackers van	3600		43200
2	do. yder van	2400		4800
4	halve do.	1500		3000
2	do.	900		1800

De Dactjas

2	stucken yder van	lb 1800	3600	
6	sackers van	3600		21600
14	do. van	2400		33600
4	halve do.	1800		7200

't Schip 't Zeepaert

2	stucken yder van	lb 2000	4000	
24	sackers van	2700		64800
2	halve do.	1800		3600

't Schip Wapen van Delft

12	sackers yder van	lb 2400		28800
6	halve do.	1500		9000

't Jacht Duijdewaater

2	stucken yder van	lb 1800	3600	
8	sackers yder van	2400		19200
6	halve do.	1500		9000
2	metale bassen	150	300	

't Jacht Texel

2	stucken yder van	lb 3600	7200	
16	sackers yder van	lb 2400		38400
4	halve do. van	lb 1500		6000
2	do.	lb 1200		2400

Transporteere ....

Compt p[er] Transport ...

Jacht Bredam

4 .... stucken yder van .... lb 3600 14400 ....
15 .... sadcker yder van 2700 40500
6 .... halve d[it]o 1500 9000
2 .... d[it]o 900 1800

Jacht der Goes

14 .... halve sadckert yder van .... lb 1800 25200

Schip T'Voollen

12 .... sadckert yder van .... lb 2700 32400
2 .... halve dyto 1500 3000
2 .... van 10 lb voeght yder 5400 } op vaerssen gegeven }
8 .... van 9 lb .... 2700 } 32400
4 .... d[it]o van 9 lb om op Cabaloca te gebruycken yder .... lb 2700 10800

Jacht Bommel

4 .... sadckers yder van .... lb 2400 9600
8 .... halve d[it]o yder van .... lb 1500 12000

Jacht Leeburge

14 .... halve sadckers yder van lb 1500 21000

Jacht de Valck

16 .... halve sadckers yder .... lb 1500 24000

Jacht Voorborgh

4 .... halve sadckers yder van lb 1500 6000
3 .... d[it]o yder van 900 2700
1 .... d[it]o van 600

Jacht Texel

2 .... halve cartouwen yder van lb 3700 7400 ....
20 .... halve sadckers yder 1500 30000

Jacht Ackersloot

2 .... stucken yder van .... lb 1900 3800 ....
1 .... d[it]o .... 320 ....
14 .... halve sadckers yder van 1500 21000

Jacht Santvoordt

18 .... halve sadckert van .... lb 1500 27000
4 .... d[it]o yder van .... lb 900 3600

Jacht Konkercke

2 .... stucken veroverdt yder van lb 3600 7200 ....
2 .... bassen yder van .... 430 860 ....
2 .... d[it]o op d[e] sloup .... 320 640 ....
20 .... halve sadckert yder van 1800 36000
4 Metaelle bassen op d[e] sloup 320 1280 ....

Transporteert ....

Compt[oi]r Transport

	't Jacht Oudenhuysen			
2	stucken yder van ℔	1500	3000	
1	d° [illegible] ℔		320	
1	d° op de saloup		320	
12	halve sackers yder van ℔	1500		18000
2	d° yder van	900		1800
3	d° n° 2 van yder 1200 ℔ daervan 320 samen		2720	
	't Jacht Rijswijck			
14	halve sackers yder van	1800		25200
2	d° van	1200		2400
	Lange Back			
12	halve sackers yder van ℔	1500		18000
3	d° [illegible]	900		2700
1	d°			300
1	prince stuck van		340	
1	d°		240	
1	metaele valcoen		600	
	't Jacht de Vos			
4	sackers yder van ℔	2400		10600
14	halve d° yder ℔	1500		21000
1	prince stuck tot de saloup		320	
2	metaele bassen yder	100 ℔	200	
	't Jacht Rommerswael			
8	halve sackers yder van	1800		14400
1	prince stuckje tot de saloup		320	
	't Jacht Nat Bonus			
8	halve sackers yder van	1800		14400
2	[illegible] stucken yder	1800	3600	
1	metael bas		500	
	't Jacht Venlo			
16	halve sackers yder ℔	1200		19200
	't Jacht Sonburge			
12	halve sackers yder	1200		14400
	Cleen Hollandia			
8	stucken van	1200		9600
	't Fregadt Arracan			
2	stuckjes yder van	900		1800
2	bassen yder	80	160	

Transporteere

Compt pr. Transpoordt

	de galiot op de Cus[t] Cormandel			
2	Prince stuckjes yder	320	640	
	de fluyt Huysduynen			
10	halve sadekers yder van	1500		15000
	de fluyt Swaegen			
14	halve sadekers yder van	1500		21000
	de fluyt Warmondt			
6	halve sadekers yder van	1500		9000
	de fluyt Petten			
6	halve sadekers yder van	1500		9000
9	do. yder van	1200		10800
4	do. yder van	1000		4000
	de fluyt Rutten			
8	halve sadekers yder van	1600		12800
	de fluyt den Otter			
12	halve sadekers yder	1800		21600
2	do. van	900		1800
	de fluyt de Duyf			
12	halve sadekers yder	1500		18000
	de fluyt de Rijp			
8	halve sadekers yder	1500		12000
	de fluyt Haaren			
14	halve sadekers yder van	1500		21000
4	do. yder van	900		3600
	de fluyt Oostcappel			
2	stucken yder van	a 340	680	
2	halve sadekers yder	a 1800		3600
4	do.	1500		6000
6	do.	1200		7200
	de fluyt de Graft			
8	halve sadekers yder	1500		12000
	de fluyt Brederoode			
12	halve sadekers yder	1400		16800
	t schip Sudorp			
2	sadekers yder van	a 3000		6000
10	halve do. yder	1500		15000
	t Jacht Taman			
10	halve sadekers yder	a 1200		12000
	1 metale valcotin met haer Camer		500	

Transport over

Comt per Transport

	de Herdingie		
14	halve sadelkens yder	1800	15200
	Stadt Enckhuysen		
2	Stucken yder van	à 1800	3600
4	halve sadelkens yder	1200	4800
	den Vliegenden Hartogadt		
7	Stucken yder	1200	8400
	't Jacht den Dolfijn		
6	halve sadelkens yder	1000	6000
	't Jacht Batavia		
4	sadelkens yder	2400	9600
9	halve d^o	1500	13500
	't Jacht Middelant		
10	halve sadelkens yder	1200	12000
	Cabo de Raam d'		
7	halve sadelkens yder	1800	12600
	Sardam		
3	halve sadelkens yder	1200	3600
	Bardes		
3	Stuckjes yder	à 1200	3600
	de Galiot Hoogcarspel		
6	halve sadelkens yder	900	5400
	de Galiot Stadt Rotterdam		
6	halve sadelkens yder	900	5400
	de Fluyt den Brack		
8	Stuckjes yder	1200	9600
	de Galiot Waterloos vedervos		
8	Stuckjes yder	1000	8000
	de Galiot Stadt Edamme		
4	Stuckjes	900	2700
	de Galiot Stadt Amsterdam		
2	halve sadelkens yder	1200	2400
6	d^o yder	600	3600
	de Galiot den Jongen Prins		
6	Stuckjes yder van	à 900	5400
	de Galiot West Voorn		
6	Stuckjes yder	à 900	5400

Transporteere " " " " " "

Compt van Transport

de Sloup Cleen Wesel
6 — stuckjes ijder — tt 900 — 5400

de Sloup Waterlant
2 — halve sackers ijder — tt 1200 — 2400

de Sloup Neptunus
2 — halve sackers ijder — tt 1200 — 2400

de Sloup Cleen Petten
4 — stucken ijder — tt 1200 — 4800
1 metaele bas — 800

de Sloup op Batavia
2 — 1 — prince stuckjes ijder — 1200 — 2400 — ~~2400~~

de Sloup de Sou
6 — stuckjes ijder — tt 900 — 5400

de Sloup de Maen
6 — stuckjes ijder — tt 900 — 5400

de Sloup de Ster
6 — stuckjes ijder — tt 900 — 5400

't Jacht Blijswijck
4 — 6 stucken ijder voerende tt — 1800 — 7200
2 — do. ijder — tt — 430 — 860
2 — do. ijder — tt — 320 — 640
16 — halve sackers ijder — 900 — 14400
2 — do. ijder — 1800 — 3600
1 — stuckjen wegende — 300

West Laand. geslooopt het gesch. op Tanjoran bij de logie te weten
12 — halve sackers ijder — tt 1500 — 18000
1 metaele bas — 300

de oude 6 Ster voor amboyn. geborgen ende 't geschut inde stadt gebruijckt
6 — halve sackers ijder — 1500 — 9000
2 — do. ijder — 900 — 1800
2 — potten voor de camers — 600 — 1200

't Jacht mocha is voor amb. ... bettolamma aen wal geraeckt ende 't geschut op amboyna als voorn. gebruijckt
2 — stucken ijder — tt 1400 — 2800
4 — halve sackers ijder — 1500 — 6000
2 — do. ijder — 600 — 1200
1 metaele bas — 80

Transport over

Metael [illegible] en Balloij als volcomen [?] ... Metael en [illegible]

Compt[oir] [?] Transport

Vande onderstaende 3 genoemde schepen [?]
te weeten

de Swarte Leeuw [?] [illegible]

Coopmanschap [?] gesonden in Cambodia

de [illegible] gesonden op de [illegible] van Champa [illegible]

Volgen onder de [illegible] gesproken [?] als [illegible]

Schip Texel

4	francke halve cartouwen yder swaer @ 4200	16800	
3	halve cartouwen yder @ 5400		16200
9	sackers yder @ 3600		32400
4	d[it]o yder van @ 2400		9600
6	halve d[it]o yder van @ 1800		10800
2	d[it]o yder van 1200		2400

Schip de Haerlem

4	stucken klock spijs yder van @ 5000	20000	
2	d[it]o van @ 1800	3600	
12	sackers yder van @ 3600		43200
4	d[it]o yder van @ 2400		9600
6	halve d[it]o yder @ 1800		10800

Schip Hollandia

2	duytsche halve cartouwen yder van 4200	8400	
20	sackers yder van 3600		72000
2	halve d[it]o yder 900		1800

Schip Walcheren [?]

4	francke halve cartouwen yder weegen 3700	14800	
2	halve cartouwen yder 5400		10800
10	sackers yder van 3600		36000
4	d[it]o yder van 2400		9600
6	d[it]o halve 1500		9000
2	d[it]o 600		1200

Schip het Wapen van Hollant

4	halve cartouwen yder van 4200	16800	
4	d[it]o scherp [?] stucken yder 4200	16800	
2	francke d[it]o yder 3700	7400	
2	sackers yder 3600		7200
11	d[it]o yder 2400		26400
3	halve d[it]o yder 1800		5400
1	stuck van		900

Transporteere

Compt p^o. Transpoordt

Schip Middelburgh

2	cartouwes claer vry yder van	8600	17200	
2	d^o. halve	5000	10000	
2	halve cartouwes yder	3700	7400	
2	stucken yder	3600	7200	
2	halve cartouwes yder van	5400		10800
14	lackeren yder	3600		50400
4	d^o. yder	2400		9600
1	halve d^o.			1500

Schip Amsterdam

2	stucken voorgaende yder	4200	8400	
6	d^o. yder van	3600	21600	
10	lackeren yder van	3600		36000
4	halve d^o. yder	1500		6000
2	d^o. draemer stucken yder	1500		3000

Notitie van Comp.s lyf eygenen soo op Malabaar als onder vader de Heere gebruyckt worden

Manspersoonen

Tot Mr. de Wint Gouverneur	25
Hondtslagers	42
Equipagiemeester	19
waater Maelders	32
Santgaelders	11
Bloters	11
onder den Marinje Motra bengalders	22
Songaram bengaalders	2
Bras Cappers	12
Tot de Hr. Gouvernadt	13
Bamboes werckers	15
kuyls dragers	12
water dragers	8
Corp int quartier vande slaven	7
bijde meester smidt	9
bijde meester kuyper	10
bijde meester Coperslager en metselaer	13
bijde meester timmerman	8
bijde meester Zeeldraeyer	9
bijden meester blockmaecker	4
bijde meester mandemaecker	2
tot Mr. Boogaert opperkoopman	2
Int het spitael	19
wassers	8
tot de Hr. fiscael	4
tot de Hr. Adjunct	2
tot de provoost	3
tot de Sabandr.	3
inde poorte Galle	15
tot meester Hendrick	6
int Raedthuys	2
tot Baert int speckers huys en wijn packhuys	3
Lammeren op het veld bijden timmerman	3

Somma tsaemen mans persoonen 391

Vrouwens onder 't gebiet van verscheyde mandoors die alle werck doen

Antoni Porto	24
Anni Clamban	15
Nicla Peere	20
Abraham Meester	27
	96

Transporteer de somma 487

Compt: p:o transport ... Pars

Compt: p:o transport van d'ander zyde	86
Damme	33
Sontwee	31
Sonbbrangh	31
Abraham Bengala	37
Anthonie Loca	37
D'eelaer mette dr	15
Int Hospitael	5
Somma monteert vrouwen	271

Jongens onder d'vaendel synnen gerekent
als mede de oude versleten ende werckende
niet betaelt te werden als volght:

Bequaem gerekent ...	14
D:o noch vande Lammeryers	49
tot Cap:tn de Harder	11
tot Mond:r Aart	8
noch aende oude als d'ander	26
Sieckende int quartier	17
noch getrouwde vrouwen met cleene kinderen	60
kinderen int quartier	283
van d:o meest overleden	13
Som:a monteert slaven	681

Som:a bevinde slaven

Notitie van der Comp:s kettinghe slaven ende gevangene soo slaven voortingelen met steenen, swarten als duytsen en Chinesen

Namentlijck slaven die dagelijcx met metselen steenhouwen kalck en steen dragen gaen pars:	193
Voortingelen staen van werckinge geemployeert worden	23
Met steenen ende swarten staen van eenige op de bol wercken ende timmerwerff als ander werck gebruyckt werden	181
Duytsen op de smisse	4
Chinesen tot alle werck	5

Somma Compt. gevangenen 306

Bedraegt t'samen 1652

Hier voorens hebben wij eertts aengeroert (gedeeme mijne oordeel)
nodich wert op yder Comptoyr of die Compagnies Residentie
plaetse te verhalen, soo dien aengaende iet wes door [illegible] ic
of ~~[illegible]~~ ander verkiesingen vergeten waere, sullen niet laeten te
gelegender tijt haer E.E. nae onse contentement ende berecht te geven,
ooch op het believen van U E. Edle. soodanige vertaelinge ofte
haer Ed. dat verpeeten doen alle mijne weetenschap toelangen
sall.

Dat belanget onse voyagie is godt lof ende met goeden
voorspoet begraven weder Texel ~~[illegible]~~ inde vreetsaem volck te
lijnde gebracht, sonder dat onse deminge de mins de qude die van [illegible]
[illegible] is voorgecomen (waer vande ~~[illegible]~~ bitideren soo vry de [illegible]
andere wel begrijpen en vallen dickmaels seer de voorsaeck syn)
sulcx dat wij seer oorsaecke van dese te hebben ~~[illegible]~~ den hooge
verobligeert bevinden den Almogende Godt voor sijnne groote
genaede te dancken ende om dese niet langer te maecken ende U E.
Ed. niet lesen te verveelen, sullen ootmoedelicken versoucke[n] U Edle.
indesen geen dat is niet anders te duyden dan dat het selve luyst
deinen hebben yver en ten diens der Comp^e. is toecomende. Der
ons ooch voorder op U E. Edl. gerenommeerde discretie selle verlaat
en vertrouwe. Actum Amsterdam desen 10^en Augus^ti 1638

U E. E. altyts
bereyden en vrunt
schuldige dienaer

[illegible] Gysels

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Sonder anders sullen

U E. Eerentfeste Manhaftige vrije voorsinnige Heeren dese droevige tijdingen, ende genade van Godt Almachtich bevolen laaten die ons in salvo met de geleyde schepen gelieve te geleyden Actum veelle ontrent 2 mijlen buyten de vaste kust den 17en July Ao 1638 was onderteekent U E E. dienaer Arent Gysels.

10en December 1637 vertrecken uit gesonden Middelburgh ende Amsterdam van Battavia ende coomen met goede voortgangh den 20en Februarij aende Cabo de Bona Esperance van daer scheyden den 15den maert naer St Elena daer 2 April arriveerden de 6en dito tschip Amsterdam, Item den 16e der selver maent Middelburgh daer voor Godt geloovt bedanckt zij van daer verder in Compe geraementlyck verscheyden den 25en dito alsoowel trouw en hadden, ende vernemende de kruyssers geraementlyck onder de ontrent Fayael 29 July &ca /

De Jongste brieven hebben per Coolman geordineert van Amsterdam die voor uyt is Controlleur, pre aviso onder Comdt Arent Gysels

Naer gepasseerde dagen geraementlyck met de gantse vloot onderseyl, de wint W. voortelyck ende bequamen ende Item des smorgens ontrent de klocke 10 naer passeerden Vlandersdiep op $4\frac{1}{2}$ vadem water met de schepen Wesel, W. Haerlem: Nassouwe: Amsterdam ende Hollandia, ende alsoo bende twee meer andere schepen na Texel geariveert, godt den heer zij geloovt bedanckt die ons dus voortspoedich met gesont en veele schepen volck in salvo heeft laaten arriveeren. Amen /

Op ons Arrivement alhier in Texel bevonden noch in dit schip Wesel te zijn onder andere provisie als naementlyck

5 vaaten vleesch
5 do speck
$2\frac{1}{2}$ aem oly van olyven
$1\frac{1}{2}$ legger Azyn
150 kannen spaensche wijn
$\frac{2}{3}$ varcken arrack ap
40 canne wijnaziin
1 vat wit beschuyt ende ontrent 100 lb. broot &ca —

85

verstaen, UE Ed: gecommitteerde op gisteren vermits niet te
voorsijn, of die voorgaets en weeren, weder naer Amsterdam
gerettourneert sijn, der halven UE Ed: opt spoedigst dient
tracht adviseeren, dat op heden Godt danck, door contrarie
weer en wint over ten voorsijn ende voor gaets gecomen
sijn te weeten, niet de schepen Wesel, de Haerlem, Nassouwe
Amsterdam ende Hollandia item Middelburgh ende t Hoff
van Hollant die over den 15e deser komen dewelcke de
Commandeur van Zijn ont al selvst genoomt ende
couriers naer de gedeputeerde plaetse ges dat heden
daer wy hoopen op heden mede gearriveert sullen werden.

Wy senden volgens UE Ed: ordere per den voorschreven loots
man de Sondrade mits de sondt weer van ontsluyten de
qualiteyt saecken voordelen mael gedragen.

Door de geseyde UE Ed: gecommitteerde deser opname te
gemaeckt, bede Sondrade millioen niet en geliet ...
spenden soodient per advijs hoe dat onse Sondrade Cargaison
bestaet in f 1670070:12:7 ende naementlijck

Wesel	f 323019: 5: —
de Haerlem	f 254450:11: 9: —
Nassouwe	f 206236:14:11: —
Amsterdam	f 268266: 9: 6: —
Middelburgh	f 270730:10: 9: —
t Hof van Hollant	f 168440:11: 7: —
Hollandia	f 178926: 9:13: —
Somma	f 1670070:12: 7: —

Welcke retour schepen geringe schijnt te weesen door
door mancke van retouren of die andere bequame schepen
een groot Cappitael exempt dat van Persia over
gecomen ende per dese in salvo sulle godt geve
bewaerte.

Naest presentatie van t schip Armuyden
heel de genadigen Godt UE Ed: met versekerde
ongelucken de selve by naer Egualeerende geliefde
besoecken.

Mijne indispositie die over vyff Etmael den 11e deser
naer alle apparentie ten eynde geloopen sonde hebben
begint gode sy lof te veranderen ende sit tot beter
stant te keeren.

Wy
Zonder.

d'oo[r] Stierreden vant schip Haerlem sedert voor Augusti
datmen gevonden 2 O en 2 O ten Z: tusschen beyde bevonden maki
mede te worden moete de Hollantsche Cust aendoen alsoo stroms
wegh dat daer mede boven Texel sullen vervallen Actum
int schip Haerlem Ao: 1638 daat nu als voorschonder Ront
Pieter Dircksz

Donderdach 15e: d': snachts de wint voortelyck smorgens wat Noorde be-
westen doggersant diep 45:46: 38: a 35 vaadem den vedermid
nadat Corp hat den voorpen t loot op 19 vaadem waar af
daer cort nae 35 a 36 vaadem, tegens den Middagh quamen
drie schepen de welcke oock nae de kuste wilde in onse
vlote de selve door d'onse verkreyst synde, bevinde dat Texel
Z oost van ons lach, smiddaghs naamen de schepen Middelburgh
ende t Hof van Hollant benes (?) d'andere Commandeur
opgeset t schip Omlandia ende de vlught t vliegent Hardt,
naar eenige derselven, hun al versocht ende vry bevelen
onse cours alsoen Z O ten Z ende Z O op Texel aen ſ.

Vrydach 16e: ditto snachts int uytgaen vande tweede wacht weerpt int
loot op 20: 19: 18 a 17 vaadem smiddaghs hadden Noorder breedte
van 53 graden werpen aldoen weder t loot op 16 a 17 vaadem
fynen sant gront ende saeghen t lant oost van ons de
wint Z: westel mei geen weder saavonts hebben gesamentlyck
geset

Saterdach 17e: smorgens compt den lootsman Jan Cornelis Dw[ers]
mei den Missive van Ed: gecommitteerde Heeren bewint-
hebberen ende de selve den Ed: H: Gouverneur ter hant
stelde waer by versondt dat het onser aller last wesende
gemelte Heeren op Texel deden weder vande welcke waeren
geschreven de naar Amsterdam gesonden wort, ende Zulcx syn
Ed: voornoempt ende ick soo doen hier onder gemelden brieff
tot Antwoordt versondende den welcken luyt in substantie als
volgt ſ.

Ed: Erentfeste Manhafte seer
wyse voorsinnige ende seer discrete Heeren
Myn Heeren de Bewinthebberen vande
geoctroyeerde oostindische Compe:

Myn Heeren

Ed: Missive vanden 16e: deser is ons door den lootsman Jan
Cornelisz op heeden morgen de klocke sevegen (?) Heeren wel
ter hant gestelt, wel de welige mei lestwoosz hebbe
verstaen

Voor vorder Commandeur ende schipper Pieter Janssz
mitsgaders Jonckheer [illegible] van der [illegible] schepen, Hollan-
dia, Amsterdam, 't Hof van Hollant, Hollan[dia]
worden mits desen geordonneert op 't eerste gesicht ofte
seyn, [illegible] te nemen van haer schip tot mit dese
[illegible] ende geraaden sy ons voorder om [illegible] oost
te begeven dan veel liever aende Engelsche wal, om in allmaniere
boven 't gadt van Texel ende sijdelycker te verwallen
te houden.

Item worden by de Heer Excellentie geordonneert ogtevende boot
of [illegible] andere vaertuyge aen boort te laaten coomen ten sy
met onse specialle [illegible] ende Ordere

Eyndelinge wordt geordonneert den Heer int seylen
hem reguleere naerde voorgaende beraemde ende gestatene
ordre Ordere

Actum int schip [illegible] den 14e July Ao 1630 waer
onderteeckent Artus [illegible]

'T schip Middelburgh vint goet met [illegible]
nae de [illegible] over te laaten [illegible] ende
de [illegible] ende aen te houwen waer [illegible]
Pieter Jans [illegible]

By het Hof van Hollant wordt verstaen dat men
de Engelsche [illegible] houden sal waer geteeckent Jan [illegible]

By het schip Amsterdam wordt verstaen dat wy [illegible] slagh
vande Engelsche wal tot [illegible] het Doggers sant houden
[illegible] onse courss op het [illegible] onse [illegible]
[illegible] waer onderteeckent Jacob Jansen

'T schip [illegible] vint goet int [illegible] te houden
[illegible] Engelsche [illegible] tot over 't doggers sandt
[illegible] boven [illegible] of [illegible] ten [illegible]
soude commen niet te vreeden onderstont Samuel Janss

'T schip Hollandia of [illegible] vindt goet met [illegible]
[illegible] de Engelsche [illegible] te houden tot dat
[illegible] te weeten boven 't gadt van Texel
te verwallen

Actum int schip Hollandia den 14e July Ao 1630
waer onderteeckent Isbrant Cornelis

[illegible]

in Vlaenderen hadde gehadt./

Item dat omtrent 7 a 8 daegen geleden by het oorloghschip met de mast t gunt mede op ons souden cruysen gevoeght waerdoor den dien qualick beleyt ende meest mede vermt gehadt hadde niet voort conde en alsoo van den anderen geraeckt. smiddaghs hadde bevonden W.Z.W. ontrent 8 mylen van ons, de wint veranderlyck met donckere lught en motregen./

Donderdach 8e July smorgens lagh bevonden W.t.Z. W.N.W. van ons als voorens geseyde Convoyer met de mast die seder meest waer mede op ons te cruysen mede vloot arriveerde, des middaghs leyden onder oost waerderen ongevaer 3 mylen buyten de Hoofden Eust de wint Z.O. met goet weer./

Vrydach 9e do. smorgens liet het oorloghschip Omlandia de vlagge ter halver stenge achter aen waeyen, als wanneer den Ed. Commandr. Capt. de Vries met eenen dander oorloghs Cappiteyn aen ons boort verschenen rapporteerde zyn Ed. het dat den Cappiteyn Jeroen Everaerts Mistrael overleden was deser werelt overleden, smiddaghs lach bevonden N. W. ontrent 5 mylen van ons, het lieve weer met calmte/

Saterdach 10e do. smorgens lach bevonden N. W. ten W. ongevaer 6 a 7 mylen van ons, smiddaghs vernamen dat oorloghs fregatte te weeten twee van Hooren ende t Sardam met de mast de welcke gedurende meest waeren soo seyde op de buyse te convoyeren daer beneffens een lootsboot van Huysduynen waer in verscheyde lootsen omme op onse te passen ende waeren de welcke den onder naemen Gouverment Cornelis Jansen ten zyn Ed. recommandeer; dander lootslieden dat naer de verwerde. Hem seyde souden vaeren genoeg gevallen deselve van — door hadde overgaen./

Sondach 11e do. smiddaghs vonden grondt diep 42 vaedem gevaer waert ongevaer 7 a 8 mylen de wint Zuydelyck ooste ooste met labber coelte./

Maendach 12e do. goet weder de wint Noorde smiddaghs hadden diepte van 37 a 38 vaedem —

Dingsdach. 13e do. smiddaghs bevonden Noorder breette van 52 graden 51 minuten de wint gestadich Z. en Z.Z. W./

Woensdach 14e do. smiddaghs hadden poolshooghte van 51 graden 53 minuten de wint Zuydelyck ook W.Z.W. naer middaghs werdt door zyn Ed. den onder Stierman gemandeert dat Hoe deur de lootsbooten hier onder gemeerde Acte souden vaeren omme hem advys te geven wat hy deur de Ed. Compe. verbiedende yeder het welcke luyt in substantie als volght/

87

schip t Vliegende Hardt, met de schepen Wesel, Haerlem, Nassou
Amsterdam ende Hollandia naer Texel sullen seylen, om
consideratie vant schip Hollandia, dat eenentwintich voeten diep
gaet ende mits dien niet soo als d'andere schepen, soo er wint komt
Texel niet soude connen comen, mede de selvige Macht
moghte geaccompagneert zijn tot resistentie der vyandt /

Voorders neempt den E. Commandeur de Reys aen en Capn
Joosen met des lants scheepen, bonet Voort d'E. Comps
victualie scheepen t Jacht het t Schip de Pauw de Fluyt mede
man de scheepen Middelburgh de t Hof van Hollant, naer
de Maes ende de vlieslinge te Convoyeeren /

Item dat de Vloote by contrarie wint of die eenige toe
vallen ongeeindershalve scheyden mochten Andere sullen scheyden
voor en alle getaamentel met godes hulpe de 10 mylen beimpte
doggers sant oste of 10 mylen van de Hollantsche Cust
gecomen sullen zyn, ende als dan met goede ordere, soo veel
mogelyck van Malcander scheyde hadere reyse voorders,
als vooren by twee Esquadres verdeelt is geraempt etc /

De Heer Commandeur Zeylsinsiende d'Expresse ordere
& placcaetten van d'Ed. Hoo: Moo: Heeren Staten
Generael ende d'Ed. Heeren Bewinthebberen vande E.
Oostyndische Compe. dat niemant sal vermogen aen voorsz oorloghs
ende provisie scheepen te vaeren voor min eenige vreemde
vaertuygen het zy heddemen de selve soude mogen weesen,
ende dese schepen voornoempt te permitteeren, t welck
sonder vande Raedt gesonnen alsoo admonente, ende heeft.

Actum ten daage ende plaetse als vooren waer onder stont:
Artus Gysseels, Hendrick de Ryck, Jacob de Witt, Cornelis
Gerritsen, Pieter Sauffen, Jacques de la Salle, Pieter Dircksen
Hendrick Haagenaer, Philips van Tongerloo, Jacob Jansz
Samuel Jans Ven, Jan Roosendael, Ysbrant Cornelis
Cornelis Jaber, Salomon Severs, Claes Vander graef
Jeroen Eenvoutsen de Mooye, Cornelis t Hoen, Aert
Cornelisz den groot, Adriaen Tonneman, Abraham Blanchij
Boullon, Adriaen Dircksen als secretaris

Woensdach 7en July smorgens vernamen noordoen schip ende t vloot dat
naar ons toequam bevonden t selve oock een van onse Compagnies
Convoyers te wesen genaempt den Roode leeuw daer
Capn .... van Vlissinge op was, den welcken rapporteerde
dat op morgen 14 daagen buyten gaets geweest waer, wyders
dat even voor syn vertreck mondelingh verstaen hadde dat
syn genaade graef Willem van Nassau doude den overleden /

m

t Schip t Hoff van Hollant

de Jaeger uijt Zeelant	3 halve vaaten botter
	33 Sottomeljer kaesen
	2 tonnen Grutten
	10 kippen bier
	t schip Hollandia
Witte belegent Hardt	3 halt d'vaaten booter
	33 Sottomeljer kaesen
	2 tonnen Grutten
	10 kippen bier
	1 caabel van 17 duym met lis
	den lootsman Cornelis Janssen Rijckert vande Capt.n Jeroen Evertsen

Maendach 5e Julij smorgens sagen caep de Verde W ten N van ons legt over om de oost creegen donckere mist de wint Z Oost.

dingsdach 6e July smorgens saagen een schip twelck mede bij ons was ende bevonden een van onse Cruysers te weesen genaemt den Neptunus daer op was den Capiteyn Cornelis t Hoen van Hoorn, doen liet Zijn Ed. de witte vlagh waijen is geresolveert het volgende.

Resolutie genoomen den 6den July Ao. 163 int schip Weesel mede voort ende tusschen t Eylant faiael ende Boeckenes.

Bij Ed. Hr. Gouverneur Commandeur Arius Eysels ende bedden vande schepen Weesel, Haerlem, Walcheren Amsterdam, Middelburgh, t Hoff van Hollant en Hollan met saamenden Commandeur Capt.n Hendrick Corneliss de Rijck van wegen d'Ed. Hoo: Moo: Heeren Staten Generael de Capt.n Jeroen Evertsen en Cornelis t Hoen van schepen, gelderlant, Omlandia en Neptunus alle mede de Capt.n vande Ed. Oostjndische Compe. victualie schepen, te weeten Arius Corneliss groote opt Jacht de lis, Adriaen Toenisman vant fluyt schip de Moorman, Thonnis Jansen vant schip de Swaen ende Abraham den Bonsen vant fluyt schip t witte Hardt beroepen vergaderde opt voorsz schip Weesel, om te beraemen in wat maniere dat men best soude doen als de vande Ed. Oostjndische Compe. de booven geseyde oorlogh schepen als mede de voorsz victualie schepen tot Convooy vande booven gemelte Ed. Compe. schepen welk Jndia comende om het lieve vaderlant aen te doen, ende in salvo Arriveeren mocht verdeylen sonde soo is geresolveert t naervolgende te weeten.

Dat het oorlogschip den Neptunus ende het fluyt victualie

schip

Saterdach 3en July
Noch van Hitlant uyt ende by ons quamen het comme voor Capt. Jeroen Evertsen ende t ander den Comp.s victualie schip het Zeelant genaemt de Nonne

Onsen schipper Cornelis Gerritsen hadde in t' eerste naer schepen van Cornelis Jans den Lootsman 30 mylen gestelt dat oostelycker waer, ende naer de platte caert doen by Hitlant waeren noch 12 mylen te seylen.

Sondach 1e de smorgens waert still, doen coomen de schippers vande retour schepen volgens den Ed. H.r gouverneurs ordere aen boort omme een ordonnantie van wat schip de leeuwe victualie dat sonde mogen hadden, sulcx dat naer bequaemlycken overslagh by syn Ed. gemaeckt waer gesciet etc. / wyders aen gesien de ingesl. lootsen onder de Equipagie waeren de schepen toe gevoeght als staende heft(?)

't schip Weesp

Wt lis — 3 halt vaaten botter
33 soetemelcx kaasen
2 tonnen Erwetten
10 pyppen Bier
den lootsman Willem Jans den vanden Commandeur de schepe over genoomen

't schip Middelburgh

Wt de Pauw 3 halt vaaten botter
33 soetemelcx kaasen
2 tonnen erwetten
10 pyppen Bier

't schip Haerlem

Wt lis — 3 halt vaaten botter
33 soetemelcx kaasen
2 tonnen erwetten
10 pyppen bier, den Laabel van 17 duym van 't kleyn Meerman, den lootsman Jacob Backer van 't Jacht Lis

't schip Nassauw

de Meerman 3 halt vaaten botter
33 soetemelcx kaasen
2 tonnen Erwetten
10 pyppen Bier
den lootsman van 't Diligent Hardt van Enckhuyzen

't schip Amsterdam

de Meerman 3 halt vaaten Botter
33 soetemelcx kaasen
2 tonnen Erwetten
10 pyppen bier
den lootsman van 't huyssen van de kleyn schip

Sondach 27e do. Weeder wint als voorren smiddachs gisten polus hooghte van 58 graaden 8 menuyten lanckte 18 graaden 36 menuyten gestelt cours als booven 36 myllen, snaermiddachs setten onse cours de Oost aen /

Maendach 28e do. de wint Z.W. velte als voorren smiddachs gisten Noorder breete van 59 graaden 38 menuyten lanckte 21 graaden 3 menuyten geseylt N.O. 32 myllen /

dingsdach 29e do. de wint W.N.W. met doorgaende coelte smiddachs hadden polus hooghte van 60 graaden 22 menuyten lanckte 24 graaden 29 menuyten geseylt Oost ten Noorden 35 myllen /

Woensdach Vltmo do. de wint W.N.W. met goet weeder smiddachs hadden polus hooghte van 60 graaden lanckte 26 graaden 32 menuyten geseylt O.Z.O. verdrach[?] ... 18 myllen

donderdach Primo July de wint Z.W. ooch W.N.W. met calmte en motreghen smiddachs gisten polus hooghte van 59 graaden 58 menuyten lanckte 28 graaden 16 menuyten geseylt Oost 13 myllen /

Vrydach 2e do. de wint W. ten N. met redelicke voortganck smiddachs gisten polus hooghte van 59 graaden 58 menuyten lanckte 31 graaden 28 menuyten geseylt oost 24 myllen verneemen hier veel gevogelte, snaermiddachs schoot Hollandia een schoot, meende hy lant sach maer te vergeefs.

Saterdach 3e do. smorgens vroech saagen wy lant O. ten N. van ons liggen bevinden sulx om, alwaer eenige schoots met cannon deeden tot teecken soo eenige onser Compaignie daer ontrent waeren te waerschouwen, den wegh int Vaert geraseerde vernaamd [?] seyllen daer ontrent den Middach by quam ... gebonden de selve ons te crnyssen [?], als naamentlich den E. Commandeur Capt. de Wyt op 't schip Geldersant, 't Jacht Leeu, 't Fluyt Swyn volgent Stacht ende de fluyt de Meerman den Comp. victualie schepen, doen liet syn E. de witte vlagge waeyen dat alle de Raets persoonen der tegenwoordige by een quamen schepen aen boort souden verschynen om grondelingh te mogen verstaen hoe 't in ons lieve vaderlandt stondt als mede wat victualy sy hadden voor ons in hadden /

Ter selver stondt compt den voorsz Commandeur Capt. de Wyt met de andere Cappiteynen der E. Comp. victualie schepen aen boort Rapporteert hoe dat met hun ses schepen geweest waeren, en d'andere twee door storm wech geraeckt, verder dat syn hoogheyt Frederick Hendrick Prince van Oranien de Stadt Breda weeder favorrit hadde, Voorderts een tydinge voor ons alsaem te hooren waes /

'S avonts liet syn E. een schoot schieten dat de andere schepen alsoo geprosmeerdt verwardt hier ontrent te verlaten soude gewaer worden, die naer den vergaeringh ... buyten ...

Voorts

smiddaghs gisten polus hooghte van 12 graaden 3 menuyten lanckte 5 graaden 19 menuyten geseylt cours als vooren 18 myllen /

Saterdach 19den Juny smorgens hebben ons schip geteert, smiddaghs de wint Z W met goede coelte, smiddaghs hadden polus hooghte van 13 graaden 6 menuyten lanckte 5 graaden 55 menuyten geseylt cours als vooren 17 myllen /

Sondach 20en d^o. de wint variabel met motreghen smiddaghs gisten polus hooghte van 13 graaden 50 menuyten lanckte 6 graaden 22 menuyten geseylt cours als vooren 11 myllen /

Maendach 21en d^o. smorgens hadden harden wint, ochtent N N O en Z Z W met motreghen ende dysige lucht smiddaghs gisten Noorder breette van 15 graaden 36 menuyten lanckte 7 graaden 25 menuyten geseylt cours als vooren 32 myllen, doen leyden ons Compas op $\frac{1}{2}$ streeck noortwestteringhe /

Dingsdach 22en d^o. de wint suyt W^t en W Z W met goeden voortganck smiddaghs hadden Noorder breette van 18 graaden 5 menuyten lanckte 8 graaden 54 menuyten geseylt N N O 32 myllen /

Woensdach 23en d^o. de wint W t N W en W Z W met harde coelte en dysige locht, smiddaghs bevonden Noorder breette van 20 graaden 8 menuyten lanckte 10 graaden 11 menuyten geseylt cours als vooren 32 myllen /

Donderdach 24en d^o. de wint Z Westel. coelte als vooren smiddaghs gisten polus hooghte van 51 graaden 59 menuyten lanckte 11 graaden 25 menuyten geseylt cours als vooren 30 myllen, ter selver stont verschynnen d'onderstaende scheeps officieren, te weeten onder hooghbootsmⁿ, constapel, schieman ende quartiermeesters etc. by Zyn E^d. ende versocht wt den naem en van weegen t gehele scheeps volck ten aensien den goeden voortganck en groote coude om meer cleer dragen ter verdeck, of het wellicke Zyn E^d. applicerende dat men te sullen geven /

Inder middaghs wiert door Zyn E^d. voornoemt de bottelier belast voortaen dry vierde ende alle daeghs kantien van wyn of brandewyn uyt te reycken

Vrydach 25en d^o. de wint suydelyck met donckere betogen lucht doch met sonder harde coelte, smiddaghs gisten polus hooghte van 51 graaden 22 menuyten, lanckte 14 graaden 4 menuyten geseylt N O ten N 43 myllen

Saterdach 26en d^o. de wint W en Z W met styve coelte smiddaghs gisten polus hooghte van 56 graaden 18 menuyten lanckte 16 graaden 18 menuyten geseylt cours als voren 35 myllen

Sondach

Dingsdach 8en dito de wint ZZO met doorgaende coelte smiddachs bevonden polus hooghte van 30 graeden 6 menuyten lanckte 35 1/2 graeden 55 menuyten geseylt bevonden cours NNO 28 mijllen snachtsmiddachs saegen een grooten dooden walvis dicht verby ons schip drijven /

Woensdach 9en dito weder en wint als vooren smiddachs hadden Noorder breede van 31 graeden 52 menuyten lanckte 35 9 graed 45 menuyten geseylt cours als booven 29 mijllen /

Donderdach 10en dito smorgens sloegen wij onse vierkante zeyllen aen weder en wint als vooren smiddachs bevonden Noorder breede van 33 graeden 51 menuyten lanckte 44 menuyten geseylt cours als vooren 32 mijllen /

Vrydach 11en dito smorgens wiert door ordert van sijn Ed: aent schips volck te weeten yder back 16 lemoenen de welcke in olij gelegt) ende noch veel goet vaerren uyt gereickt weder en wint als booven smiddachs bevonden Noorder breede van 35 graeden 35 menuyten lanckte 1 graed 26 mijllen geseylt cours als booven 28 mijllen /

Saterdach 12en dito goet weder de wint als vooren smiddachs hadden polus hooghte van 36 graeden 10 menuyten lanckte twee graeden geseylt cours als vooren 18 mijllen

Sondach 13en smorgens calmte smiddachs gistten polus hooghte van 36 graeden 49 menuyten lanckte 2 graeden 11 menuyten geavanceert NO 3 mijllen alsdoen ... sijn Ed: den botteliers ordonneerde voortaen noch twee ... dragen des weeks te weeten den ... maen dach en den ander vrydachs aent schips volck sonde wel ... gehiert ... /

Maendach 14en dito weder als vooren smiddachs hadden polus hooghte van 37 graeden 4 menuyten lanckte 2 graeden 18 menuyten geseylt NNO 4 mijllen

Dingsdach 15en dito goet weder de wint ... smiddachs hadden polus hooghte van 37 graeden 51 menuyten lanckte 2 graeden 44 menuyten geseylt NNO 13 mijllen, saegen als doen noch tamme ... bosses ... of te zee ... drijven /

Woensdach 16en dito de wint ZW met goede voortganck door dyzige lucht smiddachs gis den noorder breede van 39 graeden 7 menuyten lanckte 3 graeden 7 menuyten geseylt NNO 23 mijllen /

Donderdach 17en dito de wint veel ... met goet weder smiddachs hadden polus hooghte van 40 graeden 57 menuyten lanckte 4 graeden 23 menuyten geseylt cours als vooren 25 mijllen /

Vrydach 18en dito de wint W en ZW met goet weder ende dysige lucht

smiddachs

donderdach 3en Item calmte als vooren bevonden ons als boven inde kerdgat[?] ...

vrydach 4en do Callemptie als boven smiddags bevonden Noorder breedte van 26 graaden een menuyt lanckte 357 graaden 5 menuyten geseylt NO 5 mylen. f.

Saterdach 5en do smorgens liet syn E: de witte vlagge als oock Raedtsvlagge waeyen dat den breeden Raet vergaderde om der onderlinge der verscheyden vloote aen boort souden verschynen omme te ondervragen wat hooghte ende lenckte Eyder een vaste ... ende wat coursen ... aen te seylen om de Vlaemsche Eylanden mogelyck synde aen te doen ende alsoo bevonden Cours achter om ... op het welcke het ... ... staet vergaedert saementel

Wittelanck	342 " 54	Breedte 26 " 54	} N: N: O
	343 " 36	26 " 54	
Middelburgh	340 " 45	26 " 50	
	341 " 24	27 " 3	
Haerlem	341 " 44	27 " 6	
	341 " 17	27 " 4	
Nassauw	341 " 38	26 " 50	
	342 " 42	26 " 48	
Amsterdam	340 " 36	26 " 42	
	340 " 26	26 " 43	
Hoffe: hollant	343 " 10	26 " 54	
	345 " 27	27 " 5	
Hollandia	344 " 22	27 " 5	
	344 " 22	27 " 10	
Soa lenckte	1794 " 23	Breedte 377 " 4 menuyten	

Het welcke door den andren gecalculeert bevonden lenckte van 342 graaden ende Noorder breedte 37 graaden derhalve den saementel geresolveert ende besloten in voortaen N:N:O aen te gaen om de voorsz Eylanden mogelick synde int gesicht te loopen / smiddags gis den ... hooghte van 26 graaden 54 menuyten lanckte 357 graaden 21 menuyten geseylt N:N:O: 7 mylen. f.

Sondach 6den do de wint ... met labber coelte smiddags bevonden Noorder breedte van 27 graaden 19 menuyten lanckte 357 graaden 36 menuyten de miswysinge 2 graaden 15 menuyten geseylt N:N:O: 7 mylen. f.

Maendach 7en do de wint Z ten O met goet weder smiddags hadden onse hooghte van 28 graaden 23 menuyten lanckte 358 graaden 6 menuyten geseylt cours als boven 17 mylen. f.

Dingsdach

Vrydach 21e May weder en wint als booven smiddaghs bevonden Noorder breette van 10 graeden 36 menuyten lanckte 3 graeden 50 menuyten geseylt N.W. ten N. 24 mijllen

Saterdach 22e do. smorgens de wint O ten N. met topseyls coelte smiddaghs hadden polus hooghte van 12 graeden 8 menuyten lanckte 2 graeden 47 menuyten geseylt N.W. ten W. 28 mijllen/

Sondach 23e do. de wint O.N.O. en O ten N. met coelte als boven smiddaghs gissen polus hooghte van 13 graeden 43 menuyten lanckte 2 graeden 7 menuyten geseylt N.N.W. 26 mijllen

Maendach 24e do. weder en wint als vooren smiddaghs gis den polus hooghte van 15 graeden 4 menuyten lanckte 1 graet 32 menuyten geseylt als vooren 20 mijllen/

Dingsdach 25e do. weder en wint als booven smiddaghs bevonden Noorder breette van 16 graeden 22 menuyten lanckte 58 menuyten geseylt cours als vooren 21 mijllen/

Woensdach 26e do. de wint O en O.N.O met goede coelte smiddaghs gis den polus hooghte van 17 graeden 43 menuyten lanckte 23 menuyten geseylt cours N.N.W. 22 mijllen.

Donderdach 27e do. weder en wint als vooren smiddaghs gissen Noorder breette van 14 graeden 2 menuyten lanckte 7 menuyten geseylt N. ten W. 20 mijllen

Vrydach 28e do. smorgens de wint O ten N. O.N.O met doorgaende coelte smiddaghs gis den polus hooghte van 20 graeden 49 menuyten lanckte 359 graeden 33 menuyten geseylt N. ten W. wel soo veel als 20 mijllen/

Saterdach 29e do. weder en wint als vooren smiddaghs gissen polus hooghte van 22 graeden 25 menuyten lanckte 358 graeden 50 menuyten wateren doende songepal voort geseylt N.N.W. 26 mijllen/

Sondach 30e do. de wint O.N.O ende weder als vooren smiddaghs bevonden Noorder breette van 24 graeden 6 menuyten lanckte 358 graeden 10 menuyten B. mit breytinghe een graet 51 menuyten geseylt cours als vooren 30 mijllen;

Maendach ultimo do. de wint als vooren met goet weder smiddaghs gis de polus hooghte van 25 graeden 26 menuyten lanckte 357 graeden 2 menuyten geseylt cours N.N.W. 19 mijllen/

Dingsdach primo Juny de wint als vooren met labbere coelte smiddaghs gissen polus hooghte van 25 graeden 55 menuyten lanckte 357 graeden 15 menuyten geseylt N.N.W. 19 mijllen/

Woensdach 2e do. stilte smiddaghs gissen noorder breette van 25 graeden 57 menuyten lanckte 357 graeden 11 menuyten gavanceert W. N.W. een mijlle

Donderdach

16

Woensdach 12e d.o weer en wint als vooren smiddachs bevonden onder benoorde de linie op 26 menuyten lanckte 11 graden meetwyssing 3 graden geseylt N.t.W.N.W. 7 mijlen

Donderdach 13e May weer ende wint als vooren smiddags hadden noorderbreete van 56 menuyten lanckte 10 graden 40 menuyten geseylt cours N.W. ten N. 9 mijlen /

Vrydach 14e d.o smorgens de wint O.Z.O met goet weer smiddags hadden polus hoogte van 1 graet 58 menuyten lanckte 10 graden 14 menuyten geseylt N.N.W. 15 mijlen

Saterdach 15e d.o smorgens de wint variabel met regen smiddags bevon noorderbreette van 2 graden 45 menuyten lanckte 9 graden 50 menuyten geseylt cours N.W. ten noorden 11 mijlen des achtermiddags compt den schipper vant schip Star ... Samuel Jans... den vermits het bequaem weder was aen boort, ende versocht aen Zyn E.d omme ... een rolle seyldoeck alsoo de selve noodich tot het maecken van een Marsseyl van doen hadde, omme in tyde van noot mit verleegen te weesen alle twelcke Zyn E.d gemoveert onaengesien wy mede weder van sulcx versien waeren, syn versoeck toe gestaen ende onsen schipper gemandeert tselve te laaten volgen;

Den Equipagiemeester in Battavia behoorde de vaaderlantse retour schepen beter van seyllen ende doeck te versorgen omme by verlies der selver niet verleegen te weesen twelck veel licht een lange reyse veroorsaecken soude /

Sondach 16e d.o smorgens de wint oostel mit variabel weer en harden regen buyen smiddags gis den polus hoogten van 3 graden 42 menuyten lanckte 9 graden 5 menuyten geseylt cours als vooren 20 mijlen /

Maendach 17e d.o de wint variabel met regen door ... ende Coelte smiddachs gis den noorder breete van 4 graden 54 menuyten lanckte 8 graden 2 menuyten geseylt voor soo westel 24 mijlen

Dingsdach 18e d.o weder en wint als vooren, mit swaere blixem ende donderslaagen smiddags gis den polus hoogte van 6 graden 13 menuyten lanckte 7 graden 13 menuyten geseylt cours N. ten W. 22 mylen /

Woensdach 19e d.o smorgens goet weder met topseyls coelte smiddags bevonden polus hoogte van 8 graden 2 menuyten lanckte 5 graden 59 menuyten geseylt cours als vooren 33 mijlen /

Donderdach 20e d.o de wint noorden O ende O.N.O. mit coelte als voore smiddags hadden polus hoogte van 9 graden 15 menuyten lanckte 4 graden 44 menuyten geseylt N.W. 26 mijlen ... naamen ons bram... ... weder ... /

Vrydach

Woensdach 28e april weder en wint als voorén smiddags hadden Polus hooghte van 13 graden 29 menuyten lanckte 24 graden 8 menuyten gezeijlt cours W ten W 26 mijlen /

Donderdach 29e do weder ende wint als boven smiddags gisten wij breette van 12 graden 29 menuyten lanckte 22 graden 46 menuyten gezeijlt cours als vooren 27 mijlen /

Vrijdach 1e ditto weder en wint als vooren smiddags bevonden Polus hooghte van 11 graden 27 menuyten lanckte 21 graden 27 menuyten de mislwijsinghe 1 graad 15 menuyten gezeijlt cours als vooren 28 mijlen /

Saterdach 1mo May goet weder smiddags bevonden Polus hooghte van 10 graden 36 menuyten lanckte 20 graden 58 menuyten gezeijlt cours als vooren 23 mijlen

Sondach 2e do de wint oostelijck met goet weder smiddags hadden gisde breette van 9 graden 44 menuyten lanckte 19 graden 35 menuyten gezeijlt cours als vooren 23 mijlen /

Maendach 3e do weder en wint als vooren smiddags bevonden Polus hooghte van 8 graden 42 menuyten lanckte 18 graden gezeijlt cours als vooren 20 mijlen

Dingsdach 4e do goet weder smiddags hadden Polus hooghte van 7 graden 40 menuyten lanckte 17 graden 45 menuyten gezeijlt als vooren 18 mijlen /

Woensdach 5e do weder en wint als vooren smiddags hadden gisde breette van 6 graden 50 menuyten lanckte 16 graden 54 menuyten gezeijlt als vooren 18 mijlen /

Donderdach 6e do goet weder als voren smiddags bevonden Polus hooghte van 5 graden 45 menuyten lanckte 15 graden 40 menuyten gezeijlt cours als vooren 23 mijlen

Vrijdach 7e do smiddags hadden Polus hooghte van 4 graden 17 menuyten lanckte 14 graden 17 menuyten gezeijlt ZW weste cours 32 mijlen

Saterdach 8e do de wint ZO ten O met goede coelte smiddags hadden Polus hooghte van 3 graden 8 menuyten, lanckte 13 graden 15 menuyten gezeijlt ZW 32 mijlen /

Sondach 9e do de wint suytoostelijck met goede coelte smiddags hadden gisde breette van 2 graden 13 menuyten lanckte 10 graden 16 menuyten gezeijlt cours als boven 21 mijlen setten doen onsen cours ZW aen om de linie te snyden.

Maendach 10e do smorgens de wint als vooren met labber coelte smiddags bevonden ons recht onder de linie Equinoctiael lanckte 11 graden 10 menuyten gezeijlt cours ZW wel soo weest 14 mijlen

+ Maendach 10e de wint oostelijck smiddags bevonden Polus hooghte van 51 menuyten lanckte 11 graden 36 menuyten gezeijlt ZW 23 mijlen /

Woensdach

Ophedden becomt Zijn Ed.e de Monsterrolle vande schepen Amsterdam ende Middelburgh en bevonden te weesen /

Amsterdam	122	Zielen sterck van 5 overleden
Middelburgh	169	Zielen sterck van 12 overleden
opde 5 schepen	722	Zielen ende noch bij de rolle niet bekent.
	15	Zielen die hun ter deecken hadden

Compt saamen 1028 Zielen desen Jaere met de 7 retour schepen van Battavia te rugge naar patria vertrocken /.

Sondach 25.e d.o Smiddaghs naar dat Godsvruchtelicke Godtsdienst over de geheele vloote gedaen was, hebben onse ancker geligt door int lichten desselve is brack ons touwe sulcx dat ons ancker daer moesten laaten staan / laatende daer ter reede 1 voorts Engelsch schip, twelck mits den tijt om ververssingh te becomen (wilde verbeyden) ende alsoo onder zeylen gingen geduerigh gegaen om onse reyse naer patria te verlangen /

Vereert onse residentie alhier voort Eylant S.t Elena hebben wij met de geheele vloot, naar vertrouwet woordt veel over de de 1000 stucx varckens becomen twelck ons altsaamen seer verquickt ende op de been geholpen worde over den goeden godt geloof, die ende gevreesde zij, die ons sulcx toegedient heeft, die ende voorder vande becomende varckens met ons in zee te wezen /

Wesel	100 stuck
Haerlem	116 "
Kallants	30 "
Amsterdam	66 "
Middelburgh	20 "
't Hoff v. Hollant	37 "
Hollandia	60 "
Somma	443 stucx levende varckens

Maendach 26.e d.o de wint snijdelijk met slappe coelte. smiddaghs gissen polus hoogte van 15 graden 0 minuijten lanckte 27 graden geseijlt N.W. ten W. 23 mijlen, door ordonnantie van Zijn Ed.e den bottelier datum voortaen vande swartte Engelsche voort gesoute schepts volck bier sonder bronwater ende aen ider man des daeghs als voorren een fles kan welt toegekeken gelijck geschiet. /

Dingsdach 27.e d.o de wint Z.O ten O coelte als voorren smiddaghs hadden polus hoogte van 11 graden 27 minuijten lanckte 25 graden 47 minuijten de miswijsinghe 4 graden geseijlt N.W. ten N. en W. ten W. 20 mijlen

Woensdach

uyt voorige gebruycke staende om uyt Malcanderen oogh
te blyven, ende ten aensien de vloot met 2 schepen versterckt
is, dat Middelburgh aen stuer boort ende Amsterdam aen bachboort
vanden Commandeur sullen seylen omme alsoo malcanderen schade
te verhoeden. /

Item ingevalle ons eenighe Portugesen of andere uytlantse
vaertuyge quame te gemoeten, ende de bequaemste schepen goet
gevonden jacht te maecken, soo wordt ordre gegeven dat sich
niemant sal verwoorderen soo verre buyten de vloot te begeven,
dat daer door by nachte of die doncker weer vande selve verstecken
raecken. /

Is voorder goet gevonden oft geviel ons by d'eerste eenige
machtige vyanden quame te ontmoeten dat volgens voorige
propositie op de vloote in drie esquadres sullen verdeelen, naementlyck tot Assistentie vanden Commandeurs schip Wesel,
t schip Amsterdam ende Hollandia, den vice Commandeur
Middelburgh ende Delftshaven: Item Haerlem ende 't Wapen van
Hollandt, omme alsoo de swackste malcanderen behoorlyck
te assisteeren, ende de Costelicke schepen te der [illegible]
tot voorkomen synde soo veel mogelyck synde de vloote sich op 't
voorsichtichste geslooten dient te houden ende alsoo geraemde
ordres staen, mitsgaders den anderen tot den uyterste hun te
Assistentie doen, ende opdat de by den Hondinghe des te beter
gade sal slaen boovenste of die last [illegible] gesaecht
naer den vyanden te begeven, dat in sulcken manieren
als ordere int slaen is versterckt, ende verder dat sich de vloote
sal wachten te separeeren voor ende aleer daer toe ordre ge-
geven is ende van de Commiesen gemoetten /

Wat belanght het schaften van hier naer't Vaderlant of 't dat by de Commisen
geresolveert is goet gevonden dat sich daerinne een yder naer [illegible] reguleert van
sake ende soo verre syne provisie strecken mede sal hebben te reguleeren /

Ende alsoo 't Engelsche Cruysende hier mede terrende gearriveert
is, soo wordt om vrintschap ende eenicheyt tusschen [illegible] beyde te
preserveeren goet gevonden haer ons vertreck van morgen aent
kennis te geven met presentatie van ontbieding om haere brieven soo
de mogen willen schryven te bestellen. Aldus gedaen en geaccordeert
int schip Wesel datum ut supra, was onderteekent Arent gysels
Jacob de witt, Cornelis gerritsen, Pieter Jansen, Jacques de
la Haelle, Pieter dircksen, Hendrick Haegenaer, Philips van
Tongerloo, Samuel Jansen, Cornelis Jacobsz, Jan Hoorebeke, Adolff
Ebrant Cornelissen, Sallomon Roedder, Claes vande graeff, Adriaen
dircksen als Secretaris /

Op heden
[illegible]

Saterdach 24en April Aº 1638 ter Reede voort Eylant St. Elena ten Ancker leggende /

Wy dit vanden Breeden Raet geexamineert synde den Inventaris der naer gelaeten goederen van Arent Gerritsen geweesen schipper opt schip Battavia bevinden in syn leven gedeecommandeert hadde syne kiste soo die gesloten stondt door handen van onse gecommitteerde ende principaelen aen Jesse de Bruyn vrouwer te willen doen bestellen /

Item eenige vorder goederen volgens den Inhout vanden gem. Inventaris hiervoor ben, dient ordeert door synen ordere ter voor syn overlyden in handen van diverssche persoonen omme als bewys geintrogeert te worden overhandicht syn als volgende namentel. aen Maerten Thomassen Rottelier Andries Wolffertsen hoogbootsman ende Harman Harmensen Ryckman, derhalven alsoo goet gevonden werdt alleen tselve in haere handen te laeten de hoofden of Vicieren van gemelte schip by deselve gedeecommandeert sulcx zy oock gevonden te doen, doch dat eenige gecommitteerde Bewinthebberen in Texel comen te verschynen desen ende Resolutie en goet vinden haer E. kundich te maecken, omme daerinne naer haer volle gevalle te disponeren. Item een vatjen Rynschewyn dat door den overleden van Dieterich Harloon in Battavia ontfangen syn, om in Nederlant te bestellen, ende nu aen schipper Samuel Hal ter order handicht omme met licentie der E. Heeren mede aen de Eygenaers te bestellen /

De vorder losse goederen syn van geene importantie weerdich volgens den Inhoudt der Inventaris goet gevonden — datmen deselve met Broedende voor de mast ter rechter tyde vande Weduwe of die synen erff genamen sal doen vercoopen, soo haest het volck aen boort by ende tschip ondersocht sal weesen /

Verder andermael op het vertreck deser vloote gelette synde is met een patriist van stemmen goet gevonden by dese Resolutie vanden 16e deser te persisteeren, ende op morgen soo haest het Sermoen geeyndicht sal weesen het vaerancker te lichten ende in Godes naeme de reyse naert Vaderlant vervoorderen /

Item datmen voort Ectre tot op de hooghte van 8 graden N. W. ten weesten sal aengaen ende naer — dato N. W. omme alsoo de linie te snyden ende op de besoorrelicke paer vade te geraecken, Corvo en Floores mogelyck wesende int gesicht loopen om alsoo ebmen vasten Couers te 6 Jaer —

Ende op dat int vervolgen vanden Rickman alles ordentelick geschiede ende toegaet, soo waert geparsisteert.

[illegible]

1 packjen met linnen om aen syn huysvrouwe te bestellen,

Nota 1 packjen met 1 slontbeet daer inne t'saemen met de voorverhaelde kisten &c.ª door ordre vanden E.d H.r gouverneur Artus Gysels, nevens Dominus Candidius &c.ª present inde syn E.s Cajuyt door twee gecommitteerde Jacques de la Valle ende Cornelis Gerritsen verzegelt. /

Onbesloten goet.

100 p.s slechte Javaense kottanghes
1 p.s Ebben Bondt.
3 p.s porceleyne schotteltjens
3 potjens met suycker candy een stuck vleesch, sodt daeronder gets
1 quitasol
1 Chinese lantaren
1 pedaeyn met een spongiael
1 pistool
2 Javaense Crissen
1 slecht spiegeltjen
2 boogen, een quadrant, een Jacobs stock ende graveeren vuyl,
1 paer minuete schoenen ende muylen
2 oude packen cleeren ende 1 oude hemptrocken, een Japanse kottangh met silver beslagh ½ slecht ——— ditto
1 silver lepel ende keldert
1 beddesinde
1 kelder met 6 vleschen
1 bultsack met een kussen
1 Hollandse decken
1 Javaensche pitch
1 groote matras gerolt
1 podt soo groot als vol Japanse broot

Dat aengenomen hadde te bestellen

1 vaetjen porceleyn vanden ondercoopman Boot
1 packjen linnen aen ameytjen Hendrick te bestellen
1 packjen aende huysvrouwe, schipper Jan Gerritsen te bestellen

ons present als gecommitteerde de voorschreven ende inventaris geteeckent, waer onder Jacques de la Valle Cornelis Gerritsen Hoogh

Vrydach 23. d.o April syn twee sententies te weeten een op Haerlem contra Pieter Pietersen van Schiedam adelborst ende ——— d'ander Jochem Splinter Pietersen van Rotterdam schipper op 't Hof v. van Hollant over begaene delicten uytgesproocken gelyck sulcx breeder by 't sententie boeck daer van syende gesien can werden. /

Saterdach 24 d.o smorgens is door den E.d Heer gouverneur den breeden raedt der ende alhier gearriveerde schepen beroepen (& besloten) soo volgt by resolutie hier onder geinsereert. /

Saterdach

Item dat sich volck int verstellen van Cannon daer geleghentheyt sal hebben, ende de constabels camer soo veel sullen opruymen als doendelick wesen sal omme de Cruyt kooker die noch als belemmert syn beter te gebruycken ende op de voorder Ruymten beloove gy naer de advyse uit te brengen /

Ende alsoot schip de Amsterdam van schoone witte Rijst be meer als ghenoegen van noode is hebben voorsien, is soo 't op t versoeck vande overhooft [illegible] gevonden dat voor yder schip een quardel van een last tot behoef [illegible] de Cajuyt sal mogen hebben ende aen boort brengen

Aldus gedaen ende gearresteert opt Eylant St. Elena datum ut supra ende was onderteeckent Artus Gysels Jacob de Witt, Cornelis Gerritsz de Haagen, Pieter Janssz, Jacques de la Salle, Pieter Dircksz, Philips van Tongerloo, Samuel Jansen, Jacob Jans[illegible], Cornelis Jacobsz. Jan Bouwensen [illegible], Ysbrant Cornelisz, Salomon Sweers Claes vander Graeff, Adriaen Dircksz als Secretaris /

Saterdach 17e april syn door ordre van Gouverneur Middelburgh dandere [illegible] vande Orangie [illegible] vant [illegible] gestelt

Sondach 18e do. smorgens vertrecken den schipper vant schip van Hollant by syn E. ende versocht den volle [illegible] doch, ende den [illegible] vermits de selve soo voor [illegible] nootich van doen hadde, alleenlyck syn E. gemoveert heeft syn versoeck toegestaen ende onsen schipper gemandeert hem tgeeyste ter hant te stellen /

Maendach 19e ditto

Dingsdach 20e ditto arriveert alhier ter rhede het voorsz. Engelse schip den Crispina die verclaerden als voren, ont[illegible] den door [illegible] ende kranckheden door scheepen onder de Cust van Java synde ende vloote gesien hadden, sulcx men veel seggen maer de vooyagie inde hant des Heeren stelt, door informatie een onser bootsgesellen verneme de ladinge vande Crispina te wesen naegelen, Houte, peper, salpeter ende Indigo

Woensdach 21e ditto

Donderdach 22e ditto bekompt syn E. den Inventaris vande naer gelaten goederen schipper Adriaen Gerritsz saliger toebehoorende ende luyt als volcht te weten /

Een groote en een cleene kiste met cleederen gerecommandeert aen syne vrouwe t'Amsterdam per d'E. [illegible] te bestellen

1 kist met porceleyn 1 cleene do. met porceleyn 1 vaetjen do. .... 3 baliën met do. .... 1 porceleyn met podtvol do.	gerecommandeert aen Marten Tomasz Botter, andries [illegible] Hoogbootsm. en [illegible] [illegible] om aen syn [illegible] te [illegible] /

1 packjen

comen worden, soo wordt mede voor geslaegen off niet noodich zy dat men soo veel der selver stucken boven brengen voor ende achter de boots te gelijck worden als daer plaets connen hebben omme alsoo te defen- ciren te weeren ./.

Item dat een ider tracte zijne schepen soo veer als van hier geschiet sullen worden soodanich op te ruymen als mogelick wesen sal, dat hemt deus ooch gerecommandeert om kuysche te geven, dat de goede en dienstige justitie geloof ende gesoor worde, omme in toecomende naer gelegentheyt vande heeren ende principaelen geim- ployeert of verworpen te werden ./.

Verder om alle opspraeck ende calumnia voor te coomen aen ijder hoofd eenen vande respective schepen gerecommandeert dat sulcx hier ende t vaderlant tot niemant verwoorders eenige persoons schuyts of die boots aen boort te laeten coomen maer deselve aende Commandeurs wysen en naer bevindinghe van sake de witte vlagge sal laeten waeyen op dat de Raets persoons aen dessel de schip verschynen ende alsoo mede kennis vande sake becomen ./.

Wyders wordt mede gepropponeert noodich te wesen voor ons vertreck van hier ordere geraempt wert in wat ordere dat onse Esquadre sullen verdeelen ende noot wesende by eenich attentaet van vijanden malcanderen behoorlick te assisteeren ./.

Als mede dat tegens de naeste vergaderinge de officiers vande respective schepen haere recorderende provisie sullen overslaen ende naer deen omme naer verclaeringe van dien te overleggen in wat voegen datter voortaen geleeft sall worden ./.

Die vanden Breeden Raet de propositie offte voorstellinge vanden Commandeur gehoort ende geexamineert hebbende ijder een saamentlick besloten ende geaccordeert naer dat alvoorens d' E Heer Vice Commandeur de Wit ende Bessel de schipper rapport van haeren menichvuldige siecken ende impotente persoonen gedaen hadde datmen met de vloot niet tegenstaende het geproponeerde van 4 of die 5 daage om desselve 't volck wat te verquicken tot 25 deser sall- tardeeren ancker lichten ende t scheep naer vaderlant vorderen, dat toe ons Godt zijnen segen verleenen, voorder wat belanght de assistentie int saegen datmen haer bij versoeck sall ordonneeren ./.

Op het 2:3 ende 4 point is mede geaccordeert t selve alles voorgestelt is te sullen naercoomen ende executeeren ::

Item

95

ende den 1e Januarij daeraenvolgende uyt de straedt Sunda geraeckt, alwaer veel tempeesten van regen ende wint hadde uytgestaen. voorders den Maert aende Cabo de Bona Esperance gearriveert alwaer hem door meer gemelte Martte onse brieve syn ter handt gestelt, ende de selve veel door syn bysondere saer weeder overgelevert, naer dat vyff a ses daegen aldaer ter reede hadde geweest vertoont sich daer mede t Engelse schip den Crispina, comende van Bantam ende Rode naer Engelant, twelck vyff a ses daegen naer ons buyten gadts van straet Sunda in zee geraeckt is ende hy ons gelyck vry hem onder de Cabo van Java gesien hadden. Item dat den Maert door onsen vice commandeur daer aengediendt werde dat op morgen binnen segge naer St. Elena wilde vervoorderen omme soo spoedich mogelycke de vloote daer te vinden ende soo eenige brieven te bestellen hadde wilde de selve laeten inde voeren.

Waer op by lidden versochte tot dage daer aen te willen vertoeven alsoo hem waeter van te soude hebben, ende als dan in Comp.e met den andere naer St. Elena te vertrecken twelck door syn E.t om voorige motive affgeslaegen ende geresolveert is, ende alsoo sich op den gestelden tyt onder seyl begeven.

Smiddags wordt door syn E.t den breeden Raet vande respective scheepen beroepen ende geresolveert gelyck by de resolutie hier onder geinsereert, volgen van woorde.

Vrydach den 16e April A.o 1638 voort Eylant St. Elena met de sieckeypen wesel, Middelburgh, de Haerlem, Vallanus, de Amsterdam, t Hoff van Hollandt ende Hollandia ten ancker leggende.

Also godes syn loff op heeden de verwachte retour scheepen all hier voor St. Elena gearriveert en verschenen syn de den gepreti geerden tyt van overleggen op morgen vers[illegible] is, soo wordt door den Commandeur geproponeert ende vastgestelt het volgende.

Eerstelyck off men in langer als mittel 4 a 5 daegen op deese reede behoort te verblyven in welcken tyt gemelte Middelburgh sich van waeter als anderints sal comen versorgen, werden off men tot proffijte vande verckeringe van dien[?] tot verwarringe op deese reyse gemelte schip niet met eenich volck vande respective scheepen behoorden te assisteeren om des te spoediger syne compotentie te becomen.

Ende alsoo eenige schepen inde vloote soo daervan op haere overloop belemmert syn dat verscheyde stucken niet geberincht comen

David Danielsz ende van Hollandia Jacob Claessen als ambagts schipper, passagier./.

Soo ist dat naer gedaene nominatie den Commandeur gemelt Raet persoonen voor haer het ter mede nae Conscientie te willen quyten ende kunde hare verkl: advys geconfyneert zynde, bevonden voort den persoon van Samuel Jans den geschreven vert te worden, weshalve den saementlick goet gevonden deselve op haeren syne Autorisatie te laten genieten sulcx de persoonen van S.r de la Saelle opper Coopman uyt t schip de: Haerlem, Wessel te schipper E.r Pieter Dircksen ende S.r Salomon Sweers Coopman uyt schip Hollandia aennemen te doen de betwaerij./

Aldus gedaen en geaerresteert int schip Wesel datom als voore was ondertekent Artus Gysels, Cornelis Gerritsen, Jacques de la Saele, Pieter Dircksen, Louwerens Pit, Jan Koppesondt, Ysbrant Cornelisz, Salomon Sweers, Claes vander Straet, Adriaen Dircksen als Secretaris./.

Tsavonts naer der sonnen ondergaenck arriveert alhier godt danck t onverwachte schip de: Amsterdam rapporteert ons den Coopman Hendrick Hagenaer hoe dat sy lieden den 1.e Januarij 1630 van Battavia ter Reede vertrocken geweest, ende op den 15.e maert aende Cabo de Bona Esperance geaerriveert, item den 20.e d.o naer dat onse brieven vande swarten haer belandinge door hen hadde onse schepen herwaerts aen besendinge, ende dito brieven mede den havenaer aen gemelte swartens wedder herwaert gestelt, voorts 't schip Middelburgh was aldaer noch niet aengevallen, voorders seght dat het schip de Keyllermundt met een volladen cargasoen comende van Jappan, op de cust van Chiampa ende Rassanda mange geruineert ende t volck in Tayouan verbrant etc./

Woensdach 3.e
Donderdach 4 ditto Aengecomen t schip de: Amsterdam m voor Middelburgh come alhier is aengelangt soo werdt door syn E.t goet ommeert datmen geseyde Amsterdam de helft van Middelburgh appelen souw laten volgen./

Vrydach 9.e Appril		Hebben naerstich doende geweest om versch water als andere noodige behoeften te becomen, t water valt hier seer swaer achtig, derhalve niet bequaem om drinken, maer tot koocken noch gebruyckt can werden, syn E.t liet mede het koecken reparere met een dubbelde verdeylinge overtrecken, alsoo sulcx tot dien e.e der Jaegers en Suckernyl Hadder: aengesien den continueelen regen geschiet etc. en voornaementlick tot accommodatie der siecken soodat het selve nu noch veel herwerk nodt wet sal commen blyven, vermits bevinden dat alle de noch geloonden (?) spanninge in goede deelen vergaen en syn./
Saterdach 10.e ditto		
Sondach 11.e ditto		
Maendach 12.e ditto		
Dingsdach 13.e ditto		
Woensdach 14.e ditto		
Donderdach 15.e ditto		

Vrydach 16.e ditto smorgens compt alhier godt danck ter Reede tlanghe verwachte schip Middelburgh, den E. vicecommandeur Jacob de Wit hoe dat op den ... december van Battavia ter Reede vertrocken geweest

Ende

sulcx hadt Eadmudme alsoo te sullen naercoomen./

Ende alsoo op de respective schepen eenige soo gequalificeerde als gemeene persoonen, met de vreemde sieckte besmet syn, ende apparent ist dat eenigen tyt sullen moeten overleden of sterven, ende volgens instructie vanden Ed: H:ᵉ Generael ende heeren Raeden van Indien, het voors. schip Middelborgh den geheelen tyt sullen moeten in wachten, is goedt gevonden dat yder schip voor hem selven den toute aen lant sal maecken om de siecken soo veel te verversschen als Mogelijck wesen sall./

Aldus gedaen ende gearesteert int schip ende datum ut supra, waer onderteeckent Artus Gysels, Cornelis gerritsz Jaques de Lesadelle, Pieter dircksen, Lourens pit, Jan Bouwe Dulen Doest, Ysbrant Cornelisz, Salomon Swedorp, Claes vander graef, Adriaen dircksen als secretaris./

Tegen den Middach syn de geordonneerde personen op de voors. plaetse aen lant geweest, savonts quamen eenige appelschaelders weder aen boort, mede brengende goede party appelen die vervolgens in dit schip door syn E:ᵈ ordere gebracht wierden tot dat van de andere die noch by Zeeuw Ds boomen waeren de resten aen boort gebracht soude werden./

Donderdach 4ᵉ: April sundaghs leeden d'andere met de Rest der onde appelen ende alsdoen gesaementlijck gepaert ende gedeelt verdeelt te worden voor elcker schip 1500 stucx, waer onder Middelburgh alsoo veel noch met verschoonen, mede geseyde partie toe geleyt is die tot synder comste op dit schip bewaert sullen werden in somma hadden alle de voorde 6 schepen (behalven die int bosch door volck als anders vermidt zyn) 9000 stucx oranje appels becoomen./

Maendach 5ᵉ: quamen eenige van ons volck met varckens aen boort

Dingsdach 6ᵉ: smorgens wordt door syn E:ᵈᵉ den breeden raet beraempt om in plaetse vanden overleeden schipper vant schip Ter Vere een bequaem ervaeren ende suffisant persoon te eligeren, Gelyck sulcx by de resolutie hier onder geinsereert gesien can worden./

Dingsdach den 6ᵉ: April A:º 1638 Ter Reede voort Eylant S:ᵗ Elena ten ancker leggende./

Alsoo by versterven van Arent gerritsz gewesen schipp:ᵉ opt schip Ter Vere de gemelte plaets is vaccerende tot welcke eynde de Gouverneur Commandeur den breeden raet beroepen heeft ende voort gedaen van Zyn Ed. Dato den selven in deliberatie gelaeten heeft om van voor schip eenen der bequaemste ende ervaerenste uyt de schippers, pallagiers ende stuerluyden voorts te stellen sulcx in voege als hier onder gespecificeert wordt sy geslist, Naementlijck vant schip Wesel Salomon Jansz opperstuerman, van 't: Haerlem den opperstuerman Bastiaen Bardoel, van Ter Vere Adriaen Arriaensz, vant hoff van holla:

dorvidt

Eerstelijck dat hier niemant voor naarder ordere met eenich
kruit geweer aenlant sal verwoorderen /

Ten tweede dat van yder schip tot provisie van verkoopte appels,
op stondt sonder uijtstel een gequalificeert persoon nessens 1 man
aende appel valeij mette boot of die schuijt vanden Commandeur
gesonden sullen werden, omme alsoo op het inkoomen des volcx
te letten ende naar gerechticht het geprocureerde onder de geheele vloote
naar Raato te verdeelen waartoe als opperhooft eeden gecommitteert
sijn te weeten /

Samuel Paulsen van Rotterdam opperstuerman vant schip van
den Commandeur
Pieter Dircksen schipper opt schip de: Haerlem
Louwerens Pitt onderkoopman vant schip Nat Sanus [?]
Willem Gerritsen opperstuerman vant schip t Hoff van Hollant
Salomon Swaers Coopman vant schip Hollandia

Verder ondangesien t schip Middelburgh alhier niet en wordt vernomen
ende Godt de voorste eere dages verwaert wordt soo ist dat op de
propositie vanden Commandeur goet gevonden is, datmen het
gemelte scheeps volck mede niet en sal uijtsluiten maer desselfs
portie naer Raato vande andere scheepen onder den Commandeur
bewaert sall worden, ende datmen soo rasch den boot inde Appel
valeij sal sijn gecomen het halve scheeps volck vande gemelte
scheepen inde kerck valeij tot jaegen geordonneert aen lant sal
brengen, ende welcke geinsinueert [?] sal worden datmen haer van
een half volck verwachten [?] barcken den slap [?] kan [illegible]
voor de burgh [?] elck een mutsken sal uijt keeren, opdat het voorn. dat
doorte meer tot jaegen ende vangen geanimeert worden /

Item tot provisie vande Moeskruijden worden geordonneert
de ondere stand offeciers, Elck met 2 persoonen haer nader de
buijten [?] valeij ende salviu [?] vant Hoff van Hollant te vervoegen,
omme alloo bevoorrechte [?] voor de vloote ende voornamentlijck de
siecken te dragen soo veel /

Hendrick Maesdeer [?] de Ass[t]: vant schip vanden commandeur
Jan Gatiouwe [?] vant schip de: Haerlem
Hendrick Paulsen Opperstuerman vant schip Mallonde [?]
Claes vander Graeff boeckhouder vant schip t Hoff van Hollant
Swaert [?] Mommers onderstuerman vant schip Hollandia

En nadiengesien dat Arent Gerritsen schipper opt schip Mallonde [?]
den 30e der verleede maent Martio inden Heere gerust ende deser
weerelt overleeden is, soo wordt bij meer gemelte Commandeur
den breeden Raet in bedenckinge ende deliberatie gegeven om
tegens dingsdach den 6e deser haere advysen in te brengen, vvie om
het selve ampt te bekleeden, den cappabelste oordeelt ende de
Comp. best ende recommandatie op gemelte schip te bevaren

sulve

Dingsdach 30e Maert smorgens setten wy eenen van sant van Heemsden adt
den heer ont stock man die nachts daer weerdet vaalsoverleden was
over boort ter doode sondt vergeten. Ons diewant schip stal [illegible]
ende seyde dat haeren schipper genaemt Arent Gerritsen desen voor=
leden nacht, ende vaater inden heer ontslaapen ende daer verwerdet
oock overleden was, weercke sucht by veel onder de vlotte genoemen
heeft, de windt Zo met goet weer smiddaghs hadden polus hooghte
van 18 graeden 6 minuyten lanckte 33 graeden 56 minuyten
ende met twoysinge 3 graeden 50 minuyten geseylt cours als voorn
16 mylen./

Woensdach ultimo do smorgens de windt Zoo [illegible] met goet weer smiddaghs gissingh
Zuyder breete van 15 graeden 7 minuyten lanckte 32 graeden 45 min
geseylt cours als vooren 21 mylen.

Donderdach primo April smorgens is inden heere ontslaapen ende deser werelt
overleden den Cappiteyn der soldaten genaemt Pieter du Camp
ende naer behoorlicke gewoonte d' oode lichaem in Zee over geworpen.
smiddaghs bevonde polus hooghte van 16 graeden 25 minuyten
geseylt N. W. ten W. 18 mylen.

Vrydach 2e do smorgens met der sonnen saagen groote menichte van gevogelte
ende ontrent 1 glaesen naer [illegible] t Eylant St. Helena
W ten noorden ongevaer 9 à 10 mylen van ons, hadden doncker=
lucht dog stille coelte smiddaghs gisten polus hooghte van be=
tien graeden 16 minuyten lanckte 30 graeden een minuyt geseylt
W ten N 25 mylen. savonts by doncker quamen wy gesaementlick
(godt lof) onder t voorsz Eylant onder de kerck vlay ten ancker,
wy hadden verhoopt dat het meer gemeynt ionderde schip Middelb.
alhier ter reede gevonden souden hebben, maer tot onser alderleet=
wesen noch niet bevonden./

Saterdach 3e ditto smorgens (all voor [illegible]) schuyt ofte boot naer
lant voer, liet syn E. de witte vlagge waeyen opdat den
Breeden Raet der gearriveerde schepen aen boort soude verschijnen
omme te resolveeren dat alles in procederen der affaires, waer=
kens als andere obvattinghe ordentelick moste toegaen, gelyck
sulcx by de hier onder geinsereerde resolutie naerder kan beoogt
worden./

Saterdach 3e April Ao 1658 onder t Eylant
St. Helena ter reede leggende met de schepen
Wesel, de Haerlem, Malouwe, t hof van
Hollant ende Hollandia./

Soo wy gode syn loff op gisteren avondt met de boven
gemelte schepen alhier ter reede wel gearriveert syn, soo wordt
door den Gouverneur Commandeur Arnout Gysels den Raet be=
roepen omme op alles soo int regarderen van saecken appartenente saken
als gronde voor de geheele vloote te saamelen goede ordere te
stellen, waer op geresolveert is het volgende./

Castell

St Elena –

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Sant Elene

smorgens gingen gesaamentlijck met de gantsche vloot onder seijl om onse reyse te vervoorderen naar St. Elena, liepen met denselven N.N.W. wint tusschen tweeen Eylant ende 't vaste lant west in see snachts creegen den wint N.W.

Dingsdach 16 do. Maeckt smorgens door hardt ende contrarie wint naamen alle onse seijlen in tegen den avont vooreden goet weder maeckten weder seijl de wint W. smiddaghs hadden pools hooghte van 31 graaden 10 menuyten, lanckte 50 graaden 56 menuyten geseijlt Z.W. ten W. 11 mijlen.

Woensdach 17 do. ditto de wint N.N.W. ende smiddachs met topseijls coelte smiddachs hadden pools hooghte van 32 graaden 41 menuyten lanckte 50 graaden 11 menuyten geseijlt N.N.W. 24 mijllen.

Donderdach 18 do. de wint Z.O. coelte als booven smiddaghs bevonden pools hooghte van 31 graaden 6 menuyten ende lanckte 48 graaden 18 menuyten geseijlt N.W. 33½ mijllen.

Vrydach 19 do. de wint Z.O. ten Z. coelte als vooren smiddachs bevonden Zuyder breedte van 29 graaden 30 menuyten lanckte 46 graaden 30 menuyten geseijlt cours als booven 33 mijllen.

Saterdach 20 do. de weder en wint als vooren smiddachs bevonden pools hooghte van 28 graaden 21 menuyten lanckte 45 graaden 9 menuyten geseijlt N.W. bevonden cours 25 mijllen.

Sondach 21 do. de wint als vooren met goet weder smiddachs gisten Zuyder breedte van 27 graaden 27 menuyten lanckte 44 graaden 0 menuyten geseijlt cours als booven 19 mijlen

Maendach 22 do. smorgens setten onse bramsteng op de wint als booven gisten pools hooghten van 26 graaden 25 menuyten lanckte 42 graaden 58 menuyten geseijlt cours als booven 22 mijlen.

Dingsdach 23 do. smorgens de wint Z. oost del met topseijls coelten smiddachs hadden pools hooghte van 24 graaden 51 menuyten lanckte 41 graaden 18 menuyten geseijlt N.W. cours 32 mijllen.

Woensdach 24 do. de weder en wint als vooren smiddachs gisten Zuyder breedte van 23 graaden 27 menuyten lanckte 39 graaden 40 menuyten geseijlt cours als vooren 31 mijllen leyden onse compasse op 4 graaden Noortwesteringhe.

Donderdach 25 do. de weder en wint als vooren smiddachs gisten pools hooghte van 21 graaden 59 menuyten lanckte 38 graaden geseijlt cours als vooren 32 mijllen.

Vrydach 26 do. de wint als vooren met tamelicke coelte smiddaghs gisten pools hooghte van 21 graaden lanckte 36 graaden 59 menuyten geseijlt N.W. 20 mijllen.

Saterdach 27 do. de weder en wint als booven smiddaghs hadden Zuyder breedte van 20 graaden 11 menuyten geseijlt cours als booven 17 mijllen.

Sondach 28 do. de wint Z.O. ten oosten met slapp topseijls coelte smiddaghs bevonden pools hooghte van 19 graaden 05 menuyten lanckte 35 graaden 20 menuyten geseijlt als vooren 16 mijllen.

Maendach 29 do. de wint O.Z.O. en Z.O. met goet weder smiddaghs gisten pools hooghte Zuyder breedte van 18 graaden 51 menuyten lanckte 34 graaden 44 menuyten geseijlt N.W. 12 mijlen.

66

Dingsdach

woorden daer hadde beloofven te coomen ende Ae gereedt vanden 10en Martio tot 15e deser synde 5 daagen hier geleegen goet gevonden hebbe verdeeldt den 16 deser maent onse reyse te continueeren sullen vertrecken met conditie soo gemelte Middelburgh niet en verscheinde de voorderde 15 daagen om UE Instructie te voldoen op St Elena wel te wachten /

Ende alsoo wy bevinden de scheurbuyck seer hoorrelicke sorge voorde breeden beginnen te draagen hebbe daer deselve mit vivres ooch te gaen gestelt onder belooven so wanneer deselve veel beter daer onder bande gedaen waer aen die oversteeuvers bekoont sullen worden sulcx van onse zyde met een zorch tot cardellen cleederen geschiet /

Wij hebben opt Robbes Eylant dat gansch bequaem is 100 Co ya Ceclappentien geplandt daer van wy verhoopen door ontdecken vanden Boesden enige sullen uyt gaen soo UE geliefft te met de volgende scheepen enige geschooten mogen hebben tot diergelycke beneerderthe te seynden sal seer goet wesen ende mette tyt veel goets ende eetwaringe veroorsaken den grondt op selve lant is goet maer moet sorge gedraagen worden dat om de harde winden dicht geplant werden, een groote mantelinge van cap-dirwy vertrouwende te sullen wassen hebben buyten om geplant daer van wy hoopen de raedt volgende de boecken sullen sien als ooch van groote quantiteyt lemoen carellen ter vaerder ghevallen grondt eet opcoomen belette insgelycx ettelicke dings vompoemen carelen ende eenich Mot dat sade die uyt coomt vande oost veil den tyt leeren, de scheurbuyck hebben in haer daer vereen Moes ende alle de pompoenen alsooch de slangen etc. viel sulcx een goet werck is ende verhoopen van dit ongedierte gevonden hebben /

Item int vet deelen der goederen bevonden, den coopman gaat aanden ondercoopman Adriaen Dircksen 25 stucx hebbe sende te veel gestelt heeft is waer voorren gemelte Dircksen de scheepe rekeninge belast ende t geneerael gecrediteert heeft staet het stuck compt te bedraagen ƒ 23 gul 10 st. ende 12 penn sulcx dat UE aen St. Zadelle off den veincker van Battavia t selve te laaten goedt doen /

Op onse reyse is goede Sylott met sonders voorgevallen meest alle de schepen hebben redelijk geraeckt ende op ons schip niet een verkeert woordt gevallen des op Hollandia is genoot sadickt ge-weest te weten den hooghbootsman ende timmerman over eenige insolentie te de portderre vaer niet wy meenen het daer breeder toe gaen sal, sonder andere sullen desen eyndagen

WE Ed. samptelicke de heeren Raeds van India nefftens UE allergemael naar onser aller groetenisse inde genaade van godt almachtich /

Actum int schip Hollandia ter reede inde tafel bay desen 15e Maert Ao 1638 was onderteekent.

S. Morgent

Den 16en Februarij inde dachwacht voorspoet vloot (alsoo dese avant-
saegen het water veranderen ende oock naer gissinge omtrent
de wal waeren op 80 vadem 45 vadem grauwen lant grondt, ende
saegen int [illegible] landen dach het lant dat hoge boogh was
gis den poolus hooghten van 35 graeden 5 minuyten lanckte
35 graeden 12 minuyten graede 22 minuyten [illegible]
Den 18en passeerden de Cabo des Augustus den 19en de Cabo de Bona
Esperance ende quaemen de [illegible] den 20 smorgens ongevaer
twee uren voordage tusschen twee Eylant ende den [illegible]
bach te reede, doch deselven dage als oock den 21en ditto soo hardde
wint gelijck hier mede [illegible] uyt gelaat hebben [illegible] ende 6 [illegible]
had [illegible] dat niet voorden 22en dito op de behoorlijcke reede [illegible]
commen [illegible] in welcken tijt de: Haerlem en Hollandia de
een ancker verlooren hebben /
Soo haest onse schuyt aen lant quam hebben haer de swarten
vertoont de welcke aen boort commende eenen brief van Piet
Dierickssen die sy oock mede overgelevert hebben volgens haer
seggen [illegible] vertreck [illegible] by
Engelsen fransse of [illegible] zyn, wy hadden gehoort
Middelburgh door de [illegible] onder [illegible] hier vernoomen te
hebben dat wy [illegible] noch achter of [illegible] voorby geloopen [illegible]
Ververssinge hebben wy hier niet [illegible] bekomen het
lant [illegible] als [illegible] uit [illegible] gevangen
door [illegible] gelijck oock [illegible] daer [illegible]
ons [illegible] volgen ende al [illegible]
wel [illegible] aenval [illegible] volck niet [illegible]
slingeren all int lijf [illegible] voor Compt soo dat het
lange tijt [illegible] als voordeel sonde geven /
Ende alsoo volgens [illegible] instructie naer Middelburgh
[illegible] tot den 20en maert [illegible] ditto
de langte niet [illegible] alsoo geconsidereert te vertrecken hadde [illegible]
gevonden met de vloot alhier te verblyven ende wy [illegible]
schip tot dato niet en hebbe vernomen daer [illegible] geconsidereert
dat het door spoedich arriveren der schip van Mortapoura en [illegible]
van Sumattaraes [illegible] vertraeden zy, ende wy
[illegible] ende [illegible] spoedige [illegible] niet [illegible]
[illegible] spoediger als wy buyten de straet ge-
coomen sall wesen de [illegible] door zyn [illegible]
[illegible] als ons ontmoet sall hebben [illegible]
[illegible] in [illegible] geven ende te meer niet [illegible]
[illegible] van Hollant [illegible] als wy niet bekomen [illegible]
[illegible] veel [illegible] soo ist dat wy [illegible]
[illegible] geloven te meer alsoo [illegible]
ons [illegible] sterke [illegible] hebben gehadt hebbe daer mede

worden

tot de secretaris van Meester Bernt Goossen laetten overgaen / in
welcken graet ten hier gebleven oock getract sall worden /

Den 26 ditto desselver maent verneme wede hoe dat sich 9 persoonen
bevonden daer in bottelier drie bootsgesellen ende de [illegible] jongens
opt schip Hollandia hadden verdeckt, die in voorgaen graet
hebben soen volleeren, ende soo ons hier eenige vaderlantsche schepe
ontmoetten hadde S.E. altsamen te rugge gesonden souden hebben /
het welck [illegible] die swartten die gevest woordt met [illegible] Millioen
mede gaen insomma hoe [illegible] uytcomende sall, soo op
soen als landen beter regnaert genomen moeten worden, om
de wilde op geen [illegible] mogen aencomen, deese persoonen bevinden op
Hollandia alle gedurende dat van Batavia syn geseylt 15
persoonen doot, mede [illegible] siecke wel [illegible] hospitael hebben [illegible] verloren,
op ons schip 3, Haerlem 2, [illegible] 7, ende 't Wapen van Hollant
5, syndes tot dato deses 33 persoonen /

Tot den eersten January 1638 dat wy den passaet wint op de
hoogte van 13 graden ontmoet en hebben met [illegible] voordeel
maer uytgenomen doorde [illegible] wenden te rugge geloopen [illegible]
dat gemackt syn doch naer dato soodanigen bequamen wint
ende voortganck becomen dat wy het gevoelen den voorspoedige
reyse geresolveert [illegible] /

Den 11 ditto smorgens niet tegens [illegible] dat wy altesamen
by 't Wapen van Hollant door seylende seer [illegible] bevonden het
groot schip gestadich ende geduerende de [illegible] [illegible] namentlyck
[illegible] voor wint in groote [illegible] ende [illegible] hadde [illegible]
[illegible] met een [illegible] [illegible] soo [illegible] [illegible]
tweede quadrant [illegible] dat op dato [illegible] den [illegible] met [illegible]
[illegible] ende [illegible] uyt [illegible] [illegible] [illegible]
stonden hoe dat den top van syn den grooten Mast gans verrot
ende gebrooken was, met [illegible] vertrouwen des selven wederom
[illegible] maecken, sulcx binnen drie dagen door [illegible] van
Officieren ende timmerlieden soo [illegible] met [illegible] in [illegible]
der [illegible] dat [illegible] de reyse [illegible] tot [illegible]
de Boyna [illegible] hoopten [illegible], hier comende van den
[illegible] alleenlyck [illegible] balcken souden commen accom=
modeeren dat men [illegible] gemaeckte weerck om [illegible]
[illegible] soo [illegible] [illegible] alsoo [illegible] woordt daer [illegible]
de reys [illegible] sullen, [illegible] ons all den [illegible] met soo een [illegible]
[illegible] op [illegible] te [illegible] soo [illegible] te minderen ende
[illegible] daeghlycks te [illegible] [illegible] het de vloot sullen hem [illegible]
[illegible] te [illegible] met [illegible] accommodeeren den groot
geluck is [illegible] gewest [illegible] alsoo de [illegible] [illegible] dat hem
dit ongevall int uyt loopen vande [illegible] [illegible] met [illegible] [illegible]
[illegible] kan [illegible] [illegible] [illegible] alleen souder [illegible] [illegible]
comen hebben /

Den 13 ditto Saterdach hadden Polus hoogte van 15 graden
57 minuyten lengte vant Eylant Mauritius op 92 gra. 15 minu.

Den 16

geraeden gevonden hebben inden naame godes onse reyse nae
St. Elena te vervoorderen met hoope dat het schip Middelburgh aldaer
sullen vinden teneynde ten meesten dienste ende prot uyt onse
heeren Meesteren alsoo bevonden hebben te behooren /

Aldus gedaen en gearresteert int schip Wesel dato en datum
als vooren (was onderteekent) Arnout Ghyselsz, cornelis gerrits,
Jacques de la Vallee, Pieter du Chaine, Pieter Dircksz, Jan
Bouwenssen de Vries, Isbrant Cornelisz, Louwerens gelt,
Sallomon Suvvert, Samuel Vandam, Claes vander Graeff ende
Adriaen dircksen als secretaris /

Tegen den Middach heeft de Zyn Ed: alsoo bevonden hebbende dat
dese twee oonderen behoorlicke sorge voor de brieven begunden
te draegen, dese hier onder gemeldeerde Missive, aende Ed. Hr.
gouvernr. generael ende d' Ed. heeren Raeden van India tot Battavia
door het Vaertuyg gestelt, onder beloft die soo vraemde de selve
wel bestelde, daer over van de gemene waer aen dit dienstigh de
beloont sullen werden, gelyck van Zyn Ed: met den tot Vaertuyg
parte gestiert etc. /

Edele Erentfeste Manhafte Wyse
Voorsinnige Zeer discrete heeren

Naer dat wy den 21e december 1687 saavonts onder de prince
Eylanden (Naementlyk met ons Schip Wesel, voor de soute Revieren)
voor ten Ancker gecomen waeren, soo hebben wy 's anderen daeghs 's dachs
aen volgende den 20e dito naer dat de schepen onderseyl waeren, ende
ons alsoo bevonden ontrent laegen in geloopen Zyn, mede Ancker gesmeten
sijnde 't Jacht Vlielandt die nu Vuerwe d' andere bevonden wint souden
met op ons aen Tonquam, maer vernemende wat van daer de selve te
doen, blaeckers synde Reyse naer Battavia te voorderen, die volgende daege
sijt weder beslooten Reyse gevoordert ende des naer middagh 't Jacht
gaeste in Zee geraeckt Zyn, dat wy sonder hadden vant Ed. soo
schaele letten UEd. ende UEd. dat genoeghs te doen hadden
booven den hoeck van Java te seylen, sulcx dat soo ons Godt
vermogen Ramp van hout genoot alsoo het lus dit tot gaen mochte
tot gesonden hadde, naer alle apparentie 't schip bedurven gevolcht
souwe hebben, dan godes danckt voor Zyne genaede, anders het
by bequaem weder ende wint met ongeraeden hier door te loopen
alsoo om het op dit voors: Eylant van godt vaeder verbrandt te
sulcx wy gemeent hebben willen hadden om geenen tyt te verletten
soude commandeeren /

Des selfs 's den Avondts voort hoeckschat des vertoonden sich
in ons Schip het Nederlantsche Jongens die haer verstoecken hadden
waer van de Rest met haeren Naemen ende van wat Stadt,
dat deselve geloopen Zyn om de selve haer te laeten sluyten
hier neffens gesonden werde [illegible] avijs, uyt 't Vaderlant hebben wy
op Nullonne die veel Vuur 's volck hebt ende de Paagie

tot

Op Wesel ... 13 persoonen
Haerlem ... 13:
Wallonne ... 7:
't H: van Zeel.t 5:
Hollandia 15:

Zyn tot dato deser 33 persoonen die meest siecq uyt het hospitael van Battavia op dese schepen zyn gecomen/

Maendach 15en Maert smorgens is door Zyn E: den breeden Raet der gemelte schepen beroepen ende door der selver advys ende resolutie (aengesien de siecte daegelycx ondert volck toe nam) by de Raets persoonen geaccordeert ende besloten soo volcht/

Maendach smorgens den 15en Maert Ao. 1638 ter hoochte inde Tafel bay ende Cabo de Bona Esperance voor ancker leggende/

De E: Heer gouverneur Commandeur Artus Gysels op den 3e Maert lestleden hebbende met den breeden Raet vande schepen Wesel, Haerlem, Wallonne, 't Hoff van Hollant ende Hollandia beroepen hebbende ende doen maels by den selven Raet geresolveert was datmen 't schip Middelburch tot op dato den 15en ditto hier inde Tafelbay soude inwachten, en soo in dien tyt niet ten voorsz. quam nader souden resolveren onse reyse nae St. Elena te vervorderen/

Den gedetermineerden tyt verschenen zynde heeft de E: Heer gouverneur Commandeur voorsz. Raet wederomme beroepen, ende is eenstemmich geresolveert datmen op datto met de vloote t'seyl soude gaen om redenen dat alhier geen 24 dagen hebben leggen wachten geen verversinge gecregen maer in plaetse van dien veele siecken becomen die daegelycx meer ende meer toenemen oorsaecke der continuele ongenaedige storm winden, ende ongemack die sulcx niet sonder 't quaet lant veel heeft als mosselen ende uyt vanderen, oock soo leggen dese Co. gelycke schepen hier op den onseckere periculeuse reede, ende hebben eenige schepen al geruyt verscheyde touwen ende ancker verlooren, ende van Marta pontan ende 't schip Bommel vande West cort nae ons vertreck met goede paspoort voor Battavia vertrecken zyn geaccordeert waeromme Middelburch zyn achterhalige laedinge vracht aen maer den quaedt Manckeerende pepper ende met overschot becomen sall hebben ende deurvolgende ophindering dat ons cort geweest is, soo dat geloove, dat veel met dese alledaegse storm winden voorby de Caep gepasseert mochten zyn/

Ende dienvolgende niet connen bevroeden dat met hier langer te leggen d' E Comp.e dienst gedaen kan sijn, dat

geraeden

Aldus met approbattie ende voorweeten vanden Commandeur
besluijt gedaen ende gearresteert int schip ll^{de} datum ut supra
Was ondertekent Arius Ysselo, Cornelis gerritsz, Jaques
de la Salle, Pieter du Chame, Pieter dirricksz, Jan Bouwe
Delft, Ysbrant Cornelisz, Laurens pit, Salomon Sweers,
Samuel Sanson, Claes vander graeft ende Adriaen dircksz
als secretaris /

donderdach 4de ditto Maert
vrydach 5de ditto
Saterdach 6de ditto
Sondach 7de ditto
Maendach 8ste ditto
dingsdach 9^{en} ditto smorgens vertreck onsen schipper Cornelis gerritsz door ordre van Zyn E^{t}. met de boot naert Robben Eylant geladen omme aldaer 109 clappus ende groote quantiteyt lemoenen ende pompoenen carreels in den bequaemste plaets te planten op hoope t selve door godes segen sall voort comen ende opwassen /

Nade verrichter saecke keerde den gemelten schipper met de boot weder, rapporteert hoe dat hy omtrent den Middach was aengelanght ende het voorschreven op den bequaemste plaetse geplant, Item dat met meer als een regiment seer ganse goede ongedierte als gemelt Robben die hem op t Eylant houden [illegible] geven of vernomen, alle t welcke door de swartes die daer der uyt opgeroeijt zyn vernietigt sall worden, over sulcx wy sullen weeten het geplante te doen dal op queeke ende ingevallen aen planten daerdeur alwaer gecontinueert werdt, twyffele niet off sal der corten tijt soodanigen raden, dat t selve sall strecken tot dienst vande geoctroyeerde Oostindische Comp^{e} ende voornamentlyck tot gesontheyt vande gemeene die alhier souden mogen comen te arriveeren /

Woensdach 10de ditto
donderdach 11de ditto zyn eenige sententien ondertekent bij de Moetwillige te weeten op Hollandia contra Jan Reijnsen van Embden hoogbootsman ende Claes Dirricksen van Gladbach timmerman, Item contra Jasper van Soelen Assistent op t schip [illegible] geweest breeder blyckt uyt sententie boeck daer van zynde /
vrydach 12de ditto
Saterdach 13de ditto
Sondach 14de ditto smorgens storf een van onse jongens genaemt Pieter Tournissen van Rotterdam synde mede siecke uyt het hospitael gecomen ende aenlant begraven /

Op de presente schepen gedurende dat van Battavia te Reede zyn tijt gegaen waeren [illegible] /

op [illegible]

Insgelycx dat op den 11.e January 't schip van Hollant
stop vande groote mast soodanich is gebroocken, dat dadelyck door gebreck
vande voyagie verloren syn geworden, ende noch boven dien geduyr-
ende de reyse, soo voor als naer datum tot hier in salvo met het
schip over syde inden bant ende 't onderdeel vanden tyt hier
Martius ende maer gezeylt hebben /

Soo ist dat gemelten Raet by pluraliteyt van stemmen alle
de voorverhaelde consideratien wel ende behoorlycken gewogen
ende overleyt hebben, goet vinden ende geordonneert hebben, dat
wy van in voortaen met tegens sadijs verdere van hier den
vicerade, met het inverlaten van Zeelande Middelburgh,
tot 15 dezer maent Martio sall [illegible] ende alsdan
naer de resolutie op t vertreck naer St Elena sullen nemen
alsoo vertrouwet woordt, indien syt salle op dondren of die
mistheijt veel voor by geloopen sal worden /

Alsoo Willem Gerritsz van Rotterdam gevestende schipper
opt jacht 't Olifant, soo hy sustineert voor opperste stuyr-
man opt schip van Hollant overvaert ende [illegible]
beclaecht van syn schipper Jan Konvensen dat voorden in [illegible]
Elefant en voort, maer met een [illegible] plaets synde onder
stuurman David Damelsen van [illegible] de [illegible] heeft /

Soo dist, dat den gemelten schipper hier op in volle raadt gehoort
synde, de redenen van Willem Gerritsz geopent ende verclaert
tot sulcx vanden heer vicerade of die directeur niet geraden
te werden, maer vande heer Laen den gemelten David Damelsen
tot opperste stuurman geauthoriseert is, tusschen den Raet naerder
beyder propositien ende reden ter weder zyde gemoveert gehoort
ende in consideratie genomen synde, is om redene goet gevonden
dat gemelte Willem Gerritsen ende David voornoemt in
eenen graet gestelt sullen worden, by beurten wacht [illegible]
waernemen ende maent om maent sessie inden Raet sullen [illegible]
[illegible] alsoo ten meest den dienst der Compagnie bevonden te
behooren /

Item datmen sich verder over de geplogen Moetwill vande
opperstuurman Jan Duym van Bergen op Zoom, Jan Koussen
van Emdden hoogbootsman ende Claes Gerritsen van Olland
timmerman vaerende opt schip Hollandia sal informeren
omme tegens deselve als persoonen wettelick te procederen /

Item voorts St Jacques de [illegible] opperkoopman vant schip
Vlaerdingen, nevens Cornelis [illegible] Gerritsen schipper opt schip van
Commandeur gelast, ende uyt den name van Commandeur
ende breeden Raet geauthoriseert op de schepen Hollandia
Hollandia, ende 't schip van Hollant alsoodanige civile
geringe questien en quaestien aff te handelen, wat by den
breeden Raet tot noch toe ongedecideert syn gelaten, ende met
[illegible]

Donderdach 25 ditto Februarij quam de wint gevoechlijcker uyt gebreke A° soo dat wij heden noch de boot aen lant conden comen,

Vrydach 26en ditto Westen wint als vooren /

Saterdach 27en ditto smorgens weder als voorens, doch snamiddachs vrat bedarende soodat wederom met de boot waeter haelde.

Sondach 28en ditto hadden harden wint als vooren,

Maendach Primo Maert,

Dingsdach 2en ditto

Woensdach 3en ditto wert door Zyn E. den Breeden Raet der Expeditie vergaderinge beroepen, ende besloten gelijck bij de resolutie hieronder geinsereert can gesien werden /

Woensdach den 3en Maert A° 1638 int schip [illegible] ter Reede leggende inde Tafel baij aen Cabo de Boona Esperance,

Den Gouverneur Commandeur Artus Gysels den Breeden Raet vande schepen Middelb., Haerlem, Vallonne, Hof van Hollant ende Hollandia beroepen hebbende is geresolveert het volgende,

Eerstelyck proponeert Zyn E. hoe dat ons Godt Almachtich zyne genade betoont ende bewesen heeft, dat met de schepen hier boven vermelt, te deser plaetse voorspoedichlyck te laeten arriveeren, te weeten 20en Februarij snachts tusschen den Berge en het Robben Eylant, ende den 22en daeraen volgende: naer dat het ons duyninck vraeghen had bedaert hadde, op de behoorlycke reede van ongevaer 6 vadem Waeter, Item dat er zedden bevonden weerdt niet tegenstaende den Continuelen harden wint de respective schepen haer waeter aen boort hebben, dienvolgende deselve tot voorderen haerer reyse gereet zyn, der hoe Heer Commandeur den raet in bedencken vrat ons voorder te doen staet,

Ten aensien by instructie vande Heer Generael ende Raden van India gelast ende geordonneert wort tschip Middelburch dat binnen vierentwintich daegen Hondert te volgen, tot S. Helena in dese baij soude inwachten, doch by gemelte Commandeur geconsidereert sulcx den Raet oock kennelyck hoe dat voornoemde Middelburgh volgens verclaringe vanden Heer Generael selve zynde 3/4 parten vande last al gereedt voor ons vertreck in hadde, ende den last onder seyllens de schip Amsterdam van Martapoura, mitsgaders den peper arriveerden, Item tschip Bommel vande Westcust Sumatra, met 500 bharen dien den 14en do. de Reede van Battavia erlangt sal hebben, oversulcx Middelburgh zynnen last ende meer becomen sal comen hebben /

Verder dat wy door contrarye Stroom ende wint met voor den 22en decembre buytende Straet geraeckt, Item tot den eersten Januarij A° 1638 door schaers van wint om de oost gelopen zyn, sonder te avanceren voorders opdato den door vreemt passaet ontmoet hebben /

Insgelyx

ten minsten te gevaeghde Manden sullen mede nemen om alle
de ongevallen voort te comen die ons vande scheurbuyck te overvallen
staen door de landt soo veel moogelijck te Meelenagewasch als doen
konnen, sulcx een ieder hooft ende officier gerecommandeert
wordt ende oock admodiatie te versorgen /
Verder soo ons 't geluck mochte dienen ende eenige Beestiael
quamen te verschynen, sall een ieder syn cooper dat schynt ofte kryges
inbeslach genomen is, aenden Commandeur brengen om daer toe gecom=
mitteerde te stellen ende voort gelden te kavelen, sulcx by den gem:
Raet aengenoomen ende voor goet geoordeelt wordt./
Item worden de opperhoofden vande respective schepen belast
soo tot veele gedurende de voyagie is gepasseert ende noch onge=
decideert gebleven, hetselve onder behoorrelicke attestatie ende
int [illegible] beweys onder te teeckenen omme ter gelegender tyt te
als wanneer 't water aen boort sonde wesen daer op te letten, sulcx
sy admineren te sullen naar coomen, ende wanneer den Raet ver=
gaderen sall gereet te hebben./
Ende alsoo wy bevinden dat al gereets eenige der gemeyne
onluyden op de schepen Hollandia, 't Hof van Hollant ende
Walcheren gereet syn, de welcke noch ongedecideert hongers &c.
boovens dien door apparent ende dagelycx by den coomen der
volck gesprecken syn, noch meerder onluyden te resulteeren
soo wordt den Raet voorgestelt, of men niet noodich sy den begaenden
en swaarden [illegible] fiscael over de vloote gestelt, ende
geauthoriseert worde./
Item wie daer tot den habiletten ende bequaemste sonde
wesen omme der Comp.e recht te bewaren ende goede
discipline te observeeren./
Den Raet dit boven geschreven poinct in consideratie genomen
ende overwoogen hebbende, vinden deur eeniger [illegible] gepro=
pondeerde vanden Commandeur noodich ende dienstich te wesen
den volgende resolveerden den opper coopman [illegible]
Sonnius die sulcx voor desen bedient ende oock goede ervarentheyt
ende cappaciteyten tot 't selve heeft, daer toe te nomineren
doch wordt geordineert dat [illegible] sulcx sall ge=
doogen./
Aldus gedaen ter vergaderinge int schip Wesel dach en
datum als vooren, was onderteyckent Arent Dirricks Cornelis
Gerritsen, pieter du Chiams, Jan Bouwensen, Gysbrant
Cornelis, [illegible], Salomon Sweers, Samuel Jans
Adriaen als Secretaris /

dingsdach 23e ditto ontrent den Middach sagen het schip Haerlem
welck wy naer beginne [illegible] godt sy gedanckt by ons te ancker
quam, waeraen voort [illegible] om water te
halen./

Woensdach 24e ditto goet weer.

Donderdach

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Cabo De Boa Esparanza

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

Also d'Ed. Heeren Bewint hebberes der ver-
eenichde Oostjndische Compe onse gheordonneerde Heeren
in haerre bevelle ende breeden Raets Instructie
belast hebben dat alle sinne schepen soo veele
ende eenigsints doenelyck naert Vaderlant keeren
als naer Indien ~~==~~ rende sijn mogelijck
wesen by malcanderen sullen houden, dien-
volgende vele expres heel belast hebben ende
Ordonneeren der selver vlote sich met alle getrouw
ende Eenicheijt om alle ongevallen voor te comen
abunden anderen sullen houden /

Soo ist dat den gedachten Commandeur Artus Gysels als voorsz
den breeden Raet van dese naer huijs keerende vlote voor sorteerde
schepen vande selve vlote tegenwoordich in locko sijn / obedien-
schepen laeste versocht heeft de selve te comparerdeeren, sulcx
oock bij geschiet volgens den inhout van het 24 Artijckel in de
selve breeden Raets instructie gementioneert /

Dienvolgende op huyden den 22e dermaent Februarij 1630
de ondergeschr. Raetspersoonen aen boorden vanden Commandeur
verschenen ende Raets persoonen hier onder geschreven
gepresenteert hebben den begeerlicken Eedt van getrouwicheijt sulcx
naer uyt het formulier particuliere voorgeschreven etc. in oorconde
vanden welcken dese acte met haer handen daer onderteeckent /
Gedaen int schip Wesel ter reede van Tacht Tellbay
den 22e Februarij ao 1630 was onderteeckent.
Artus Gysels, Cornelis Gerritsz, Pieter du Siamus
Couwerstroo pitt / Jan Bouwensz del Bie, IJsbrant Cornelisz
Salomon Sweers, Samuel Jansz, Claes Wandergraef /
Adriaen Dircksz als Secretaris /

Maendach den 22e dermaent Februarij
ao 1630 inde Tafel Tellbay ter reede
leggende met de schepen Wesel, Nassau
Slot van Hollant ende Hollandia /

Also wij gode lof op heeden den 22en deser met de
boven genoemde schepen, verthoont te hebben dat onder Robben
Eylant van sijn Ancker gesijlt uijt den voorsz Baey / versijnd
ende voor den dach comen sal veel gearriveert sijn, ende vry
algereet te bevinden sich, eenige vaertuygen sonder sijne Andere
ofte last naer lant vervoeren soo wordt door den Commandeur
Commandeur Artus Gysels den Raet verordineert
staet als volcht naemlicken /

Dat sich van nu voortaen geen boots om waeter of verversinghe
om vissche vangen aen lant sullen vervoegen sonder dat alvooren
hen

Saterdach 20e Februarij smorgens a ... voor der sonne opganck quamen wij Haerlem Wapen en Hollandia voor de tafel baij op 14 a 15 vadem santgront ontrent het Robben Eijlant boven den hoeck ten ancker, de wint seer groote wint ende overvall van vaerken./

Tsavonts weeren naa der sonne opganck quam t schip van Hollant oock ten ancker, de wint geweldich hardt over t gebercht te commen, sulcx dat het schip Haerlem van sijn anckers drevende ende conde de baij niet verder beseijlen, soodat genootsaeckt was bij noorden t Robben Eijlant om te loopen, onsen schipper Cornelis Gerritsen hadde in lanckte een graet 11 minuijten verschil naer schrijven van Cornelis Jans van Laman./

Sondach 21e ditto smorgens weder en wint afvoorden, conden t schip Nieuw Haerlem niet gesicht becomen, derhalven bij ons geordonneert wiert, dat naer St. Elena sijn cours soude gestelt hebben./

Maendach 22e ditto smorgens t water vaer hart landwaert door den E. Hr. Gouverneur belast dat onse schuijt naer t verongeluckte schip Haerlem soude roeijen ende aldaer een vaentjen tot teecken doen op t vastmaken ommet ancker ter geleijde ende bij te leggen, ditto schuijt weder keerende hebben onse anckers gelicht ende quamen smiddachs ge-samentlick dicht bij Haerlem, aende Cabo de Bona Esperance inde tafel baij op 5 vadem sant gront ten ancker, Godt de Heere zij gelooft ende gedanckt die ons altsaemen dus voorspoedich met gesont, kloeckheijt en gewillich volck alhier heeft laten arriveeren./

Tersellver stonde roeijden onse schuijt en boot nae lant om vaerste ende verder keerende brachten 5 Inwoonders vant selve lant mede waer onder 2 persoonen die een weijnich in t Engelse taele swaer de verstanden sijn E. ter hant stelde een brief van den schipper Pieter Dircksen die aldaer met t schip Nieuw Haerlem sijnde nit comste voer aengevoert, over sulcx door sijn Edle gaen gereedt of t gemeen bestaen of d andere verversinge voor geld coopen, waerop daer het gedronken is dor uide vloot gaen te gaen of die verguich was) als anders souden commen becoomen, oft het waerachtich geexpliceerde, dat in buijten tijt t waer om vermidt niet te hebben, vermits de Hollanders op t Velt door de sonne verbrant waer, derhalven geen beest viande alhier in de tijt conde vangen, item met den Lande van ..., met veel droogh ... als anders t gaet de loo op verkeert ..., heel weel vertelde hebben, in somma daer wat in ... dan verwelckt waeter te voor ons te becomen./

Opgestelde door den E. Hr. Gouverneur Commandeur den raet becorpen sijnde, is bij sijn E. voor gestelt en geresolveert t naarvolgende./

... Issoo d'E.

Sondach 14e Februarie smorgens de wint Z.Z.O. met goet weder smiddachs bevonden Zuyder breedte van 33 graaden 59 minuyten lanckte 63 graaden 50 minuyten geseylt W. ten Z. cours 14 myllen./

Maendach 15e ditto smorgens de wint N.O. en O.N.O. met styve coelte smiddachs hadden solis hoogte van 34 graaden 48 minuyten lanckte 61 graaden 27 minuyten geseylt W.Z.W. 32 myllen. snaermiddachs saagen dat het waater veranderde, dat alse verwonderde met voorts [illegible] lant te weten, doch conden tselve niet sien vermits de dichte locht. snachts hielden onse cours W. en W. ten Noorden.

Dinsdach 16e ditto smorgens inde dach waacht worpen t'loot ende bevonden op 70 a 75 vadem grauwen sant gront vermenckt met slyck, alwaer een onser Matroosen van geleyde drooch een cleen visken op haalde ingedaente als een doode steen brasem, int lammeren wardy daer saagen lant N.W. ten W. van ons niet gissinge 8 myllen, smiddachs de wint Z.O. met tamelycke coelte gissen solis hoogte van 35 graaden 5 minuyten lanckte 59 graaden 42 minuyten ende miswysinge 7 graaden 22 minuyten, leyden doen onse compas een of 6 graaden Noortwesteringhe./

Woensdach 17den ditto smorgens worpen wy weder t'loot op 77 vadem fyne grauwe sant gront saagen niemintse van geroogelt dor geen lant de wint wert ten Z. met laeger coelte smiddachs hadden solis hoogte van 34 graaden 18 minuyten lanckte 59 graaden een minuyt ende Miswysinge 7 graaden 30 minuyten geseylt dit Etmael N.W. 6 myllen.

Donderdach 18e ditto smorgens saagen wy t'lant een weynich beweest de vlacke baey van dander tot de Cabo des Argilles betreont sich tlant te westen ende Zeekant leech twelck met weynich witte duyntgens gemerckt is, kortt op den Middach passeerde de voorsz Cabo des Argilles, bevonden solis hoogte van 35 graaden, lanckten 55 graaden 21 minuyten ende Miswysinge 1 graden de wint Z.O. ten O. met styve coelte geseylt W. en W. ten Z. 16 myllen, savonts naer deesen waacht lach de cabo de vals N. W. ten W. van ons ongeveer 6 a 7 myllen en snachts inde tweede waacht passeerde de caabo de vals./

Vrydach 19e ditto smorgens lach de Cabo de Boyna Esperanse N.W. van ons ontrent 7 a 8 myllen, hadden hier stilte de cours van Rio de Reyoloxe tot voorsz Cabo de Boyna Esperanse is W. N. W.: smiddachs gissen solis hoogte op 34 graaden 37 minuyten lanckte 53 graaden 14 minuyten de wint O. Z. O. met goet weder geseylt W. ten N. een weynich Noordelicker 20 myllen als doen lach voorgeleyde Cabo de Boyna Esperanse N. N. W. van ons ongeveer 2 a 3 myllen de wint voort Z. W. bevonden stroom omde west 3 myllen Zo vande gementioneerde Cabo worpen t'loot op 90 a 95 vadem [illegible] gront./

Saterdach

Dinxdach 2en dito de wint N.O. en oostelick oock O.Z.O. met slappe coelte ende swaaren regen smiddachs bevonden Zuyder breete van 30 graa. 59 menuyten geseylt Z. W. ten Westen 6 mylen /

Woensdach 3en februarij de wint O ten N. ende N.O. met slappe coelte ende dijsich lucht smiddachs bevonden Poluts hooghte van 31 graaden 18 menu. geseylt dit Etmael W. Z. W. 12 mylen /

Donderdach 4en ditto de wint Noordel. doch varrabel met redelycke coelte smiddachs gis den Zuyder breete van 31 graaden 39 menuyten, hadden ondertuschen regen, raagen, menichte van gevogelte ende wier om en omtrent ons schip, geseylt dit Etmael W. ten Z. en W. 19 mylen /

Vrydach 5en ditto de wint varrabel met slappe coelte ende veel regen smiddachs bevonden Zuyder breete van 32 graaden 12 menuyten geseylt dit Etm. Z. W. ten Z. 10 mylen /

Saterdach 6en ditto smorgens de wint O.N.O. met calmte ende slappe voortganck smiddachs hadden polus hooghte van 32 graaden 16 menuyten geseylt dit Etmael W. ten Z.: 10 mylen snachts creegen harde regen raagen /

Sondach 7en ditto smorgens de wint N.N.W. en N.W. met swaeren regen en donderslaegen smiddachs bevonden Polus hooghte van 33 graaden geseylt dit Etmael Z. W. ten W.: 16 mylen /

Maendach 8en ditto de wint variabel doch goet weeder smiddachs bequaeme Zuyd. breete van 33 graaden 20 menuyten, geseylt dit Etmael Z. W. 9 myl. /

Dingsdach 9en do. do. wint Z.Z.O. met een slappe topseyls coelte smiddachs bevonden Polus hooghte van 33 graaden 24 menuyten, leyden alsdoen onse compas [illegible] of 15 graaden Noortwesteringe geseylt dit Etmael W. een quaert Zuydel. 22 mylen /

Woensdach 10en ditto de wint als boven met slappe coelte smiddachs hadden Zuyd. breete van 33 graaden 34 menuyten geseylt dit Etmael W. en W. ten Z. 25 mylen /

Donderdach 11en ditto de wint oostel. en O.N.O. met goet weeder smiddachs hadden polus hooghte van 34 graaden 14 menuyten verseylt dit Etmael W. Z. W. ten Z.: 21 mylen /

Vrydach 12en ditto smorgens ister een van onse Matroosen inden Heere ontslapen genaemt Louweris Bartholts van Amsterdam voorsoude den vierdagh ende sieck persoon uyt het hospitael gecomen de wint waer N.N.O. ende Noordoost smiddachs bevonden polus hooghte van 34 graaden 14 menuyten geseylt W. ten Z. een weynich Zuydelick 32 mylen snaermiddachs begont hardt te coelen ende savonts creegen een vaderwedder mytten N. do. W. ende Z. W. ten Zuyd. van [illegible] [illegible] soodanich dat genootsaeckt waaren alle onse seylen wegesondert t voorseyl inte nemen [illegible] alsoo dryven tot het uytgaen vande hondewacht alswaer der weder seyl bymaeckte /

Saterdach 13en ditto smorgens de wint als voorren met harde coelte smiddachs hadden polus hooghte van 33 graaden 40 menuyten geseylt N. W. 10 mylen, leyden onse Compas [illegible] op 10 graaden Noortwesteringe

Sondach

Sondach 18 — Achtentien[de] Januwary de Wint O Z O met topseyls coelte smiddachs gisten Zuyder breete van 21 graaden 10 menuyte geseylt W. ten Z. 24 myllen / bevynden door onse Compas ten ox 21 graad Noortwesteringh /

Maendach 18[de] dito smorgens veriwert door Zyn E: aen t verdeck (een twee?) droogh visch, pompoenen, ajuyn ende looch uyt gedeelt / Weer en wint als vooren smiddachs gisten polus hooghte van 21 graaden 10 menu[yten] geseylt W ten Z: beswynden — coers 30 myllen /

dingsdach 19[de] d[it]o de wint Z O ten O met stijve coelte smiddachs hadde polus hooghte van 22 gra[den] 12 menuyten geseylt Z W ten W 30 Myllen /

Woensdach 20[ste] d[it]o de wint O O Z: O met topseyls coelte smiddachs hadden polus hooghte van 24 graaden 17 menuyten geseylt cours als voore 30 myllen /

donderdach 21[ste] ditto de wint als vooren met goet weder smiddachs gis de polus hooghte van 24 graaden 52 menuyte geseylt W. Z: W: 23 myllen /

Vrydach 22[ste] d[it]o Weer als vooren de wint Z Z O smiddachs hadde Zuyder breete van 25 graaden 11 menuyten geseylt W ten Z 25 myllen /

Saterdach 23 ditto Weer ende Wint als vooren smiddachs hadden polus hoog[hte] van 25 graaden 57 menuyten, lanckte van t Eylant Mauritius of 92 graaden 54 menuyten geseylt W. Z. W 21 myllen /

Sondach 24 d[it]o Weer en Wint als vooren smiddachs hadden polus hooghte van 26 graade 40 menuyten geseylt Z W ten W coers 23 myllen /

Maendach 25[ste] ditto smorgens de Wint Z oost toes met topseyls coelte smiddachs gisten polus hooghte van 27 graade 43 menuyte geseylt W Z W 29 myllen /

dinsdach 26 d[it]o de Wint Z O ten O en O Z O met doorgaende coelten smiddachs bevonden polus hooghte van 28 graade 34 menuyte geseylt cours als boven 33 myllen /

Woensdach 27[ste] ditto de wint O N O met goet weder smiddachs gisten polus hooghte van 29 graaden 8 menuyte geseylt cours als voore 22 Myllen /

donderdach 28 ditto Weer en Wint als boven smiddachs bevonden Zuyder breete van 29 graaden 41 menuyte geseylt met voorige cours 10 myllen /

Vrydach 29[ste] d[it]o goet weder ende bequaeme wint smiddachs bevonden pollus hooghte van 29 graaden 56 menuyten geseylt als voore 21 myllen /

Saterdach 30[ste] d[it]o Weer en Wint als vooren smiddachs hadden polus hooghte van 30 graaden 19 menuyten geseylt cours als voore 28 myllen /

Sondach Ultimo d[it]o de wint O N O en N O ten O met goet weder smiddachs gisten polus hooghte van 30 graaden 30 menuyte geseylt cours als voore 17 myllen /

Maendach primo Februwary smorgens de Wint N O met slappe topseyls coelte smiddachs gisten Zuyder breete van 30 graade 46 menuyte geseylt W ten Z 17 myllen snachmiddachs hadden calmte met wat regen / vernaame altoos veel gevogelte /

dingsdach

. soodra't weder sulcx toe laet den schipper vant voorsz. schip aen ons
sende verclaeren, omme dat E. Ed. grondelingh mocht verstaen wat
vande sake ende hoedanich dito top gebrocken waer, als mede
of men tselve weder conde helpen of dat men genootsaeckt sal
sonde weesen de staet der begnadinge hetzelve aen te doen, smiddaechs
hadden suyder breete van 20 graeden 31 menuyten gesylt W. Z. W.
behouden cours 32 mylen./

dingsdach 12 January de wint oost ende coelten als voorens smiddaechs
hadden suyder breete van 20 graeden 26 menuyten gesylt west
behouden cours 28 mylen./

woensdach 13 ditto smorgens de wint als voorren, smiddachs gis en poolshooghte van 20 graeden 30 menuyten gesylt W. cours 30 mylen
deeden wij den E. H. Commandeur de witte vlagge waeyen ende des
achtermiddaechs vernamen dat den breeden raet vande gehele
vloote aen boort sonde comen, omme gesaementlyck ende eenstemmich te resolveeren wat mede saecke van ditto Hof van Zeelandt
vande Contracts Comp. best diende gedaen, de welcke op
te voorts haer deuvir desen raet boort verschenen alwaer
syn Ed. den breeden raet voort stelde (onder andere) nomentlyck./

Eerstelyck woordt met liberatie gegeven wat ons te doen staet
om den voorspoedige reyse te maecken./

Ten tweede of wij met voordien sy ten achtersten het Hof van Zeelandt
mast gebrocken, ende soo wij bevinden in in der oortmaet
ick mine de geen seyl gevoert en heeft of men hem om beter
vaert te maecken, met en behoort te sleepen ende soo daer, wie
hem sleepen sall, item wij in sulcken gevalle het vier sal voeren
voor den sleeper sulcx veel met het vat ten sall./

Waermen den mast het ende opt speedichst te sal comen te repareeren
Ende soo sulcx geschiede sal aende Cabo de Boa Esperance wat
hoewel dat bij de respectieve schepen daertoe te vinden sall wesen
item of het Hof van Zeelandt water kan en ende wat hem
meer manqueert &c./

Op alle twelcke den schipper vant gementioneerde schip replicqueerde dat deselve weder hadde doen repareeren ende verhoopte
de groote stengh wederom over anderen dach op te setten, sulcx
met wat volcks of sonde sich genoechsaem comen teeder hy
seyl voeren, der halven den raet weder affscheyt naemen
ende naer hun luyder schepen vertrocken./

donderdach 14 ditto smorgens setten t Hof van Hollant syn groote stengh op ende maeckten weder schoonder en groot mast seyl
bij de wint als booven smiddachs gisten poolshooghte van 20
graeden 30 menuyten, gesylt west behouden cours 32 mylen./

vrydach 15 ditto weder en wint als voorens smiddaechs gis en suyder
breete van 20 graeden 30 menuyten gesylt cours W. 28 mylen./

saterdach 16 ditto smorgens de wint O en O ten Z: met goet weder smiddaechs
gisten poolshooghte van 20 graeden 50 menuyten gesylt W. ten
Z. 29 mylen./

Sondach

Woensdach 30 ditto smorgens een slappe topseyls coelte de wint Z.Z.W. en Z. smiddachs hadden bolus hooghte van 11 graaden 58 menuyten geseylt W.Z.W. en Z. 10 mylen /

Donderdach Wᵒ d° goet weeder de wint W.Z.W. en Z.W. smiddachs bevonden suyder breete van 12 graaden 40 menuyten geseylt Z.Z.W. 13 myls /

Vrydach 1° Anno Januarij A° 1638

smorgens de wint variabel met calmte smiddachs hadden bolus hooghte van 13 graaden geseylt Z. cours 2½ mylen snachts drij glaasen onder houden vaert, (egen (godt danck) den Z. oosten wint met standvaste coelte /

Saterdach 2 ditto smorgens de wint Z.O. smiddachs bevonden bolus hooghte van 13 graaden 55 menuyten geseylt dit etmael bevonden cours Z.W. 20 mylen, ende hebben onse compas op 8 graaden noort weerderinge /

Sondagh 3 ditto smorgens de wint O.Z.O. en Z.O. ten O. met een goet topseyls coelte smiddachs genomen bolus hooghte van 14 graaden 58 menuyten geseylt dit etmael bevonden cours Z.W. ten W. 33 mylen /

Maendach 4 d° smorgens weeder en wint als vooren smiddachs bevonden suyder breete van 15 graaden 22 menuyten geseylt cours als voorens 35 mylen

Dingsdach 5 ditto de wint O.Z.O. met stijve coelte smiddachs genomen polus hooghte van 16 graaden 19 menuyten geseylt bevonden cours W.Z.W. 35 mylen /

Woensdach 6 d° de wint O ten Z. en OO.Z.O. met mooije coelte smiddachs bevonden bolus hooghte van 17 graaden 19 menuyten geseylt bevonden cours 39 mylen /

Donderdach 7 ditto smorgens de wint O ten Z. met stijve coelte, doen is den eyt (?) [illegible] vanden E. heer gouverneur genaemt Woeverson, van [illegible] deser weereldt overleeden, smiddachs hadden polus hooghte van 17 graaden 12 menuyten geseylt W. ten Zuyden 36 mylen /

Vrydach 8 ditto de wint O ten Z. en O.Z.O. met stijve doorgaende wint smiddachs bequamen suyder breete van 18 graaden 18 menuyten geseylt bevonden cours W. ten Z. 40 mylen /

Saterdach 9 d° de wint O.Z.O. met boorige coelten smiddachs bevonden bolus hooghte van 18 graaden 53 menuyten geseylt cours als vooren 41 mylen /

Sondach 10 ditto smorgens goet weeder de O. en O ten N. met coelte als voorens smiddachs genomen polus hooghte van 19 graaden 18 menuyten geseylt cours als vooren 35 myls, tweelcq met sulcken coelte mede wel te ten aensien t schip t hof van Hollant met den in vaerden dat met soo veel als by de [illegible] bleven voor wint van Zuyden, hebben doen onse compassen op 12 graaden noortweerdinge /

Maendach 11 d° smorgens de wint O.N.O. ten N. met doorgaende coelte, als wanneer het schip t hof van Hollant (twee een groot stuck en groot stuck achter uit waer) [illegible] schoot en met [illegible] gelyck by ons comandeur hadde syn groote stenge en raade gebroken hem versprekende wat de schortinghe was, daer op sy antwoorde ende ons te verstaen gaven dat de top van haer groote mast [illegible] weas / twelcq syn E. verstaende belaste ende hem dede aen seggen dat

door met groot temperen van regen ende wint vette W: t: W:
en t: W: soo veel als voor de schip conde verdraagen om boven den
hoeck van Java te geraecken, alsvoorens hebben gementioneerde
Jacht Vlielant wt gesicht verlooren, snaer middach hebbe (buyten gaets)
synde bevonden dat hun een jongen op dit schip verdroncken
hadde./

Woensdach 23 ditto smorgens den wint als vooren met ons kuymen weer
smiddachs gehadt polus hoogte van 7 graeden 58 minuyten lengte
137 graeden 44 minuyten geseylt Z: ten W: 20 myllen./

Donderdach 24e ditto den wint Z W ten W en W: Z W met dyesich weer
smiddachs gisen den Zuyder breedte van 9 graeden een minuyt geseylt
Z: ten Oosten 16 myllen./

Vrydach 25e ditto Carsdach smorgens de wint Z: W met pallelijcke tob
sijde coelte, smiddachs hadden polus hoogte van 9 graeden 38
minuyten geseylt Z O ten Z: 11 myllen./

Saterdach 26e ditto smorgens de wint Z: W: ende Z Z W met goet weer
smiddachs bevonden Zuyder breedte van 9 graeden 55 minuyten geseylt
Z: ten O 6 myllen, naerde middach syn wy naer de schepen Kalloure en
Hollandia geroeyt, omme haer gelyck d'andere een sijn brief
ende memorie volgens tschattin te behandigen, als voornoemde
ondercoopman van Kaldoure lanvoorens zitt aen ons boort vm voriger
oorsaecke verhoogen de volcke rapport, ende soo dat dito cyt schip
(vreelick wy op 19e passado onder de Cust van Java verloren hadde)
ende by ons gepresumeert waer Middelburghe voor gevoert waer,
saagen het een Engelse schip waer door met verzeylt, op't vertrek
van dito uit hoorn die Ed. H. Gouverneur belast ende geordonneert
dat vande voorden verzaelde 6 jongens die hun verdroncken hadde en
met gesonde ondercoopman alsoo hyt minste volck hadde naar Neder
lants mocht en vertrecken./

Wyders belasten syn Ed. aen voorsz. put dat met de Saloup aent
schip Hollandia (vreelick door dito bygevoecht) sonde hoope om hun
syn brief en Memorie volgens tschatten oock te behandigen, en
vreelicke op't soudt Imbarquieerde ende derwaerts vertrock, Item
wilde voorende vervolliche het dat op gesonde schip oock 9 persoonen
verdroncken hadde, mitsgaders dat Hollandia ende Haerlem door
stillte den anderen aen boort waaren gevoelt, ider sonder merckelick
schaede goet en weder van Malcanderen gecomen./

Sondach 27 ditto den wint Z Westelyck met goet weer smiddachs hadde polus
hoogte van 10 graeden 23 minuyten geseylt Z O ten Z: 12 myllen./

Maendach 28e ditto smorgens hadden goet weer de wint Z W ende W Z W smid-
dachs bevonden Zuyder breedte van 11 graeden 2 minuyten geseylt
Z: O: ten Z: 12 myllen./

Dinsdach 29e ditto smorgens een slappe topsgylts coelte de wint Z Z W en Z
smiddachs hadden polus hoogte van 11 graeden 58 minuyten
geseylt Cours als boven 11 Myllen./

Woensdach

echter en hebbe daeromme geene veranderinge laeten doen, doch oorsaecke wy vertrouwen onse provisie toereycken sall, ende onder t'overige getall veel impotenten loopen die mij dunckt ons met meerder getall als andere toegevoeght zyn./

T'schip de galljasse is ons den 13e by den Ruygen hoeck ont-moetet, die met teegenwinden aende bovenwint zynde ende dicht by ons heen liep, ons niet en heeft willen verspreken dat ons vreempt dunckt, en voor haer qualick te droomen of sy noch schepen in Battavia om ons te volgen gelaeden waeren of niet oock hadden wy bovendien oock veel te considereeren dat wy nae Jappansche tydinge waeren verlangende, ende alsoo hy geen vlagge boven hadde, doet ons presumeeren Amsterdam by de weerck te wesen, die wy hoopen ons aende Cabo beloopen sall, dat toe de peeper vande fluyt huysduynen uit Martapoura mede ge-bracht, het houdt die van Bommel veel te pas coomen sal, de fluyt Cullum soo wy presumeeren ten aensien van zyne Coninckxe vlagge is ons mede op den selven dach gepasseert. sulcx dat wy noch van d'een noch van t'ander geen kontschap hebben konnen, Zee Middelburgh verhoopte te vernemen./

Myn heeren tot een besluyt van desen, en connen wij niet naer laeten te seggen dat de Ed. van Java, den bequaem-sten is om te kyzen, alsoo den goede provinie genoomen hebbe, doch dien jaer apparentie dat inde groote inbreeckende borsten bequaem-heyt is ende by haer weder eenighe verbeteringe voor soodanige schepen vinden soude, doch wordt door eenighe schippers stuerlieden ende andere het contrarie gesustineert dat inde selve borsten eenige steenen souden leggen, wy souden Ue versoecken veel belast hebben int weederom keeren t'hebbe te ondersoucken, om de saeck van seeckerheyt te geven, alsmede vande sundelycke oppeningh door den Jappadassen of de Mattaramsche ontdeckt die in deese borsten wel coomen moet, maer alsoo niet en weet of dyemen zyne persoon ende saeck langer gemist can worden, soo en hebbe sulcx niet doen ondersoucken, Ue. sall mijne oordeel onder correctie noodich wesen dat het examine caertjen tot verlichtinge ende gerust zijn van alle schippers ende stuer-luyden tot buyten de Prince Eylanden voltrocken worde./

Hier Mede:

Ed. Eerentfeste Achtbaere voor wyse Voorsienige seer discrete heeren sullen UEd. gemaeckte bevolen in't schut des alder hooghsten

Int schip Wesel

dinghsdach 22e ditto smorgens lichten gesaementelyck onse ancker ende gingen onder seyl, liepen tusschen Java ende de Prince Eylan-

door

ons ar sicht genomen hadde, soo sagen ons des selven avonts mede
de geheele wederde vaderlantse retour schepen onder seyl en hebben doen
wedijmen gevoordert tot 14 dito deser als wanneer seer goeden starcken
bequamen, waer mede naer dat de Ho: Commandeur versproyt hadden mede
voornaert int cleen topperseetjen ende dwaers mede weeyge ten
ancker quamen, wy hadden goet gevonden lancx de Cust van
Java alsoo daer goeden grondt is wel te loopen te meer alsoo op dato
16 dito de prince Eylanden int gesicht hadde, waer door wy versoorts
de papegaey aff geschooten te hebben doen bequamen den 17 dito smachts
ende ook dages daeraen in plaetse van den versoorts lantwint,
soodanigen harden weer en storm dat wy vreesden door te gaen
ende den logger wel te genaecken doen hebt en den almogende daer
in versien, sulcx dat naer vedijmen door gebrek over de geheele vloot
maer 2 anckers den byt hebben ende den doort gaet ... seer
syn verlooren /.

Het weder bedarende hebben ons den 19 dito smorgens onder seyl
begeven, doch door den vehementen storm soodanich verachtert dat
het meerendeel van onse schepen tot onder dwaers mede wedyt
verdreven waeren, haerlem hadde syn ancker mede waeter
op 30 vaadem laaten vallen, eyndelijck den coste uyt sumatrade
wal becoomende, hebben soo veel geavanceert dat ongevaer 9 a 10
uuren den groot stuck weeght van Poulo Bessy ten ancker quamen
desselven dages ongevaer middach sien wy den groot schip van dwaers
mede weeyge naer Java over steecken twelcq wy presumeerde
ende versoorts Middelburgh sall wesen /.

Den 20 dito weder en wint ons dienende loopen wy met alle de
schepen int cleen Cracketouwe ende Poulo Bessy door, en stelle
int vallen van den avont onsen cours met seer goeden voortganck
ongevaer een myl of de adderstal by leggende Eylanden van
Cracketouwe, waer door wy versoorts tot hier toe de schyt ge-
weest en de voorende prince Eylanden geloopen soude hebben, sulcx
ons mede door goede weder en wint belet is want wy de selvigen
nacht soodanigen tempeest ende travado met den weste bequamen
dat genootsaeckt waeren int scheeve schijn hadde sock mede ghy
te loopen, dertalven ons smorgens weder geheel van alle de schepen
vonden, doch door toevall van stroom niet soo veel verloren als
wel presumeerden, sulcx dattot ons genoegen daer vooren godt
gedanckt zy, op gisteren avondt ongevaer 8 a 9 uuren onder de
prince Eylanden geset zyn, Mitsgaders ... t gaet ... leden
hetten dat wy presumeerde dat naer Battavia of naer het voor
desen gementioneerde schip sal geloopen wesen /.

Den 14 dito deser hebben de Heeren Commissarisz haar af scheydt
int cleen Poulo paenjange ende den hoeck van Sanda genomen
waer van U Ed: sullen vernemen hoe de Mons. wringe wel gevalle
ende U Ed. intentie volgens tgetal des volcx verre is overtreffende

Ecetera

Saterdach 19en ditto smorgens vaaren wel 4 Mijllen onder Indien gedreven door variabele winden en regen laegen mitten de W. en Z. oosten mitsgaders door sterke regen stroom Crakatouw Z.W. van ons de wint N.W. boven en uytwaert over / doen is den schipper vant Jacht Cleen Petten aen ons boort gecomen Rapporteerde hoe dat sy lijnden en 't Schip 't Hert van Hollant door voor verscheyden sturmich weder (naar vermits door gaens) hare den Ancker verloren hadde op beyden heele Rantsoen van water als voorren besloot, te weeten 10 Mutskens voor yder man des daechs uyt gegeven ./

Tegen den Middach is den Coopman Sr Joannes vander Haage, die welcke ons langs aen dit schip vermits het onstuymich weder waer geweest, en naer dat behoorlick afscheyt vanden Ed. Heer Gouverneur en zijn Edele familie genomen hadde, weder naer het Jacht vlieland vertrocken ./

Smiddachs saagen een zeijl vand'waert inde weeghe naer den ent van Java over steecken, presumeerde 't selve Middelburgh te weesen, vermits het ons soo haest volaaden waer volgen souwe. Nade de Middach loyden om de noort voerpent loodt op 30 vadem steeck grondt hadden als doen den hoogen berch vant Eylant Cracatouw ontrent 2 mylle W. ten Z. van ons, twee glaesen naer der sonnen ondergangk quaemen weder ten ancker op twee en twintich vadem steck grondt den [illegible] Z.O. vant Eylant Sipser ./

Sondach 20en dito smorgens tegens den dach gingen geraem ende met de gansche vloot onder seijl, de wint Noordelijck, des sachtermiddachs lagen tusschen de Eylanden Cracatouw en Sipser naer de ent van Sumatra, doen creegen den wint als doen W.N.W.: en swaerte uyt uijtgaen vande Eert de waert wessel met donre ons stuymich weder van wint regen ende blicksem, Sulcx dat den geheelen nacht mede [illegible] mede ghy en den seyl dreeven ./

Maendach 21en dito smorgens laegen de prince Eylandes Z.W. van ons als waar over het Jacht Cleen Petten missten, presumeerde 't selve naar Battavia oft de gemelte voorverde schip (twelck onder de ent van Java en by ons gepresumeert waer Middelburgh te weesen) geseijlt souden sijn. 's Saevonts quaemen geraemtelijck mede de gansche vloote tusschen de gelyde prince Eylanden ende ent van Java recht voor de waater plaets ten ancker den hoogen bergh opt voornoemde Eylant lach N.W. ten W. van ons. Zyn Ed. hadde aen opperkoopman Sr vander Haagen des ander daechs brief [illegible] geschreven om zyn Ed. op Battavia te behandigen, ende luyt in substantie soo volgt ./

Ed. Erentfeste Achtbaere Wyse voorsinnige seer discrete Heeren ./

Myn heeren naer dat wy gelyck U.E. kennelick zy des 10en deser

ons

111

Arent Gerritsz. .... } Nassouw
Louwerens Pitt .... }

Jan Louwerensen .... } 't Hoff van Hollandt
Claes vander Steet .... }

IJsbrant Cornelisz. .... } Hollandia
Salomon Sweers .... }

Actum int schip Wesel desen 15en December Ao 1637
Was onderteeckent Artus Gijsels:/

Memorie waer naer haar de respective schepen Wesel, Middelburgh, Haerlem, Nassouw, 't Hoff van Hollant ende Hollandia zullen hebben te reguleeren wegens het schafften:/

Drie vleesch ende speck dagen sweecx te weeten tegens $\frac{3}{4}$ lb speck ende $1\frac{1}{2}$ lb vleesch:/
Ider persoon een halff lb boonen op droogevisch dage te weeten maendach, woensdach, vrijdach, ende saterdach:/
10 Mutskens water dagelijx voor ider persoon
3 halve mutskens arrack daeghs
1 Mutsken olij ende een Mutsken azijn sweecx
2 lb broot ter weeck
1 lb rijs dagelijx doch wordt den Hooffden belast met den selven L. menagie daeren soo veel mogelijck en dienstelijck doende is:/

Actum Wesel 15en December Ao 1637 was onderteeckent Artus Gijsels

Sachtermiddachs de clocke omtrent 3 uijren quamen gezamentlijck met de gansche vloot dicht onder de cust van Java ten ancker op 14 vadem steeckgrondt 't Eijlant Crackatouw lach alst doen W.Z.W. van ons hadden noordt stroom ende west:/

Woensdach 16en ditto smorgens een uijr naer sonnes op ganck gingen weder onder zeijl de wint W.Z.W. met regenachtich weder nadat gepasseert was de Oppercoopman ... vant schip Haerlem, ende des schipper vant Hoff van Hollant aen ons boort verschenen omme gelijck voorgaende hadden een schriftelijcke memorie te hebben, en opt corte weder naer haer bijder schepen streken, 's avonts naerder komen ende ganck weder om geset $\frac{1}{2}$ mijl van de cust van Java op 25 vadem steeckgrondt, maer creegen den dach ons ... weder met swaere regen craegen uijtten W.Z.W. en woeijden soodat genootsaeckt waren (vermits ons ancker door ginck) het tuij Ancker ooc te laten vallen:/

Donderdach 17en ditto smorgens weder en wint als voorens, doch sachter middaechs nam het weder vaert af, soodat weder ten ancker lichten:/

Vrijdach den 18en ditto smorgens den wint als boven, doch stantsamer weder tegen den avont gingen met de gansche vloot onder zeijl de wint W. ten Z. ende west:/

vindt, salmen twee ondereen bij den anderen op 't decke ende twee schooten schieten /

Item soo het gebeurde dat eenige schepen vanden anderen quamen te geraecken ende daer int gesichte quamen sullen alsulcke haer voor mars seyl tot drij mael hijssen ende wederom laeten loopen, schietende daernaer een schoot met een groot geschut, ende laetende marsseyl op den rant leggen tot dat den anderen syn blinde ende [illegible] op gijt ende daer op oock met een schoot antwoorde ende geen blinde bij hebbende sijn fock op trecke, sy dan wederom naer malcanderen mogen toecomen /

Ende ingevall tselve by nacht gebeurde salmen den anderen toeroepen met het woordt Holla, daer op sal moeten geantwoordt worden Prins ende beantwoorden met het woordt Orangie, en soo sulcx niet geantwoordt wordt sal voor vijanden ofte de vijant gehouden worden /

Item of 't gebeurde (dat godt verhoede) eenige schepen voor over quamen t'sij van [illegible] drooghte clippen sant of andersints, sal alsulcke by daege een [illegible] wit de mars laeten waeyen ende een schoot schieten ende bij nacht twee vieren op 't decken en een schoot schieten om den anderen daer mede te waerschouwen /

Soo wanneer den Commandeur een witte vlagge achter af laeten waeyen, sal den breeden raet aen boort comen, ende [illegible] de vlagge vant top van de [illegible] vande [illegible] waeyen sullen d'oppercoopluyden van yder schip mede comen /

Wyders wordt seer expresselijck by den Commandeur aende respective schippers ende stuerluyden vande vloote [illegible] belast ende geordonneert dat yder gedurende sijne vaert alle devoir doet op den Admiral wel te passen en wederom dat den Admiral seyl maecke op den quaedlijck beseylde [illegible] om alsoo veel moogelijck is de vloot by den anderen te houwen /

Off den Admiral by nacht geraeckt [illegible] sall een vier aende voorstenge hangen, op dat danderen weten mogen dat hij [illegible] /

Den breeden raet deser vloote [illegible] den [illegible] de Commandeur bestaen inde naervolgende persoonen te weten /

Cornelis Gerritsz .... } Weste
Pere du Chaumé .... }

Jacob de Veill .... } Middelburgh
Pieter Jansz .... }

Jacques de Lasalle } N: Haerlem
Pieter Dircksen .... }

112

heel voorspoedich, ende sonder onweeder aen gemelte Caabo de bona Esperance arriveeren sult./

Eenige schepen deser vloote van Nederlandt geraeckende tusschen Java ende de voorschreve Cabo de bona Esperance sullen daer de selve wegen volgens het Artyckel 5e mede voorschreven gemelt in Instructie gemeenteerdt naementlick tot den 15en April een aengecomen naer den tonge ende sall deselve te wachten aende gemelte tafel mede Caab del bay tot den 25en Maert toecomende, ende niet laeter, doch soo middelertyt voorden geprefigeerden tyt niet en quaemen te vernemen sullen naert tweede tot ultimo Maert mogen vertoeven, en langer niet./

Item worden de opperhoofden van alle de schepen dier vloot mede coomen te versterken, ende hebben geprefigeerden tyt versterckten ende voor Ceyrol (?) gewelt naementlick soo vermoede uw. eenige van haere Compe achter te volgen daer beyt te laeten van haer aencomste ende vertrek./ -

Soo sal oock mede geschieden aen St. Elena alwaer mede 8 dagen naer den anderen en sullen wachten, sonder langer en sall aen Cabo ofte St. Elena naerder resolutie genomen worden int vertrecken naert Patria./

Als het den Admiral door storm tydt van wint ofte anders int geraeden vint te wenden, sal by nacht twee vieren op 't hoeck ende by daege een top vaendel van de groote stenge laeten waeyen, twee de andere schepen siende, sullen des nachts oock een vier op hoecken, ende by daege een vlagge achter af laeten waeyen op dat den Admiral verseeckert sy dat d'andere schepen syn voornemen verstaen, ende mede gewendt hebben waer naer den Admiral sal wachten./

Alle de schippers ende stuerlieden des selver respective vloote worden oock by desen ten hooghsten belast ende gerecommandeert ieder in syn vaert alle devoir te doen om op den Admiral wel te passen ende by te blyven./

Ende sal den Admiral in storm of onweeder by tyts cleyn seyl maecken op den quaelick beseylden ende d'andere schepen in te wachten./

Off die smacht inde vloot by nachte een seyl minderden door noodt sal den vieren twee hoecken int groote want ende int focke want van gelycke hooghte./

Item alsmen by daege eenich lant op doet ofte grondt geworpen ofte gevonden werdt salmen een prince vlagge achter af laeten waeyen ende daer beneffens een schoot schieten./

Ende soo men by nacht eenich lant op doet siet ofte die:
grondt.

ende elck int besonder bij desen seer Expresselijck geordonneert ende belast alle neersticheijt gebruijcken, om wederom bij mal,, canderen te coomen op de voorsz. plaetse hier voor genoempt, om tegens alle rescontre voor vyanden ende geweldige vrienden te machtiger te wesen ende alsoo onse landen te vrymoediger aen te doen ./.

Ende alsoo op voorsz. de vlagge waeyt ende toppen de commandeur, soo salt Commandeurs schip het vuur voeren ende op d'andere schepen vallen sulcx als dat behoort ./.

Item sullen sich dergelijcken alle schippers vande respective schepen des avonts voor sonnen ondergangh achter ende benoorden den anderman laeten houden of de verbonste van het gulden seer maer als sy gebroken sullen bevinden sulcx by den schipper stuer,, man of die wachthouder sal beraedt worden ./.

Met lief buyten de straedt Sonda gecoomen zijnde sal de ge,, melte vloot sich spoeden naer de Cabo de Boona Esperance achter volgende de Instructie van Ed. Hre. generael tot dien eijnde ende respective opperhooft heen mede gegeven als articule een ende twee int lange ende breede te sien, ende hier onder geinsereert is staende t'eijnde ./.

No. 1

Om spoedichst van hier ende voorsz. Cabo de Boyna Espe,, rance te coomen, is het geraedenst dat men voor eerst boven de Prince Eylanden op Sumatra gecoomen zynde te nacht den by om zuijt over te setten, om met eenen rechte zuijt oost pas naer vindt, of die tot op der zuijder breete van 10: 11: 12 of 14 graaden te coomen, ende vandaer om mede meeste ende beste passaetwinden te blijven, tot spoediger becoming van westerlanden aen loopen, west ten zuyden de variatie of die al,, weyrings der naelden des compas af getrocken mitsgaders,, soo voorts, tot ontrent de lengte van Mauritius Eylanden, van waer loopen sult ... ten westen, om boven Madagascar te geraecken, op de hooghte van ontrent de 26 of te 27 graeden alwaer groot voordeel van stroom vinden sult alsoo die daer ontrent gestaedich om zuyt loopt ./.

No. 2

Boven Madagascar gecoomen zijnde hebt te seylen Z: W: ten westen ende veel soo veel doet tot op de hooghte van ontrent 35 graeden als wanneer de kust der 50 mylen buyten het landt Natael blyven moet, ende alsoo wy verhoopen dat daer ontrent coomen sult het welck soo waer in welcken tijt de voorneemste lordt de meeste oock te vinden vant geseijde daer daer om het zyn waer ende soo vertrouwen wy dat het dat mede goede tijde hebt,

Snamiddachs passeerde Bantam ende naer dat d' Ed.le Generael behoorlick at afscheyt genoomen hadde soo is Zyn E. met geseyde fiscael weeder naer hun luyden schip vertrocken /

Sachtermiddachs zyn d' E. Heeren van der Commissaris met de Jachten ende geselschap ende den Jongen [illegible] uytgesonden de andere twee Jachten met den Opperkoopman S.r Joannes van der Haeges de welcke geadresseert waer omme onse vloote tot buyten de Straet Sonda te convoyeeren / weeder naer Battavia vertrocken / tegen den Avont Zeevent gesamentelyck geset, by 't Eylant Hooch op 18 vadem vermits contrarie wint ende stroom /

Dingsdach den 15.e dittos morgens de clocke ontrent vieren hebben ons anckers weeder gelicht ende gingen onder zeyl den wint oostel. doen heeft d' E. Heer Gouverneur de witte vlagge laeten waeyen tot een teecken dat den breeden Raet deser vloot aen boort souden comen, omme de Artyckelen van den Artyckelbrief op dese voyagie geraempt hadde luyden voor te houwen, of yemant daer iets tegens hadde, waer op gesamentelyck antwoorde en beloofden de selve promptelick naer te coomen / wyders beval Zyn E. aen haer luyden Generaelick dat op morgen weeder aen boort souden verschynen omme voor ider schip een seyn brief (mitsgaders een memorie waer naer haer int scheyden als anders hebben te reguleeren te comen halen de welcque is luydende als volcht /

Seynbrieff voor de Retour schepen Wesel, Haerlem, Walcheren, Middelburgh 't Hoff van Hollant ende Hollandia waer naer haer int comen scheeden van hier tot aen Cabo de Boyne Esperance S.t Elena ende voorts tot int Patria onder 't beleyt vanden Gouvern.r Gh[illegible] sullen hebben te Reguleeren /

Achtervolgende d' Expresse Orders vande Ed.e Heeren Bewinthebberes, als mede die vanden E. H.r Generael van Diemen en Heeren Raeden van India sullen de bovengemelde schepen tot int vaderlant met den anderen Comp.e houden, ende om geeniger hande oorsaecke van malcanderen scheyden /

Ende by aldien door storm off eenige ander ongevall (buyten godt verhoede), de vloot vanden anderen quamen te geraecken soo werdt aen alle de schepen int Generael

ende

t Schip Weesel	158	Zielen daer onder 19 soo vrouwen als kinderen
't: Batavia	141	Zielen daer onder 6 soo vrouwen als kinderen
Nassouwe	123	Zielen daer onder 2 vrouwen
Noorth: Hollant	140	Zielen
Hollandia	160	Zielen daer onder 5 vrouwen
Somma	722	Zielen :.

s'achtermiddachs saeghen een Chinese Jonck naer Battavia varen presumeerde de selve uyt Tayouan quam, tegens den avont gingh weder onder seyl, doch avanceerde niet veel soo dat den dingen nacht Z: ten westen van ons lant hebbent geset op 14 vaden steck gront/

Saterdach 12en ditto smorgens saeghen een schip naer de Reede van Batta. presumeerde ten achten een Schotsche vlagge liete waeyen dat het de fluyt Sutten uyt Arracan vermits van daer verwacht wiert, most weesen, op van daer geen Ancker gelicht door contrarij wint en stroom, smaddachs creghen een harde cadye dat ons Ancker door dingh /

Sondach 13en ditto smorgens hadden noch ons dunnich weder welken Z: W: saeghen doen oock een seyl hetwelck syn cours naer Battavia stelde conden anders niet sien of 't was 't schip de Zutphen off Waelcq uyt Japan verwacht wierde waer, lichten gesamentlick onse Anckers des avonts 2 uren voor den sonnen ondergang hebbent weder om geset op 8 vadem dicht bij 't [illegible] Eylant welck Z: van ons lach, creghen doen oock het [illegible] der goede slegger barse waeter vermits het onse gint boven hadde wel waert/

Maendach 14en ditto smorgens int schemeren vanden dach lichten onse anckers ende gingen onder seyl met goet weder de wint Z: Z: W: met der sonnen opgangh saeghen den schip ontrent den middach in onse vloot quam, bevonden 't selve 't komme het te weesen waer de Hr. Joachim Roeloff Heer van Deutecom op waeren, die gedestineert was geweest, omme Zyne reyse naer Arracan te voorderen, des weeken op stondt benevens den fiscael Caeder met hare Jachts boote tusschen Poulopidangh ende Bantam aen ons boort quamen rapporteerden, hoe dat Arrakan volgens zyne ordere door contrarij wint ende stroom niet en hadde comen bezeylen, derhalve zyne principaelste Conincx gesanten wederom te Engl. brachte, Conincx waeren overlaut met [illegible] van gemelte Sultan dergewaerts gesonden om te rapporteren voorsaecke waerom geene schepen volgens des Conincx verlanck verschenen, verder sclaeteerende hoe dat den Coopman de Barj. Mesaradet was overleden item dat 417 swaer peper Bantam [illegible] Komme het weder ende noch goede party op verscheyde quartieren stondt te verwachten /.

smiddaghs

smorgens is den Ed. Heer Gouverneur generael Antonio van diemen, geaccompagneert met d' E Heer directeur generael Philips lucas, ende den E: Heer Artus Gysels raet van India ende geweesene Gouverneur van Amboyna met hunne Ed. familie aen dit schip verschenen omme gemelte Heer Gysels te autoriseren als Commandeur over de Vaderlantsche retour schepen, namentl. dit schip, Middelb.e, N: Haerlem, Nassouw, t Wapen van Hollant ende Hollandia naer verrichter saecke is syn Ed. en by wesende geselschap naer dat behoorlick afscheyt genomen hadde wederom naer Battavia vertrocken /

Tegen den Avont is het fluytschip Huysduynen comende van Mattaponra geladen met ontrent 54 lasten peper door ons vloot geseylt ende voor Battavia op de reede wel gearriveert /

Naet geval waerde syn wy met de gansche vloote uytgesonderl schip Middelburgh den alsien noch niet vollaeden waer daer benevens noch 4 Jachten te weten den Gans, Olifant, de Jongen Prins ende Cleen patten om ons te convoyeeren daer de gecommitteerde Monster heeren, Namentlick d' fiscael Wesingh, met de opperkoopluyden Cl. . . korckringh, vander haegen, dominus, Maerlant en pieter vanden broeck opvaeren) inden naeme godts t seyl gegaen, godt almachtig wil ons geluck en behouwen reyse verleenen en geven t geint tot salicheyt van noode hebben Amen, wy glaasen naerder komen onder ganck quamen ten ancker dicht by d' Eylanden vanonen /

Naer dat wy altsaamen met de gansche onder seyll waeren syn op de reede voor Battavia de naervolgende schepen ende Jachten blyven leggen als namentlick Frederick Hendrick, Middelburgh twelck onder dese vloote behoort etc., Leyden, t Zeepaert, de Leeuwinne, Egmont, Texthoolen, de fluyt waerdemont, t Jacht de Bardis, langtrack ende noch twee poortugiese prinsen die van Mallacca op gecomen waeren /

Dyngsdach 11.den dito s voormiddachs hebben gemelte heeren Commissarissen den generaell Monstering over de gehelle vloot gedaen ende bevonden het volgende de Monsterrolls als volcht. /

schip Weesp

115

Journael gehouden door [illegible] Heer ~~[illegible]~~ [illegible] gebiedende zijne Weerdigheit vande Stadt en Casteel Batavia (, gelegen int Coninckrijck van Jacatra of Java Major,) [illegible] onder de [illegible] ons [illegible] Nederlandt, dat [illegible] begint den 10en [illegible] int Jaer onses Heeren 1627.

Ordonnantie hadt van d'heer Generael ende Directeur ende alle Fortressen ende Eylanden van Amboyna [illegible] te commanderen ende de Retour schepen [illegible] naer Patria

115

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

117 Bl.

34,5 x 23 cm.

restauriert Dezember 1975, Hr.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

V.L
4
C
33

..ruhe
..8

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

9.

5 x 23 cm.

restauriert Dezember 1995, Hr.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST